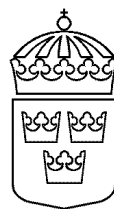

Riksdagens protokoll

2002/03:79

Onsdagen den 26 mars

Protokoll
2002/03:79

Kl. 09.00 – 18.01
19.00 – 20.59

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 20 mars.

2 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:
2002/03:FPM54 Grönbok – Europeisk rymdpolitik *KOM(2003)17* till näringsutskottet

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
2002/03:A3–A5 till arbetsmarknadsutskottet

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Trafikutskottets betänkande 2002/03:TU3
Konstitutionsutskottets betänkanden 2002/03:KU21 och KU25
Utbildningsutskottets betänkanden 2002/03:UbU7 och UbU8

5 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 20 mars

UbU4 Lärarutbildning och lärare

Punkt 1 (Ökad rekrytering till läraryrket)

1. utskottet

2. res. 2 (kd, c)

Votering:

172 för utskottet

51 för res. 2

86 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 135 s, 2 m, 21 v, 14 mp

För res. 2: 2 m, 30 kd, 19 c

Avstod: 43 m, 41 fp, 2 v

Frånvarande: 9 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Punkt 3 (Förändring av den nya lärarutbildningen)

1. utskottet

2. res. 4 (fp)

Votering:

268 för utskottet

42 för res. 4

1 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 135 s, 48 m, 30 kd, 22 v, 19 c, 14 mp

För res. 4: 42 fp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 9 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Punkt 5 (Alternativa lärarutbildningar)

1. utskottet

2. res. 6 (m)

Votering:

262 för utskottet

49 för res. 6

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 135 s, 42 fp, 29 kd, 23 v, 19 c, 14 mp

För res. 6: 48 m, 1 kd

Frånvarande: 9 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Punkt 6 (Mentorsprojekt som del av den praktisk-pedagogiska utbildningen)

1. utskottet

2. res. 7 (v)

Votering:

287 för utskottet

24 för res. 7

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 135 s, 48 m, 41 fp, 30 kd, 19 c, 14 mp

För res. 7: 1 fp, 23 v

Frånvarande: 9 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Punkt 9 (Värdegrundsarbetet i lärarutbildningen)

1. utskottet

2. res. 11 (kd)

Votering:

283 för utskottet

27 för res. 11

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 135 s, 47 m, 42 fp, 3 kd, 23 v, 19 c, 14 mp

För res. 11: 27 kd

Frånvarande: 9 s, 8 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Tredje vice talman Helena Höij (kd) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 14 (Kunskap i frågor om homosexuella, bisexuella och transpersoner)

1. utskottet

2. res. 15 (v, mp)

Votering:

273 för utskottet

37 för res. 15

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 48 m, 41 fp, 30 kd, 1 v, 19 c

För res. 15: 1 fp, 22 v, 14 mp

Frånvarande: 10 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Punkt 19 (Utomhuspedagogik i lärarutbildningen)

1. utskottet

2. res. 18 (mp)

Votering:

297 för utskottet

14 för res. 18

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2002/03:79
26 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 135 s, 48 m, 42 fp, 30 kd, 23 v, 19 c
För res. 18: 14 mp
Frånvarande: 9 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU5 Högskolan

Punkt 1 (Styrningen av högskolan)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, m)
3. res. 2 (kd)
Förberedande votering:

90 för res. 1
32 för res. 2
187 avstod
40 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
190 för utskottet
89 för res. 1
30 avstod
40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 135 s, 23 v, 18 c, 14 mp
För res. 1: 47 m, 42 fp
Avstod: 30 kd
Frånvarande: 9 s, 8 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 4 c, 3 mp

Punkt 14 (Studentkontrakt)

1. utskottet
2. res. 19 (fp)
Votering:
267 för utskottet
42 för res. 19
40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 135 s, 47 m, 30 kd, 23 v, 19 c, 13 mp
För res. 19: 42 fp
Frånvarande: 9 s, 8 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 4 mp

Punkt 15 (Studenternas alkoholkonsumtion)

1. utskottet
2. res. 20 (v, mp)

Votering:

273 för utskottet

38 för res. 20

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 135 s, 48 m, 42 fp, 29 kd, 19 c

För res. 20: 1 kd, 23 v, 14 mp

Frånvarande: 9 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Punkt 19 (Validering och komplettering av utländsk högre utbildning)

1. utskottet
2. res. 23 (fp)

Votering:

221 för utskottet

42 för res. 23

48 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 135 s, 1 m, 30 kd, 23 v, 18 c, 14 mp

För res. 23: 42 fp

Avstod: 47 m, 1 c

Frånvarande: 9 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Punkt 23 (Rekryteringen av högskolelärare)

1. utskottet
2. res. 27 (c)

Votering:

289 för utskottet

19 för res. 27

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 47 m, 42 fp, 30 kd, 23 v, 14 mp

För res. 27: 19 c

Frånvarande: 11 s, 8 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Punkt 25 (HBT-frågor i utbildningarna till vissa yrken)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. Ub303 (v).

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU6 Jämställdhet inom utbildning och forskning

Punkt 1 (Jämställdhetsarbete inom förskola och skola)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

3. res. 2 (kd)

4. res. 3 (c)

Förberedande votering 1:

32 för res. 2

19 för res. 3

260 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

46 för res. 1

30 för res. 2

235 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

218 för utskottet

42 för res. 1

51 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 46 m, 1 kd, 23 v, 14 mp

För res. 1: 42 fp

Avstod: 1 s, 2 m, 29 kd, 19 c

Frånvarande: 9 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Unga lagöverträdare

6 § Unga lagöverträdare

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2002/03:JuU8

Unga lagöverträdare.

Anf. 1 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! God morgon! Vi ska nu debattera unga lagöverträdare. Varje morgon möts våra ögon och våra sinnen av tidningarnas notiser om barn som begår svåra brott. Allt fler och allt yngre barn begår allt grövre brott. Under 90-talet har antalet barn som ägnar sig åt ungdomskriminalitet fördubblats. Det här är barn som välfärdsstaten inte vill se men som ändå finns i ökande antal. Detta är ett ödesdigert resultat av att den rådande majoriteten ser rättsväsendet som en restpost i välfärdsstaten – en restpost i välfärdsstaten!

Herr talman! Det här är barn som är bortglömda av vuxenvärlden, barn vilkas föräldrar inte ensamma har klarat av att leva upp till för-

äldreansvar och som dessutom inte har fått hjälp och stöd från samhället som de så väl behöver. Det är barn som skolan inte orkat ta itu med, barn som kollrat bort töntiga socialsekreterare som inte haft ork, lust eller reella möjligheter att sätta gränser. Unga lagöverträdare är barn som alla barn från början.

Som förtroendevalda har vi många gånger fått läsa utredningar och rapporter om signaler som gör det mycket klart att någonting måste göras inom det här känsliga området. Mycket måste göras. Eftersom verkligheten inte stämmer överens med kartan, och Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet hela tiden inte vill inse att kartan är felaktig, får detta svåra följderna som de flesta av oss bara behöver läsa om i tidningarna men som drabbar både barnen och de brottsoffer de utsätter.

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. FN:s barnkonvention reglerar att staterna ska värna och stödja barnens familjer. Familjen är den viktigaste tryggheten för de allra flesta barnen. Familjer är samhällets bästa brottsförebyggande resurs. Men de hanteras av den styrande majoriteten som något som katten släpat in, och vissa tycker faktiskt att man borde ta död på dem. Ändrar vi inte den rådande inställningen till familjens roll i Sverige, herr talman, har vi små möjligheter att stoppa och vända den utveckling som vi är inne i just nu.

Därför, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1 under punkt 1. Givetvis står vi moderater bakom alla våra reservationer, men av respekt för alla här i kammaren yrkar jag endast bifall till reservation 1 under punkt 1.

Min utgångspunkt är som sagt värnandet av samhällets bästa brottsförebyggande resurs. Det här betänkandet tar upp ett antal motioner från allmänna motionstiden och ger ingen helhetsbild av de problem vi har att arbeta med. Ett antal viktiga frågor är dock lyfta. De har påtalats förut utan att majoriteten orkat lyfta ögonen över kartan och se ut över terrängen. Resultatet ser vi nu i den växande skaran unga lagöverträdare.

Det är barn som förstör både sin egen och många andras framtid. Helhetsperspektivet saknas här i riksdagen, och hela kedjan igenom. Vi ser det i familjepolitiken. Det tillhör inte justitieutskottet. Vi ser det i utbildningspolitiken.

I voteringen hade vi ett ärende som tog upp droganvändningen, där man måste bli bättre på att informera i undervisningen och ha kunskaper om knarkanvändningen. Familjer måste få information från skolan. Det påtalades där. Det tillhör inte justitiefrågorna, och det är täta skott emellan. Vi måste ändra på det. Vi ser det i socialpolitiken, och vi ser det i de rättspolitiska insatserna. Här behöver vi verkligen nya arbetsformer för att få ett helhetsgrepp över de här viktiga frågorna.

Alla människor, och framför allt barn, behöver kärlek, ordning och ansvar. Normöverföring brukar vi kalla detta. Den enda instans i samhället som kan klara av detta är en bra, fungerande familj. Ingen annan instans i samhället kan klara av att ge kärlek, ordning och ansvar. Därför måste vi stödja familjerna.

Sedan måste samordningen mellan föräldrar och samhället i övrigt bli mycket bättre. Föräldrar har väldigt mycket att hålla reda på. Det är en sak vad som står i föräldrabalken, men jag känner inga föräldrar som har den liggande på nattduksbordet. Det är faktiskt vårt ansvar som lagstiftare att informera föräldrarna om det ansvar de har. Därför tycker vi att

det är viktigt att vi informerar om det skadeståndsansvar som föräldrarna har om barnen gör något felaktigt och brottsligt.

Vi moderater tycker att det är självklart att föräldrar ska kunna få polisstöd om de inser och vill ha hjälp med sin föräldraroll. Då ska polisen kunna komma och hjälpa dem. Det är inte möjligt i dag, och majoriteten vill inte heller ge föräldrarna denna möjlighet.

Vi har frågan om drogtest i skolan. Knarket går ned i åldrarna. Allt fler elva-, tolv- och trettonåringar börjar knarka. Detta vill majoriteten inte ge möjlighet att få stopp på. Vi har under många år krävt att man, om föräldrarna inte har möjlighet att stoppa, ska ge skolan och polisen möjlighet att ta ett drogtest när man misstänker att ett barn missbrukar narkotika. Då ska man kunna få göra drogtest även på barn under 15 år – från tolv års ålder. Det är ett viktigt verktyg för att hjälpa de barn som är på glid.

Vi har också ett påföljdssystem som var nytt 1999 men som redan har misslyckats. Majoriteten har tillsatt en helt ny utredning om detta påföljdssystem, men kartan är densamma. Vi får ett nytt påföljdssystem som inte utgår från verkligheten. Vi måste se till att ändra detta.

Herr talman! Jag står som sagt bakom alla våra yrkanden, men jag yrkar bifall bara till reservation 1 under punkt 1.

Anf. 2 TORILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! För en tid sedan besökte jag en högstadieskola i Skåne. I handen fick jag en undersökning om elevernas attityder till alkohol och rökning, om hur man såg på skolan och hur man såg på sina kompisar.

Undersökningen handlade också om trygghet och kriminalitet. Mellan 30 och 40 % av eleverna har någon gång under det år som undersökningen gäller känt sig otrygga i skolan. Mer än hälften har känt otrygghet när de befunnit sig ute i samhället, i staden. Över 30 % av eleverna i den här skolan har under det senaste året blivit bestulna på någonting.

I samma stad säger polisen Linda, som länge arbetat med dessa barn och dessa frågor, att polisens resurser i dag är så skrallade att man inte hinner och kan göra det man egentligen skulle vilja. Vi har av resursskäl i princip fått ett förbud av våra överordnade att besöka skolor, säger Linda.

De unga gärningsmännen är oftast pojkar i åldrarna 15–17 år. Ofta, men inte alltid, är de bosatta i det vi kallar utsatta områden. Oftast, men inte alltid, bor de med en ensam förälder – oftast en mamma. Brotten varierar från enklare snatterier till hela serier av rån och misshandel. Det är grova brott. Att tillskansa sig andras egendom med hjälp av våld eller hot om våld är en kriminalitet som håller på att bli en del av mångas vardag.

Inför den här utvecklingen tycks regeringen stå handfallen. 1999 skärptes lagstiftningen vad gäller ungdomsbrott. Påföljden ungdomstjänst infördes. Informationen från socialtjänsten till domstolarna skulle förbättras, och konsekvenserna om man missköter sig efter en dom skulle rapporteras till domstolen. Resultatet av dessa stolta deklARATIONER ser vi nu. Ungdomstjänst används i ganska få fall. Hälften av landets kommuner saknar rutiner för att ens genomföra ungdomstjänst. En tredjedel av socialsekreterarna i Sverige har ingen som helst utbildning i detta, och en tredjedel har fått viss men långt ifrån tillräckligt utbildning.

70 % av dem som döms till överlämnande inom socialtjänsten har efter tre år återfallit i brottslighet – 70 %! Bland vuxna lagöverträdare återfaller 60 % av dem som döms till medelfängelsestraff – om man kan kalla det så. Det är oftast sådana som har gjort kriminaliteten till ett yrke eller en livsstil. Andelen återfall är alltså större bland ungdomsbrottslingarna än bland dem som har gjort kriminaliteten till en livsstil. Med sådana siffror tycker jag att man med fog kan ställa sig frågan om socialtjänsten som den i dag på många håll arbetar är en del av lösningen på problemet eller om den möjligen i sig är en del av själva problemet.

Kommentaren till detta är i majoritetens betänkande att BRÅ konstaterar ”att reformen haft vissa effekter, men att den inte är helt genomförd”. Det kan man väl inte annat än instämma i. Efter tre år har hälften av landets kommuner fortfarande inte infört en av de centrala åtgärderna i den här lagstiftningen, nämligen ungdomstjänst.

Det yttersta ansvaret för detta misslyckade vilar på majoriteten i denna kammare och på regeringen. När 70 % av de ungdomar som döms till överlämnande återfaller i kriminalitet måste man i grunden ifrågasätta det system som vi har för att hantera unga människor som begår brott.

Herr talman! Alla barn och unga borde ha en självklar rätt till kärlek, empati och förståelse. Att detta inte är verklighet vet alla vi som finns här. Grundläggande för att komma till rätta med ungdomskriminaliteten är en fungerande normöverföring från vuxna till barn och unga. Huvudansvaret för detta vilar självklart på föräldrarna. En av familjepolitikens centrala uppgifter är därför att skapa trygga föräldrar.

Men ansvaret slutar inte hos föräldrarna. Alla medborgare har ett ansvar för normbildningen och normöverföringen i samhället. Skolans roll kan i detta sammanhang inte överskattas. Skolan ska förmedla kunskap men också uppfattningar om vad som är rätt och fel och om vad som är ett acceptabelt beteende i samhället. Att normöverföringen fungerar dåligt i vårt samhälle, där man i en valrörelse dristar sig att tycka att mobiltelefoner ska vara avstängda på lektionstid, är för mig inte särskilt konstigt.

Utöver föräldrarnas och skolans roll måste myndigheter som polisen ha tillräckliga resurser. Att polisen på grund av resursbrist inte får göra en insats eller ett besök i skolan är fullständigt oacceptabelt.

I BRÅ:s undersökningar ges en ganska svidande kritik. Åklagarna och domarna anser inte att socialtjänsten kan lagen, och socialtjänsten säger sig sakna tid för att utföra sitt uppdrag.

Åklagarna har alldeles rätt. En tredjedel av socialsekreterarna saknar kännedom och utbildning om lagen. I 21 % av fallen med överlämnande till socialtjänsten avbryts vården innan den är avslutad. 70 % av dem som döms återfaller, som jag tidigare sade, i kriminalitet, och bara hälften av landets kommuner har infört den påföljd som vi har beslutat om här, ungdomstjänst.

Samhällets insatser mot ungdomskriminaliteten fungerar inte. Det behövs en snabb uppryckning. Det behövs speciella ungdomsåklagare och speciella ungdoms- och jourdomstolar. Det behövs en massiv utbildning inom socialtjänsten. Samhället måste långt tydligare och långt snabbare än i dag markera att man inte accepterar de handlingar som den unge lagöverträdaren har begått. Åtgärderna från samhället måste på ett tydligt

sätt uppfattas som en påföljd och en markering om att ett visst beteende inte är acceptabelt.

Herr talman! En grundpelare i rättsstaten är att man, oberoende av var man bor eller vem som råkar arbeta på socialförvaltningen i den kommun där man bor, ska kunna få en likvärdig behandling.

I dag är situationen sådan att tre unga lagöverträdare som gemensamt begår ett brott ställs inför rätta i samma domstol och i samma rättegång, men påföljderna blir helt olika beroende på att de bor i tre intill varandra gränsande kommuner där socialtjänsten har helt olika förutsättningar, ekonomiska möjligheter och traditioner att hantera dessa frågor.

Bara det faktum att hälften av landets kommuner inte kan verkställa en ungdomstjänst är skäl nog att ifrågasätta om det i det här fallet råder något slags likhet inför lagen. Kanske är det så – jag vet inte – att kommunerna inte är bäst på den här verksamheten. Kanske är det så att staten måste ta ett samlat ansvar för de unga lagöverträdarna på samma sätt som för de vuxna kriminella. Tanken är i alla fall väl värd att fundera över.

Herr talman! Det behövs en rejäl uppräckning när det gäller hanteringen av de unga kriminella. Den får inte som så ofta i dag reduceras till stolta deklARATIONER i den här kammaren. Den måste fyllas med ett innehåll som faktiskt är framgångsrikt oftare än det misslyckas.

Jag yrkar bifall till reservation 3, men jag står bakom Folkpartiets samtliga reservationer.

Anf. 3 PETER ALTHIN (kd):

Herr talman! Årade ledamöter! Jag tänker på dem som är närvarande men även på dem som är frånvarande. Jag tyckte att det var så kolossalt mycket folk här för en liten stund sedan. Men det kanske är lugnare att sitta på sitt rum och följa denna intressanta debatt i TV.

Jag yrkar bifall till reservation 1 under punkt 1 och står, som man alltid säger, bakom alla övriga kristdemokratiska reservationer.

Unga lagöverträdare, vad innebär det rent faktiskt? Jo, det innebär unga människor som begår brott – ungdomar som stjälar, som misshandlar, som hotar, som nyttjar narkotika. Och hur är situationen då? En fråga som vi ska ställa är naturligtvis: Är vi vuxna intresserade av att rädda denna unga generation?

Stölder, brott, hot och våld ökar bland ungdomarna och ökar i skolan. Alltfler unga människor lagförs för narkotikabrott. Och då frågar jag, vilket alla borde fråga: Håller vi på att tappa greppet över ungdomsbrottsligheten?

Det är populärt att hänvisa till en massa statistik, men lite ska jag tynga detta lilla anförande med det.

Bland niondeklassare har det visat sig att 8 % av pojkarna och 4 % av flickorna har varit utsatta för grövre våld. Att 20 % av pojkarna och 15 % av flickorna har blivit av med sina cyklar kan man tycka är en bagatell, men det visar ändå en bild av samhället. I årskurs 9 har 10 % av ungdomarna kommit i kontakt med narkotika. Alltså var tionde niondeklassare har kommit i kontakt med narkotika. Man kan befara att det blir inkörsporten till ett kommande narkotikamissbruk. Då är frågan: Hur ska vi, om vi är intresserade, rädda denna unga generation? Kom ihåg – och detta har jag viss erfarenhet av – att alla yrkesbrottslingar börjar sin bana som amatörer.

Inget samhälle kan fungera utan tillit. Det goda och det trygga samhället är byggt på att det finns en tillit. Tillit uppstår inte av sig själv. Den grundas i värden. Sociala relationer bygger på ömsesidighet. Denna ömsesidighet fungerar inte utan att vi redan som små får implanterat de goda värdena. Barnuppfostran har faktiskt betydelse. Värdeöverföring är centralt för att man ska kunna leva ett bra och ett rikt liv i relation med andra människor. Om inte barnen redan i mycket unga år utvecklar den inneboende förmågan att skilja mellan rätt och fel är det oändligt mycket svårare att lära sig det under senare tid i livet. Normöverföring från vuxna till barn är alltså en förutsättning för spridandet av grundläggande värderingar. Det största ansvaret för denna normbildning ligger hos familjen. Och hur familjen än ser ut är den samhällets bästa brottsförebyggande resurs.

Brottsförebyggande rådet hade i nr 4 av sin tidskrift i fjol temat Ung brottslighet. Man skrev: Förändringen måste börja i familjen.

Så länge regeringen och stödpartierna inte tar familjens roll på fullt allvar kommer drogproblemen och övrig brottslighet när det gäller ungdomar att öka. Man kan inte stå och gapa "Död åt familjen!" och tro att man kan lösa problemen med ungdomsbrottsligheten.

Familjepolitikens roll är att få till stånd den trygga familjen med möjlighet att styra sin vardag, att barnen uppfostras till ansvarstagande för egen del men också att ta ansvar för andra människor. Det är av största vikt för att förebygga brott. Härigenom får barnen en självkänsla som i sin tur kan ge kontroll av det egna beteendet och som sedan kan ge resultatet att de avhåller sig från brott. Det är faktiskt ur alla perspektiv bättre att stoppa nyrekryteringen än att sedan lappa ihop det efteråt.

Brottsförebyggande rådet kom i går med en pressinbjudan till en konferens, Råd för framtiden, som tar upp vad man vet om tidiga åtgärder och kriminell utveckling. Rubriken på inbjudan är "Att förebygga eller förhindra en kriminell karriär". Alla som har tid ska naturligtvis delta i den konferensen.

Man skriver i pressinbjudan bland annat:

"Social brottsprevention innebär att man vidtar åtgärder för att påverka en persons benägenhet att begå brott."

Man skriver vidare:

"Tonvikten ligger dock oftast på arbete mot barn och ungdomar."

Detta är ju inte någon överraskning, men det används dessvärre inte fullt ut.

Regeringen för en mycket grumlig familjepolitik, som inte ökar familjens möjlighet att själv styra sin vardag. Detta måste det bli ändring på.

För de ungdomar som faktiskt begår brott är det viktigt med snabba reaktioner från samhällets sida. Ett exempel kan vara speciella ungdoms- och jourdomstolar. Sådana bör inrättas ganska omgående.

Kristdemokraterna har alltid betonat familjens betydelse för samhällsbyggandet och för skapandet av det goda samhället, det samhälle som man kan sammanfatta med rubriken Frihet och trygghet. Därför är det sorgligt att familjen är så undervärderad och att tilltron till föräldrarnas förmåga att ta hand om sina egna barn är så låg.

Kristdemokraterna vill och strävar efter att uppvärdera familjens roll och betydelse – detta också därför att familjen är samhällets största och

bästa förebyggande resurs. Därför är det nödvändigt att det utreds olika sätt att stärka familjens och även skolans roll.

Kristdemokraterna vill hjälpa och rädda den unga generationen. Alla andra som vill det bör ställa sig bakom reservation 1 under punkt 1.

Anf. 4 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! För att inte glömma bort det vill jag börja med att yrka bifall till reservation 1 under punkt 1 om tidigare åtgärder med mera.

De allra flesta barn som växer upp i Sverige har faktiskt engagerade föräldrar. De har hög materiell standard och löper väldigt liten risk att hamna i kriminalitet. De kan känna trygghet. De blir bekräftade av sina föräldrar och lär sig att ta ansvar för sig själva och sin omgivning. De får en uppväxt som ger goda förutsättningar för det liv som sedan väntar dem som vuxna.

Det finns, tyvärr, också de som har en betydligt svårare uppväxt – barn som ingen egentligen förvånar sig över att de börjar begå brott. Det kan vara barn som lever i familjer med missbruksproblem eller psykiska problem eller i familjer där övergrepp är regel snarare än undantag.

Samhället har ett stort ansvar för att ge alla barn en bra uppväxtmiljö fri från våld och droger. Inget barn ska behöva ha det huvudsakliga ansvaret för sin egen uppfostran.

Givetvis har föräldrarna grundansvaret för sina barn – det får man aldrig glömma bort – men i lägen där föräldrarna inte kan ta detta ansvar måste samhället vara snabbt och tydligt i sina hjälpande insatser.

Ett samhälles normbildning utgår från vad som är rätt och fel i umgänget mellan människor. Både skrivna och oskrivna regler är viktiga.

Vi måste vara tydliga om att vålds- och brottsutvecklingen inte enbart kan stävjas genom traditionella åtgärder – ingripanden och reaktioner i efterhand på redan begångna brott – utan det är också det brottsförebyggande arbetet som vi måste lägga kraft på för att få ned ungdomsbrottsligheten.

Herr talman! Det är framför allt familjen och barns och ungdomars närmaste omgivning som kan hjälpa till med att sätta gränser och förebygga brott. Men de föräldrar som inte förmår, som inte orkar, ge barnet den här tryggheten måste erbjudas stöd av samhället.

Framtidens familjer kommer att se olika ut. Samhället ska inte säga vad som är rätt familj eller att en familjeform är bättre än en annan. Familjepolitiken ska vara neutral och underlätta föräldrarollen för alla föräldrar.

Men det är inte bara föräldrarna som har kontakt med barnen under uppväxten. Också skolan och föreningslivet har ett stort ansvar för barns och ungdomars normbildning. När ungdomar deltar i föreningslivet lär de sig att respektera sina medmänniskor och att respektera demokratiska värderingar.

I det brottsförebyggande arbetet för att förhindra att fler ungdomar hamnar i brottslighet kan man faktiskt inte överskatta förenings- och idrottsrörelsens betydelse.

Oftast är det skolans personal, givetvis tillsammans med föräldrarna, som tidigast upptäcker sociala problem och begynnande kriminella tendenser. I ett decentraliserat samhälle ökar möjligheterna att hjälpa och att förebygga brottslighet. I ett decentraliserat samhälle känner medborgarna

ofta ökade möjligheter att vara med och påverka, ett större deltagande och ett större ansvar – något som också bidrar till en god normbildning.

Även om vi kan bli mycket bättre på att förebygga att ungdomar begår brott kommer sådant alltid att ske – så är det tyvärr – och när det händer måste samhället reagera snabbt och bestämt. Domstolarna måste klara av att prioritera ungdomsmålen på ett bättre sätt än som sker i dag. Det är viktigt att socialtjänsten upprättar vårdplaner för ungdomar som har begått brott.

Barn ska inte dömas till fängelse – det vill jag tydligt markera – men det får inte betyda att reaktionen på brott som begås är så mild att killen, som det oftast är fråga om, bara rycker på axlarna och säger ”Jaha”.

Samhället måste visa att brott aldrig accepteras, oavsett gärningsmannens ålder.

Anf. 5 KERSTIN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

I betänkandet behandlas motioner från den allmänna motionstiden år 2002. Motionerna handlar bland annat om brottsförebyggande åtgärder, om nytt påföljdssystem för unga lagöverträdare och om drogtest på barn.

Det är första gången som jag är med om en sådan här debatt. Men jag har gått igenom betänkanden från tidigare år, och såvitt jag kan se är oppositionens yrkanden till största delen gamla repriserna. Retoriken är också densamma. Med ödmjukhet kan man ändå se det som positivt att oppositionen inte ger upp sina krav.

Att förhindra brott bland unga är en av de absolut viktigaste politiska frågorna och framför allt den viktigaste medmänskliga frågan. Varje brott är ett brott för mycket. Därför måste vi satsa på att bekämpa både brottsligheten och brottens orsaker.

Det finns inga enkla lösningar, utan det behövs insatser på många plan. Det behövs engagerade medmänniskor. Det behövs människor som inte ger upp, som inte tappar hoppet om att det går att få tillbaka unga brottslingar till ett socialt fungerande liv utan kriminalitet.

Det behövs också ökad kunskap och forskning om olika metoder och om vilka metoder som är verkningsfulla liksom möjligheter att få prova nya metoder.

Herr talman! Det brottsförebyggande arbetet är mycket viktigt. Då tänker jag inte bara på det arbete som våra brottsförebyggande råd står för, utan jag tänker också på ett samhälle som ger alla människor goda livschanser – att alla ska ha tillgång till bra barnomsorg, skola och sjukvård, att alla ska ha tillgång till en meningsfull fritid och också att alla ska känna trygghet att inte utsättas för brott.

Oppositionens förslag handlar om sådant som redan är under utredning eller som bereds. Det har hänt mycket under de senaste åren när det gäller unga lagöverträdare.

År 1995 infördes bestämmelser som syftar till att snabba upp förfarandet hos polis, åklagare och domstolar när det gäller unga som begått brott.

År 1998 beslutade riksdagen om förändringar i påföljdssystemet. Bland annat infördes en möjlighet att överlämna den unge till sluten

ungdomsvård vid allvarlig brottslighet där påföljden annars måste bli fängelse.

Efter en översyn av bestämmelserna för handläggning av ungdomsmål genomfördes vissa ändringar bland annat beträffande rätten till offentlig försvarare samt socialtjänstens medverkan vid huvudförhandling och utredningar som gäller barn under 15 år.

År 2002 startades så en omfattande översyn av det allmännas ingripanden vid ungdomsbrott. Arbetet ska vara avslutat i september 2004. Utredarna ska göra en total översyn av påföljdssystemet och lämna förslag om vad som kan förbättras och också utvecklas.

En utgångspunkt är att påföljdssystemet ska ha ett pedagogiskt och tydligt innehåll och att förutsättningarna för ett återförande till ett socialt välfungerande liv ska stärkas. Möjligheten att skapa nya alternativ i systemet ska särskilt övervägas.

Utredaren ska också lämna förslag på en modell där en person utses att ha ett särskilt ansvar för den unge, den så kallade ryggsäcken. Denne person ska ha ett samordningsansvar när det gäller samhällets insatser och även följa upp den unges utveckling. Denna modell ska användas för ungdomar under 15 år. Utredaren ska vidare undersöka om medling kan få en starkare roll i rättsprocessen.

Herr talman! Som framgår av min korta redovisning pågår ett omfattande utrednings- och utvecklingsarbete på det här området. Det är också oerhört viktigt att inte lämna någon möda sparad när det gäller att rehabilitera unga människor som hamnat snett.

Det är viktigt att vi uppnår snabbare och tydligare reaktioner mot ungdomar som begår brott. Vi får dock aldrig agera så att vi stöter dessa ungdomar ifrån oss så att de fastnar i kriminalitet och missbruk.

Herr talman! Jag tänkte kommentera några av de elva reservationer som finns i betänkandet.

I reservation 1 anser oppositionen att den nya utredningen om unga lagöverträdare ska få ett tilläggsdirektiv där familjens, skolans och föreningslivets brottsförebyggande betydelse särskilt understryks. I tilläggsdirektivet ska det också anges att barnkonventionen är en självklar utgångspunkt för arbetet.

Våren 1999 antog riksdagen den nationella strategin för barnkonventionen, vilket innebär att barnperspektivet ska finnas med i alla frågor. Strategin innebär också att barnperspektivet ska finnas med i utredningar, vilket är fallet i denna utredning. Det framgår av betänkandet.

Utredaren ska bland annat i dialog med Barnombudsmannen och Ungdomsstyrelsen inhämta kunskap om de ungas åsikter i berörda frågor. Tydligare kan det väl knappast vara.

Utredaren har också att ta hänsyn till den unges hela livssituation och samråda med berörda myndigheter, bland annat Brottsförebyggande rådet.

I reservation 5 yrkas på ett tilläggsdirektiv till den pågående utredningen. Det är Moderaterna som vill göra helt om i inriktningen på uppdraget.

I avvaktan på resultatet av den översyn av påföljdssystemet för unga lagöverträdare som nu pågår finns det ingen anledning för utskottet att ändra uppfattning i fråga om socialtjänstens respektive kriminalvårdens ansvar för unga.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga några ord om reservationerna 10 och 11. Båda reservationerna tar upp krav på att genom tvång utföra blodprov och urinprov på barn under 15 år vid misstanke om narkotikamissbruk. Syftet är att provtagningen ska ge socialtjänsten underlag för en bedömning av åtgärder.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågan om att införa drogtest av barn under 15 år och alltid kommit fram till att skälen mot att införa drogtest allttjämt är bärkraftiga. Narkotikakommissionen har också tydligt framhållit att misstanken om att ett barn missbrukar narkotika ska leda till åtgärder, oavsett som något drogtest föreligger.

Herr talman! Är det någon gång vi sviker våra barn och ungdomar är det när vi vuxna inte sätter gränser, gränser som ger trygghet och som kan reparera. Det är inte bara polis, lärare och socialtjänst som ska vara normsättare. Det är alla vuxna och främst föräldrar. När föräldraansvaret inte räcker till krävs ett samhälle som genom samverkan, kunskap och olika åtgärder kan ge stöd och hjälp åt våra barn och ungdomar att färdas väl i livet på väg mot vuxenlivet.

Anf. 6 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Jag noterade att Kerstin Andersson inte en enda gång nämnde ordet familjen i sitt anförande – föräldrar förekom en passant. Jag skulle vilja fråga Kerstin Andersson vilken annan samhällsenhet som kan överföra kärlek, ordning och ansvar. Vem förutom familjen kan överföra detta? I FN:s barnkonvention står det faktiskt, stadgas det väldigt klart, att staterna har en skyldighet att stärka familjerna. Då skulle jag vilja fråga: Hur anser Kerstin Andersson att ni uppfyller den regeln?

En annan fråga som jag skulle vilja ställa gäller socialtjänsten. Vi tog båda upp påföljdssystemet, som har kraschat och som nu igen utreds. I betänkandet står det att BRÅ har konstaterat – även en blind höna kan finna ett korn – att det är svårt att förena socialtjänstlagens behovsprinciper med de straffrättsliga principerna. Hur ska man kunna kombinera det på ett bra sätt för de ungdomar som har hamnat i brottslighet när socialtjänsten ska ha ansvar för de straffrättsliga principerna, som krockar med behovsprinciperna?

Anf. 7 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Cecilia Magnusson tycker att det som just nu pågår inom socialtjänsten handlar om något som har kraschat. Det är inte riktigt så BRÅ säger i sin utvärdering. De säger bland annat att det har haft vissa effekter. Däremot kan vi vara överens om att det finns betydligt mer man kan önska av kommunerna framöver, till exempel vad gäller ungdomstjänst.

Låt oss vänta och se vad den utredning som ska se över den totala situationen för ungdomar kommer fram till. Då kan vi komma in på familjen och föräldrarollen. I utredningen ligger också att se på de ungas hela livssituation. I den unga människans hela livssituation finns familjen, skolan och fritiden med.

Anf. 8 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Man får vara glad att familjen nämns en gång, även om jag förstår att det smakade illa.

Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer har till skillnad från BRÅ totalt dömt ut Statens institutionsstyrelse för hur de sköter påföljdssystemet i dag. Det är faktiskt inte kommunerna utan staten genom Statens institutionsstyrelse som har ansvar för detta. Det borde Kerstin Andersson veta, tycker jag. Därför är det väldigt anmärkningsvärt att jag inte kan få svar på hur socialtjänsten ska kunna kombinera påföljdssystemet med behovsrättsliga behov. Vad är det för fel att överlåta det åt Kriminalvårdsstyrelsen, som har stor erfarenhet av rättskipning och straffpåföljder?

Kerstin Andersson tog upp en annan sak i sitt anförande. Hon sade att det mesta av det som föreslås av oppositionen bereds. Men lokala handlingsplaner för kommunerna vill majoriteten inte ställa upp på. Det är ett förslag som vi lagt fram och som ni avstyrker. Vi föreslår en handlingsplan mot ungdomskriminalitet där kommunerna tillsammans med närpolisen ska få en beredskap för vad man ska göra. Även en åtgärdstrappa i skolförordningen föreslår vi. Var bereds det någonstans? Det, herr talman, skulle jag gärna vilja få svar på av Kerstin Andersson.

Anf. 9 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja i den ände där Cecilia Magnusson började. Hon menade att när jag nämnde familjen smakade det på något sätt illa.

Raljera inte. Vi har aldrig någonsin i utskottet tagit avstånd från familjens viktiga roll i det brottsförebyggande arbetet – aldrig någonsin, Cecilia Magnusson! Vi har säkert samma uppfattning om vilket värde familjen har i det sammanhanget.

Anf. 10 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Kerstin Andersson börjar med att kritisera oppositionen för att vi upprepar gamla förslag och använder samma gamla slitna argument. Förklaringen är enkel. Eftersom ni i majoriteten inte lyssnar på våra goda argument, utan regelmässigt avslår allting, är det inte så konstigt att vi i oppositionen måste tjata lite. Vi vet att rätt som det är dyker ett gammalt centerpartiförslag upp som regeringsförslag. Det bjuder vi på.

En tidigare talare i debatten tog upp skillnaden mellan karta och verklighet. Det är värt att upprepa. Vi pratar om hur det ser ut i verkligheten. Kerstin Andersson pratar om hur det borde se ut i verkligheten. Det är en stor skillnad. Kan Kerstin Andersson förklara genom vilka åtgärder Socialdemokraterna vill få karta och verklighet att överensstämma med varandra? Är det kartan som ska anpassas till verkligheten eller verkligheten som ska anpassas till kartan?

Anf. 11 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag i mitt anförande visade på vad som pågår och görs i dag och att mycket är på gång vad gäller unga lagöverträdare.

Min syn gav jag uttryck för när jag sade att jag tycker att ni upprepar er och återkommer. Men jag har respekt för att ni också ska ha den rollen.

Anf. 12 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! En annan sak som jag tog upp i mitt anförande var förenings- och idrottsrörelsens betydelse för ungdomars möjlighet att slippa komma in på den kriminella banan. Vi vet att speciellt idrottsrörelsen där är oerhört viktig. För inte så länge sedan fick en idrottsledare i Malmö ett stort idrottspris för det han har gjort.

Man kan också tydligt visa på att många ungdomar får sin normbildning genom förenings- och idrottsrörelsen. Ändå avstyrker majoriteten vår reservation 1 under punkt 1 där vi tar upp att just detta skulle bli ett tilläggsdirektiv. Menar ni att det inte skulle vara viktigt med förenings- och idrottsrörelsens insatser i dessa frågor?

Anf. 13 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Vad gäller idrottsrörelsens positiva påverkan på ungdomar delar vi helt Johan Linanders syn på det. Det är en del i det brottsförebyggande arbete som vi har med våra barn och ungdomar. Kultur, fritid och skola är viktiga.

Anf. 14 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Herr talman! Kerstin Andersson säger att vår roll i oppositionen troligtvis är att återkomma och tjata. Då borde väl majoritetens och regeringens roll rimligen vara att agera och handla. Det är nu en bristvara.

Kerstin Andersson talar mycket om nya påföljder och förändringar när hon hänvisar till den utredning som pågår. Men jag skulle vilja veta hennes syn på det som inte fungerar i dag, nämligen att 50 % av landets kommuner efter tre år inte har besvärat sig med att införa påföljden ungdomstjänst. Det är ganska anmärkningsvärt. Hur ser Kerstin Andersson på detta? Och hur ser hon på att rättstillämpningen över landet kan bli oerhört skiftande beroende på i vilken kommun man har sin adress om man är ung och begår ett brott? Detta är ett allvarligt problem, och jag skulle vilja att Kerstin Andersson belyste det.

Kerstin Andersson säger också att systemet inte får stöta ifrån sig de ungdomar som begår brott. I stället ska vi ta dem till oss och se till att de vandrar på livets lite smalare stig. Det håller jag fullständigt med om. Men i det perspektivet undrar jag: Hur ser hon på att 70 % av dem som överlämnas till vård inom socialtjänsten efter tre år återfallit i kriminalitet? Det är en allvarlig siffra. Hur ser Kerstin Andersson på det?

Anf. 15 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Vår roll borde vara att agera, och i mitt anförande tog jag upp just vad som hade hänt tidigare med unga lagöverträdare. Jag sade också att det nu pågår en stor utredning. Vad gäller den frågan anser jag alltså att vi agerar. Man kan dock aldrig göra nog.

När det gäller ungdomstjänst och den problematik som Torkild Strandberg tog upp, alltså att man inte infört ungdomstjänst i alla kommuner, delar jag uppfattningen att det är beklagligt att inte fler kommuner tar till sig detta eftersom vi ser att det är något positivt. Brottsförebyggande rådet gör i rapporten *Vad händer med unga lagöverträdare?*, som flera har nämnt, bedömningen att påföljden överlämnande till vård inom socialtjänst haft vissa effekter, men att den inte är fullt genomförd.

Man ska också komma ihåg att rapporten är framtagen i nära samarbete med berörda parter – socialtjänst, åklagare och domare – och man har dels kommit fram till att vårdplanernas innehåll behöver skärpas, dels diskuterat att ta fram en blankett för detta. Man har också sagt att socialtjänsten kanske behöver mer tid på sig för att skriva vårdplanerna. Och det viktigaste av allt: Man måste utöka samverkan mellan socialtjänst, åklagare och domare när det gäller rutiner, men också när det gäller att dela med sig av utbildningen.

Detta visar att det här är frågor som har uppmärksammats både ute i socialtjänsten och bland domare och åklagare, och att det också finns en vilja att förbättra och fortsätta att utveckla arbetet ytterligare.

Anf. 16 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Herr talman! Kerstin Andersson och jag är helt överens om att det behövs ungdomstjänst i alla kommuner, att yttrandena från socialtjänsten till domstolarna måste bli bättre och att samverkan mellan domstolsväsendet, åklagarna och socialtjänsten måste skärpas upp.

Men jag undrar hur vi ska få igenom det. Hur funderar majoriteten till exempel kring ungdomstjänsten när hälften av landets kommuner fortfarande efter tre år inte har infört detta? Är ni beredda att vidta några åtgärder för att ungdomstjänsten ska finnas över hela landet?

Till sist: Glöm inte den lilla frågan om likheten inför lagen. Man ska kunna förvänta sig ett någorlunda liknande straff oavsett vilken kommun man bor i.

Anf. 17 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är just därför som vi nu har tillsatt den utredning som ska vara klar 2004. Den ska se hur vi kan jobba vidare med detta. Utredaren har att göra en total översyn av det påföljdssystem som nu finns. Jag kan därför inte svara på Torkild Strandbergs fråga i dag. Vi måste vänta tills utredningen är klar. Då kommer vi säkert att få många bra svar på hur vi ska utveckla och förbättra för att både kunna vara hårda mot brottet och också mot brottets orsaker.

Anf. 18 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Jag har bara begärt fyra minuters talartid, men när jag suttit och lyssnat på debatten känns det som om jag skulle behöva tjugo till. Jag ska dock försöka fatta mig kort.

Först vill jag, herr talman, yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande. Det är emellertid med sorg i hjärtat jag gör det eftersom det hela känns så oerhört tunt.

Här står vi inför ett av samhällets allra viktigaste och fundamentala problem. Hur ska vi kunna forma vår framtid med hjälp av våra barn, vår avkomma, som är vår fortsättning? Det är så magert när vi har så stora problem. Det gör mig lite upprörd. Det gör mig lite upprörd igen att höra trenden som finns när man talar om vilka påföljder, vilka straff och vilka åtgärder vi ska vidta gentemot de ungdomar som begår brott.

Herr talman! Tillåt mig exemplifiera. När jag är ute och kör traktor och en sprint ramlar ur skopan och den hamnar på sned kan jag göra två saker. Jag kan hoppa av, lyfta upp skopan, stoppa dit sprinten igen och

köra vidare. Men jag kan också ställa mig frågan: Varför inträffade detta? Varför gick sprinten ur? Sedan åtgärdar jag det.

Tänk, det tycker jag ska vara vår infallsvinkel. Varför begår unga människor brott? Jag vill påminna om att det inte kan finnas en förklaring till det, precis som Kerstin Andersson sade. Det finns inte en förklaring på många problem. Sverige har blivit ett pluralistiskt samhälle. I det samhället har vi väldigt många bottnar. Vill man anpassa karta och verklighet behöver man faktiskt ha många kartor till flera olika verkligheter.

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi har klart för oss hur det är med unga människor. Jag är grundhumanist. Jag tror att alla människor föds goda. De har synnerligen basala naturliga behov. Anledningen till att man opponerar, begår brott eller gör någonting annat är i första hand, och första gången, en demonstration.

När man blir lite äldre – vi kallar det för trotsåldern när det gäller små barn – söker man en trygghet. Här, Cecilia Magnusson, tror jag att familjen eller den grupp i vilken man lever har en oerhört stor betydelse. Sedan kan vi se familjen hur som helst. Kan inte den ställa upp och ge den tryggheten söker sig ungdomen någon annanstans. Det kan vara ungdomsgång med sina speciella normer och värderingar.

Vi har till och med fått en alldeles egen identifikation i de grupperna. Svenska ungdomar med svenska föräldrar talar tenstasvenska därför att de inte vill bryta av från ungdomsgruppen. De bryter alltså medvetet på någon annan form av språk och ursprung.

Jag tycker att det känns väldigt viktigt att vi ställer oss frågan varför ungdomar begår brott och vad vi kan göra för att förhindra det. Vi har talat om normbildningar i samhället. De normbildningarna finns på så många olika nivåer. Vi ska inte tro att idrottsrörelsen löser alla problem.

För egen del var jag tämligen idrottsligt intresserad. Jag sköt pilbåge till mina grannars förtvivlan. Men det finns fortfarande andra grupper av människor. Mina kompisar samlade frimärken till sina föräldrars glädje. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi ser att ungdomar har förfärligt många olika bottnar. Vi vuxna är med och exploaterar det åt fel håll.

Det är en jättebusiness att sälja saker till barn. Det är en bra marknad. Vi tillåter TV att ha barnreklam indirekt. Föräldrarnas och familjernas ansvar, vart tog det vägen? De har inte tid. Det är väldigt viktigt att vi slutar att använda video, TV-spel och datorer som barnvakt. Det vore bra om vi kunde få införa friåret så att föräldrar får mer tid för sina barn. Det känns som väldigt viktigt.

Min talartid är slut. Jag tackar för talmannens generositet.

Anf. 19 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Förvåningen lyste i Leif Björnlods ansikte när han konstaterade att han själv, eftersom han ingår i majoriteten, hade presterat ett ynkligt betänkande i en viktig fråga. Jag måste ändå påminna Leif Björnlod om att han ingår i majoriteten.

Det har funnits möjlighet för Leif Björnlod och Miljöpartiet att ta en annan ställning och ge möjlighet för unga och barn att få en annan utveckling än den rådande, som majoriteten inte gör någonting åt. Det går att vända den utveckling som ni håller på med.

Det är dags för Miljöpartiet att ta ansvar och ta ställning. Jag skulle vilja fråga Leif Björnlod: Varför står inte Miljöpartiet bakom reservation

1 under punkt 1? Vad finns det för argument, med tanke på det anförande som Leif Björnlod nyligen hållit här, att inte ställa upp på reservation 1 under punkt 1?

Anf. 20 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Vi ingår i ett regeringssamarbete på 121 punkter, Cecilia Magnusson. Det är riktigt. Jag tycker nog att betänkandet är magert. Jag tänker inte på något sätt ursäkta mig med att jag är alldeles ny ledamot som har kommit in i riksdagen och inte hunnit bearbeta alla frågor ännu. Jag har haft hjälp av mina kamrater, och vi hanterar frågan så gott det går.

Förra gången jag var uppe och talade i justitieutskottets frågor utfärdade jag ett löfte: Vi kommer tillbaka. Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi får en annan grundsyn, och den saknar jag i reservation 1. Vi behöver ha en annan grundsyn i förhållande till frågeställningarna. Vi behöver ha en grön grundsyn på frågan.

Anf. 21 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! I det betänkande som Leif Björnlod yrkade bifall till står det: När det gäller tidiga förebyggande insatser måste utskottet också konstatera att dessa borde ske inom ramen för socialtjänstens, hälso- och sjukvårdens och skolans arbete. Man förkastar från majoritetens och Miljöpartiets sida familjens och andra närståendes insatser. Det är sjukvården, socialtjänsten och skolan som ska göra insatser.

Vi i oppositionen påpekar att man måste ha ett annat synsätt. Man måste uppvärdera väl fungerande familjers roll. De ska ta ett tydligt ansvar och ges den roll som bara familjen kan ha. Det är bara väl fungerande familjer som kan överföra kärlek, normer och ansvar till barn. Det är därför jag undrar: Varför kan inte Miljöpartiet ställa sig bakom det?

Det finns en annan fråga som är väldigt viktig: Hur ser Leif Björnlod och Miljöpartiet på problematiken med påföljdssystem inom socialtjänsten? Socialtjänsten har enligt lagen att se till behov. Samtidigt har den en uppgift att utdöma straff och se till att verkställa straff. Ser Leif Björnlod och Miljöpartiet något problem i dessa dubbla uppgifter? Ser Miljöpartiet någon möjlighet att på ett bättre sätt korrigera ungdomarna och ge dem den nystart i livet de behöver?

Anf. 22 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Det behövs inte ett annat synsätt. Det behövs flera. Det är precis som jag sade. Det finns flera kartor. Vi måste handskas med detta på flera olika nivåer, på flera olika områden och i flera olika dimensioner.

Jag har så oerhört svårt för ordet straff i de här sammanhangen. Jag tycker över huvud taget inte att det är straff som vi behöver. När barnen fallerar är det faktiskt de vuxnas fel. Det tycker jag att man ska ha fullkomligt klart för sig. Om det är några som ska bestraffas så är det de som har förorsakat att barnen begår dessa brott eller gör dessa protester. Jag tror att man måste gå tillbaka till grundorsaken, och det var därför jag exemplifierade med min lilla grävsropa.

Vi kommer att få se på detta på ett annat sätt, och vi måste göra det. Jag menar inte att det är endera familjen, socialen eller skolan som har

ansvaret när jag vet att den största påverkan på ungdomarna sker i ungdomsgången. Barnen och tonåringarna söker sin trygghet i sina olika sammanslutningar. Där tror jag att vi kan göra något om vi kan få värdefulla, konstruktiva normer i samhället att gälla hos de här ungdomarna. Det är svårt – mycket svårt. Jag ser inte lösningen på problemet. Jag hoppas att vi ska finna alla de lösningar som vi behöver på alla de problem som vi har, och de är många.

När det gäller ansvarsställning så är det onekligen de vuxnas ansvar som måste betonas. Om du sedan vill lägga det på familjen, på mamma, på pappa, på magistern, på prästen, på idrottsledaren eller på vem du vill – *so what?* Men det är dit vi måste komma.

Anf. 23 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Jag och Leif Björnlod är nog överens om det mesta. Även jag sköt pilbåge i min ungdom. Till mina grannars förtvivlan var det min får som gjorde pilbågen.

Leif Björnlod börjar med att kritisera utskottsbetänkandet, där ju alla motioner som skrivits under den allmänna motionstiden och som handlar om unga lagöverträdare behandlas. Vid en snabb genomtitt av motionerna kan jag konstatera att det inte finns en enda motion från Miljöpartiet på området. Det är lite märkligt, om man menar att detta är en av de viktigaste frågor som vi har att behandla.

Självfallet kan förenings- och idrottslivet inte självt lösa problemen. Men om ni nu menar att den här delen av samhället är viktig i det brottsförebyggande arbetet – varför vill ni då inte acceptera tilläggsdirektiv till utredningen där familjens, skolans och föreningslivets betydelse tas med? Det är min fråga till Leif Björnlod.

Anf. 24 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Vi kanske kan gå en match någon gång, Johan Linander? Det vore ganska roligt!

Jag ser många av de motioner som är skrivna som ett slags lapptäcke. Det är *ett* problem och *en* åtgärd. Jag vill försöka få ett helt annat grepp på det hela.

Det är precis som jag sade i mitt föregående svar, Johan. Detta är ett ansvar som faller på så många människor nära barnet, och det är ett ansvar som faktiskt faller på oss här också.

Vi har inte skrivit en enda motion. Det betyder helt enkelt att jag som nytillkommen vill ha på fötterna och veta vad jag gör innan jag skriver och säger någonting. Det är den enkla förklaringen. Och tänk – jag skäms inte alls för att säga att min kapacitet inte räckte till att klara av hela problemet! Problemet är gigantiskt stort, det ligger mitt hjärta nära och jag kommer att återkomma. Var lugn för det.

Anf. 25 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Jag tycker att din analys av problemet är alldeles utmärkt, Leif Björnlod. Därför ser jag fram emot återkomsten vid nästa tillfälle då vi ska behandla frågorna. Förhoppningsvis finns alla möjligheter att vi ska kunna komma överens och komma fram till några förslag som också kan genomföras.

Anf. 26 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Jag har en jätte kort kommentar till detta, Johan. Jag tycker att det som du säger är viktigt. Jag vill inte göra detta till något slags blockkonfrontation mellan borgerligheten och Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet. Frågan är alldeles för viktig för att göra politisk prestige av.

Jag tror att detta är en av samhällets viktigaste uppgifter. En grön grundsyn betyder helt enkelt att man ser till sin helhet på lång tid. Jag tycker att människorna borde se till sin helhet på lång tid, men jag tycker att det brister på många, många punkter.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

7 § Polisfrågor

Polisfrågor

Föredrogs
justitiekammarens betänkande 2002/03:JuU9
Polisfrågor.

Anf. 27 MARGARETA SANDGREN (s):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna, utom vad avser punkt 11 om poliser som dömts för brott. Där yrkar jag bifall till reservation 11.

I det betänkande som vi nu behandlar tas frågor upp som väckts under den allmänna motionstiden. Bland annat berörs frågor om polisens arbetsmetoder, organisation, utrustning, arbetsmiljö och internationella samarbete och till en stor del även frågor och förslag med anledning av händelserna i Göteborg i samband med EU-toppmötet i juni 2001.

Det övergripande målet för polisen är, förutom att tillförsäkra medborgarna rättstrygghet och rättssäkerhet, att förebygga och upptäcka brott och att se till att den som begått brott identifieras och lagförs. Det handlar ytterst om människors trygghet och förtroende för polisen.

För att klara polisverksamheten krävs förutom ett tillräckligt antal poliser, vilket ju har behandlats i ett annat sammanhang, att polisen förfogar över kompetent personal med rätt utbildning och att den kunskapen och kompetensen tas till vara på bästa möjliga sätt. Det krävs också att man har tillgång till verktyg som kan understödja verksamheten, det vill säga bra kommunikationssystem, IT-baserade lättåtkomliga register med mera. Metodutveckling ska göras i ständigt syfte att bli effektivare och större rättssäkerhet ska uppnås. Utbildning och kompetensutveckling ska kontinuerligt pågå för inhämtande av kunskaper om nya företeelser. Till sist krävs en bra ledning och en överskådlig organisation som underlättar samverkan mellan olika myndigheter, både nationellt och internationellt.

I de flesta frågor som tas upp i betänkandet pågår arbete inom Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna, eller så pågår utredning eller frågor och betänkanden bereds inom Justitiedepartementet. Man får en känsla av att reservanterna inte har noterat eller tagit del av de återrapporteringar som Rikspolisstyrelsen har gjort till regeringen i många av dessa frågor och som visar att utvecklingen faktiskt går framåt på en rad

områden. Möjligen önskar reservanterna gå fortare fram än vad som är möjligt och kräver ställningstaganden i frågor som är under utredning och beredning. Det kan jag tycka tyder på att man brister i respekt för det pågående arbetet.

Låt mig gå in på ett antal av reservationerna.

Beträffande Göteborgshändelserna har Rikspolisstyrelsen själv utrett vad som hände och vidtagit åtgärder på en rad områden. I stora stycken sammanfaller de med vad Göteborgskommittén föreslagit i sitt betänkande. En särskild utredning tillsätts för att titta på eventuella strukturella problem. Beträffande förslag om maskeringsförbud kommer det förslaget att hanteras såsom brukligt är med ett remissförfarande och därefter förslag som riksdagen får ta ställning till. Inom polisen pågår ett arbete under rubriken En nationell polis, som handlar om mer samordning och mer samlat nyttjande av gemensamma resurser. Det innebär inte ett inrättande av en enda polismyndighet i landet, utan en samordning av vissa verksamheter och mellan polismyndigheter som syftar till åtgärder för att utveckla och höja kvaliteten.

Ett förslag om ett nytt radiokommunikationssystem bereds inom Regeringskansliet. Vi får återkomma till det. Vi delar alla uppfattningen att det nuvarande systemet inte uppfyller de krav som måste ställas, och att ett nytt modernt system måste till. Att som reservanterna redan nu säga att det förslag som lagts fram handlar om ett lågbudgetalternativ och att gjorda beräkningar inte är realistiska – det får stå för er. Det ligger kanske ingen sanning i att ett dyrare system är bättre.

Tidigare beräkningar när det gäller det så kallade TETRA-systemet låg på mellan 6 och 8 miljarder. Kan vi säga att det var bättre? Hur skulle reservanterna tänka sig att finansiera det? Även om ni har lagt på mer i era budgetalternativ räcker det kanske inte för att täcka kostnaderna för det systemet.

Beträffande polisens arbetsmetoder utgår vi ifrån att man drar nytta av erfarenheter och kunskaper som görs av polis i andra länder, såväl New York-polisen som andra. Men det kan aldrig vara riksdagens uppgift att tala om för polisen vems eller vilka metoder som ska användas.

Frågan om renodling av polisens arbetsuppgifter bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Riksdagen kommer att få ta ställning till de förslag som framläggs. Av betänkandet framgår att en renodling kan ske på flera olika sätt enligt utredningen. Vissa arbetsuppgifter kan överföras till annan huvudman, och uppgifter som inte fordrar poliskompetens kan föras över till civilanställd personal.

Frågan är ganska komplex och måste övervägas utifrån flera utgångspunkter. Att redan nu ta ställning till vad motionärerna anför om att uppgifter av mer administrativ karaktär ska överflyttas till andra myndigheter eller att en radikal utrensning av icke-polisiära uppgifter bör ske låter sig därför inte göras.

I betänkandet beskrivs att en rad åtgärder vidtagits för att förbättra arbetsmiljön. Det gäller både samordning och det som rör det psykosociala området. Flertalet myndigheter har dokument som reglerar det systematiska arbetsmiljöarbetet. En nationell arbetsmiljöutbildning har utvecklats och genomförts. Ett särskilt projekt har genomförts med inriktning mot den psykosociala arbetsmiljön. Man arbetar aktivt med åtgärder för att minska sjukfrånvaron, bland annat genom att ge stöd till långtids-

sjuka för att underlätta återgång till arbetet. Rikspolisstyrelsen har i regleringsbrev för budgetåret 2003 fått i uppdrag att redovisa en sammanhållen nationell beskrivning av bland annat åtgärder på det personalpolitiska området.

Jag tycker att det är glädjande att åtgärder vidtagits som långsiktigt kan bidra till en bättre arbetsmiljö. Men det är, som det sägs, ett långsiktigt arbete. Det som motionärerna anför i sin reservation torde, med den beskrivning som framgår av betänkandet och också av polisens årsredovisning av vidtagna åtgärder, vara tillgodosett.

Polisstyrelserna ska särskilt se till att polisarbetet bedrivs i överensstämmelse med de prioriteringar och riktlinjer som riksdagen och regeringen lagt fast för polisverksamheten och avgöra viktiga frågor för planering och inriktning av verksamheten. Vi har alldeles nyligen inlett en ny mandatperiod med nya ledamöter. Vi anser inte att vi nu ska vidta någon utvärdering av verksamheten. Det ska vi möjligen avvakta med. Men man ska kanske göra polisstyrelserna uppmärksamma på vilka möjligheter som faktiskt finns att påverka verksamheten.

Det internationella polissamarbetet pågår aktivt och intensivt. Det pågår en rad internationella kontakter och ett omfattande internationellt informationsutbyte med rättsvårdande myndigheter i andra länder förutom det arbete som pågår inom EU, Europol, Interpol, Schengen och Östersjösamarbetet. Detta framgår dels av betänkandet, dels av polisens årsredovisning. Det arbete som reservanterna anför måste förbättras och förstärkas pågår redan i dag. Jag kan rekommendera att ni tar del av den redovisning som polisen har gjort i dessa delar.

Beträffande rasistiska och nazistiska brott vill jag också här redovisa vad polisen gör, eftersom det tycks råda en del oklarheter.

Rikspolisstyrelsen har upprättat en strategi för polisens arbete med frågor som har anknytning till rasism, främlingsfientlighet och homofobiska brott. Samtliga polismyndigheter ska upprätta, och har gjort det, egna handlingsplaner med utbildningsdirektiv. De har dessutom utsett kontaktpersoner för att kunna genomföra olika insatser mot hatbrottslighet. Konferenser har anordnats i samarbete med Riksåklagaren och omfattat utbildning, information och erfarenhetsutbyte. I polisutbildningen ingår en obligatorisk kurs om rasism, diskriminering och ordningsstörning. Samtliga myndigheter har samarbetspartner såsom skolor, fackföreningar, kommuner, församlingar, idrottsföreningar, politiska förbund, RFSL, försvaret, invandrarorganisationer och annat föreningsliv i syfte att förebygga, kartlägga och utreda hatbrott. I samarbete med Justitiekanslern, Säkerhetspolisen och Riksåklagaren har material tagits fram för att sprida kunskap om hatbrotten till kontaktpersoner och samordnare.

En hel del har alltså hänt.

Beträffande beslag av substanser som används som narkotika framgår av betänkandet att den förteckning över varor som omfattas av lagen ständigt uppdateras, och senast skedde det genom Svensk författningssamling 2003:8. Vidare förs det diskussioner inom EU om införande av en generisk klassificering av ny syntetisk narkotika. Det pågår ett arbete inom EU som bland annat handlar om att kriminalisera handel med prekursorer, det vill säga ämnen som kan omvandlas till narkotika eller som används vid tillverkning av narkotika.

Vi delar uppfattningen att det är viktigt att samhället snabbt kan ingripa mot nya narkotiska preparat. Men jag har lite svårt att förstå i vilket avseende den lagstiftning som finns visat sig mindre effektiv. Kampen mot narkotika är självfallet till alla delar en prioriterad fråga för regeringen. Det visar väl de åtgärder som hittills vidtagits, men därmed inte sagt att fler åtgärder inte kan vidtas.

Herr talman! Som jag inledningsvis sade pågår ett arbete för att utveckla, förstärka och förbättra verksamheten på snart sagt alla områden. Visst finns det brister inom polisväsendet. Det erkänner vi också. Nöjda blir vi väl aldrig, och det ska vi väl inte heller vara. Men vi kan väl ändå glädjas åt att utvecklingen går åt rätt håll?

Herr talman! Till sist vill jag säga några ord om den reservation som vi socialdemokrater har lämnat beträffande poliser som döms för brott. Där har vi instämt i det olämpliga i att en polis som döms för till exempel misshandel får utreda liknande brott. Det är ett uttalande vi gör, men vi anser inte att det ankommer på riksdagen att ta initiativ till riktlinjer rörande frågor om arbetsrätt och arbetsledning för statliga myndigheter. Det måste vara en fråga för myndighetens ledning och regleras i särskild ordning. Vi socialdemokrater utgår ifrån att myndigheter hanterar ärenden av det här slaget med största allvar, och vi anser nog att så också sker.

En fråga som man kan ställa sig här är: Kommer majoriteten att gå vidare i den här frågan och ta samma initiativ rörande andra myndigheter inom rättsväsendet? Kommer man till exempel att föreslå riktlinjer för åklagares och domares fortsatta tjänstgöring om de döms för misshandel? Vi anser inte att det ankommer på riksdagen att ta initiativ i frågor av detta slag.

Jag yrkar än en gång bifall till reservation 11 under punkt 11. I övrigt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 28 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Det här betänkandet behandlar en hel del viktiga frågor som är betydelsefulla för polisens möjligheter att möta den grova brottsligheten och även den mindre grova brottsligheten.

Men det övergripande problemet – och det vill jag uppehålla mig omkring – är polisens resurser, både personellt och ekonomiskt. Flertalet av de motioner som vi står bakom handlar också om polisens ekonomi. Det är alltså ganska kostnadskrävande. Det är också de exempel som finns i Göteborgskommitténs betänkande. Det gäller till exempel de berättigade kraven på ökade kunskaper hos poliskåren i olika samhällsfrågor, en enhetlig taktisk utbildning, skyddade fordon och en bättre radiokommunikation.

Socialdemokraterna och regeringen brukar alltid säga att man löser de problem som finns inom polisen genom att utbilda fler poliser. Det är ju bra, men det räcker tyvärr inte.

Jag vill belysa de stora problem som finns inom polisen med en bild av verkligheten. Det är en bild från Dalarna. Situationen där är inte unik, men den kan tjäna som ett gott exempel.

Om jag själv skulle etablera en verksamhet, någon form av företagssamhet, här i landet eller om jag skulle expandera en redan existerande verksamhet skulle jag börja fundera på var någonstans jag skulle göra

det. Vilka möjligheter och vilka hinder finns? Hur ska min verksamhet bli mest framgångsrik? Om den här verksamheten skulle vara kriminell skulle man säkert ställa sig frågan var i landet man kan arbeta mest ostört, det vill säga var risken för upptäckt är som minst. Var någonstans är närvaron av poliser väldigt låg eller nästan helt obefintlig?

Detta är faktiskt vad som sker i Sverige i dag. Kriminella grupper väljer att etablera sig på landsbygden, där risken för upptäckt är som allra minst och där det inte finns poliser annat än högst sporadiskt.

I dag kan vi se en utveckling där de kriminella mc-gängen breder ut sig. Från att de har varit lokaliserade i södra Sverige finns det nu klara tecken på att denna typ av kriminalitet har spritt sig. I gårdagens nummer av Svenska Dagbladet kunde vi läsa om att de här gängen finns över i stort sett hela landet.

Något som anges som en bidragande orsak och som jag tycker är troligt är att det i glesbygdslänen görs väldigt stora nedskärningar inom polisen. I de bygder där man stänger polisstationer kan de kriminella grupperna arbeta mera ostört.

Genom bulvaner har Hells Angels förvärvat en fastighet i Garpenberg utanför Hedemora. Snabbt satte de upp ett högt industritaket, som kostade väldigt stora pengar. De försedde det med taggtråd överst. Man behöver inte vara särskilt insatt eller intelligent för att förstå att det inte ska bedrivas någon vanlig företagsamhet eller att Hells Angels inte ska bedriva turism eller något motsvarande där.

Det här har gjort enskilda personer och näringsidkare väldigt rädda. Vad kommer att hända? Vi kan läsa om att krögare inför förbud mot användning av skinnväst på restauranger, och polisen har stora farhågor. Ett problem är att om en sådan här brottslig verksamhet etableras på en ort är det väldigt svårt eller nästan omöjligt att bli av med den.

Pratar man med företrädare för polismyndigheten i Dalarna får man reda på att stängning av polisstationer planeras i Smedjebacken, Hedemora, Säter, Gagnef, Vansbro, Leksand, Orsa och Älvdalen. Det här gör man inte för att lokalpolitikerna står upp och unisont skriker: Stäng vår polisstation – den är obehövlig! Det gör man inte heller för att allmänheten tycker att det inte behöver finnas poliser på de här orterna. Man tillgriper den här planeringen därför att man inte har några andra alternativ. De enda alternativ som finns är att avskeda poliser eller att avskeda civilanställd personal. Det finns alltså bara två dåliga alternativ. Jag tror att det kommer att bli stora problem i polisverksamheten på de här orterna om regeringen inte prioriterar dessa frågor.

Vi moderater möter alltid den kommentaren att vi bara ser problem och hinder, inga möjligheter. När man pratar med poliser ute på landsbygden får man ganska bra exempel på vad som redan sker i dag. Polisen har till exempel i Dalarna nyligen gjort ett stort beslag av 20 kilo hasch och många vapen och avslöjat en illegal spritfabrik. Det skedde på en herrgård utanför Hedemora. Huvudmännen kommer från Stockholm, och jag vågar påstå att de har etablerat sig i Hedemora av de skäl som jag tidigare anført. Det är inte bara den vackra miljön eller den friska luften som har gjort att man har startat sin verksamhet just i Hedemora.

Vi moderater framhårdar i att om regeringen menar allvar med att människor ska kunna bo och känna sig någorlunda säkra och trygga även utanför storstäderna, krävs det att polisen får möjlighet att verka över

hela den geografiska ytan. Man måste också ha råd att anställa de poliser som utbildas, och polisen måste kunna förses med de resurser som behövs till fordon, utbildningar och så vidare. Det kommer framöver också att ske en väldigt stor pensionsavgång. Medelåldern är hög, materielen undermålig med mera.

Jag hävdar att vi moderater inte ser några spöken på ljusan dag. Vi försöker beskriva den verklighet som människor upplever. Det är en verklighet som i sig räcker som argument – en verklighet som varken behöver förstärkas eller överdrivas.

Anf. 29 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Herr talman! Hillevi Engström! För det första vill jag påminna om att den här debatten egentligen inte handlar om polisens ekonomi utan mera har inriktning på organisation, metoder och annat. Men jag förstår att man gärna vill ta upp också det ämnet.

Vi har ingen annan uppfattning än Moderaterna om att polisen behöver mer resurser. Vi ser visst att det finns brister i dess verksamhet. Dessa har steg för steg åtgärdats. Polisens arbete står inte på något sätt stilla, utan man jobbar efter de förutsättningar som man faktiskt har. Man har ändå mellan 11 och 12 miljarder att arbeta med. Jag tycker att det är lite nedsättande att säga att polisen inte kan göra någonting, för den gör faktiskt en hel del.

Det är också väldigt viktigt att ha i tankarna att polisen inte kan göra allt. Det är viktigt att det bedrivs ett brottsförebyggande arbete och att det finns brottsförebyggande inslag i vårt samhälle i form av välfärd och sådant som vi varit inne på i tidigare debatter: skola, sysselsättning, goda bostadsområden och annat.

Hillevi Engström säger att man stänger polisstationer. Ja, det är en besparingsåtgärd som man måste vidta för att klara budgeten och kunna ha fler poliser på gator och torg och ute i landet. Det viktigaste måste ändå vara att man kommer i kontakt med polisen.

Jag återkommer till att Hillevi inte nämner ett ord om det som det här betänkandet handlar om utan enbart talar om polisens resurser.

Anf. 30 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Låt mig först yrka bifall till reservation 1 under punkten 1. Jag står också bakom de reservationer och särskilda yttranden som finns i betänkandet.

Jag tror att man måste hålla fast vid det som vi begär i våra motioner och i reservationerna, till exempel en bättre radiokommunikation, en förbättrad enhetlig taktisk utbildning, bättre fordon och så vidare. Vi måste inse att ekonomin är en viktig parameter i detta sammanhang.

Risken för upptäckt är den mest brottsavhållande faktorn. Den gör kanske att vi vanliga människor som inte är kriminella till exempel iaktar hastighetsbegränsningarna – vi vill inte riskera någonting. Man får inte bortse från att om polisen inte finns närvarande på de aktuella orterna utan bara gör sporadiska besök där – och jag vågar hävda att det inte är några småorter, till exempel i Dalarna – kommer brottsligheten att öka. Man kanske chansar och sätter sig vid ratten efter att ha druckit alkohol eftersom upptäcktsrisken är väldigt liten. Vi får inte bortse från att det behövs poliser över hela den geografiska ytan.

Vi kan också tala om den utrustning och allt annat som behövs. Också det är viktiga förutsättningar. Men om det inte finns poliser spelar det ingen roll hur bra fordon och hur bra radioutrustning som står till polisverksamhetens förfogande.

Anf. 31 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Herr talman! Hillevi Engström! Det är faktiskt så att det har skjutits till resurser. Den socialdemokratiska regeringen har också sagt att det ska tillkomma ungefär 4 000 nya poliser under den här mandatperioden.

Visst blir det pensionsavgångar, och en del poliser slutar, men om-sättningen inom polispersonalen är väldigt liten. Trots att man kanske inte har tillräckligt med resurser sker det en hel del. Det fortgår en utbildning och en vidareutbildning, det sker en kompetensutveckling, det vidtas arbetsmiljöåtgärder med mera. Det är inte så att dessa verksamheter har avstannat bara därför att man inte får de resurser som Moderaterna möjligtvis vill tillskjuta och som kanske inte heller skulle räcka till allt det som Hillevi Engström nu radar upp.

Anf. 32 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är riktigt, som Margareta Sandgren säger, att polisen utifrån sina möjligheter gör ett väldigt bra jobb. Vi är de första att understryka det. Det sker också förändringar. Vi tycker dock att det går lite för långsamt och att för mycket utreds alltför länge. Det behöver göras något konkret innan den typ av brottslig verksamhet som jag beskriver får fäste. Vi är oroliga för att det kommer att bli problem med att få bort den om vi inte gör någonting nu.

Anf. 33 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 14.

När man har besökt polisen under den senaste tiden har en ganska dyster verklighet förmedlats. Det tonar fram en allvarlig bild av en av samhällets allra viktigaste instanser.

I en liten kommun mitt i Skåne med knappt 10 000 invånare sade chefen på polisstationen när jag besökte honom den 10 mars att det senaste tillfället när man hade haft polis på gatan var den 27 februari. Om inget oförutsett skulle inträffa – och till det hör att även poliser kan ha sjuka barn eller själva få snuva – skulle man vara tillbaka igen den 19 mars. Det skulle alltså bli tre veckor mellan besöken. Detta är en vardagsbild från en liten kommun.

På en lite större ort säger polisen att ofta när man får in en anmälan om ett brott är det första man gör att aktivt söka efter skäl att avskriva det. Den garvade utredaren vet nämligen att med de resurser som finns för att ta itu med brottet, som kanske i jämförelse med mycket annan brottslighet är att betrakta som en bagatell, så har man ingen chans till framgång.

En tredje bild ger en kvinnlig polis som jag träffat, som kanske egentligen förmedlar den allra värsta bilden för framtiden. Hon säger: Polisen håller på att hamna utanför samhället. Tidigare fanns vi med som en naturlig del i lokalsamhället, även när det hände något trevligt eller positivt. När det var studentexamen fanns polisen med i tåget. Vi kunde be-

söka skolorna, och vi kunde på sportlovet visa polisstationen och polisbilen för ungarna. Sådant kan vi inte göra i dag. I dag saknas resurser, och man träffar bara polisen i mörka stunder.

Polisen i Sverige brottas med en rad problem. Poliserna är för få och resurserna för små. Det politiska ledarskapet och prioriteringarna saknas i mångt och mycket. Att polisen är av central betydelse för rättsstaten är de flesta här inne överens om, men spliten blir desto större när man diskuterar polisens utveckling och vem som bär ansvaret för polisens tillkortakommanden. Med den här situationen måste nämnas att det är beundransvärt att så många poliser med entusiasm utför sina sysslor varje dag i landet, trots den situation man har.

Sverige behöver fler poliser. Det har till slut även regeringspartiet kommit fram till. För få poliser leder nämligen till bristande trygghet hos medborgarna. I grunden hotar det här det öppna och demokratiska samhälle som vi har vant oss vid. Att garantera medborgarnas säkerhet till liv och lem tillhör våra och statens klassiska uppgifter. Därför är det en paradox att Sverige, med världens förmodligen största offentliga sektor, inte fullt ut klarar den uppgiften.

Vår regering reser nu land och rike runt med budskapet att tusen nya poliser utbildas varje år. Vad man glömmer tala om i denna valrörelsetorik är pensionsavgångarna inom polisen och de poliser som faktiskt vill byta jobb. Visst kommer det till poliser, men även som polis ska man väl ha rätt att gå i pension när man börjar känna sig gammal och trött. Även som polis ska man väl ha rätten att, om man känner för det, byta jobb. Det intressanta är alltså inte antalet nyutbildade poliser. Det intressanta måste väl rimligen vara hur många poliser vi sammanlagt har i tjänst i Sverige, och de är för få.

Som om det här inte vore nog skriver polisen själv i sitt budgetunderlag för åren 2004–2006 att merkostnaderna för de nya poliser som utbildas blir så stora att polisen inte kan finansiera den här utgiftsökningen med de medel som regeringen har beräknat för 2003 och 2004. Än värre blir det 2005 och 2006, då polisen måste minska sin personal med 1 800 personer, och antagningen av polisstudier i stället för regeringens stolta tal om tusen nya poliser varje år reduceras till ett minimum som inte ens täcker pensionsavgångarna – detta om regeringens anslagsberäkningar ligger fast.

Polisbristen får sådana följder som i den lilla kommun jag nyss beskrev. Det innebär att färre villainbrott klaras upp och att uttryckningstiderna blir längre. Ungdomsbrottsligheten kan inte bekämpas som tidigare, och knarklangarna kan inte hållas i de strama tyglar som vore önskvärt.

Regeringen bär faktiskt det fulla ansvaret för den situation vi nu har. Det handlar om ett bristande politiskt ledarskap. Regeringen talar vitt och brett om kampen mot narkotikan. Regeringen har till och med utsett en speciell narkotikageneral. I ljuset av det här ter sig en genomläsning av polisens årsredovisning för 2002 märklig. Under rubriken Operativ verksamhet står att läsa att bekämpandet av narkotikabrott har kostat 868 miljoner kronor. Samtidigt har kampen mot trafikbrottsligheten kostat 1 196 miljoner kronor. Jag undrar helt stilla: Vems prioritering är detta ett utslag av? Vem har prioriterat kampen mot fortkörarna högre än kampen mot narkotikabrottsligheten? Jag tror att det här är en frukt av att

regeringen prioriterar alla brott. Men att prioritera allt är att inte prioritera alls.

Polisen säger i sitt budgetunderlag: ”En samlad bedömning av det aktuella resursläget kännetecknas av att det alljämt råder en differens mellan statsmaktens mål för polisverksamheten och myndigheternas reella möjligheter att bedriva polisverksamhet enligt dessa intentioner och mål. I praktiken gäller att de lokala polisstyrelserna i sina verksamhetsplaner och myndighetsledningarna i sin dagliga verksamhet, tvingas prioritera mellan de av statsmakten redan prioriterade områdena.” På helt vanlig svenska betyder det: Om ni vill att vi ska göra allt det ni säger så måste ni ge oss mer pengar. Annars: Våga prioritera! Jag kan bara instämma i detta.

Investeringar i polisen, mänskligt och i ledarskapet, är nödvändiga, men det är inte det enda som är viktigt. Att polisen ska ha en effektiv kommunikation i kampen mot brottsligheten är självklart för de flesta. Inte minst Göteborgskravallerna visade detta. Regering och riksdag har under lång tid känt till att polisens radiosystem håller på att braka ihop. Vid årsskiftet nästa år sägs systemet i Skåne stängas. Utredningar om detta har följts av nya utredningar. Förhoppningsvis kommer en investering nu äntligen till stånd, men med vilken kvalitet och vilken kapacitet? En sannolik underbudgetering kommer med all säkerhet att påverka polisens dagliga operativa verksamhet. Det blir en kortsiktig vinst att inte satsa på ett rejält kommunikationssystem från början.

Herr talman! Att kontakta polisen är något som de flesta människor gör mycket sällan. Därför är det oerhört viktigt att varje människa som kallar på samhällets hjälp blir tagen på allvar och får den hjälp eller det beskydd hon behöver. Man måste kunna lita på att polisen svarar i telefon eller rycker ut oavsett var i landet man befinner sig eller när på dygnet eller på året man ringer. Så är det inte i dag.

Anf. 34 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Herr talman! Återigen tar man upp ekonomin. Jag erkänner och säger också naturligtvis att ekonomin är en förutsättning för att man ska kunna åstadkomma det som statsmakterna också ålägger polisen. Det får vi återkomma till. Socialdemokraterna sade i valrörelsen att vi ska utbilda 4 000 nya poliser. Naturligtvis kommer vi att skjuta till medel för att man också ska kunna anställa dessa 4 000 poliser.

En liten överdrift är det ju när man säger att det är väldigt många pensionsavgångar, att de nya poliserna inte kommer att täcka upp de pensionsavgångar som kommer att ske och att omsättningen är väldigt hög. Personalomsättningen bland poliser är väldigt låg, men naturligtvis kan tiderna förändra detta.

Jag skulle kunna återkomma till massor av det som Torkild Strandberg tog upp här om prioriteringar. Min fråga är naturligtvis: Vilka prioriteringar är det man vill ta bort? Är det våldsbrott, våld mot kvinnor och barn, narkotikabrott, ekonomisk brottslighet, miljöbrott eller brott med rasistiska, främlingsfientliga, antisemitiska eller homofobiska inslag? Vad är det man vill ta bort? Det här är ju viktiga delar. Dessutom säger regeringen inte längre att man ska prioritera, utan man ska utveckla sin förmåga och förebygga och bekämpa de här brotten. Det kan ju se väldigt olika ut i landet.

Jag skulle vilja återkomma till frågan om poliser som döms för brott. Avser majoriteten i den här frågan att återkomma vad gäller åklagarväsendet och domstolsväsendet och ställa samma krav på riktlinjer när det gäller hur man ska hantera sådana företeelser inom de olika myndigheterna?

Anf. 35 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Herr talman! När man reser runt i Polis-Sverige och besöker polisen på stora och små orter konstaterar alla: Våra resurser är för små, och vi som arbetar är för få. Jag tycker att det är en konstig infallsvinkel att vi här i kammaren skulle föra en polisdebatt utan att diskutera att det faktiskt saknas poliser i vårt land. Jag förstår att det här inte är ett så tack-samt samtalsämne för majoriteten eftersom man bär det fulla ansvaret sedan snart tio år tillbaka för den situation som vi har på polissidan. Det kan ju rimligtvis inte vara så att polisen i sina budgetunderlag ska behöva hota med att säga att de utbildningar som ska göras, dem får vi dra ned på. Vi kanske måste avskeda 1 800 poliser om den ekonomi blir verklighet som regeringen har förutskickat.

Det kan inte vara så att en så viktig organisation som polisen ska behöva lita till en nådåpåse i april varje år i samband med vårbudgeten. Man måste faktiskt ha en ekonomi för att kunna planera den här verksamheten.

Jag tycker att jag var tydlig. Jag undrade vems prioritering det var ett utslag för att trafikövervakningen kostar 1,1–1,2 miljarder kronor medan det som regeringen har satt högst på dagordningen, nämligen kampen mot narkotikan, har hamnat på drygt 800 miljoner. Jag tycker att jag genom att ta upp det har antytt vad jag tycker om den prioriteringen.

Anf. 36 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Herr talman! Från socialdemokratiskt håll har vi sagt att vi självklart ska tillföra de resurser som krävs för att vi ska kunna anställa dessa poliser. Det kommer naturligtvis att handla om ett rejält tillskott eftersom det handlar om 4 000. Jag vill påminna lite om att Folkpartiet inte under tidigare år har skjutit till så värst mycket mer till polisen i sin budget. Dessutom måste man när man talar om polisens resurser också titta på vilka resurser som avsätts i övrigt i samhället. Då kan man fråga sig vilka andra områden som ska få stå tillbaka. Är det sjukvården, skolan eller andra områden som ska skjuta till pengar för att polisen nu ska få de resurser som jag förutsätter att Folkpartiet vill ge?

Frågan om prioriteringar har varit uppe vid tidigare tillfällen då man har sagt att regeringen vill prioritera allt. Nu har ni själva lyft fram några prioriteringsområden och också vid ett tidigare tillfälle i kammaren. Vad är det vi inte ska prioritera utav de områden som jag räknade upp från budgetpropositionen?

Anf. 37 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Herr talman! Som svar på den sista frågan först kan jag väldigt kort konstatera att jag och mitt parti tycker att narkotikabrottsligheten ska prioriteras högre än kampen för att hitta fortkörare. Det är ett tydligt exempel på hur polisens resurser har prioriterats på ett för oss konstigt sätt. Jag vet inte om ledamoten delar min uppfattning.

Margareta Sandgren säger att polisen kommer att få de resurser de behöver för att utbilda och sätta 4 000 nya poliser i arbete under mandatperioden. Jag tycker att polisen kan se fram emot detta med lugn i så fall och inte behöver känna den oro som man ger uttryck för i det budgetunderlag som man överlämnat till regeringen. Där säger man att det inte är fråga om att anställa nya poliser eller att utöka verksamheten med det budgetunderlag som regeringen har gett. Man måste bli 1 800 poliser färre för att ekonomin ska gå ihop.

Anf. 38 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Margareta Sandgren påstår i känd retorisk anda att alla oppositionens yrkanden är onödiga och att vi i stället borde glädjas åt så mycket god utveckling inom polisen. Hon påstår att detta inte är någon resursfråga utan att vi talar om organisationsfrågor här i dag. Jag skulle verkligen vilja höra Margareta Sandgren förtydliga för mig hur man ska kunna förändra organisationen, förbättra arbetsmiljön och utveckla metoderna om man inte har resurser.

Att det offentliga inte kan garantera medborgarnas trygghet är mycket allvarligt av flera skäl. Det skapar en grogrund för kriminalitet, precis som vi har hört här i dag. Det urholkar allmänhetens förtroende för rättsväsendet. Det skapar klyftor mellan dem som kan betala för sin trygghet och dem som inte kan göra det.

I de senaste debatterna här i kammaren då resursfrågan har kommit på tal och även i dag i Margareta Sandgrens inlägg har majoriteten gång på gång talat om polisens budget som någonting ofantligt stort. Över 13 miljarder har man sagt och fått det att låta som att om polisen inte kan klara av att skapa rättstrygghet för dessa pengar så är det polisens fel. Detta är intressant. Låt mig få dröja en liten stund inför detta.

I dag har vi i Sverige en säkerhetsbransch, bevakning, konsulttjänster och säkerhetsutrustning som omsätter lika mycket som polisbudgeten: 13 miljarder kronor. För 35 år sedan hade vi dubbelt så många poliser som väktare och ordningsvakter i Sverige, trots att kriminaliteten såg helt annorlunda ut.

I dag har vi drygt 16 000 poliser, men vi har 18 000 väktare och 9 000 ordningsvakter. Vaktbolag som har tillfrågats är eniga om att det är situationen inom polisväsendet som gör att marknaden för de privata bevakningsföretagen ökar. Det är uppenbart att vi går emot en privatiserad ordningsmakt.

Kristdemokraterna anser inte att det är något fel med väktare och ordningsvakter. De har en given roll men bara som ett komplement till polisen. De får aldrig ersätta polisen. Det är inte bara den som har råd att betala ett vaktbolag som har rätt till trygghet och säkerhet. Vi kristdemokrater kan absolut inte acceptera att det skapas klyftor i samhället.

I dag kunde jag läsa i min hemtidning från Söderhamn att en butik nu får stänga. De har haft 16 inbrott, och nu finns det inget försäkringsbolag som längre är berett att ta försäkringen. Man har inte råd att anlita något vaktbolag. I Hofors säger man i uraffären: Om vi får fler inbrott klarar vi inte av situationen. Där finns det inga poliser alls. Då kan man fråga sig: Är detta i linje med socialdemokratisk politik som så ofta lyfter fram klasskampen och talar om att det absolut inte får skapas klyftor i samhället?

Låt mig nämna vad justitieministern svarade på en fråga den 18 september förra året. Han sade: Butiksrån kan förebyggas genom att den bransch som själv är utsatt vidtar åtgärder som försvårar genomförandet av brott.

I en annan fråga sade ministern så här: Regeringen tittar nu på ett förslag från Polisverksamhetsutredningen som i sitt delbetänkande undersökt möjligheten att komplettera polisens resurser och insatser i glest befolkade delar av Sverige med vakter och tillsyningsmän.

För mig låter det som om regeringen trots allt har tappat greppet då det gäller polisens verksamhet och som om vi är på väg in i en nattvaktarstat helt enligt socialdemokratisk ritning. Vi anser i stället att det krävs åtgärder då det gäller de strukturella problemen och ledningsförmågan och även resurser till fler poliser.

Herr talman! Det finns också en annan dimension av allt det som har hänt inom polisorganisationen de senaste åren. Nedskärningar, omorganisationer, svagt ledarskap och allt färre poliser i tjänst har gjort att arbetsituationen inom poliskåren inte har varit den bästa. Polisen har fått fler arbetsuppgifter samtidigt som den psykosociala miljön har försämrats och arbetsmiljöfrågorna faktiskt har prioriterats ned.

I vår reservation nr 10 under punkt 9, som jag för övrigt yrkar bifall till, belyser vi det arbetsmiljöproblem som polisen har. Över 850 poliser är långtidssjukskrivna. Rehabiliteringsinsatserna är minimala och för mycket övertid i kombination med strukturförändringar och besparingar gör situationen allvarsam. Vi menar att det är angeläget att arbetsituationen förbättras. Vad svarar då majoriteten på detta i betänkandetexten? Jag citerar: ”Som utskottet framhållit är det glädjande att åtgärder hela tiden vidtas för att förbättra arbetsmiljön inom polisen”.

Herr talman! Det känns nästan genant med dessa glädjeuttalanden då alla som är ute och besöker polismyndigheterna vet hur det ser ut i verkligheten. Min fråga till Margareta Sandgren som också sitter i Rikspolisstyrelsen är: Vilka åtgärder är vidtagna, bortsett från att Rikspolisstyrelsen ska komma med en beskrivning och en analys till regeringen? Vilka åtgärder har vidtagits som märks ända ned på den enskilde polismannens vardagsnivå?

Herr talman! Alla vet att resurserna inte har räckt till arbetsmiljöfrågorna. Det har gällt att jobba, jobba, jobba för att klara det mest akuta på dagordningen. Till slut har det ofta lett till att man gått in i väggen. Därför blir det svårt att känna för de debattinlägg där det sägs att detta i grunden inte är en resursfråga. Vi utskottsledamöter som har följt den här debatten både i utskott och kammare och vid besök hos Rikspolisstyrelsen vet att både rikspolischefen och justitieministern skryter om sina budgetöverskott. För mig går detta inte ihop. Kan Margareta Sandgren pedagogiskt förklara för mig hur det kan finnas pengar över och samtidigt så många behov som inte tillgodoses?

I reservation 2 under punkt 2 lyfter vi fram frågan om att polisen snabbt behöver ett radiokommunikationssystem. Man måste konstatera att det är anmärkningsvärt att regeringen inte har gjort mer i denna fråga, att man inte har ombesörjt att poliserna haft möjlighet att kommunicera med varandra under svåra förhållanden. Det finns exempel från både Malexander och Göteborgskravallerna som är graverande.

Nu har regeringen gett i uppdrag att genomföra en upphandling av ett kommunikationssystem med utbyggnad under åren 2004–2009. Då säger Margareta Sandgren: Hur kan vi veta att detta kommunikationssystem skulle ha en sämre kvalitet än det Tetrasystem som man först utredde och som skulle hamna på ca 8 miljarder? Så mycket kan jag säga, Margareta Sandgren, att vi kommer aldrig att kunna få andra intressenter som vård och försvar intresserade om vi inte kan visa att det nya radiokommunikationssystemet har inomhustäckning. Det är en mycket viktig del för brandförsvar och försvar för att kunna se också vad som finns inuti en byggnad.

Jag är allvarligt oroad över detta, och inte bara jag. Det finns de som har studerat, fördjupat sig i och borrar i den här frågan åtskilligt, och de vet att de föreslagna 2 miljarderna inte räcker till det modulsysteem som man i så fall skulle kunna bygga vidare på därför att det inte har tillräckligt hög kvalitet. Kan Margareta Sandgren ärligt och uppriktigt säga att hon är övertygad om att de här 2 miljarderna inte så småningom visar sig vara fullständigt bortkastade därför att man har satsat på ett lågbudgetalternativ som inte kommer att räcka till det som vi i framtiden kommer att behöva kräva av det här radiokommunikationssystemet?

Anf. 39 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Herr talman! Jag börjar med det sista om radiokommunikationssystem. Jag är ingen expert på området och vet inte om 2 ½ miljard är tillräckligt eller om det krävs 8 miljarder. Däremot har jag naturligtvis förvissat mig om att det här systemet går att bygga ut på det sätt som vore önskvärt för *public safety*, det vill säga att räddningstjänst och andra ska kunna haka på det. Det har jag förvissat mig om. Jag vet inte vilken summa som är tillräcklig eller otillräcklig, men låt oss se vad man kommer fram till och ta ställning till det då. Jag är ingen teknisk expert som kan tala om det.

Ragnwi Marcelind inledde med att det skulle vara onödiga frågor. Det har jag inte påstått. Jag har påstått att det pågår ett arbete inom Rikspolisstyrelsen och Regeringskansliet för att åtgärda de frågor som man har tagit upp i sina motioner och reservationer. Det är väl så att oppositionen vill gå lite fortare fram i vissa frågor.

Sedan har jag aldrig sagt att det inte krävs resurser. Jag säger att trots att man kanske har begränsade resurser och trots att det finns brister pågår det faktiskt ett arbete på nästan alla de här områdena. Jag säger inte heller att det är polisens fel.

Sedan är det intressant när Kristdemokraterna pratar om minskade klyftor och att man minsann vill arbeta för det. Men jag ser att jag får återkomma till det i min nästa replik.

Anf. 40 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! När det gäller kommunikationssystemet tror jag att Margareta Sandgren i alla fall har satt sig in i detta lika mycket som jag. Vi som har följt debatten, inte minst här i riksdagen, har sett hur den här frågan bara har dragits i långbänk – av ett enda skäl, och det vet Margareta Sandgren likaväl som jag: Det har inte funnits resurser. Alla har varit medvetna om att detta är en resurskrävande fråga och därför försökt skjuta den på framtiden. Sedan kanske en eller annan minister har blivit

trampad på tårna i den här frågan, och så har den blivit ytterligare förhållad.

Alla som har satt sig in i frågan och tittat på detta noggrant – jag vet att representanter från Rikspolisstyrelsen och polisfacket har rest runt och tittat på hur det här fungerar utomlands – vet dock att om vi ska ha ett heltäckande system med hög kvalitet och inomhus- och utomhustäckning, ett system som andra intressenter ska kunna utnyttja, krävs det mer än 2 miljarder, Margareta Sandgren. Detta oroar mig.

Det här är bara ett uttryck för att resurserna inte räcker inom polisorganisationen. Vi behöver mer pengar här.

Margareta Sandgren säger att det pågår ett arbete med alla de här reservationerna. Det är också intressant. Varför har vi lagt fram de här reservationerna om och om igen? Så länge jag har suttit i denna riksdag – det är i alla fall fem år i det här utskottet – har jag nött samma frågor hela tiden. Men jag har inte sett att det har gått från ord till handling.

Det räcker inte med fina handlingsbrev och fina skrivningar om att det är glädjande att det pågår ett stort arbete om vi inte kan se detta konkret ute i polismannens vardag. Det är ju det som är angeläget – att vi går från ord till handling, att detta påverkar så att vi kan ha ett svar på det som alla människor frågar oss. Varför finns det inga poliser? Varför finns det inte trygghet för mig? Varför måste jag stänga min affär här i Söderhamn? Varför hotas jag av att behöva stänga min affär här i Hofors därför att det inte finns några poliser?

Det är detta som Margareta Sandgren och jag behöver svara på.

Anf. 41 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Herr talman! Jag ska inte säga något mer om radiokommunikationssystem. Det är tydligen så att Ragnwi Marcelind vet lite mer om hur radiokommunikationssystem fungerar, vad det kommer att kosta och så vidare. Sant är dock naturligtvis att det inte har funnits resurser. Det är alldeles riktigt. Men frågan är varifrån vi skulle ta resurser till att betala ett kommunikationssystem för 6–8 miljarder. Det vore intressant att veta.

Sedan är det intressant att höra Ragnwi Marcelind prata om minskade klyftor i samhället som något man skulle kunna uppnå enbart genom att ge polisen mer resurser. Så är det ju inte. Det krävs resurser på många områden i samhället för att minska dessa klyftor. Jag välkomnar Kristdemokraterna i arbetet med att försöka åtgärda den delen.

När det gäller arbetsmiljön säger jag att det pågår ett arbete. Man har startat ett arbete som handlar om handlingsplaner och om utbildning. Det här ska naturligtvis inte bli några hyllvärmare utan gå ut i verksamheten i aktiv handling. Det utgår jag från att man också jobbar på. Men hur menar Ragnwi Marcelind att regeringen skulle göra? Ska man gå ut och verkställa detta ute i polismyndigheterna, eller vad är det fråga om? Man ska naturligtvis initiera, och det arbetet pågår. Men vad kan man göra mer?

Sedan vill jag också ställa en fråga: Vad anser Kristdemokraterna på den punkt som handlar om poliser som dömts för brott? Ska vi gå vidare och ställa samma krav när det gäller åklagarväsendet och domstolsväsendet?

Anf. 42 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Självklart kan inte Margareta Sandgren och jag som beslutsfattare gå ut i verksamheterna och verkställa. Det jag försökte beskriva var – och det krockar fullständigt med det Margareta Sandgren sade om att det inte handlar om resurser – att vi kan skriva fina handlingsplaner, men om vi inte ombesörjer att polismyndigheterna har resurser så att de kan genomföra dem hjälper det inte om det står aldrig så fina saker i dessa handlingsplaner.

Vi har omkring 850 långtidssjukskrivna poliser i dag. Dem skulle vi behöva ute på gator och torg. Dessa poliser har blivit långtidssjukskrivna därför att deras arbetsmiljö har varit fullständigt ohållbar. Dessutom har ett antal av dessa efter sin sjukskrivning inte fått rehabiliteringsmöjligheter, också detta på grund av att det inte finns resurser.

Sedan försöker Margareta Sandgren få det att låta som om vi inte skulle vilja arbeta emot att klyftor skapas i samhället. Är det någonting vi vill göra så är det att motverka klyftor.

Det är just därför vi sätter oss emot det här systemet. Snart kan bara de som är rika betala sitt skydd i Sverige. Vi är emot att det ska bli en nattvaktarstat enligt socialdemokratisk ritning. Vi kan bara gå in och läsa i *Allas vårt ansvar*, där också regeringen själv och Socialdemokraterna säger att man tror att i framtiden kommer ordningsvakter och vaktbolag att få ett större inflytande i samhället, alltså de som har möjligheter och pengar att betala sitt skydd får göra det.

På frågan som Margareta Sandgren ställde till mig om hur vi ska gå vidare när det gäller de som har misshandlat vill jag svara att jag tycker att det är en självskrivna sak att en polis som har misshandlat sin fru inte ska utreda en annan fråga där en man har misshandlat en kvinna. Samma villkor kommer att gälla i alla sammanhang.

Anf. 43 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Vi debatterar i dag en lång rad motioner och yrkanden från allmänna motionstiden i polisfrågor. Vi tycker naturligtvis allesammans att det är ett mycket viktigt samhällsområde som vi då granskar och ska fatta beslut om. För mig innebär den här kammardebatten om polisfrågor debut vad avser justitieutskottets betänkanden, och ämnesområdet känns onekligen stimulerande och viktigt.

Polismakten i ett demokratiskt samhälle som vårt måste på alla sätt präglas av demokratiska värderingar. Det är desto viktigare som polisen i ett fredligt demokratiskt samhälle är den enda instans som har monopol på våldsanvändning. Det är nödvändigt att polisen har de här befogenheterna, men det kräver helt självklart att allmänheten har stort förtroende för att dessa extraordinära befogenheter inte missbrukas och att det finns en fungerande demokratisk kontroll och insyn när det gäller polisens verksamhet.

Herr talman! I utskottsbetänkandet konstateras att det pågår utrednings- och översynsarbete på en rad viktiga områden som rör utvecklingen för polisen, och det bör kunna leda till ett förbättrat och mer effektivt polisarbete, präglat av en vilja att polisen ska vara en väl integrerad del av ett öppet samhälle.

Det finns dock mer att göra på detta område, anser vi i Vänsterpartiet. I det sammanhanget vill vi peka på bestämmelserna i § 13 i polislagen

som medger rätt för polisen att avvisa, avlägsna eller i vissa väl avgränsade fall omhänderta personer som agerar ordningsstörande eller för att avvärja straffbelagda handlingar. När det gäller tillämpningen av denna paragraf är det Vänsterpartiets mening och tolkning att krav måste ställas på att polisen gör en individuell bedömning av den som ska omhändertas, vilket knappast torde vara en särskilt sensationell inställning.

Det finns anledning att kritiskt granska tillämpningen av denna lagparagraf utifrån flera händelser under gångna år eftersom massomhändertaganden bevisligen förekommit, bland annat i samband med en demonstration på Järntorget i Göteborg i juni 2001, då ett hundratal demonstranter omhändertogs med stöd av § 13 i polislagen. De individuella bedömningarna lyste i detta fall med sin frånvaro, och detta är inte det enda exemplet. Jag kan rekommendera läsning av JO:s skarpa kritik över polisens tillämpning av denna lagparagraf i samband med en Eritre-ademonstration här utanför Riksdagshuset för några år sedan.

Vänsterpartiet menar att de oklarheter som råder när det gäller tolkning av tillämpningen av 13 § polislagen, också i förhållande till Europakonventionen och Europadomstolen, bör leda till att paragrafen blir föremål för en översyn. På ett sådant här viktigt område menar vi att det inte får finnas utrymme för godtycke.

Herr talman! Som jag var inne på i inledningen är det av avgörande vikt att allmänheten har grundad anledning att hysa ett stort förtroende för och lita på polisen. Det måste anses föreligga en betydande risk för att detta förtroende allvarligt skadas om den polisman som satts att utreda ett brott, till exempel misshandel, själv dömts för ett liknande brott. Detta och liknande händelser har de facto inträffat i flera fall, och det är inte acceptabelt, anser vi i Vänsterpartiet. Det är positivt att en utskottsmajoritet nu uttalar ett tillkännagivande till regeringen att riktlinjer måste utarbetas för tjänstgöringen för de poliser det handlar om. Det är definitivt en fråga om allmänhetens förtroende för polisen, men det är i lika hög grad en fråga för de enskilda människorna, till exempel brottsoffren. En misshandlad kvinna ska kunna förvänta sig att bli bemött med respekt och kunskap, och det är svårt att tänka sig att så kan ske om den utredande polismannen själv blivit dömd för ett liknande brott.

Herr talman! Det pågår som jag tidigare påpekat en rad olika utredningar och översynsarbeten kring polisens arbetssituation, arbetsuppgifter och arbetsmiljö, och det är viktigt och positivt. Vänsterpartiet har i en motion pekat på en rad områden som vi anser bör uppmärksammas framöver. Det handlar om vikten av en kontinuerlig handledning för poliser, det handlar om att det behövs enhetliga regler över landet vad gäller skyddsutrustning och vapenträning och det handlar om vikten av att fortbildning inom polisen också innefattar moment av etik, moral och mental träning. Vänsterpartiet har i ett särskilt yttrande tryckt på vikten av att till exempel inköp och anskaffande av utrustning samordnas så att kommunikation och samarbete inte försvåras, vilket faktiskt inträffat vid olika tillfällen.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 3.

Anf. 44 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag givetvis står bakom samtliga mina reservationer från utskottsbehandlingen, likaså mina särskilda yttranden angående polisens tillgänglighet och avskrivningar av anmälda brott. För att spara lite tid väljer jag att yrka bifall bara till reservation 2 under punkt 2, angående nytt kommunikationssystem, samt reservation 4 under punkt 4, angående maskeringsförbud vid demonstrationer.

Dagens debattämne är polisfrågor. Det är förmodligen en av de samhällsfrågor som flest medborgare har åsikter om. Var jag än är och pratar eller håller föredrag möter jag människor som har åsikter om polisen, människor som är väldigt oroade över ökad brottslighet. De är oroade för att de inte har tillträde till polisen i de få fall de verkligen behöver det.

Med tanke på vad som har debatterats här tidigare och Margareta Sandgrens repliker måste jag tillstå att när jag satt och skrev ned vad jag skulle säga i dag tänkte jag faktiskt att jag skulle undvika att prata om polisens resurser. Men hur jag än vrider och vänder på det så kommer jag fram till att en stor del av de problem inom polisen som åtminstone jag anser måste lösas endast kan lösas om polisen får mer resurser. Det kan handla om ett nytt kommunikationssystem, fler civilanställda, så att poliserna kan ägna en större del av sin arbetstid åt just polisiära uppgifter, och spaningsresurser för att effektivare bekämpa narkotika, *trafficking* och så vidare.

Herr talman! Polisen står inför ett stort problem som den inte alls skulle behövt stå inför om inte regeringen varit så senfärdig som den faktiskt har varit. Det har varit känt sedan länge att polisens radiokommunikationsutrustning behöver förnyas. Men regeringen har väntat och väntat. Men problemet löste sig inte av sig självt, och det försvann inte heller, trots att regeringen blundade så hårt den kunde.

Nu finns det ett förslag till utbyggnad av radiokommunikationssystemet, och det är bra. Men tyvärr verkar det som om finansministerns snålhet har besekrat justitieministerns vishet även i den här frågan. Förslaget är ett lågbudgetalternativ som inte kommer att täcka hela Sverige. Sveriges glesbygdskommuner kommer att stå utanför det här systemet. För mig som centerpartist och decentralist är detta helt oacceptabelt. Ska inte alla som bor i Sverige ha samma trygghet och samma tillgång till polisväsendet? Eller är detta bara ett sätt för Socialdemokraterna att berätta för dem som valt att bosätta sig i glesbygden att de faktiskt borde flytta därifrån?

Det skulle vara intressant att höra hur en socialdemokratisk riksdagsledamot från någon av glesbygdslänen skulle förklara för sina väljare att staten Sverige tyvärr inte har råd att se till att polisens radiokommunikationsutrustning fungerar i deras hemtrakter. Är kanske förklaringen att eftersom det ändå inte finns några poliser i de delarna av landet, och inte ska finnas i socialdemokratins Sverige, behövs det inte heller någon radiokommunikationsutrustning? Det skulle kunna vara förklaringen.

Det behövs ett snabbt uppvaknande. Regeringen måste ta fram ett förslag som täcker hela landet med realistiska kostnadsberäkningar, en konkret handlingsplan för snabbt genomförande och givetvis finansiering.

Herr talman! Jag går över till en helt annan fråga. Göteborgskommittén – som ju utredde omständigheterna vid kravallerna efter EU-toppmötet – har inte bara kritiserat det usla radiokommunikationssystemet, man har också lagt fram ett intressant förslag angående maskeringsförbud vid demonstrationer. Vi i Centerpartiet står helt bakom Göteborgskommitténs förslag till maskeringsförbud med de undantag för religiösa skäl och väderlek som finns med i förslaget. Det ska också vara möjligt att ansöka om tillstånd för maskering vid demonstrationer, parader och liknande.

I betänkandet konstaterar utskottsmajoriteten att Göteborgskommittén har lagt fram förslag, men det står ingenting om vad majoriteten själv tycker. Majoriteten hänvisar inte till någon pågående utredning eller annat som kan förklara tystnaden. Utskottsmajoriteten väljer helt enkelt att inte ha någon åsikt i frågan. Det är lite konstigt. För drygt två månader sedan uttalade till och med statsministern att han var positiv till ett maskeringsförbud. Det skulle även utskottsmajoriteten kunna göra.

Tyvärr hinner jag inte säga allt jag skulle vilja säga i en sådan här viktig debatt. Jag har tio reservationer och två särskilda yttranden till betänkandet. Den mängden reservationer är en naturlig följd av den hårda kritik som den socialdemokratiska regeringen är värd att få för skötseln av polisväsendet.

Herr talman! Sist vill jag säga några ord om en enskild motion av två centerpartister, Birgitta Carlsson och Birgitta Sellén, angående beslag av substanser som använts som narkotika. I dag kan endast sådana narkotiska preparat beslagas som finns med i en förteckning i en bilaga till förordningen om förbud mot vissa hälsofarliga varor. Tyvärr förnyas sig narkotikahandlarna snabbare än förteckningen kan uppdateras. Därför bör förteckningen bytas ut mot en generell möjlighet att beslagta preparat som använts för narkotika. Tyvärr valde utskottsmajoriteten att inte köpa detta förslag.

Anf. 45 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Herr talman! Det är märkvärdigt! Jag har i flera replikskiften och i mitt anförande sagt att polisen naturligtvis behöver mer resurser för att klara olika delar. Det pågår likväl ett arbete kring de områden, bland annat arbetsmiljö, som tas upp i de reservationer som har lagts fram. Vi ska självklart anställa de 4 000 poliser vi har lovat. Självklart kommer ett radiokommunikationssystem att kosta en massa pengar och måste finansieras på något sätt. Vi har en begränsad kaka i staten som ska fördelas. Det måste naturligtvis göras.

När det gäller radiokommunikationssystemet har man inte sagt att glesbygden ska vänta. Man har sagt att man i första hand ska ta storstäderna därför att det gamla kommunikationssystemet håller på att gå ut. Problemet framöver är fjällvärlden. Det är mer en teknisk fråga.

Det är tramsigt när Johan Linander säger att socialdemokratin tycker att det inte ska finnas polis eller radiokommunikation i glesbygd. Trams!

Anf. 46 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Det är mer Margareta Sandgren som pratar resurser än vi andra.

Det förslag som nu finns till radiokommunikationsutrustning är sämre än det befintliga system som finns i dag. I dag finns bättre täckning i landet än i den utrustning som är föreslagen. Det är åtminstone vad jag har fått föredraget för mig. Anledningen är att det kostar förhållandevis mycket att täcka de sista delarna av Sverige, de mest glesbefolkade delarna av landet. Så är det, givetvis.

Det är ett val som måste göras. Ni kan åtminstone stå upp och säga att det är för dyrt att se till att radiokommunikationssystemet täcker hela landet.

Anf. 47 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Herr talman! Det handlade om fjällvärlden, som är av mer tekniskt komplicerad natur för radiokommunikationssystem. Det nuvarande ska naturligtvis finnas kvar så länge man inte har hittat ett annat kommunikationssystem som också kan användas i fjällvärlden. När man pratade om ett Tetrasystem sade man att man först skulle ta storstadsregionerna.

Det är klart att det är en resursfråga, och vi måste kunna finansiera saker och ting som vi beslutar om i riksdagen. Vi har en begränsad kaka.

Anf. 48 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Det är givetvis en riktig bedömning att börja i de delar av landet där radiokommunikationssystemet snart försvinner. Det är inte speciellt lång tid vi har på oss att få till ett nytt system.

Hemma hos mig i Skåne är man orolig. Det dröjer ett år och nio månader, och sedan står man utan ett radiokommunikationssystem. Det ska bli intressant att se om man lyckas att få till ett nytt system under den tiden. Givetvis skulle detta ha lösts för länge sedan. Man har känt till problemet sedan ett antal år, men man valde att vänta.

Anf. 49 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Jag befinner mig i en spännande och rolig situation.

Herr talman! Jag yrkar bifall till justitieutskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. Det känns roligt att Miljöpartiet är det enda partiet som inte har någon reservation i betänkandet, och vi har möjlighet att yrka avslag på reservationer från såväl höger som vänster.

Det här betyder naturligtvis inte att jag tycker att betänkandet är det bästa jag någonsin har sett. Men jag konstaterar att det är det här betänkandet vi kom fram till i justitieutskottet. Som jag sade i mitt tidigare anförande i en annan fråga är det bra att vi kan föra en dialog i dessa frågor.

I det här betänkandet finns det sådant som är något bättre än annat. Speciellt vill jag peka på att utskottet särskilt har betonat vikten av att stärka allmänhetens förtroende för polisen. Det är en bra attityd.

Vi pekar på vikten av utbildningar som berör frågor av etikkaraktär. Jag hoppas att även samhällsfrågor kommer in i detta. Det känns betryggande att vi når dit.

Efter de sorgliga händelserna i Malmö och Göteborg fanns det ett påpekande i slutet av utredningen att man skulle vilja titta på och ifrågasätta om det fanns strukturella problem inom polismyndigheten. Justitie-

ministern har lovat en utredning som ska titta på detta. Det ser vi fram emot. Det är en bra attityd.

Nu kommer jag naturligtvis in på frågan om resurser. Jag ser att Hillevi redan har ställt sig upp för att begära replik. Jag skulle hellre vilja säga att det inte är polisens resurser som är för små utan att det är brotten som är för många. Jag vet att det är en något naiv inställning. Men polisens resurser kommer att öka, som har påtalats vid flera tillfällen från talarstolen. Det kommer att utvecklas ett nytt kommunikationssystem. Jag har diskuterat frågan på annat håll, och jag medger att den har dragits i långbänk. Men ibland kan det vara bättre att skynda långsamt, om man behåller det som är bra. Jag är övertygad om att vi kommer att få ett system som är bättre, till skillnad från Johan, som har fått för sig att det nya radiosystemet skulle bli sämre.

Det finns en annan fråga som utskottet inte har uttalat sig om, och det är maskeringsförbudet. Jag tror att vi behöver tänka på den frågan lite till innan vi kan ta definitiv ställning till detta. Det finns många olika uppfattningar, inom partierna men också i kammaren i övrigt. Jag tycker att det finns skäl att överväga det lite närmare.

Jag ska inte förlänga debatten. Det har sagts många bra saker. Jag tycker att attityden till de här frågeställningarna är bra, även om tjetet om resurserna är lite jobbigt. Det handlar om fördelningar. Det vet vi, och vi vet hur statens finanser ser ut. Vi får vara realistiska här också.

Anf. 50 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Leif Björnlod tar upp någonting mycket angeläget, och det är allmänhetens förtroende för polisen, att det är en grundsten i ett rättssamhälle. Det håller jag med om.

Jag vill då ställa frågan: Hur ställer sig Miljöpartiet och Leif Björnlod till den här otroliga nedtrappningen av polisverksamhet i landet? Jag tog Dalarna som exempel, där man nu planerar att stänga polisstationerna på flera orter. Det är inga små orter, utan det är Smedjebacken, Hedemora, Säter, Gagnef, Vansbro, Leksand, Orsa och Älvdalen.

Hur tror Leif Björnlod att allmänhetens förtroende kommer att påverkas när det inte finns någon polis att vända sig till med tips och synpunkter och för att få hjälp och stöd? Polisens uppgift är ju att hjälpa, skydda och ställa till rätta, och hur ska det ske när polisen inte kommer till den behövande inom rimlig tid?

Anf. 51 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag håller med. Eftersom jag kommer från Värmland, som gränsar till Dalarna, känner jag väl till problemet. Jag har också fått reaktioner från allmänheten, som saknar poliser.

Som jag sade tidigare, och som vi alla har sagt, bygger man ut den här biten. Jag hoppas att det kommer att vara så att landsbygden och glesbygden får ta del av de nya poliser som utbildas. Det utgår jag från. Man ska givetvis sätta in resurserna där bristerna är störst. Jag förstår problemställningen fullt ut.

Det är en annan sak som jag vill understryka en gång till, och det är någonting som jag fick medskickat häromdagen. Allmänhetens förtroende för polisen är en springande och livsviktig punkt. Jag fick en replik från en göteborgare, som helt enkelt sade: Polisen – dit törs jag inte

vända mig. Då har vi kommit snett, eller också har den personen gjort det.

Anf. 52 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag tror fortfarande att allmänheten vågar vända sig till polisen. Det är min uppfattning.

Jag tror att det är viktigt att man bygger på ett personligt förhållande till allmänheten på den ort där man verkar. Om polisen bara far runt i radiobilar i hela Dalarna och kommer bara när det har hänt något allvarligt är jag rädd för att förtroendet urholkas, när man inte har den personliga kontakten. Det kommer att innebära att polisens möjligheter att lösa brotten minskar, då allmänheten i vardagen inte kan ge tips och idéer och tala om att ”nu har den här gruppen köpt den här gården”, ”skulle inte du kunna titta till de här bilarna” och så vidare.

Jag ser Leif Björn lods inlägg som någon form av garant för att de här polisstationerna ute i glesbygden kommer man att försöka ha kvar.

Anf. 53 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Hillevi Engström talade om en garant för att ”försöka”. Ja, det är lätt att lova det – försöka kan man alltid göra. Men det finns begränsade resurser.

Jag delar hennes uppfattning såtillvida att det är väldigt viktigt. Det kanske inte är behov av så väldigt många poliser. Finns det ett gott förtroende mellan allmänhet och polis är allmänheten en stor hjälp för polisen, men finns det ingen polis är det väldigt svårt att ha kontakten.

Å andra sidan har avstånden krympt. Vi behöver inte ha farbror polisen i varje gathörn, som det var när jag var liten. Vi kan nå polisen på annat sätt. För vår del är det inte speciellt svårt att ha polisen sju mil bort när det gäller Arvika och Karlstad.

Anf. 54 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Den 21 april 2001 blev då 17-åriga Alva slagen till marken av beväpnade och maskerade män i Malmö. Hon svimmade och blev släpad längs med marken. Hennes finaste klänning blev smutsig och söndrig, hennes strumpbyxor till trasor, och männen tog hennes skor. Hon bönade och bad. Hon skrek att bara de lät henne ställa sig upp skulle hon följa med själv. Till slut drog männen upp henne på benen genom att dra henne i håret. Blodig, snorig och med kroppen full av blåmärken sattes hon under glåpord in i en skåpbil, inte på sätet, utan på golvet. En kvinna satt upphöjd framför henne. Bredvid stod en pappersrulle. När Alva bad om en bit för att torka sig i ansiktet rev kvinnan en bit, torkade sig under sin smutsiga sko och gav den först därefter till Alva. De maskerade männen och kvinnan i bilen var poliser.

Herr talman! Man måste kunna förhålla sig till det som inträffade under Sveriges ordförandeskap i EU våren 2001. Både det som hände i Malmö och det som sedan kom att hända i Göteborg har satt djupa spår i hela vårt land. En sak står helt klar för mig, och det är att det som hände i Malmö och det som hände i Göteborg måste hållas isär. Det är två icke jämförbara enheter och händelser. I Malmö var det inga kravaller. Inte ens polisen beskriver det som det.

Göteborgskommittén, som särskilt tittat på händelserna i Malmö, hävdar till och med att de händelserna i Malmö kom att påverka händelseutvecklingen i Göteborg. Debatten har varit livlig kring dessa frågor. Det som gläder mig som malmöbo är att Göteborgskommittén valde att både studera och sedan kritisera polisens ingripande i Malmö.

Så här står det i betänkandet: Genom polisens insatser kom således enligt vår mening demonstrationsfriheten för närmare 300 demonstrationsdeltagare allvarligt att inskränkas.

I min motion har jag beskrivit hur polislagens 13 och 19 §§ användes i Malmö och hur listor och fotografering hanterades. Jag kan konstatera att många frågor återstår att besvara.

Jag är därför glad över att regeringen inte såg Göteborgskommitténs arbete som en slutpunkt för diskussionen och dialogen kring händelserna. Regeringen avser bland annat att tillsätta en ny utredning.

Det är också positivt att utskottet betonar behovet av att poliser ges en regelbunden utbildning som rör etikfrågor. Det behövs.

Dessutom är det bra och viktigt att debatten lokalt inte tystnat. Nätverket Demokrativärnet i Malmö har sedan händelserna i Malmö på olika sätt arbetat med frågan, såväl politiskt som praktiskt. I Malmö återstår dock fortfarande dialogen med polisen. Än i dag upplever jag att den helt saknas. Det är inte bra.

Herr talman! I efterhand har jag träffat flera av de ungdomar som var med den 21 april. En del har valt att inte vara politiskt aktiva. Deras röst har tystnat. Det är oroväckande. Andra väljer att fortsätta att vara politiskt aktiva, men tyvärr finns många ärr kvar hos dessa ungdomar. Man minns hur man blev behandlad av polisen, och bilden av svenskt polisväsende samt våra lagar är allt annat än den vi önskar att den skulle vara. Detta är också oroväckande. I förlängningen kan det inte vara så här.

Jag vill tacka utskottet för att man har betraktat mina synpunkter i min motion.

Anf. 55 CARL-AXEL ROSLUND (m):

Herr talman! Det har varit mycket diskussion om kommunikationssystem och liknande. Jag vill belysa de tankegångar som kommer till uttryck i min motion Ju375 om att förbjuda bettleri, det vill säga vanemässigt tiggeri.

Det är en motion som har väckt mycket irritation, men som också har renderat mig oerhört mycket stöd. Framför allt har den väckt en diskussion över hela landet. Motionen kunde förvisso ha varit elegantare formulerad, det medges. Men jag valde att uttrycka mig kort och koncist i stället för att sida upp och sida ned plädera för olika för- och nackdelar, för antingen-eller och så vidare.

Jag tror inte en sekund att den här motionen löser de bakomliggande problemen, och det var inte heller meningen, utan det var att slå fast att sociala problem inte ska lösas på gatan.

Herr talman! Jag har under närmare 25 år arbetat politiskt med sociala frågor. Jag vet precis hur tufft det kan vara för människor när de hamnar snett och kommer utanför. Jag är väl medveten om alla utslagningsmekanismer som finns i samhället, missbruk, arbetslöshet, olyckliga skilsmässor och så vidare. Ska man komma till rätta med orsakerna krävs det helt andra åtgärder. Framför allt måste samhället ta sitt ansvar.

Missbrukare och psykiskt sjuka människor ska ges den vård och behandling som de enligt lagen har rätt till.

Jag tycker att det är dags att vi säger ifrån att vi inte längre accepterar att samhället inte tar sitt ansvar. Hela fundamentet i vår skattemoral bygger på att vi solidariskt betalar in en i Sveriges fall väldigt hög skatt just för att samhället ska ta hand om dem som behöver det. Det är det som jag menar när jag i min motion skriver om att vi betalar dyrt och solidariskt och så vidare.

Då säger några att om vi höjer skatten kommer vi till rätta med detta. Så enkelt är det inte. Pengarna finns redan i dag, men de används ju på ett fullständigt felaktigt sätt som inte alls leder till någon lösning.

I min hemkommun Malmö betalade man förra året ut 60 miljoner kronor bara för härbärgen och hotellboenden, det vill säga akuta åtgärder som inte alls leder till någon som helst lösning. Och tänk, så många boenden man hade kunnat tillskapat för den här gruppen med dessa pengar! Men i stället går de direkt till oseriösa hotellägares fickor.

För 14 dagar sedan hade Sydsvenska Dagbladet en artikelserie om hur dessa pengar användes i Malmö. Man skrev om en hotellägare som förra året gjorde 10 miljoner i vinst på den här gruppen människor genom att tillhandahålla ett allt annat än människovärdigt boende – 10 miljoner av skattepengar rätt ned i fickan på denna hotellägare.

TV-programmet Kalla fakta har visat förhållandena i Göteborg, och inte var det bättre där. Jag vågar påstå att förhållandena är likartade runtom i landet. Pengarna finns, men de används inte på rätt sätt. De används till dåliga akutlösningar.

I debatten om hemlöshet och tiggeri glömmar man bort en sak. Vi har fått ett nytt fenomen inom det här området, en motpart. De hemlösa har faktiskt bildat föreningar runtom i landet. Och då ska vi gå ut och fråga dessa föreningar. Vi ska begära hjälp av dem och be dem att tala om vad de vill ha. Sedan ska vi visa respekt för det svar som vi får.

Det är ju inte så att alla vill ha just det som välmenande socialpolitiker erbjuder. Det är kanske till och med så att man i väntan på en total drogfrihet måste tumma på kravet och acceptera att några inte vill eller inte kan vara drogfria. Men de har i alla fall rätt till ett värdigt boende.

Herr talman! Jag upprepar det som står i motionen: Ingen ska behöva tiggeri i Sverige. Vi har en omfattande rättighetslagstiftning som gäller.

Men det finns också en annan grupp av tiggare som ökar. Och då pratar jag inte om totalt utslagna människor eller gravt nedkörda missbrukare, utan om ofta ganska unga människor som utger sig för att svälta och som sitter på gatorna med skyltar som talar om hur hungriga de är. Det är inte sant. Man svälter inte i Sverige år 2003.

För mig är det stötande att utsättas för tiggeri, speciellt när det rör sig om människor som redan omfattas av vår sociallagstiftning och erhåller socialbidrag för sin försörjning. De får bidrag till mat och uppehälle, men inte till missbruk, och det ska de inte heller ha.

Herr talman! Det är inte så många år sedan som tiggeri endast var någonting som man stötte på utomlands i fattiga länder. Men nu ser vi hur det ökar runtom i landet, och det borde vara en varningsklocka för oss allihop. Reagerar vi inte nu har vi det snart som i de stora världsstäderna. När ska vi säga stopp? Är det när neddrogade tiggare sitter med barn i famnen som de ju gör utomlands?

Folk har frågat mig om jag tror att tiggeriet upphör om det förbjuds. Nej, det tror jag naturligtvis inte. Det upphör lika lite som rattfylleri, könshandel eller andra icke önskvärda företeelser i samhället, men likväl har vi ett förbud.

Politik är att skicka signaler. Ett samhälle måste sätta gränser. Ett förbud har två effekter. Till att börja med tvingar det fram åtgärder från samhällets sida. Ingen kan väl förneka att både polis och socialtjänst har blivit betydligt aktivare efter det att förbudet mot könshandel infördes. Sedan är ett förbud ett sätt att visa det uppväxande släktet att samhället inte tolererar tiggeri, att det faktiskt är ett förargelseväckande beteende som väcker anstöt, irritation och tyvärr också ganska ofta rädsla.

Vi betalar alla solidariskt till ett samhällssystem som garanterar att ingen ska behöva tigga. Då frågar man sig: Varför accepterar vi det då? För det gör vi ju när vi går förbi tiggaren och vänder bort blicken. Vi accepterar det också när vi skänker en slant.

Är det bara jag som hävdar att ingen behöver svälta i Sverige? Tror vi inte på vårt samhällssystem? Om inte vi folkvalda i Sveriges riksdag tror på vårt samhällssystem, hur ska då någon annan människa kunna tro på det?

Och jag frågar mig: Är det verkligen bara jag som tycker att sociala problem inte ska lösas på gatan? Jag tror inte det, men jag inser att tiden ännu inte är mogen för min motion. Men jag har i alla fall belyst ett allvarligt samhällsproblem, och jag har fått i gång en debatt över hela landet, en debatt som förhoppningsvis kommer att fortsätta.

Anf. 56 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Jag funderade länge på om jag skulle begära replik eller inte, men till slut kunde jag inte låta bli.

I sin argumentation säger Carl-Axel Roslund att ingen ska behöva tigga. Men ser han inte någon skillnad mellan att säga att ingen ska behöva tigga och att säga att tiggeri är ett brott, att man ska dömas för att man försöker att få ihop pengar till mat? Jag ser en väldigt stor skillnad här.

Carl-Axel Roslund säger att det är stötande att se tiggare. Jag tycker att förslaget att förbjuda tiggeri är mer stötande.

Och vad är tiggeri? Att sälja Aluma i Malmö eller Situation Stockholm eller att få ihop pengar genom att spela gitarr i tunnelbanan, är det tiggeri?

Det är ett allvarligt samhällsproblem att människor känner sig tvingade att sitta och tigga ihop pengar, det håller jag med om. Men att säga att de begår ett brott och att de ska bestraffas för detta är en helt annan sak.

Anf. 57 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Jag har fått den frågan många gånger. Man har också vidareutvecklat den och frågat vilket straff som ska utdömas – som om det var det centrala i min motion.

Jag noterade i handlingarna att den 1 januari 1977 avskaffades bestämmelserna i brottsbalken om straffansvar för fylleri. Man säger att det i första hand är en fråga om social skyddslagstiftning och att omsorgen om den enskilde individen ska stå i förgrunden. För att bekämpa alko-

holmiss bruket i ett modernt samhälle bör man enligt utskottet använda sig av andra metoder än bestraffning, av förebyggande upplysningsverksamhet och så vidare. Om Johan Linander byter ut ordet alkoholmissbruk mot tiggeri så förstår han vad jag menar.

Det är naturligtvis helt ointressant att prata om straff i sammanhanget. Vi har fått ett fenomen som vi inte hade för några år sedan, ett fenomen som sprider sig. Tycker Johan Linander att det är ett trevligt inslag hopas jag att han är ganska ensam om den synpunkten.

Sedan tycker jag uppriktigt sagt att det är oförskämt att jämföra tidningsförsäljarna på Aluma med tiggare. Är det inte ett hederligt arbete att sälja en tidning i dagens Sverige?

Du jämför också tiggare med gatumusikanter som spelar gitarr. Jag tycker i alla fall att det är ett ganska trevligt inslag med gatumusikanter. Men vi har fått den uppochnedvända världen där polisen säger till gatumusikanten: Här får du inte lov att vara, för det krävs tillstånd att spela gitarr på gatan. Men att sitta och tigga är helt okej.

Anf. 58 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Det är inte jag som jämför tidningsförsäljarna med dem som tigger. Men Carl-Axel Roslund har ju föreslagit att tiggeri ska förbjudas. Då får man också definiera vad tiggeri är, men någon sådan definition har jag inte hört.

Straff är ointressant, säger Carl-Axel Roslund. Här är man beredd att förbjuda någonting och samtidigt säger man att det inte ska finnas en påföljd. En naturlig följd av ett förbud är en påföljd. En påföljd är något slags straff. Det måste ju finnas någon tanke om vad som är lämpligt straff för den som sitter och tigger. Det skulle vara intressant att få ett svar på detta.

Anf. 59 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! I min motion tar jag upp det vanemässiga tiggeriet. Det är det, Johan Linander, som är bettleri, inte att någon bommar en femma till en flaska vin eller till bussen hem. Det är inte bettleri. Bettleri är ett vanemässigt tiggande.

Jag skulle bli förvånad om inte även Johan Linander har stött på dem som har satt i system ett vanemässigt tiggeri. Jag råkade senast i förrgår ut för en man – jag bedömde att han var rumän eller något liknande – som gick runt med en lapp där han hade skrivit: Jag har inte mat. Gud välsigne dig. Skänk en slant. Vanemässigt tiggeri är inte när någon bommar pengar till bussen hem.

Jag tror inte heller, Johan Linander, att man får lov att sitta och supa offentligt. Men polisen säger ifrån och ser till att man avlägsnar sig. Och inte tror jag en sekund att de här människorna döms till någonting. Ändå är det förbjudet. Jag skulle nog kunna leta fram fler förbud som inte automatiskt är kopplade till straff. Men det är i alla fall för mig fullständigt ointressant. Det är inte något straff som jag är ute efter. Men sociala problem ska inte lösas på gatan och bli ett ordningsproblem för vanligt hyggligt folk.

Anf. 60 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Johan Linander tog precis upp kopplingen mellan förbud och straff som jag hade funderat på. Men det finns en annan attityd, och det handlar om attityden om sin egen bekvämlighet.

Ja, jag drabbas också av ett obehag när jag möts av tiggare, men det obehaget kommer inte av att de stör mig, utan jag störs över att de ska behöva vara där. Jag störs över att människor inte har mat och faktiskt svälter. Jag tycker att vi ska ha en tolerans till dess att vi lyckas lösa problemet på ett bättre sätt. Jag tycker absolut inte att det är någonting som ska kunna straffbeläggas eller förbjudas på något sätt. Människor drivs in i allvarliga problem, och det är dessa som vi måste sikta in vårt arbete på att lösa här i kammaren.

Anf. 61 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja kontra med att fråga vad Leif Björnlod har gjort för att hjälpa de här människorna.

Problemet för mig, säger Leif Björnlod, är att det finns människor som inte har mat. Tror inte Leif Björnlod på vårt samhällssystem? Är inte Leif Björnlod medveten om socialtjänstlagen, som ger alla rätt till mat och till tak över huvudet? Tror Leif Björnlod att de som sitter och tigger och säger att de gör det för att få mat verkligen använder pengarna till mat?

Anf. 62 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag förstår att problemen också finns på många andra håll, men jag förstår att det också handlar om fattiga människor som inte har pengar till mat och till den där bussbiljetten. Men jag vet också att det i botten finns ett starkt missbruksproblem, och det är naturligtvis det som vi måste komma till rätta med. Jag inser också att det är olyckliga människor. Det är människor som är utslagna av ett system och ett samhälle som är hårt och där det finns en negativ attityd gentemot de här människorna. De blir till slut så stigmatiserade att de inte finner någon annan väg ut än att gå runt i tunnelbanevagnarna och tigga.

Anf. 63 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Min motfråga till Leif Björnlod blir då: Ska vi främja missbruk genom att tillåta de här människorna att gå runt och tigga? Nu tycks vi ju vara överens om att pengarna går till missbruk och inte till mat.

Anf. 64 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Justitieutskottets betänkande nr 9 är ett så kallat motionslaktarbetänkande. I sammanfattningen hänvisar man till gällande regelverk, och därmed kan man avslå motionerna. Det är just det som är problemet. Vi har fått en redovisning av gällande regelverk, och där stannar tanken. Det är ju faktiskt på grund av gällande regelverk som vi skriver motioner.

Jag vill utveckla argumenten för motion Ju242 *Ljuddämpare på jaktvapen*, inte för att jag ser någon möjlighet att utskottet i dag kan ändra ställningstagande, men jag vill föra en diskussion för att försöka få ut-

skottet att fundera vidare i frågan eftersom jag anser att man totalt har missat vad frågan gäller. Jag kommer för övrigt att följa upp dagens debatt med ännu en interpellation för att ge utskottets ledamöter möjlighet att delta i interpellationsdebatten och ändra uppfattning.

Vi föreslog i motionen att ljuddämpare på jaktvapen ska tillåtas. Vad innebär nu detta? Jo, i dag krävs det licens för att få ljuddämpare på jaktvapen. Man kan få licens om man har en hörselskada som befaras att förvärras om man inte använder ljuddämpare. Men man kan inte få en licens för att förebygga en skada.

Det finns tyvärr politiker, troligtvis också ett antal i justitieutskottet, som ser för mycket på gangsterfilmer och tror att man får tysta vapen med ljuddämpare. Det är lika fel som att tro på filmens värld när man ser en bil som får däckskrik när den sladdar på en grusväg.

Det finns naturlagar som gör att jaktvapen med höga kulhastigheter inte blir ljudlösa, men vi kan mildra den hälsofarliga knallen.

Våra grannländer Norge och Finland har inga licenstvång för ljuddämpare, utan när man köper en ljuddämpare ska man visa licensen för sitt vapen. Där är det licensen för vapnet som är viktigt. Det borde vara fullt tillräckligt även i Sverige.

Jag vill be utskottet att fundera på vad ni egentligen har för argument för att behålla det svenska licenstvånget. Jag förutsätter att jag i något replikskifte får ta del av dessa argument. Jag ska ge er mina argument som visar utskottets felaktiga ställningstagande, enligt min mening.

Vapen blir inte tysta med ljuddämpare, men det förhindrar hörselskador. Vapen får en mindre rekyl med ljuddämpare. Därmed ökar träffsäkerheten, och skadeskjutningen av djur minskar.

Naturvårdsverket har tidigare föreslagit att vi ska ta bort licenstvånget för ljuddämpare därför att de är bra mot bullerstörningar.

Det finns ingen statistik som talar för att ljuddämpare används i illegala syften. Det är vapen som används i illegala syften.

Att påstå att tjuvskytte skulle öka med ljuddämpare är också helt fel. Det är ju inte ljuddämparen som är problemet när man tjuvjagar, mina vänner. Det är vapnet som är problemet.

Herr talman! Jag kan inte argumentera mer för detta. Jag kan bara konstatera att det är sorgligt att vi har ett sådant här betänkande, som inte har någon som helst argumentation. Jag hoppas att medvetenheten ökar i justitieutskottet i denna för Jakt-Sverige så viktiga fråga även om utskottet självt har skjutit sig i foten och slagit dövörat till.

Anf. 65 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jan-Evert! Jag undrar bara vad det är för fel på de hörselskydd som finns numera, som är så utmärkta att använda när man är ute och jagar. De förstörar de väldigt små och tysta ljuden. Man hör lite bättre med sådana hörselskydd när man har en hörselskada. De blockerar också effektivt den skarpa smällen från ett gevär.

Sedan kanske jag kan hålla med om att det egentligen varken är ljuddämparen eller geväret som är problemet vid tjuvskytte. Det är nog om-dömet hos den jägare som håller i geväret som är det. Och möjligheten att han ska bli upptäckt ökar när det kommer skarpa knallar från skogen vid fel tillfällen på året, när inte jakt är tillåten.

Som skogsägare tycker jag att det är ganska bra att den där knallen hindrar en del från att släppa iväg ett skott. De är rädda att bli upptäckta genom att knallen avslöjar var skottet gick av. Så jag tror nog inte att vi har skjutit oss i foten. Däremot skulle vi göra det lättare med ljuddämpare än utan.

Anf. 66 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Leif Björnlod är fortfarande en av dem som är attraherad av gangsterfilmer, det hör jag. I fråga om det här med ljuddämpare är det ju tydligt och klart att smällen inte tas bort, men den farliga knallen reduceras. Du har fortfarande minimum 125 decibel vid ett skott.

Sedan var det frågan om hörselskydd. Hörselskydd kan användas. Vi har moderna hörselskydd. Men när du har andra störningar i samband med jakt, det kan vara att det blåser, det kan vara andra ljud som kommer med, så fungerar inte dessa hörselskydd när du sitter på pass och vakar.

Jag trodde ju att en ledamot från Miljöpartiet ändå skulle vara attraherad av att Naturvårdsverket är en av de instanser som tycker att vi ska ta bort licenstvånget för att vi ska kunna värna om vår närmiljö. Att då komma och tycka att hörselskydd är lösningen för vår närmiljö, när man i stället kan använda ljuddämpare, det känns ju något tafatt från Björnlod.

Anf. 67 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Men när man är ute och jagar gör man det oftast inte i tätbebyggt område och stör följaktligen inte speciellt många. Jag vet ju inte hur många Jan-Evert Rådström tar med sig när han sitter på pass. Själv brukar jag sitta ensam och stör följaktligen ingen annan.

Anf. 68 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Vi ska nog fortsätta den diskussionen när vi sitter som bänkkamrater, jag och Leif Björnlod. Han har ingen vetskap om att vi har ett jättestort problem i vårt land i dag med skyttebanor som har restriktioner. Man får bara skjuta under vissa tider för att det är så stora bullerstörningar. Där vore ljuddämparna ett ypperligt hjälpmedel för att minska störningarna i närmiljön. Men vi fortsätter den diskussionen med Björnlod.

I detta anförande instämde Patrik Norinder (m).

Anf. 69 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det här är inte en favorit i repris, men det är dessvärre en repris. Utskottet föreslår avslag på motion Ju379, som är skriven av mig och Ulf Sjösten. Den gäller eftersökning av försvunna personer.

För mig är det alldeles obegripligt att utskottet här mer har sett till polisens tekniska förklaringar av hur eftersökningsverksamheten fungerar än till de människor, oftast barn, gamla och deras anhöriga, som alla utsätts för stort lidande, ibland död, i samband med försvinnanden. Man behöver inte läsa långa rapporter. Det räcker att till exempel titta i Expressen från förra veckan, den 20 mars, om åttaåringen från Östermalm som faktiskt hittades – trots polisens insatser. De allra flesta personer som försvinner hittas *trots* polisens insatser.

När man frågar Rikspolisstyrelsen, och det har jag flera gånger gjort genom riksdagens utredningstjänst, så svarar Rikspolisstyrelsen att man inte vet vilka metoder som fungerar. Man vet inte hur många av de försvunna som har hittats på det ena eller andra sättet. Det här är alltså inte mina uppgifter. Det är Rikspolisstyrelsens. Detta är häpnadsväckande och dåligt.

Jag tycker att det är trist om det här blir en diskussion om valet av hund, för det är inte fråga om det. Jag förespråkar till exempel att man, förutom blodhund, även ska använda fågelhundar. Det finns en polis i Stockholmstrakten som utbildar hundförare och som gärna skulle vilja använda fågelhundar för uppsök. Man sätter en pej. Alla jägare som har deltagit i diskussionen här vet väl hur det går till med en pej. Det är en sådan som vargen har så att man hittar den om tjuvjägaren skjuter den. En sådan har man på hunden, som stannar vid människa i stället för fågel. Det är en bra, snäll hund som sätter sig ned och inte skrämmer. Är det någon av er som har suttit i ändan av ett spår när det kommer en schäfer farande med en massa vassa tänder? Det kan skrämma slag på vilken gammal tant och vilket barn som helst, kan jag säga.

När det gäller användande av ny teknik är ju polisen sällsynt motsträvig. Tänk om jag skulle göra på samma sätt inom tandvården! Då hade jag nätt och jämt kommit förbi amalgamåldern i det här fallet. Dessutom hade jag varit deslegitimerad av Socialstyrelsen. Någon sådan kontroll finns inte i det här fallet, alltså av att man använder sig av moderna metoder. Om inte riksdagen kan säga ifrån i sådana här fall undrar jag vem som ska göra det.

Alldeles nyligen, förra sommaren, var jag över till New York och tittade på deras verksamhet. Staden New York har tre blodhundar i sitt hundstall. Av en ren tillfällighet var det ett skarpt spår när jag och Fredrik Reinfeldt var där. Det var en senildement person som hade försvunnit tidigt på morgonen. Hon spårades vid 16-tiden. Spåret slutade på en tunnelbaneperrong. Vi hittade inte tanten där, men man hittade henne ett par hållplatser längre fram. Det vi visste var åt vilket håll hon hade åkt. Det var en utmärkt upplysning att för det första veta att tanten hade åkt tunnelbana och för det andra åt vilket håll hon hade åkt. Det är den typen av informationer som är bra. Det var 35 grader varmt vid det här tillfället, och det var många timmar senare.

De resultaten har inte svensk polis någonstans. Precis på väg hem, och det har jag skrivit om i motionen, får jag veta att 90 poliser hade letat efter en utvecklingsstörd pojke i Östergötland. En av dessa poliser var dessutom ordförande i Svenska blodhundsklubben lustigt nog. Man hade naturligtvis inte använt sina kunskaper, utan i stället var också denna pojke hittad *trots* polisens insatser.

Herr talman! Jag tänker inte yrka något här i dag. Jag vill bara uppmana utskottets ledamöter att i samband med nästa motionsbehandling se lite positivare på det här och försöka bli lite moderna. Ta till er ny teknik! Det är inte fråga om val av exakt metod, utan det är fråga om att man ska våga och kunna pröva det som är nytt.

I detta anförande instämde Ulf Sjösten (m).

Anf. 70 ULLA LÖFGREN (m):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i Jan-Evert Råhdströms anförande. Det var en gemensam motion från honom och mig om ljuddämpare. Vi hade också ytterligare en motion, som handlade om gamla vapen.

Det är ju så att vid riksmötet 1999/2000 antogs en ny vapenlag. Den har i flera avseenden givit mindre goda effekter enligt min mening.

Sedan den nya vapenlagstiftningen togs i bruk har det blivit svårt för hembygdsföreningar och andra innehavare av gamla vapen att behålla sina klenoder. En hembygdsförening som ansöker om vapenlicens för ett vapen med kulturellt värde får som regel avslag på sin ansökan. Hembygdsföreningen måste erhålla statsbidrag eller stå under länsstyrelsens tillsyn för att kunna erhålla vapenlicens. Jag anser att det är orimligt att behålla kopplingen mellan statsbidrag och lämplighet som vapenförvarare.

Det finns både små hembygdsföreningar och privatpersoner som är innehavare av gamla vapen med stort affektionsvärde och stort kulturhistoriskt värde som nu i praktiken inte har något annat val än att förstöra vapnen. I Pengsjö i Västerbotten, där jag bor, finns en stor privat samling med bruksföremål, Pengsjö nybyggarmuseum. Bland föremålen finns även ett hundratal licenspliktiga vapen. Dessa kan de alltså inte ha kvar längre.

I norra Värmland finns Nordvärmlands jakt- och fiskemuseum, där många ideella krafter lägger ned mycket arbete. Eftersom de har som sin uppgift att bevaka den jaktliga historien innebär dagens regler ett administrativt krångel.

Situationen är att vissa vapen som enskilda vill skänka till museet helt enkelt inte kan omhändertas. De har affektionsvärde och många gånger ett stort känslomässigt värde för den som vill att dessa gamla vapen ska bevaras. Det är kanske farfars gamla bössa som man minns att han bar då man var ute och jagade med honom som barn.

Den nya vapenlagen är därför förödande för Pengsjö nybyggarmuseum och för Nordvärmlands jakt- och fiskemuseum, liksom för många andra små bygdemuseer runt om i vårt land. En annan konsekvens av den nya lagstiftningen är att vi i framtiden inte kommer att kunna bevara vapen från den tidsepok vi just nu lever i – från 1890-talet och framåt. De kommer inte att finnas kvar eftersom alla vapen som inte fyller kraven som godkänt jakt- eller tävlingsvapen i praktiken måste göras varaktigt obrukbara.

Jag anser att möjligheten till godtagbar förvaring bör vara avgörande för huruvida vapen utan egentligt bruksvärde ska få innehållas i samlarsyfte, även om antalet användbara vapen i samlingen därmed överstiger stipulerat antal jaktvapen. Jag vet att det var en diskussion om detta då beslutet togs, men jag anser att det är fel. Nu visar det sig att hembygdsföreningar och andra får problem, och det understryker detta. När det gäller ideella föreningar anser jag att samma regler bör gälla, det vill säga att möjligheterna till godtagbar förvaring ska vara avgörande för innehav.

Herr talman! Det finns självklart en oro för att kriminella på ett otillbörligt sätt ska få tag på och bruka vapen, men det är befängt att tro att man skulle göra sig alltför stort besvär för att få tag på gamla relikier när den illegala marknaden svämmar över av mer effektiva vapen. Justitieut-

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

8 § Internationella freds- och hjälpinsatser

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU5
Internationella freds- och hjälpinsatser (förs. 2001/02:RR17).

Anf. 71 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1 i utrikesutskottets betänkande nr 5.

Det är nu hög tid att lämna de vackra orden i högtidstalen och i stället visa engagemang och verklig solidaritet. Det är alltså dags för skärpning. Man kan fråga sig: Är riksdagen herre över verkligheten, eller är verkligheten herre över riksdagen? Man kan fråga sig: Är majoriteten beredd på att verklig solidaritet när det gäller freds- och hjälpinsatser kommer att få budgetkonsekvenser?

För mig är det alldeles obegripligt att Socialdemokraterna här i riksdagen för det första inte vill ha kontroll över vilka pengar som används till vad, och för det andra inte vill medverka till att analysera vilka resursbehov som föreligger. I stället förefaller det mesta av freds- och hjälpinsatserna ske i något slags budget-*ad hoc*. Vill verkligen Socialdemokraterna att de svenska freds- och hjälpinsatserna ska vara annat än skådebröd för hemmabruk vid ett eller annat solidaritetstal? Var finns den verkliga solidariteten?

Det handlar om solidaritet med människor i nöd, solidaritet med människor i krig och solidaritet med människor på flykt. För att åstadkomma denna verkliga solidaritet måste man dels i budgeten tillföra mer pengar och inte mindre, dels organisera verksamheten så att det blir möjligt att se vilka pengar som används till vad.

Herr talman! Freds- och hjälpinsatser får aldrig bli lidande genom att de blir teknik för att i smyg minska försvarsbudgeten. Dessutom innebär denna skumma budgetteknik att framförhållning och planering inom den ordinarie förbandsverksamheten undermineras. Hur ska till exempel ÖB:s tankar som vi hörde om på nyheterna i morse – nu låter det i och för sig lite tveksamt, men ändå – att använda värnpliktiga i terroristbekämpning kunna genomföras om man inte vet vilka planeringsförutsättningar som råder?

Herr talman! Det måste vara bättre att öppet, ärligt och tydligt utan smussel här i riksdagen ställa olika budgetposter mot varandra och göra en medveten i stället för en omedveten prioritering. Smusslet leder till suboptimering och dåligt utnyttjande av tillgängliga pengar.

Vi står snart inför ett nytt beslut om en fredsstyrka. Denna gång gäller det Kongo. Där har vi visserligen varit förut, men det var väldigt länge sedan. Dessvärre kommer beslutet som vanligt att tas utan någon totalbild av kostnader, ansvar och effekter.

Herr talman! Glappet mellan högtidstal och verklighet måste slutas. Jag tycker att vi här tillsammans skulle kunna flytta makten åter till riksdagen. Det görs enklast genom att rösta för reservation 1. Regeringen borde åläggas att till oss här i riksdagen redovisa alla aktuella freds- och hjälpinsatser. Först därefter blir det möjligt att återföra makten dit den hör hemma – till denna kammare.

Anf. 72 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Riksdagens revisorer har lämnat förslag till hur våra internationella freds- och hjälpinsatser kan bli bättre. Förslagen berör beslutsprocesser, redovisning av insatser, resultatanalys samt rekrytering. Revisorerna pekar på ett övergripande plan på att förändringar i omvärlden och förändrade svenska ambitioner och engagemang inte har motsvarats av anpassningar av organisations-, finansierings- och styrformer som säkrar ett effektivt resursutnyttjande.

Ett effektivt resursutnyttjande är naturligtvis oerhört viktigt. Det är en förutsättning för att människor som lever i katastrofsituationer och krigssituationer ska få ut mesta möjliga av vår insats. För att säkerställa att vår hjälp är effektiv behövs verksamhetsuppföljning och resultatuppföljning.

Revisorerna bedömer att det är svårt att genomföra den nödvändiga uppföljningen och resultatanalysen när det gäller freds- och hjälpinsatser. De efterlyser tydligare anslagsstruktur och krav. Det går inte att få en fullständigt bild av de anslagna medlen för fredsfrämjande insatser. Därmed är resultatuppföljningen svår.

Utskottsmajoriteten hävdar att en översyn har skett sedan revisorerna lämnade in sin rapport. Men Folkpartiet liberalerna anser att det inte är tillfredsställande att behandla revisorernas rapport på det sättet. Revision är viktigt för att förbättra den statliga verksamheten, och den borde därför ha fått något slags bifall i utskottet.

Folkpartiet ställer sig därför bakom reservation 5 om mål och resurser för krishantering, och jag vill härmed yrka bifall till denna reservation.

Vi vill se tydliga planerings-, budgeterings- och redovisningsrutiner för försvarets internationella insatser. Med tydliga mål och ambitioner för de internationella insatserna skulle vi få en fullständig bild av de anslagna medlen, precis som revisorerna efterlyser. Detta är en förutsättning för ett förbättrat beslutsunderlag och uppföljning samt för kopplingen mellan politisk vilja och tillgängliga förband. Det finns troligen ett glapp där riksdagens politiska ambitioner att ställa upp med fredsinsatser inte motsvaras av nödvändiga resurser.

Regeringen måste tydligt redovisa för riksdagen aktuella internationella insatser, så att vi får en bättre möjlighet att ta ställning till och besluta om de resurser som behövs. Därmed kan Försvarsmakten få ett tydligt ansvar och tydligt följas upp.

Att förbandsverksamheten i landet i dag arbetar under osäkra och rörliga förhållanden eftersom de ligger under samma anslag som de internationella insatserna är orimligt. Det går inte att verka under sådana förhållanden att man plötsligt, mitt under ett pågående budgetår, kan se sina resurser beskurna bara för att de internationella insatserna behöver mer pengar.

Folkpartiet har också ställt sig bakom reservation 7 där vi yrkar på att FN:s resolution 1325 ska implementeras. Kvinnors roll vid förebyggande

av konflikter och i arbetet för fred måste lyftas fram. Det handlar om att ge kvinnor makt och delaktighet i beslutsfattandet i dessa situationer. Annars tas en mängd beslut som missgynnar kvinnor. En sådan enkel sak som var toaletterna ska ligga i ett flyktingläger spelar roll. Oftast ligger de en bra bit från lägret, och det innebär att kvinnor som ska ta sig dit på kvällar eller nätter kan bli utsatta för överfall.

Kvinnor är mer sårbara än män i konfliktsituationer. Bara det enkla faktum att de ofta har ansvar för barn innebär en stor skillnad. Tänk er att fly med ett barn på den ena armen och ett annat på den andra armen och kanske ett tredje och ett fjärde som man också ska ta hand om. Då kan man inte fly så snabbt undan de militära styrkorna.

Ute i de civila och militära krishanteringsoperationerna som drivs av FN, EU och Nato behöver Sverige trycka på för att genderperspektivet ska föras in i dessa operationer. Det har ju kommit rapporter om att utländsk personal ibland, exempelvis på västra Balkan, trots förbud begår övergrepp mot kvinnor. Eftersom det är svårt att ange sina kolleger är säkert utnyttjandet av prostituerade och av kvinnor som tvingats in i prostitution genom *trafficking* ett större problem än vad vi har kännedom om i dag. Detta måste vi ta krafttag mot.

Anf. 73 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation 6 i utrikesutskottets betänkande 5 om internationella freds- och hjälpinsatser.

Kristdemokraterna har inga negativa invändningar mot eller synpunkter på omfattningen av regeringens engagemang eller var och hur man är engagerad. Däremot vill vi, som tas upp i den här reservationen, att man ska ha en annan planering av verksamheten. Vi tror att det vore viktigt för uppföljningen att man har tydliga planerings-, budgeterings- och redovisningsrutiner så att man kan sätta av pengar och följa upp resultatet. Det är viktigt inför allmänheten att kunna göra det. Det är inte minst viktigt att få ett bättre beslutsunderlag. Det är inte tillfredsställande att regeringen gör en vandring ut i statsbudgeten för att hitta pengar för sådana åtgärder som svenska folket är mycket angeläget om ska vidtas.

Det är också lätt att det uppfattas som att de politiska deklARATIONERNA inte stämmer med de faktiska resurserna, eftersom vi inte kan se de faktiska resurserna i förväg och ha ett begrepp om dem. Det behöver återspeglas i statsbudgeten att Sverige har en beredskap och att vi vill ha en beredskap för sådana åtgärder.

Herr talman! Jag är fullständigt medveten om att det är svårt att planera en sådan verksamhet. Men det innebär inte att det är olämpligt att avsätta pengar. Då får man faktiskt ha lite mer pengar avsatta så att man har lite reserver i stället. Att vi har reserverade medel är också en signal inför svenska folket och inför omvärlden att vi har resurser och att vi vill sätta av resurser för detta.

Ett av de allra största skälen för mitt anförande är att svenska folket har ett stort engagemang för sådana insatser och för hjälpbehövande ute i världen. Svenska folket representeras högst av Sveriges riksdag. Och då ska detta beslutsunderlag också finnas tillgängligt för oss – att satsa, ta beslut i budget och kunna följa upp det. Vi vill ha det engagemanget hos svenska folket, och vi vill utveckla det och stabilisera det så att det blir

än mer engagemang för människor i nöd. Och då tror vi att detta är en väg.

Prot. 2002/03:79
26 mars

Anf. 74 SERMIN ÖZÜRKÜT (v):

Herr talman! I dessa dagar är frågan om krig och fred i fokus. Den frågan har spelat en central roll i kvinnorörelsens hela historia. Det är inte utan skäl. Internationella freds- och hjälpinsatser kan spela en avgörande roll både för hur kvinnor behandlas och för hur vi ska kunna få en stabilare och fredligare värld.

Vi vet att krig avhumaniserar dem som deltar och berövar dem grundläggande delar av deras mänsklighet. Kvar blir hat och grymhet.

Det moderna teknologiserade kriget möjliggör inte bara massdödande. Det slår sönder samhället och de civila strukturer som människorna byggt kring sina liv.

Vi har många färskare exempel på hur kvinnor särskilt drabbas just för att de är kvinnor under krigsförhållanden. Erfarenheterna talar med förfärande kraft. Mitt i lidandena måste kvinnor också stå för upprätthållandet av det civila livets sista resurser. Vi har kunnat se detta i Bosnien, Afghanistan, Angola, Moçambique, Sierra Leone, Kongo, Rwanda och så vidare. Allt detta har gjort fredsarbetet till en central del i kvinnorörelsen och i kvinnors politiska liv världen över. Kampen för fred är en del av kvinnors självförsvar mot förtryckande förhållanden och maktstrukturer.

De maktstrukturer från vilka kriget drivs som politisk metod behärskas av manliga politiker. I sin strävan efter politisk och ekonomisk makt vägleds de av gamla, föråldrade värderingar av vad som är manlighet och styrka. Med dessa falska motiveringar söker de dölja vad det egentligen handlar om: girighet och kontroll över länder och folk.

Vi behöver metoder som tillvaratar kvinnors perspektiv och kvinnors behov. På detta område finns många åtgärder som borde vidtas. Exempelvis behöver åtgärder vidtas för att förhindra våld mot kvinnor som maktmedel och exploatering av kvinnor i krig och konflikter. Förslag på konkreta åtgärder behövs för att öka antalet kvinnor i internationella konflikthanteringsuppdrag, inte minst uppdrag i ledande ställning.

Allra viktigast är behovet av att agera för att förankra genusbaserad konflikthanteringspolitik i FN, i EU och i det internationella samfundet i övrigt.

Dessa åtgärder är vi helt enkelt skyldiga alla kvinnor som utnyttjas som om deras kroppar vore ett slagfält.

FN har på många olika sätt arbetat med kvinnoperspektivet i krig och fred och har genom sitt arbete i olika sammanhang lyft fram kvinnors kunskaper, resurser och möjligheter.

Med tanke på utrikesutskottets betänkande är FN:s säkerhetsråds resolution 1325 från år 2000 väldigt viktig. FN:s säkerhetsråds resolution 1325 belyser bland annat kvinnors viktiga roll vid förebyggandet av konflikter och i arbetet för fred. I den pekas på vikten av att kvinnor på jämlika villkor deltar och engageras fullt ut i alla insatser för försvar och bevarande av fred och säkerhet. I resolutionen tas också behovet av att öka kvinnors roll vid beslutsfattande och konfliktförebyggande verksamhet upp.

Med motiveringen att FN:s resolution 1325 implementeras yrkar jag bifall till reservation 7 under punkt 7 i betänkandet som handlar om

*Internationella freds-
och hjälpinsatser*

kvinnors roll vid förebyggande av konflikter och i arbetet för fred. I övrigt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 75 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Kammarsekreteraren gjorde mig observant på att jag har yrkat bifall till reservation 6. Det var inte min avsikt. Jag yrkar bifall till reservation 5.

Anf. 76 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag är övertygad om att världen skulle se annorlunda ut om fler kvinnor var statschefer och hade möjlighet att förklara krig. Dock är det inte avsättandet av statschefer som ska ersättas av fler kvinnor som vi ska diskutera här i dag, även om det är viktigt och skulle kunna vara en hel debatt i sig. I stället är det kvinnors roll när det gäller förebyggandet av konflikter och arbetet för fred som jag i den här debatten skulle vilja stanna inför.

Det mest fasansfulla med krig är att det är så många oskyldiga civila som drabbas, ofta kvinnor och barn. Förutom ekonomiskt och psykiskt lidande som drabbar alla delar av en befolkning vid ett krig är det oftast kvinnor som tvingas på flykt, och kvinnor utsätts alltmer för sexuellt våld. Detta är inte bara vidrigt utan också helt oacceptabelt.

Samtidigt som kvinnor utsätts för våld och tvingas fly är det oftast kvinnor som bär upp det civila samhället – i många länder regelbundet, och i länder som befinner sig i krig är det alltid så. Det är kvinnor som i hög grad håller samhällena i gång under krig. I stor utsträckning är det kvinnor som har fungerande organisationer och nätverk för att ta itu med fredsbyggandet efter krig. Kvinnor och kvinnogrupper spelar därför ofta en aktiv roll i olika fredsprojekt. Kvinnor spelar också en viktig roll som deltagare i fredsbevarande trupp.

Det här talar för att kvinnornas roll i freds- och konfliktarbetet är väsentlig och måste uppmärksammas betydligt mer än som hittills varit fallet. Kvinnorna spelar en aktiv roll i krig, och kvinnor är en kraft att räkna med i arbetet för fred. Därför är det viktigt att jämställdheten i det här fallet också lyfts fram och sätts i fokus. Det görs också, och har gjorts, i FN:s arbete. Med vår motion har vi i Centerpartiet argumenterat för en implementering av FN:s resolution 1325/2000.

Resolution 1325 belyser, som Sermin Özürküt här beskrev, kvinnornas viktiga roll i det förebyggande arbetet vid konflikter och i arbetet för fred. Resolutionen pekar även på vikten av att kvinnor på jämlika villkor deltar och engagerar sig fullt ut i alla insatser för försvar och bevarande av fred och säkerhet. Men det gäller också behovet av att öka kvinnornas roll vid beslutsfattande inom konfliktförebyggande verksamhet över huvud taget.

I resolution 1325, som antogs av FN den 31 oktober 2000, slås det också fast att genderperspektivet ska beaktas i all fredsbevarande verksamhet. Bland annat diskuteras möjligheter att integrera ett genderperspektiv i mandaten för de fredsbevarande operationerna samt att tillsätta en genderrådgivare inom FN:s avdelning för fredsbevarande operationer och etablera genderkontor i fråga om fältmissionerna.

I betänkandets svar på motionen redogör utskottsmajoriteten ytterligare för hur genderarbetet bedrivs i FN, vad som gjorts och också vad som pågår i Sverige inom området – dock utan att tillstyrka vår motion.

Jag vidhåller gärna att en hel del görs men mer kan definitivt göras. Parallellt med att arbetet fortgår för att vi ska få kvinnlig värnplikt – alltså jämställdhet också på det området – bör jämställdhetsarbetet över hela linjen i freds- och konfliktarbetet gå vidare. Det har vi alla att tjäna på.

Det är glädjande att så många har ställt sig bakom centermotionens krav i reservation nr 7.

Herr talman! I betänkandet behandlas också Riksdagens revisorers förslag angående internationella freds- och hjälpinsatser som rör till exempel utvärdering av hjälpinsatser internationellt. När det gäller utvärderingar av program och projekt inom området internationella freds- och hjälpinsatser vill vi i Centerpartiet se en viss proportionalitet mellan ett projekts storlek och dess arbete för uppföljning.

Det är orimligt att lägga ned arbete på stora utvärderingsinsatser när det gäller relativt små projekt. Visserligen är det viktigt att utvärdera att hjälpinsatserna får avsedd effekt men de flesta resurserna måste ändå läggas på hjälpinsatserna i sig. Däremot är det mer befogat att göra större genomlysningar när det gäller större och mer omfattande hjälpprojekt.

Det är också viktigt att de svenska enskilda organisationernas samarbetspartner i mottagarländerna ska motsvara kraven på demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Revisorerna understryker i sin granskning att enskilda organisationer har en nyckelroll när det gäller fredsfrämjande insatser och att resurstilldelningen till dem inte står i proportion till den roll som dessa organisationer har när det gäller fredsfrämjande arbete och insatser. Jag delar den uppfattningen.

Med detta ber jag att få yrka bifall till reservationerna 4 och 7.

Anf. 77 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Ärade ledamöter i denna kammare, protokollsläsare och åhörare! Jag delar tyvärr inte Agne Hanssons syn, att vi skulle få en bättre värld om vi hade fler kvinnliga statschefer. Det finns tyvärr alltför många exempel på att det inte gjorts någon skillnad. Problemet ligger snarare i hur statscheferna, oavsett om de är män eller kvinnor, betraktar världen.

I dag är det manliga betraktelsesättet norm. Det är manliga värderingar. Det är traditionellt manliga prioriteringar. Det är ett manligt betraktelsesätt och ett manligt språkbruk som ligger till grund för de allra flesta av politikernas beslut – såväl kvinnors som mäns. Så länge den manliga normen är förhärskande lär vi fortsatt få se den värld som vi i dag har.

Ett sätt att bryta den manliga normen i politiken, framför allt på just området freds- och hjälpinsatser, är att medvetet verka för ökade möjligheter och ett ökat kvinnligt perspektiv. Det gäller då allt – från det som Cecilia Wigström tidigare nämnde här i debatten om att se flyktingläger utifrån ett kvinnligt perspektiv och kvinnliga behov till hur man använder sig av ett kvinnligt betraktelsesätt och kvinnliga prioriteringar i fredsavtal och fredsuppgörelser.

Det är beklämmande att se hur alla fredsavtal som tidigare slutits nästan uteslutande har slutits av män utifrån mäns behov och prioriteringar, trots att samhällena som ska leva med de här fredsavtalen till 50 % består av kvinnor.

Därför är det Miljöpartiets uppfattning att det är viktigt att stödja reservation 7 i betänkandet – ett par konkreta steg för att förändra en i många avseenden dålig värld på det här området.

I övrigt, herr talman, delar vi i Miljöpartiet i stor utsträckning revisorernas kritik mot hur Sverige bedriver internationella freds- och hjälpinsatser. Till exempel har revisorerna sagt att det vore bra om man ur ett effektivitetsperspektiv och ett förebyggandeperspektiv kunde granska Försvarmaktens verksamhet inom det fredsfrämjande området.

En sådan granskning skulle vara avslöjande just beträffande prioriteringen av resurser. Det är ju ingen hemlighet att inriktningen när det gäller Sveriges fredsfrämjande insatser väldigt mycket handlar om fredsbevarande och fredsframtvingande insatser – det vill säga ett agerande först när konflikten brutit ut. Men det är när kriget pågått ett tag och det, förhoppningsvis, lett till ett slut, som den svenska försvarsmakten i internationella insatser kan göra något för att bevara en uppnådd fred eller, i ett sämre läge, tvinga fram fred.

En granskning skulle visa att de förebyggande insatserna i Försvarmaktens arbete är minimala. Det är det som vi i Miljöpartiet gång på gång kommer tillbaka till i de här debatterna. Vi talar alla om vikten av att förebygga konflikter. Det är det smartaste ur alla perspektiv. Det kostar mindre än att ta hand om allt efteråt. Det kostar mindre mänskligt lidande. Men trots alla de vackra orden, såväl här i riksdagen som från Utrikesdepartementets sida, om just vikten av att förebygga fokuseras fortfarande Försvarmaktens resurser på att komma i efterhand med fredsfrämjande eller fredsframtvingande insatser.

Här menar jag att en granskning skulle skapa en tillräckligt bra grund för att kunna förändra Försvarmaktens inriktning och förändra vårt internationella arbete på det här området och i större utsträckning fokusera det på konfliktförebyggande insatser. Det här är tyvärr inte bara ett svenskt problem, det är samma problematik i EU där nästan alla resurser satsas på att komma i efterhand. Det är de militära strukturerna som används efter det att krig har brutit ut. Ett minimum av resurser satsas på att metodiskt och målmedvetet arbeta för att förebygga konflikter så att de inte blir väpnade.

Med de orden yrkar vi i Miljöpartiet bifall till reservation 2. Vi tror att en granskning skulle vara av väldigt stort värde för riksdagen för att kunna fatta kloka beslut i framtiden.

Vi delar också, fru talman, revisorernas syn på att det behövs en bättre redovisning och utvärdering av Sidas hjälp- och fredsinsatser på det här området. Hjälpinsatser kan ha helt olika karaktär. En del kan vara akuta för att lindra ett akut mänskligt lidande och tillfredsställa kortsiktiga behov. Andra insatser kan vara av mer strukturell karaktär och vara förebyggande insatser. Men man vet i dag inte riktigt vilka som är strukturellt förebyggande och vilka som mer har karaktären av akuta hjälpinsatser. Det finns inte en ordentlig analys eller utvärdering av de insatser som har gjorts.

Det här är allvarligt. Vi såg ju i Bosnien väldigt tydligt hur olika organisationer och länder agerade och ibland faktiskt förvärrade situationen. I all sin godhet ville man bygga hus. Man gjorde det i ett samhälle där en etnisk minoritet fanns, vilket skapade grund för en konflikt gentemot befolkningen i byn bredvid. Det var ingen som tänkte på det, och det var inte tillräckligt djupa analyser av vad som bäst var strukturellt förebyggande och som långsiktigt kunde gagna en varaktig fred.

Därför menar vi, fru talman, att det är viktigt att få en bättre redovisning och en bättre utvärdering av Sidas arbete på det här området som en grund för klokare beslut i framtiden i den här kammaren, så att vi kan utnyttja våra resurser och insatser optimalt för att förebygga konflikter, krig och i förlängningen mänskligt lidande.

Med de orden yrkar vi i Miljöpartiet bifall till reservation 3. Vi stöder självfallet våra övriga reservationer, men för tids vinnande nöjer vi oss med att yrka bifall till dessa tre reservationer.

Anf. 78 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis tråkigt att Lars Ångström inte delar min uppfattning när det gäller kvinnliga statschefer. Jag medger att det finns undantag i det fallet också. Det närmast liggande undantaget gäller väl Falklandskriget.

Men jag skulle vilja be Lars Ångström fundera lite över varför detta manliga betraktelsesätt är så förhärskande och vad det beror på. Gör man det tror jag att man kommer fram till samma slutsats som jag, att det är därför att det oftast är männen som styr i de här sammanhangen. Ska vi få ett annat betraktelsesätt är det viktigt att kvinnorna kommer in på ett annat sätt. Vi är ju i sak överens. Jag är väldigt tacksam för att Miljöpartiet stöder reservation 7, som i botten har ett centeryrkande i en centermotion. Ju fler som samlas kring att ändra det här betraktelsesättet, desto bättre. Jag tror att det även gäller att se vem som fattar besluten.

Anf. 79 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Vad jag menar är att skillnaden kanske inte blir påtaglig om kvinnor kommer in som också har ett manligt perspektiv på tillvaron. Jag tror inte att det är där lösningen ligger, utan lösningen ligger snarare i att framför allt vi män ändrar vårt betraktelsesätt och inser att det finns andra sätt än det rent traditionellt manliga sättet att betrakta världen; att det finns andra prioriteringar än de manliga, nämligen kvinnliga prioriteringar; att det finns andra referensramar än de traditionellt manliga, nämligen kvinnliga referensramar; att det finns andra erfarenheter än de traditionellt manliga, nämligen kvinnliga erfarenheter. Den dag vi män förstår detta, att det finns andra sätt att betrakta världen och utvecklingen än de traditionellt manliga, då har vi skapat grunden för ökad jämställdhet. Då har vi skapat grunden för ett samhälle som kanske bättre klarar av att hantera utvecklingen än vad dagens mansdominerade samhälle klarar av. Jag tror att det är där vi ska söka lösningen.

Anf. 80 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tror att Lars Ångström har rätt. Jag delar hans uppfattning i den delen. Jag vill kanske gå lite bredare fram, och jag tror att även för beslutsfattandet har det betydelse att ha jämställdhet.

Anf. 81 KENNETH G FORSLUND (s):

Fru talman! Den genomgripande omstrukturering som det svenska försvaret för närvarande genomgår syftar bland annat till att förstärka Försvarsmaktens förmåga att delta i internationell krishantering. När en sådan process pågår vore det överraskande om det försvarspolitiska beslutet och den internationella utvecklingen inte medförde, både inom Försvarsmakten och inom den centrala statsförvaltningen, en del genomförandesvårigheter. Det är de som Riksdagens revisorer har uppmärksammat i sitt arbete och till riksdagen påtalat vissa brister.

Det gör de i en revisionsrapport som vid det här laget är lite drygt ett år gammal. Det som är bra med den är den genomlysning som Riksdagens revisorer har gjort. Det har gjort att departementen och berörda myndigheter har sett över verksamheten, bland annat beslutsprocesser, anslagsredovisning och utbildnings- och rekryteringsfrågor i syfte att förbättra hanteringen.

Revisorerna konstaterade bland annat att försvarsutskottet år 2000 framhöll att det återstod att fastställa hur en höjd ambitionsnivå för den svenska internationella förmågan skulle förverkligas. Arbetet för att stärka samordningen mellan anslagen för internationella freds- och hjälpinsatser pågår inom Regeringskansliet. Ett steg i denna riktning genomfördes under 2002 genom att ansvaret för anslagen under utgiftsområdena 5 och 7 sammanfördes till en och samma enhet inom Utrikesdepartementet.

När det gäller revisorernas förslag konstaterar jag att de fokuserar på ett förbättrat beslutsunderlag, tydligare beslutsprocess och bättre resultatanalys. Där har det som sagt vidtagits ett antal åtgärder sedan revisionen genomfördes. För att uppnå effektivitet i insatserna är det naturligtvis viktigt att genomföra detta. Väsentliga delar av det som revisorerna efterlyser i sin revisionsrapport är redan under genomförande eller har i vissa fall kanske redan genomförts. Jag utgår från att regeringen i de kommande budgetpropositionerna kommer att redovisa resultatet av det arbete som gjorts och görs och att riksdagen kan följa hur det utvecklas. Därför påkallar enligt utrikesutskottets majoritet inte revisorernas förslag några ytterligare åtgärder.

När det gäller det som revisorerna påtalar om Sida pågår även där diskussioner, såväl inom Sida som mellan Sida och andra bilaterala organisationer, i syfte att förbättra verksamheten och arbetet kring den. Återigen konstaterar jag att det inte föranleder några ytterligare åtgärder från riksdagen.

Det tredje påpekandet från revisorerna gäller rekrytering och meritvärdering för freds- och hjälpinsatserna. Där har det fattats beslut, och det genomförs förändringar och åtgärder för att utvidga yrkesofficerarnas tjänstgöringsskyldighet. En utvidgad rekrytering av reservofficerare och eventuellt också ett nytt system för att anställa soldater genomförs. Det är åtgärder som ligger väl i linje med det som revisorerna eftersträvar i sitt yttrande. Inte heller på den punkten finns det därför anledning för riksdagen att vidta några ytterligare åtgärder.

En annan sak som jag vill ta upp gäller kärnan i den kritik som finns från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna beträffande det försvarsbeslut vi har. De står inte bakom vårt val att modernisera försvaret och föra in förmågan att delta i internationell krishantering. Det hanteras till viss del nu inom försvarsbudgeten.

Vi har tidigare i debatten hört yrkanden, eller i alla fall åsiktsyttringar, om att anslagen skulle delas upp och därmed bli tydligare. Jag vänder mig mot det stelbenta synsättet eftersom vi, när vi fastställer budget, rimligtvis inte med säkerhet kan veta det exakta behovet och den exakta resursåtgången för våra kommande internationella engagemang.

Det är viktigt att vi har en flexibilitet. Därför vill jag påpeka att det som Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna framför på den punkten för mig känns som en lite gammaldags och stelbent syn på hur den verksamheten ska hanteras.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande 5.

Anf. 82 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag undrar om Kenneth G Forslund är solidarisk. Vill Kenneth G Forslund flytta tillbaka makten till riksdagen så att vi i kammaren tar de beslut som gäller budgeten? Det förefaller inte så.

Kenneth G Forslund säger att åtgärder har vidtagits och lutar sig tillbaka och tycker att det är bra. Det tycker definitivt inte jag. Varför inte samla allt som gäller fredsinsatser till en budgetpost? Det vi föreslår är ju inte fråga om att slå isär, utan vi vill i stället samla detta till en budgetpost. Vi tycker inte att man ska kunna använda försvarsanslaget som något slags dragspelsregulator, utan det ska finnas tydliga och klara direktiv och riktlinjer för vad som gäller inom försvaret.

Däremot delar jag Kenneth G Forslunds uppfattning att man behöver ha flexibilitet just när det gäller de internationella fredsinsatserna. Då är det också mycket bättre att hantera dem separat och kanske ha något slags buffertpost i det systemet så att det inte inkräktar på den ordinarie förbandsverksamheten. Jag förstår inte detta och skulle gärna vilja ha en förklaring från Kenneth G Forslund varför han tycker att det är bättre att vi har dragspelseffekten inom försvarsanslaget än att vi har kontroll över det i riksdagen.

Anf. 83 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Jag är definitivt solidarisk. Beslut om rikets budget ska självfallet fattas i kammaren, men det vi måste fundera över är på vilken nivå vi ska fatta de besluten. Hur långt ned på detaljnivå ska vi gå i våra beslut här? Och vilken frihet och flexibilitet ska finnas i de verksamheter som genomför de beslut som vi rimligen sätter upp mål för och ger anslagsramar till? Därför tycker jag att det är viktigt och riktigt med den ordning vi har med det nu gällande försvarsbeslutet.

Jag anar en öppning när Göran Lindblad säger att även han tycker att det är viktigt med flexibilitet. Kanske kan vi i framtida diskussioner, både här och senare, närma oss varandra. Vad vet jag?

Anf. 84 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Till det sista kan jag bara säga att det vore alldeles utmärkt om vi kunde nå en samsyn i en så viktig fråga som den som gäller internationella fredsbevarande insatser. Definitivt är det viktigt. Vi delar också uppfattningen om flexibiliteten, men vi har alldeles olika uppfattningar om var den ska uppnås.

Det är för mig fullständigt obegripligt att Kenneth G Forslund anser att det är detaljreglering om vi flyttar pengar till en för det här ändamålet speciell budgetpost jämfört med om vi har det överskådligt bland de övriga försvarsutgifterna. Det måste vara betydligt bättre att denna kammarer kan fatta beslut i varje ärende, utan att gå ned på detaljnivå, än att låta det hela bli *ad hoc* i den stora försvarsbudgeten.

Anf. 85 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Jag är oroad över att ha den ordning som Göran Lindblad föreslår dels för att jag inte delar uppfattningen om på vilken nivå vi ska fatta beslut i kammaren, dels för att jag kan känna en oro för hur snabbt sådana beslut i så fall kan fattas.

Jag tycker att det är bra med den flexibilitet vi har inom försvarsbudgeten. Den är också kopplad till försvarsmaktens förmåga att delta i internationell krishantering.

Anf. 86 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Kenneth G Forslund var lite yvig när han sade att Kristdemokraternas, Moderaternas och Folkpartiets förslag är gammalmodiga. Jag vill bemöta det.

Vad det från vår sida handlar om är frågan om öppenhet i budgetarbetet. Regeringens agerande just nu är inget annat än en skuggning, en slutenhet, där man kan manövrera inom sina egna ramar. Vi vill att man talar om vad som är utlandsverksamhet, vad som är svensk verksamhet, när drar man ned på det ena, när satsar man på det andra.

Vi tycker att det är viktigt att svenska folket kan se att säkerhetspolitiken internationellt växer i dag. Det är bra och rätt, och det ska också synas i riksdagens budget. Därför är det viktigt att på något sätt flagga för detta. Det vi talar för är alltså öppenhet och tydlighet gentemot svenska folket.

Alldeles för många svenska medborgare tror att Sverige fortfarande är neutralt. Vi pular med lite försvar hemma. Man vet inte särskilt mycket om hur långt ute i Europa vi egentligen är. Denna öppenhet skulle hjälpa många att se hur läget är och var det växer och var det avtar.

Anf. 87 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Jag vill inte på något vis motsätta mig öppenhet och tydlighet. Det kan finnas bra sätt att åstadkomma det, säkerligen också utifrån det som revisorererna pekar på om behovet av en förbättrad resultatuppföljning.

Anf. 88 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle bara vilja säga: Välkommen med på den öppna vagnen så åker vi vidare.

Anf. 89 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Det är naturligtvis viktigt att stärka den internationella krishanteringsverksamheten. Vid ett sådant genomförande möter man förstås på svårigheter. När det gäller Riksdagens revisorers granskning av detta säger Kenneth G Forslund att det pågår en rad förbättringar i linje med reservationernas förslag. Det är väl bra att det är så.

Vi har skjutit in oss på proportionaliteten mellan projektens storlek och insatserna på utvärderingen. Kenneth G Forslund berörde inte det i sitt anförande. Vår motion är avstyrkt. Jag undrar om det görs någonting på det här området. Jag tror nämligen att det är viktigt för att få mer pengar till den operativa verksamheten. Det var det ena.

Min andra fundering är: Var står majoriteten i genderarbetet och jämställdhetsarbetet? Det har inte berörts av revisorerna. Vår motion från Centerpartiet har behandlats parallellt i betänkandet. Det finns icke någon kommentar i det fallet. Är vi överens om att arbetet måste gå vidare och att vi får ett omtänkande på den här punkten? Varför har man i så fall avstyrkt ett självklart krav?

Anf. 90 KENNETH G FORSLUND (s):

Fru talman! När det gäller proportionalitet i utvärderingen är jag av den uppfattningen att det är viktigt att utvärdera projekt inte enbart utifrån deras storlek utan också utifrån deras inriktning och vad man av olika skäl kan känna intresse att utvärdera och fördjupa sig i. Det kan vara både positiva och negativa skäl.

Om jag förstått motionsyrkandet rätt menar man att ett litet projekt ska ha en liten utvärdering och ett stort projekt ska ha en stor utvärdering. Det är en automatik som jag – om jag har förstått den rätt, jag förbehåller mig det – inte håller med om.

Jag tror att vi i sak har samma uppfattning om genderperspektivet. Däremot kan det möjligen vara skillnader i hur vi värderar det som gjorts och görs och takten i det. Men i sak ser jag inte några skillnader mellan oss.

Anf. 91 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Det måste naturligtvis finnas flexibilitet också för utvärderingarna. Det är inte entydigt. Självklart gäller inte alltid proportionaliteten.

Jag hoppas verkligen inte att jag uppfattar Kenneth G Forslund så att han menar att man ska använda den omvända proportionaliteten, det vill säga att ett stort projekt ska ha en liten utvärdering och ett litet projekt ska ha jättestora utvärderingar. Det är vad som har skett ibland, och det är vad vi ställer oss frågande till.

Jag noterar att vi inte har några skiljelinjer när det gäller jämställdhetsarbetet. Då förstår jag inte varför vi inte också kan samlas kring motionskravet.

Anf. 92 KENNETH G FORSLUND (s):

Fru talman! Det är absolut inte så att jag tycker att stora projekt ska slippa lätt undan i utvärderingsarbetet. Det är viktigt att man sätter in utvärderingsåtgärder där man känner att de av en eller annan positiv eller

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

9 § Integrationspolitik

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU7
Integrationspolitik.

Anf. 93 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Förutsättningen för att kunna bryta utanförskap och ofrivillig segregation är att se det som en social situation och inte som en ursprungsfråga. Variablerna som styr utanförskap är gemensamma för hela samhället: arbetslöshet, liten eller ingen egen inkomst, bidragsberoende, fastlåsnings effekter, bristande kunskaper, maktlöshet och isolering. Härutöver kommer också förekomsten av negativ särbehandling.

Vi har alla ansvar i samhället för att försörja oss själva. Karin Enström kommer längre fram i dag att tala särskilt om arbetsmarknadsfrågorna i det perspektivet. Vi har ansvar för att ta hand om oss själva och våra närstående, demokratin och dess grundläggande värden, att respektera lagar och andra människors lika värde och rättigheter.

För att människor snabbt ska kunna komma ut i jobb och bli delaktiga i samhället krävs en rad förändringar.

För det första måste kvalitetskraven på det kommunala mottagandet öka. I dag är statens enda krav på kommunerna för utbetalning av ersättning för flyktingmottagning att de gör individuella planer för introduktionen. Inga krav ställs däremot på planernas innehåll eller på resultaten varför kvaliteten varierar starkt.

Riksrevisionsverket har underkänt systemet och menar att: ”Det finns all anledning att misstänka att introduktionsplanerna i stor utsträckning har blivit ett slags alibi för kommunerna att få rätt till schablonersättning”. Det är mycket allvarlig kritik. Staten måste öka kvalitetskraven på den kommunala introduktionen.

Det gäller inte minst att människor har alltför lite att säga till om själva i introduktionen. Många kommuner har kvar ett omhändertagandeperspektiv. Riksrevisionsverket har även här lyft fram att introduktionen i många fall präglas av brist på variation. Verksamheten fortskrider i stort sett identiskt lika för en stor del av individerna, oavsett deras förutsättningar. Grunden för en bra integrationspolitik är motsatsen. Där sätter man självförsörjning och mänsklig tillväxt i fokus.

Riksrevisionsverket har också sagt att utvecklingen varit positiv i kommuner där egen försörjning och tilltro till individernas egen förmåga står i fokus på ett självklart sätt. Visst är det på det sättet. Passiva bidrag måste ersättas med ersättning för deltagande i praktik eller språkutbildning. Allt fler kommuner gör också detta.

Det andra som måste förändras är att ersättningen till kommunerna för mottagningen bör ge full kostnadstäckning. Flyktingpolitiken är en

del av statens utrikespolitiska ansvar. Därför är det också ett statligt ansvar att finansiera mottagandet. Ersättningen bör därför ses över. Samtidigt kommer kostnaderna totalt sett förmodligen ändå att minska genom ett förbättrat mottagande trots att staten erlägger full kostnadsersättning.

För det tredje måste kraven på samverkan inom olika delar av den så kallade integrationskedjan stärkas. Vi vet att informationen från Migrationsverket till kommunerna om människors bakgrund och vad de lärt sig i den organiserade verksamheten har brister. Man har inte vidarebefordrat vilka kunskaper i svenska människor har med sig. I stället har alla fått börja om från början igen när de kommit ut i en kommun. Det upplevs som orimligt och minskar människors motivation. Nu har en process för att samordna kursplanerna påbörjats, och det är bra. Introduktionen måste vara en sammanhållen helhet och inledas direkt vid ankomsten.

För det fjärde får människors rörlighet inom landet inte bromsas. I stället för att ta bestämmanderätt från människor bör självtillit uppmuntras och de offentliga insatserna inriktas på att ge stöd för det. Eget ansvar ger drivkraft. Det gäller även valet av bostadsort. Därför är jag mycket oroad över de signaler som har kommit från en rad socialdemokratiska kommunföreträdare om olika former av flyttförbud inom Sverige. Det är inte rimligt med ett system som kan stänga ute en grupp människor från delar av landets kommuner.

Fru talman! Språktest har varit en av de mest omdiskuterade åtgärderna i integrationspolitiken. Jag är kritisk mot att Folkpartiet gjort detta med språktest till något slags integrationspolitikens huvudnummer så till den grad att man lägger fram en särskild rapport i frågan. När andra folkpartister sedan skriver i tidningen och kritiserar det egna partiets förslag anar man en begynnande splittring.

Det måste vara fråga om att språktest är en del av en helhet, en hel integrationspolitik, och ett medel och inte ett mål. Språkkunskaper är, som vi skrev i vår reservation, främst viktiga för den enskilde. Det måste vara grunden och utgångspunkten. Det är viktigt för att få jobb och sociala kontakter och för att bli självgående i samhället.

Dessutom är språket en viktig förutsättning för att föräldrar fullt ut ska kunna upprätthålla föräldrarollen. Annars blir det så att föräldrar blir beroende av barnen som tolkar av språk och samhälle i stället för att föräldrar kan fungera som barnens vägvisare i livet.

Vi moderater har tidigare sagt att kunskaper i svenska språket normalt ska krävas vid medborgarskap. Vi säger också att nivån bör motsvara genomgången sfi. Lär man sig svenska på annat sätt är detta utmärkt, till exempel via arbete. Ett språkrav är inte minst ett medel för att stärka sfi för att fler ska delta aktivt och för att kvaliteten ska höjas.

Om människor lämnar sfi för ett arbete är det gott och väl. Det förbättrar möjligheterna till att lära språk och att bli delaktig. Men om de lämnar för att utbildningen är för dålig eller för att motivationen saknas har vi ett problem.

Vi vet att det bara är en minoritet av kommunerna som har särskild utbildning i svenska för högskole- och universitetsutbildade. Vi vet att anpassning efter yrkesbakgrund sker alltför sällan trots att vi vet – det är en självklarhet – att de som deltar i sfi har väldigt olika studievana och olika behov. Vi vet också att praktik i kombination med svenskutbildning förekommer allt oftare, men långt ifrån alltid.

Tillsammans med en ökad individualisering av utbildningen, alternativa anordnare av svenskundervisning och en sfi-check som ger valfrihet skulle kvaliteten kunna stärkas.

Det är naturligtvis, fru talman, fullständigt självklart att undantag från språkkrav ska kunna göras om sökandes ålder eller andra omständigheter gör att kravet är orimligt.

Låt mig byta område, fru talman. För drygt någon månad sedan uppmärksammade jag på en presskonferens i riksdagen uppgifter om att det förekom att somaliska barn – svenska somaliska barn – skickades utomlands till koranskolor för att med eller mot sin vilja gå i skola eller uppfostras. Det mötte olika reaktioner. En del tog det på stort allvar. Ekoreaktionen började gräva och hittade ett 70-tal fall om året. Andra tvivlade. Nu, senast i dag i en artikel i Svenska Dagbladet, har det visat sig att problemet finns. Men det är få som har förmått förhålla sig till det. Vi vet att det inom ramen för återresorna finns en skala av situationer. Det kan vara allt ifrån att barnen reser frivilligt till en god och rimlig skolverksamhet till att barn skickas i väg mot sin vilja till omständigheter som aldrig skulle accepteras för andra svenska barn. I vissa fall har det varit fråga om rena extrema uppfostringsituationer. Det har förekommit att barn på skolorna har fångslats, kedjats fast, utsatts för kroppsstraff eller nekats läkarvård.

Vi begär att kunskapen om hur vanligt det är att svenska barn sänds utomlands till den här typen av utsatthet och de omständigheter som de hamnar i måste inventeras av regeringen. Kommunernas socialförvaltningar måste tillfrågas om vad de känner till om de medverkar till finansieringen av barnens resor. De måste också redovisa vilket ansvar de då tar för att kontrollera och följa upp den verksamhet som barnen hamnar i. Vi och jag tror att lagstiftningen som gäller här behöver ses över. Det finns en blind fläck i lagstiftningen. Skolplikten upphör när barnen är utomlands samtidigt som det är oklart vilket uppföljningsansvar socialtjänsten har. Det är också oklart vad svenska beskickningar kan göra för att hjälpa barnen att komma hem, eftersom det i regel kräver föräldrarnas medgivande och man inte alltid får kontakt med dem. Vi vet att resultatet har blivit stor utsatthet för många barn.

Jag hoppas att frågan kan föras vidare i diskussionen, inte minst inom socialförsäkringsutskottet, så att barns rättssäkerhet i det här avseendet kan stärkas.

Jag vill avsluta, fru talman, med att yrka bifall till den moderata reservationen 1 till betänkandet.

Anf. 94 ERIK ULLENHAG (fp):

Fru talman! Folkpartiet står självfallet bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 8.

Vad gör du, pappa? Den frågan ställs i rätt många hem oavsett var människor är födda. I rätt många hem i Sverige där den frågan kommer att ställas i kväll kommer pappan att svara: Jag är arkitekt! eller: Jag är tandläkare! Sonen eller dottern ställer följdfrågan: Men det var ju hemma i Iran – vad gör du här? Ja, här har jag inget jobb, blir svaret.

För mig är detta den tydligaste känslan av vad utanförskapet för med sig. Människor får inför sin familj säga att de inte försörjer sig själva,

utan lever via bidrag. Det är lika problematiskt oavsett om man har utländsk bakgrund eller har levt i Sverige i generationer. Men vi kan se att det ser riktigt bedrövt ut runtom i utsatta områden i Sverige. De som framför allt drabbas av detta är människor med utländsk bakgrund.

I Fittja i Stockholm var sysselsättningsgraden 49,7 % år 2000. I Bergsjön i Göteborg samma år var den 41,3 %, och i Rosengård i Malmö 33,6 %. Man kan jämföra det med förra gången vi gick ut ur en högkonjunktur, det vill säga 1990. Då var sysselsättningen i Fittja 72 % och i Bergsjön 72,3 %. Någoting dramatiskt har skett under 90-talet. Knappt 80 % av de elever som har utländsk bakgrund och som lämnar årskurs 9 går ut med behörighet att söka in på gymnasieskolan. Skolverkets undersökningar visar att elever med utländsk bakgrund är mer utsatta för kränkande handlingar och mer negativ behandling i skolorna än elever med svensk bakgrund.

Vi har också en utvandring från Sverige av akademiker med utländsk bakgrund, alldeles oavsett om de har fått sin utbildning i ett annat land eller i Sverige. Det är människor som har sökt jobb efter jobb i Sverige och som har satsat ganska mycket tid och pengar på sin utbildning. De får inte jobb, och de lämnar Sverige för Storbritannien där de får jobb mycket snart. Vi måste – och där hoppas jag att Socialdemokraterna i den här debatten för en gångs skull erkänner att integrationspolitiken fullständigt har misslyckats i Sverige – ha detta som utgångspunkt för diskussionen om en av de absolut viktigaste framtidsfrågorna om vi över huvud taget ska komma vidare.

Vi måste ställa oss frågan: Hur kommer det sig att en mycket stor andel av de människor som kommer från Mogadishu, från Kabul och från hela världen, som är fulla av drivkraft och som har klarat att ta sig till andra sidan jordklotet, fastnar i passivitet och utanförskap? Från vår sida är vi övertygade om att det system av omhändertagandementalitet som har byggts upp gör att människor inte kan ta ansvar för sin egen tillvaro eller inte tillåts göra det. Det är inte så att människor självmant väljer utanförskapet, utan det skapas av det svenska systemet.

Det ser inte likadant ut runtom i Europa. Det ser bättre ut i Storbritannien och det ser bättre ut i andra länder. Där måste vi lära oss en hel del.

Jag tänker nämna fyra punkter som är centrala för Folkpartiet.

För det första handlar det om hur den första tiden i Sverige ser ut. Människor väntar i månader eller i många fall i år på att få besked om ifall de får stanna eller inte. Människor slits sönder av ett misslyckat flyktingmottagande som gör att det skapas så omfattande problem och passivitet att det sedan blir svårt att verkligen ta sig in i samhället. Handläggningstiderna i mottagningssystemet är extremt centrala om vi ska lyckas med integrationen. Vi måste också se till att den som väntar på besked om huruvida han eller hon får stanna i Sverige får möjlighet att arbeta och sysselsätta sig själv under tiden. Socialdemokraterna och regeringen svarar alltid: Den möjligheten finns! Javisst, men det är 1 ½ % av de asylsökande som i dag är sysselsatta och som väntar på besked. 98 ½ % arbetar inte under den tiden.

För det andra har vi huvudfrågan – jobb och tillträde till arbetsmarknaden. Vi måste se till att skapa system där människor med utländsk utbildning har möjlighet att tenta upp sina kunskaper i Sverige för att få

ett svenskt papper på sina kunskaper. Det är en validering som handlar om att människor gör en insats och då får ett kvalitetsgodkännande på sin utbildning snarare än en validering som handlar om att byråkrater sitter på något statligt verk och jämför en utbildning från Teheran med en utbildning från Borås högskola och ska försöka sätta likhetstecken däremellan. För att ge folk redskapen måste vi få en kraftig individualisering av svenskundervisningen och en kraftig satsning på språkundervisningen. För många kan det vara nyckeln in. För de människor som står helt utanför och som är fast i socialbidragsberoende vill vi införa en jobb- och utvecklingsgaranti som gör att de genom en praktikplats eller annat samhällsnyttigt arbete i alla fall kan komma in och vara sysselsatta. Det blir ett steg mot ett arbete på en ordinarie arbetsmarknad i stället för passivt bidragsberoende.

För det tredje vill vi skapa en positiv spiral i de utsatta områdena. Det handlar om att bygga upp magnetskolor. En hel del sådant spännande sker runtom i Sverige. Vi ska ha magnetskolor och extra resurser till skolor i utsatta områden, som i sig kan vara motorn till utveckling. De kan i sig göra att människor kan lockas att bosätta sig i Fittja eller i Gottsunda i min hemstad Uppsala. Det kan handla om rena politiska åtgärder som att utlokalisera statliga verk för att se till att man får i gång service-näring och annat i de här områdena.

För det fjärde är språket en nyckel, vilket jag också var inne på när det gällde jobb. Det är oerhört centralt att se till att människor får lära sig på sitt sätt och i sin takt. För någon kan det handla om åtta timmars språkundervisning om dagen. För någon annan kan det handla om att vara ute i praktik eller ha ett arbete och läsa två timmar i veckan. Man måste inse att det behövs en kraftig individualisering.

Vi vill ersätta en integrationspolitik som bygger på omhändertagande, som bygger på att man tror att människor som har kommit till Sverige är svaga individer per definition. Det är så svensk integrationspolitik har varit uppbyggd under många år. När man nu ser det totala misslyckande som integrationspolitiken, och en hel del andra politikområden, har lett till är svaret från en del ledande socialdemokrater inte en omprövning av politiken utan ytterligare pekpinna uppifrån. Kommunalråd i Malmö och Göteborg säger: Okej, då ser vi också till att de här människorna inte får flytta vart de vill. Det gör att de fastnar ytterligare i utanförskapet.

För att vi ska kunna föra en meningsfull debatt är huvudfrågan trots allt om vi är överens om verkligheten. Folkpartiets syn är tyvärr ganska klar. Vi har misslyckats med integrationspolitiken. Vi har oerhört mycket att göra. Det här är ett av de mest spännande politiska områdena och den kanske viktigaste framtidsfrågan för Sverige.

Anf. 95 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation nr 17 i betänkandet.

Varje människa, oavsett ursprung, borde få känna sig sedd och behövd i gemenskap med andra. Människovärde handlar om delaktighet. Det här har inte den svenska integrationspolitiken förmått åstadkomma för de nya svenskarna. Det finns en lång rad hinder, alltför många, som möter de nya svenskar som vill komma in i den svenska samhällsgemenskapen.

När man betraktar den verkligheten blir man skrämmd. Där ser man att var femte utlandsfödd är beroende av socialbidrag och att nästan varannan saknar ett arbete. Bara en tiondel av flyktingarna är självförsörjande efter fyra år. Bara fyra av tio utlandsfödda akademiker har ett arbete som motsvarar deras utbildningsnivå. Det kan jämföras med åtta av tio svenskfödda. Kan vi känna oss stolta över detta? Nej, knappast. Bakom varje sådan här siffra döljer det sig nämligen en människa som har fråntagits sin värdighet. Bakom de här siffrorna finns det människor som vill men inte kan försörja sig. Många har dessvärre förlorat hoppet. Man har helt enkelt gett upp.

Det här är resultatet av regeringens misslyckade integrationspolitik. Det är en politik som har lett till marginalisering, utanförskap, mänsklig förnedring och mänskligt lidande.

Vad ska vi då göra för att förändra den här dystra situationen? Det är mycket. Vi behöver naturligtvis arbeta med kortare handläggningstider och ge dem som kommer hit arbetstillstånd direkt. Ingen ska behöva ha klarat ett formellt språktest för att stå som arbetssökande. Språkutbildning ska ske parallellt med arbete och yrkespraktik. Det är genom att använda språket som man lär sig snabbast. Undervisningen måste anpassas efter individuella förutsättningar och ambitioner. Mer yrkesspecifik språkundervisning ska finnas, och validering av utländsk utbildning måste gå mycket snabbare än vad som är fallet i dag.

I stället för arbetsförmedlingar vill vi kristdemokrater ha mindre servicekontor som ger det nödvändiga för att söka arbete. Även här ska det finnas något som vi kallar för jobbguidar. Jobbguiden ska entusiasmera och stödja en arbetssökande på ett individuellt sätt. Det här är särskilt viktigt för personer med invandrabakgrund eftersom många saknar ett socialt nätverk, referenser och erfarenheter av att söka jobb i det system som vi har byggt upp i Sverige. Det ska finnas jobbguidar med invandrabakgrund som vet hur det är att söka jobb i Sverige. Här tror vi att ideella krafter också kan göra en stor insats.

Fru talman! Vi måste förbättra mötet med Sverige. Introduktionsmöten för nyinflyttade ska kunna anordnas av kommunerna. Här ska man få information om kommunens företagsamhet, föreningslivet, svenskundervisning med mera som har att göra med livet och vardagen. I stället för dagens ensidiga kontakt med myndigheterna behöver vi fler som engagerar sig frivilligt för att på olika sätt hjälpa invandrare in i vårt samhälle. Ett sådant utbyte är positivt för båda parter. Föreningslivet, organisationerna och folkrörelserna behöver stimuleras att vara med på den här arenan och göra insatser. Varje nyinflyttad bör erbjudas en kontaktfamilj eller en flyktingguide på sin ort.

För att bryta segregeringen måste bostadsområdena, speciellt i förorterna, bli attraktivare. Då gäller det att det finns en blandad bebyggelse med flera olika upplåtelseformer. Det behöver också finnas bostäder som man kan köpa och ombilda till bostadsrätter.

Man behöver även känna trygghet i sitt bostadsområde. Därför ska en brottsförebyggande policy finnas i översiktsplanen och fler närpoliserna anställas. I alla nya detaljplaner och när man förändrar de här planerna ska det finnas en konsekvensbeskrivning som visar hur just den här planen kan tänkas påverka integrationen.

Man bör också sträva efter att flytta ut kommunala och andra offentliga verksamheter till miljonprogramsområdena. På det sättet ökar behovet av servicetjänster i de här områdena, och det skapas nya jobb. Man kommer in i en positiv spiral i stället för den negativa spiral som ofta präglar dessa bostadsområden.

Grundskolorna i invandrartäta områden måste hålla en extra hög kvalitet. Lärare måste få utbildning i hur man lär ut svenska på främmande språk. Samtidigt som barnen skrivs in kan man passa på att också knyta föräldrarna till skolan på ett aktivt sätt.

Fru talman! Att bli svensk medborgare ska upplevas som något eftersträvansvärt, något att känna stolthet över. Medborgarskap innebär nämligen rättigheter, men också skyldigheter. För att understryka båda de här sidorna av medborgarskapet anser vi kristdemokrater att alla nya medborgare ska få en medborgarbok där både rättigheter och skyldigheter tydliggörs. Där ska vårt samhälles grundvärderingar formuleras. Den här medborgarboken ska förmedla den värdegrund som till exempel beskrivs i skolplanen, nämligen människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män och solidaritet med svaga och utsatta. Överlämnandet av den här medborgarboken bör ske i samband med en ceremoni i hemkommunen där man välkomnar och uppmärksammar de nya svenskarna.

Medborgarskap innebär både rättigheter och skyldigheter. Det tror jag vi alla är överens om. Men i debatten inför det förra valet och därefter har det kommit in en annan dimension som måste avvisas, nämligen att belägga medborgarskapet med villkor. I det här sammanhanget uppkom debatten om språktest. Det förslaget avvisar vi kristdemokrater, och vi har stöd av en rad experter och forskare som tar avstånd från de tankarna. Språktestkravet ställs från fel utgångspunkt och med fel fokusering. Det bygger på en föreställning att människor inte vill lära sig svenska. De flesta, för att inte säga alla, vill.

Jag fick en fråga av en latinamerikansk vän vid ett tillfälle. Han formulerade den så här: Kan du berätta för mig varför jag ska lära mig svenska? Jag har inga svenska vänner. Jag har aldrig varit innanför dörren i ett svenskt hem. Och jag tror inte att jag någonsin kommer att få ett jobb i Sverige. Varför ska jag lära mig svenska?

Det är med den frågan vi måste börja. Det är där integrationen har misslyckats, både på det personliga planet och i ett samhällsperspektiv. Det är viktigt att kunna svenska när man bor i Sverige. Det är vi överens om, men det behövs fler morötter och färre piskor på det här området.

Fru talman! För några får integrationsfrågan en alldeles påtaglig och personligt närgången dimension. Det handlar om kvinnor och flickor som drabbas i de kulturkrockar som ibland uppstår. Vi kristdemokrater står bakom ett särskilt yttrande som innebär att det svenska samhället aldrig kan acceptera ett förtryck av kvinnor med hänvisning till andra kulturer, religioner eller sedvänjor. Man ska inte nödvändigtvis ta seden dit man kommer, men man måste alltid ta lagen dit man kommer.

Anf. 96 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Det handlar om makt. Det har alltfler börjat inse. Att frågan om att tillhöra eller inte tillhöra handlar om just detta. Om makt. Parti efter parti har, precis som när det gäller debatten om jämställdhet

mellan könen, nu börjat tala om maktperspektivet när det gäller invandrades utanförskap. Det är välkommet. Det är bra.

Men, för att fortsätta jämförelsen med kampen för lika rättigheter och möjligheter för män och kvinnor: Få har ännu vågat ta steget fullt ut. För makt är inte så ofta något som bara i allmänhet kan öka för alla. I stället kräver makt för vissa faktiskt mindre makt för andra.

Ska kvinnor få fler styrelseposter blir det färre för män. Ska kvinnolönerna höjas blir det mindre utrymme att höja mäns löner. På liknande sätt är det om de många invandrades utanförskap ska kunna brytas. Visst krävs en generell politik, och om det är alltfler också överens, för rätten till arbete, utbildning och bostad och en kraftfull lagstiftning och kamp mot diskriminering. Men det krävs också att sökarljuset sätts på de privilegierades position och att man ifrågasätter att den avgörande makten i dag är förbehållen en liten elit i det svenska samhället.

Det krävs att man inte bara talar om hur villkoren ska förbättras i storstädernas förorter utan också vad som kan göras för att ifrågasätta det innanförskap som återfinns i de rika innerstadsdelarna och villaförorterna. För ska de maktlösa få makt måste maktfullkomligas maktutövning begränsas.

Det är mot den bakgrunden som Vänsterpartiet i anslutning till dagens betänkande föreslagit att regeringen bör ta fram en plan, på samma sätt som man gjort för dem som invandrat till Sverige, över hur man ska integrera människor från de verkligt segregerade bostadsområdena i samhället, en plan för hur makten ska ifrågasättas.

Jag står bakom Vänsterpartiets samliga reservationer och yrkar bifall till reservation 10 under punkt 5.

Fru talman! Sverige har genom många kvinnors kamp kommit långt när det gäller kvinnors frigörelse. Men det betyder inte att vi är nöjda, långt därifrån, och vi ser också problem med att ständigt lyfta fram Sverige som ett jämställt land. Genom att koppla jämställdhet till något förmodat svenskt skapas en konstlad yttre sammanhållning gentemot de icke-jämställda, de andra. De invandrades kulturella bagage får bära skulden för kvinnoförtryck, och det svenska samhället – ytterst svenska män – frikänns från ansvar. Det våld som utspelas förklaras som represalier mot de invandrade kvinnor som bryter mot familjens normer, inte som en del av ett grovt utslag av ett globalt kvinnoförtryck.

Vi menar därför att den svenska jämställdhetspolitiken har medfört tydliga klyftor i samhället och en ny form av ojämlikhet, nämligen ”svenskar” kontra ”invandrade” i en mycket tydlig moraliserande hierarkisk ordning. Själva grundtanken med jämställdhetspolitiken – att eliminera *en* form av förtryck – riskerar alltså att bidra till uppkomsten av en annan, som vi anger i en annan av våra reservationer.

Fru talman! Så några ord om de andra partiernas förslag. Mycket av det som kommer från höger är gammal skåpmat. Vi har sett det förut. Man avvisar den storstadssatsning som i Stockholm varit den enda räddningen för att i alla fall hjälpligt fylla de hål i välfärden som revs upp under de borgerliga åren vid makten i Stockholm.

En del är också nyare, som till exempel Kristdemokraternas förslag om en bok som alla bör få då de blir svenska medborgare eller fyller 18 år. Här ska, som man uttrycker det, ”samhällets grundvärderingar formuleras”, och man hänvisar till ”den etik som förvaltats i kristen tradition

och västerländsk humanism". På vilket sätt exempelvis en palestiniere skulle känna sig mer välkommen genom att läsa på om korstågen eller en latinamerikan lättare skulle integreras av att bli uppläxad om den västerländska kulturimperialismen som hennes kontinent påtvingats förbli dock höljt i dunkel.

Fru talman! Folkpartiet och Moderaterna återkommer nu i konkreta förslag till ett av huvudnumren i valrörelsen; att kunskaper i svenska ska krävas för svenskt medborgarskap. Jag tänker inte göra någon stor sak av detta. Jag konstaterar bara att ett sådant förslag är onödigt, olyckligt och i det närmaste oförlåtligt. Om dessa partier i stället för att hyckla om att man vill förbättra sfi-undervisningen kunde ägna sig åt ett uns av självkritik, vore det välgörande.

Där dessa partier fått chansen har man privatiserat sfi-undervisningen, vilket har lett till större klasser, lägre lärarlöner och färre lärare på skolorna. Därför blir pratet från Folkpartiet och Moderaterna om att man också avser att förbättra undervisningen i svenska för invandrare inget annat än just hyckleri. Jag är glad att en stor majoritet i riksdagen i eftermiddag kommer att avslå förslagen om språkkunskaper som krav för medborgarskap.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag lyfta fram frågan om att bekämpa rasismen ur ett mer globalt perspektiv. För om det i dessa dagar är något som är tydligt så är det hur den världsordning som i dag göder och frosar i rasism och främlingsfientlighet ser ut. Ett människoliv i ett land, låt oss säga Irak, tycks i det närmaste obetydligt i jämförelse med den vite mannens liv i låt oss säga USA, i denna rasismens världsordning. I blixtrande välcensurerat ljus åter västvärldens mäktiga hökar irakiska barn till frukost.

Det hade inte varit möjligt om ett liv alltid var ett liv, okränkbart. Men råkar du vara född i ett land som Irak, råkar du vara född under en diktator som Saddam Hussein, tycks det som om du kan få förvänta dig en missil som sängkamrat i natt. USA:s insatser kallas precisionsbombningar, och med obönhörlig precision har de genom årtionden träffat människor med en annan hudfärg än den regerande presidentens. Därför är kampen mot rasism i dag också en kamp mot USA:s krig i Irak. Därför är kampen mot rasism i dag också en kamp mot det orättfärdiga och folkrättsvidriga kriget i Irak. Därför att människor borde vara födda fria och jämlika, för att ingen förtjänar döden på grund av sin hudfärg, måste kriget stoppas. Nu.

Anf. 97 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Låt mig först bara konstatera att den hittills ende i den här debatten som haft förakt i rösten är Kalle Larsson, inte någon företrädare för de andra partierna. Jag tycker att han möjligen bör fundera över det.

Det som är väsentligt att ta upp är att han har fel i hela sin utgångspunkt. Det är inte så som när Kalle Larsson resonerar i makttermer att mer makt för några ger mindre för andra. Låt mig ge några exempel, som jag vill be Kalle Larsson att kommentera.

Kunskap är makt. Det är inte så att mer kunskap för några ger mindre kunskap för andra. Rösträtt är makt. Deltagande i demokratin är makt. Det är inte så att högre deltagande ger mindre makt för andra. Att stå på

egna ben, att ha ett jobb att gå till, att ta hand om sin familj är makt. Det är inte så att jobb till fler ger mindre till andra. Integration är nämligen inte ett nollsummespel utan motsatsen. Det är så att ju fler som är inne i samhället, desto bättre blir det för alla. Det är inte så att några är utanför för att några andra ska kunna vara därinne.

Kalle Larsson har inte bara fel i sin högljudda retorik och i sina ordval. Han har fel i hela utgångspunkten för sitt resonemang. Ju fler som inkluderas, desto bättre blir Sverige för alla. Ju fler som exkluderas, desto sämre blir Sverige för alla.

Låt mig sluta med ännu en fråga till Kalle Larsson, fru talman: Från vem är hotet störst för den som är född i Irak?

Anf. 98 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att tala om makt. Jag kan ta ett av de exempel som Sten Tolgfors gav. Om flera människor använder sin röst-rätt minskar det inte makten för någon, säger Sten Tolgfors. Men rent matematiskt sett är det väl helt felaktigt. Om bara Sten Tolgfors röstar skulle Moderaterna i denna kammare ha egen majoritet. Om jag och låt oss säga tre, fyra socialdemokrater deltar i valet, skulle nog majoriteten se annorlunda ut. Rent matematiskt är väl Sten Tolgfors redan överbevisad.

Visst finns det tillfällen där det bara handlar om att låta människor växa och där detta inte behöver inkräkta på andra människors frihet eller makt. Kunskap är ett sådant exempel. Men när de många skaffar sig makt brukar de ofta också skaffa sig insikt, och min poäng här är att nämna att om vi möjligen ska kunna uppnå integration i det svenska samhället, räcker det inte med att göra det bättre för en del.

Då måste vi också ifrågasätta dem som i dag har det mesta av makten och deras privilegier. Jag gav ett antal exempel från jämställdhetsdebatten som belyser hur detta är möjligt.

Tonläge har Sten Tolgfors en återkommande invändning om. Högljudd retorik – ja, jag står för det, om det är det som är beskyllningen. Förakt i rösten – ja, kanske det också, därför att om det är någonting jag hyser inför den folkrättsvidriga bombning som nu genomförs i Irak så är det förakt, och jag tycker att det är dags att höja tonläget något. Vem är det största hotet mot det irakiska folket? Låt mig säga så här: Om du får en bomb i huvudet så tror jag att den bomben är det avgörande hotet. Men vi behöver inte välja mellan en diktator och en aggressiv angripare. Vi kan mycket väl, som Vänstern i många år har gjort, stödja de oppositionella som finns i Irak och i dess omgivning för att möjliggöra en demokratisk utveckling i hela regionen.

Anf. 99 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Integration bygger kanske mer än någon annan fråga vi har att göra med här i riksdagen på respekt för andra människor, deras värde och rättigheter. Det gäller vilket samhälle vi ska ha. Därför finns det anledning att något problematisera det Kalle Larsson säger. Han fortsätter att hävda att någras deltagande i demokratin tydligen skulle kosta för andra. Jag hävdar att det är tvärtom. Om människor slutar delta, slutar rösta och slutar tro på demokratin så är vi alla förlorare. Ju fler som deltar desto större legitimitet får demokratin, och därmed blir alla vin-

nare. Bara demokratin kan bidra till att väga av alla olika människors intressen som vi har i samhället. Det finns inget annat vettigt system.

Kalle Larsson har nu medgett att han hade fel i att makt är någonting som bara fördelas om och som alltid ska kosta för någon annan. Kunskap till fler, jobb till fler och demokratiskt deltagande för fler *tillför* – det kostar inte Sverige någonting.

Kalle Larsson gled än en gång i sitt svar. Jag sade inte att det var hans röstläge vad gäller Irak som andades förakt – jag påstår att det är hans ordval. Det är han som pratar om hyckleri till exempel och om olika underliggande intressen som skulle visa sig i den här integrationspolitiken. Det handlar inte om Irak, men låt mig ändå stanna där.

För vem bör människorna vara räddast? En miljon döda i kriget med Iran. 15 000 ihjälgasade och ihjälbombade kurder i Halabja. 180 000 mördade kurder efter Gulfkriget. 200 000 mördade shiamuslimer efter Gulfkriget. En utrotad opposition. Daglig, regelbunden användning av tortyr, försvinnanden och förtryck mot opposition. Anfallskrig mot fyra länder.

Jag tror möjligen att Kalle Larsson på sin kammare kan fundera ett ögonblick över när det är dags att använda ordet hyckleri. Det är inte, kan jag antyda, USA som kostat flest liv i Irak. Det är diktatorn själv.

Anf. 100 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tror att Sten Tolgfors *body counting*, kroppsräknande, talar för sig självt. Jag tycker inte att det är berättigat att civila, kvinnor, män och barn, dör i Irak i dag därför att den diktator de inte har valt har varit en ond man som i många årtionden har förtryckt andra människor. Jag tycker helt enkelt inte att ett lidande som det som det irakiska folket har utsatts för innebär att den bästa lösningen är att USA skickar fler bomber och missiler, mer död och våld, mot det folk som har upplevt så mycket lidande redan. Måhända är vi där oense.

När det gäller frågan om hyckleri finns det ett lätt sätt att undvika den beskyllningen. Det är ju att sluta hyckla. Om man påstår att sfi-undervisningen i allmänhet ska bli bättre med moderat politik, och samtidigt ser till att man, när man får chansen, skär ned på sfi-undervisningen, privatiserar, skapar större skolklasser och ger lärarna lägre löner – ja, då får man tänka en gång till på om man ska ändra sitt ordval eller om man ska ändra sin politik. Något av det vore klädsamt om Sten Tolgfors gjorde.

Anf. 101 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Någonting som ofta är slående när vänsterpartister talar, och i synnerhet när Kalle Larsson talar, är att man alltid vänder sig mot makten. Låt mig påminna dig, Kalle Larsson, om att det är du som har makten i Sverige, tillsammans med Socialdemokraterna. Det vore klädsamt om du i den här kammaren ägnade dig åt att berätta vad majoriteten ska göra åt integrationspolitiken, och ägnade dig lite åt självvranssakan: Hur kan vi ha misslyckats så oerhört? Och det trots att du, Kalle Larsson, sitter vid makten.

Hyckla inte. Vi har inte regeringsmakten. Hade vi det så har vi en rad idéer om vad vi skulle göra på integrationspolitikens område.

Du gillar också att hitta fiender någon annanstans, i stället för att tala om verkligheten. Du talar om de borgerliga åren i Stockholm, som skulle ha raderat och raserat integrationspolitiken i Stockholm. Jag kan ta en konkret frågeställning. Tack vare den skolpolitik som Folkpartiet i Stockholm bedrev fick unga elever tid att lära sig grunderna. I Oxhagskolan, som har 70 % invandrarelever, hade 100 % godkänt i svenska i årskurs 3. Om jag minns rätt var det ett mycket högt tonläge om detta. Var det felaktigt? Är resultaten i Oxhagsskolan falska, efter den borgerliga tiden?

Sedan måste man väl också lite grann försöka tänka på vad man drar in i olika debatter. Jag tar gärna en Irakdebatt med dig, Kalle Larsson, men du står här och ska försvara den politiska majoriteten i Sveriges integrationspolitik, inte skälla så mycket du orkar på oppositionen. Det är faktiskt inte din roll.

Anf. 102 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tror att jag betackar mig för att Erik Ullenhag definierar vad min roll är och inte. Men jag ska ta honom på hans ord.

Vi, de tre partier som har majoriteten i den här kammaren, håller nu på att diskutera hur vi ska förbättra integrationspolitiken. Det är ganska snabbt konstaterat att det inte sker på de vägar som Erik Ullenhags parti och de andra borgerliga partierna har valt, utan det krävs andra åtgärder. Det handlar om politiska förslag: antidiskrimineringsklausuler vid offentlig upphandling, mångfaldsplaner för alla företag, offentliga såväl som privata, och en hårdare lagstiftning mot diskriminering som träder i kraft vid halvårsskiftet. En mängd sådana här förslag kommer nu att läggas fram och genomföras.

Vad jag däremot kommer att fortsätta göra är att kritisera förslag som föreläggs denna kammare som jag menar hotar människors möjligheter på arbetsmarknaden och invandrares möjligheter att få bostad och utbildning på lika villkor som infödda svenskar. Den rollen tror jag att jag tänker fortsätta att ta mig.

När Erik Ullenhag säger att jag väljer att hitta fiender någon annanstans och samtidigt påstår att jag i alltför skarpa ordalag, tydligen, kritiserar den borgerliga oppositionen, så talar han ju om två saker som inte är möjliga att sammanföra. Erik Ullenhag kan väl i sin andra replik ange vilket av detta det är han egentligen menar, så ska jag gärna utveckla min kritik på den punkten.

Anf. 103 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Jag skulle önska att få ett svar på frågan om skolpolitiken i Stockholm under folkpartistisk ledning bidrog till eller minskade integrationen i Stockholm och om det var en framgång eller inte att 100 % av eleverna i Oxhagsskolan uppnådde godkänd nivå i svenska. Det vore klädsamt om Kalle Larsson kunde ge ett erkännande här.

Ibland är det den borgerliga oppositionen, och nu var det kriget i Irak. Vad jag försöker säga är att Kalle Larsson alltid använder en retorik som gör att man diskuterar något annat än huvudfrågan. Detta är en integrationspolitisk debatt. Vi tar gärna en utrikespolitisk debatt någon annan gång.

Det du också gillar att göra, liksom kommunister i alla tider har gillat att göra, är att ställa grupp emot grupp. Du säger: Vi måste ta makten från dem på Östermalm och ge den till någon annan. På vilket sätt tas makt från människor på Östermalm om människor i Rosengård får ett arbete? På vilket sätt tas makt från människor på Östermalm om 100 % av eleverna på Oxhagsskolan uppnådde godkänd nivå i årskurs 3?

Vi måste väl ändå se att integrationspolitiken handlar om och syftar till att skapa ett växande samhälle. Jag tror inte att det handlar om att omfördela makt. Är man fast i den retoriken kommer man aldrig att lyckas. Är man fast i den retoriken skapar man ett ganska trist politiskt samtal i Sverige där man ställer grupp emot grupp, eller på sedvanligt sätt klass emot klass. Det har inte fungerat förr, och det kommer inte att fungera i morgon heller.

Anf. 104 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Vi har nog lite olika samhällsanalyser, Erik Ullenhag och jag. Det tror jag är bra. Det tror jag är välgörande för debatten också. Vi kan uttrycka oss olika och mena olika saker.

Det förhindrar säkert inte att vi i andra sammanhang där vi är överens kan fortsätta att vara det. Men jag menar nog, inte varje gång – det sade jag inte heller i mitt anförande – men många gånger, att grupp står mot grupp. Det är inte grupper i allmänhet, inte äldre mot invandrare, inte de som är födda i svensk arbetarklass mot den invandrade arbetarklassen, däremot de som har det mesta av makten, det mesta av rikedomarna och har det på bekostnad av många andra människor, de som äger och kontrollerar de största företagen och kontrollerar dem så att de ska dra så stora fördelar som möjligt. Det är inget konstigt. Det är fullt logiskt i det ekonomiska system vi lever i. Men det innebär också att det är mindre pengar över för att höja lönerna på företagen och att sätta fler människor i arbete. Den analysen står jag absolut fast vid.

När det gäller skolpolitiken i Stockholm menar jag att det är utmärkt om det finns goda resultat. Det vore också utmärkt om det var så att elever i Stockholms skolor upplevde det som en positiv sak att gå till skolan. Det har gjorts undersökningar som visar att elever under de borgerliga åren i större utsträckning har vantrivts i skolan än tidigare. Det har också gjorts en mängd insatser för att protestera, både mot nedskärningar och andra förslag som har kommit från den borgerliga majoriteten. Jag har själv deltagit i ett antal sådana.

Allt är inte gott och väl för att man kan ge ett exempel där man påstår att resultaten har blivit bättre. Jag kommer att fortsätta att koppla ihop den internationella orättvisa världsordningen med det samhälle vi har i Sverige. Jag tror inte, till skillnad möjligen från Erik Ullenhag, att vi lever i ett isolerat Sverige. Vi lever i en global värld. Det som händer på internationell nivå påverkar det svenska klimatet och borde påverka debatten här i kammaren.

Anf. 105 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Kalle Larssons tonläge känns en aning patetiskt när man tänker på att han trots allt är delansvarig för den misslyckade svenska integrationspolitiken. Men Vänsterpartiet och Kalle Larsson väljer allt efter läge att gå i opposition eller att ta ansvar. Det är som det passar.

Den här gången passar det tydligen att gå i opposition. Det vore klädsamt om man ville ta ett visst ansvar också.

Jag skulle vilja fråga Kalle Larsson: Vilka grupper i vårt samhälle, vilken etnisk bakgrund eller vilka människor ska undantas från sådana värden som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män och solidaritet med svaga och utsatta? Kalle Larsson uttrycker sig föraktfullt om våra ambitioner att bibringa alla människor dessa värden. Vilka ska exkluderas från dessa värderingar?

Anf. 106 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Såsom Sven Brus exemplifierar denna kristna etik och västerländska humanism har jag inga invändningar. Det tror jag att få i kammaren skulle ha. Då talar vi om mänskliga rättigheter. Det är kopplingen till att detta skulle vara någonting som är särskilt förbehållet den västerländska humanismen eller den kristna etiken som gör att Sven Brus och Kristdemokraterna placerar sig själva i första ledet som de moraliskt mest framstående predikanterna för dessa idéer. De placerar andra religioner och andra kulturer – den österländska humanismen om man så vill – någonstans långt bakom. Detta är också att hierarkisera den internationella ordningen. Detta är att säga att det som är kristen etik och västerländsk humanism är så mycket mera värt än det som har åstadkommit någon annanstans.

Jag ville avslöja det. Jag ville påpeka att även om vi står för de gemensamma värden i exemplet som Sven Brus nu anger så finns det för mig ingen anledning att koppla dem till den historiska tradition som också omfattar korståg och inbegriper västerländsk kulturimperialism som har påtvingats så många människor mot deras vilja. Mitt råd till Sven Brus och Kristdemokraterna är: Beskriv gärna er värdegrund men använd i så fall exemplen, inte i första hand de begrepp som är så mångtydiga, vilket jag tror att både Sven Brus och jag är medvetna om.

Anf. 107 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! När vi talar om medborgarboken och de värden som ska bibringas alla svenskar, inklusive de nya svenskarna, handlar det just om dessa grundläggande värderingar. Det vore historielöst av oss att inte inse var vi har hämtat dem och var de kommer ifrån. Det gör dem varken mer eller mindre värda. De är allmängiltiga och allmänmänskliga. Jag vänder mig emot att Kalle Larsson i sitt huvudanförande viftade bort detta som någonting oväsentligt. Vi tycker att detta är väldigt viktigt att bibringa alla svenskar.

Avslutningsvis och eftersom den här debatten har fått en något annan dimension vill jag apropå människovärdet och alla människors lika värde och integritet säga att jag blir skrämmd över Kalle Larssons beskrivning av situationen i Irak och hans sätt att nedvärdera det lidande som det irakiska folket har bibringats och uppvärdera det i och för sig hemiska lidande som detta krig innebär. Det skrämmer mig en aning.

Anf. 108 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har två anmärkningar. Sven Brus bad mig i sin första replik att ta ansvar. Jag tar gärna ansvar. Det vi åstadkommer tillsam-

mans med socialdemokrater och miljöpartister är avsevärt bättre än det som de borgerliga har kunnat prestera i väldigt splittrade motioner i anslutning till dagens betänkande. Det ansvaret tar jag gärna. Det som vi är överens om mellan dessa tre partier är betydligt bättre än det som Sven Brus och andra borgerliga företrädare har lyckats åstadkomma. Däremot är vi inte nöjda.

Det är som bekant så att en majoritet ännu inte har röstat på Vänsterpartiet. Därför kan vi inte heller fullt ut bestämma hur politiken utformas. Vi kommer att fortsätta att göra vad vi kan för att dra politiken i rätt riktning. Vi har gott hopp om att lyckas på åtminstone några punkter.

Det är utmärkt att jag får tillfälle att klargöra att jag inte på en enda punkt, inte en enda sekund, försökt nedvärdera det lidande som det irakiska folket har varit utsatt för från Saddam Hussein. Då har jag uttryckt mig otvetydigt eller Sven Brus inte lyssnat tillräckligt uppmärksam.

Vi minns alla Halabja. Vi minns alla de många exempel på hur Saddam Hussein har förtryckt sin egen befolkning och mördat människor för deras åsikter, religion eller hudfärg. Vi har dessutom från Vänsterpartiets sida i många år uppmärksammat just detta. Det hålls minnesmanifestationer varje år för offren i Halabja. Vårt parti är närvarande och deltar. Men alla som nu gråter därför att det passar den retoriska bilden att plötsligt börja bry sig hade kunnat närvara, och skulle i framtiden kunna närvara, på dessa minnesmanifestationer. Min poäng är att bara för att Saddam Hussein är en diktator så förtjänar inte den irakiska civilbefolkningen bomber och granater och våld och död.

Anf. 109 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Jag börjar mitt anförande med att yrka bifall till reservation nr 3.

I ett historiskt perspektiv kan vi konstatera att vårt land har förvandlats till ett land med stor mångfald av olika kulturer, religioner och etnicitet. Det mångkulturella samhället existerar och finns här men har inte vunnit legitimitet och genomslag hos alla. Det finns många barriärer kvar att bryta innan alla människor har lika möjligheter till arbete, företagande och egen försörjning.

Den traditionella invandrapolitiken har i flera avseenden försvårat för invandrare att försörja sig själva och bli en del av vårt svenska samhälle. Alltför många människor får i dagens Sverige stå vid sidan av samhällsutvecklingen eftersom de inte får tillgång till vår arbetsmarknad eller för att bidrags- och skattesystemen låser fast dem i en fattigdomsfälla. En höjning av ett bidrag leder till att ett annat sänks. Det behövs en ny politik som gör att alla kan känna sig delaktiga och medansvariga i samhället, där alla kan göra sina röster hörda och omsätta sina kunskaper och färdigheter i arbetslivet.

En av politikens huvuduppgifter måste vara att motverka rasism och främlingsfientlighet och att undanröja diskriminerande strukturer. Ett samhälle där individer får växa sig starka måste präglas av mångfald och bejakande av skillnader och olikheter mellan människor. Vi är olika och har olika förutsättningar. Centerpartiet anser att alla människor måste ges likvärdiga möjligheter men också att alla ska ta sin del av ansvaret för det gemensamma och för sina nära. Avgörande är att människor känner att de har kraft att förändra. Möjligheten att förbättra sin situation genom

eget arbete och företagande är här helt avgörande. Om människor däremot känner hopplöshet och har minimal möjlighet att påverka sin egen situation får vi ett uppgivet samhälle.

Fru talman! Den svenska integrationspolitik som formades på 70-talet var anpassad efter förhållanden som gällde då. Under 60- och 70-talet var det många kommuner i Sverige som hade brist på arbetskraft. Från min hemkommun Skövde gjordes många resor till Finland och länder nere i Europa för att locka arbetskraft till Volvo, som är vår största arbetsplats.

Arbetskraftsinvandringen var annorlunda än den flyktinginvandring vi har i dag. Nu har vi omformat politiken och delat upp den i en migrationspolitik och en integrationspolitik. Tyvärr har utvecklingen gått mot att vi "tagit hand om" de personer som sökt sig till vårt land. Fortfarande finns det alldeles för mycket av omhändertagande kvar.

Det mest flagranta exemplet på denna syn på invandrare som offer, som föremål för vårt omhändertagande, står faktiskt riksdagen själv för. Att migrations- och integrationsfrågorna behandlas inom socialförsäkringsutskottet är ett uttryck för helt fel perspektiv.

Jag frågar mig, fru talman, vilka signaler detta faktum sänder ut. Jo, att Sveriges riksdag förminskar de nya svenskarna till mottagare av bidrag. Visar det inte ett förakt för den fantastiska resurs som de nya svenskarna faktiskt utgör, ett förakt för deras vilja att göra rätt för sig och skapa en bättre framtid både för sig själva och för Sverige?

Samma synsätt går igen i kommunerna. Det är väldigt vanligt att det är socialtjänsten som är huvudman för flyktingmottagandet i stället för närings- eller arbetsmarknadsenheten.

Integrationspolitiken bör vara en självklar del i närings- och arbetsmarknadspolitiken. Invandrade svenskar ska ses som en resurs som kan bidra till tillväxten. Invandrade svenskar startar och driver företag i större utsträckning än vad infödda svenskar gör, och detta bidrar till att utveckla Sverige som företagarnation. Deras erfarenheter och kulturella kompetens är en tillgång för både lokal, regional och nationell tillväxt.

Därför, fru talman, vill jag från denna talarstol föreslå att vi rättar till våra egna brister och förutfattade meningar. Låt oss föra över migrations- och integrationsfrågorna från socialförsäkringsutskottet till arbetsmarknadsutskottet! Låt oss ändra perspektiv från att bara tycka synd om till att se de nya svenskarna som en gåva från försynen till vårt arbetskraftshungrande samhälle! Låt oss också ändra bilden av vad det innebär att komma till Sverige. Låt Sverige vara det som Amerika på 1800-talet var för hundratusentals svenska emigranter – löftets land, landet där man kan skapa sig en framtid för sig själv och sin familj genom sitt eget arbete!

Om två veckor har socialförsäkringsutskottet nästa debatt här i kammaren. Den kommer att handla om migrations- och flyktingpolitiken, bland annat arbetskraftsinvandring där vi har en fempartireservation. Men jag vill redan nu beröra arbetskraftsinvandringens stora betydelse för integrationspolitiken. Den ökar representationen av människor med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden, vilket skulle bidra till att bryta ned de förutfattade meningar som ibland finns hos företagare. Den öppnar ett andra spår för asylsökande. I avvaktan på asylprövningen kan de själva söka få fäste på den svenska arbetsmarknaden och därigenom skaffa sig ett uppehållstillstånd. Hur skulle inte detta öka motivationen till svenskstudier och strävan efter kontakt med det svenska samhället?

Det skulle sannolikt ge ytterligare en injektion av kreativitet och mångfald i det svenska närings- och kulturlivet.

Fru talman! Att inte ha tillträde till arbetsmarknaden leder till svårigheter att klara sin ekonomiska situation, språkproblem, passivitet och maktlöshet. Därför är en av de viktigaste åtgärderna för att minska skillnaderna i samhället att öka förutsättningarna för deltagande i arbetslivet. Den uppenbara diskrimineringen vid rekryteringar måste åtgärdas, men inte minst krävs en omfattande attityd- och opinionsförändring i hela det svenska samhället. Alla – individer, myndigheter, företag, opinionsbildare och andra demokratiska krafter – har här ett stort ansvar.

Inventeringar av flyktingarnas kunskaper måste göras mycket snabbare än i dag så att de kan gå direkt till kompletterande utbildningar. Sfi-undervisningen måste förbättras och kombineras med praktik vid arbetsplatser. De som redan har högre utbildning måste ges möjlighet att få sin utbildning prövad mot svenska krav och möjlighet att snabbare än i dag läsa in svenska och andra ämnen på högskolenivå.

Att Stockholm har världens bäst utbildade taxichaufförer är kanske det tydligaste beviset på hela vår integrationspolitik.

Fru talman! Låt oss ta detta faktum som en utmaning!

Anf. 110 MONA JÖNSSON (mp):

Fru talman! Vårt samhälle står inför flera stora utmaningar. En av dessa utmaningar är att bygga ett samhälle som garanterar respekt för alla människors lika värde och rätt till utveckling i ett mångkulturellt samhälle. Miljöpartiets utgångspunkt är att den kulturella mångfalden är en tillgång som berikar och utvecklar vårt samhälle. Grundvalar för vår politik är alla människors lika värde, respekten för och bejakandet av olikheter samt erkännandet av minoriteters rätt att forma sin framtid. Dessa grundvalar ska inte enbart uttryckas i ord utan även konkretiseras i handling. Vi vill ge människor makt att välja sin egen livsstil inom ramen för mänskliga rättigheter.

Miljöpartiet eftersträvar ett samhälle där människor är delaktiga i samhällsgemenskapen och tillsammans formar ett hållbart samhälle såväl demokratiskt som socialt och ekologiskt. Solidaritet och erkännande och bejakande av olikhet är utgångspunkter för vår politik. För att komma det mångkulturella samhället närmare och underlätta för människor att förverkliga sina drömmar krävs det förändringar av såväl synsätt som strukturer. Det som behövs är bland annat att såväl stat, kommuner och näringsliv som den ideella sektorn förändras i grunden så att människors lika värde är utgångspunkten. Både som enskilda samhällsmedborgare och som makthavare måste vi betona respekten för och bejaka andra kulturer.

Integrationen är en process som tar mycket lång tid. Den är dessutom en mycket jordnära och praktisk process som kräver en del grundläggande direkta byggstenar. Det måste finnas arbete, bostäder och tillgång till sjukvård. Detta gäller för såväl svenskars som invandrades integration i samhället.

Språket är en grundbyggsten. Språk lär man sig i relation till andra människor, och därför är det viktigt att ha ett arbete och arbetskamrater. Vi lär av varandra. Vi behöver alla integreras i ett mångkulturellt samhälle. Integration, eller brist på integration, börjar redan första dagen i det

nya landet. Synpunkten att det inte är någon idé eller till och med felaktigt att börja integrationsarbetet innan man vet om personen får stanna i Sverige eller inte får inte finnas. Även om man efter en tid blir utvisad är det bättre att ha fått hjälp till integrering medan man väntat. Introduktionen handlar bland annat om bostad, information om rättigheter och skyldigheter, svenskundervisning och försörjning.

Miljöpartiet ser arbetet som påbörjats med individuella introduktionsprogram som mycket positivt. Vi anser att människor som har flyktingerfarenhet och erfarenhet av att själva genomgå introduktionsprogram måste in i den övergripande planeringen av introduktionen. Vidare anser vi att det ska vara en dialog och inte en envägskommunikation. Det ger mycket större resultat när det gäller förändringar av attityder.

För den första tiden i ett annat land är möjligheten att få tolk och hjälp med översättningar mycket viktig för att förhindra missförstånd. Att använda familjemedlemmar, särskilt barn, som tolkar kan medföra risk för bland annat familjekonflikter.

Tolkservicen är mycket eftersatt. Dels saknas tillsyn och kvalitetskontroll, dels sparar ofta kommuner, landsting och stat pengar kortsiktigt på att inte anlita tolkar. Auktoriserad tolkservice och kvalificerade översättare måste finnas att tillgå för att missförstånd med allvarliga konsekvenser inte ska uppstå. Det är därför inte motiverat att avvakta resultatet av den pågående utredningen om tillsyn över tolkförmedlingar. Med hänsyn till de brister som råder inom området förutsätter jag att regeringen snarast ser till att auktoriserad tolkservice med god kvalitet finns lätt tillgänglig.

Att kunna förstå och uttrycka sig är A och O för att kunna tillvarata sina rättigheter och veta om sina skyldigheter i ett samhälle. Kan man inte språket släpps man inte heller in i landets samhällsgemenskap. Därför måste språkundervisningen vara ett högprioriterat område. Att snabbt lära sig tala det nya språket är en snabb väg in i det nya samhället. Miljöpartiet anser att en kraftigt förbättrad och mer individualiserad sfi-undervisning som kombineras med praktik är en viktig del för att förbättra språkkunskaperna för de nya som kommer till Sverige.

Vi anser att diskrimineringen måste förebyggas och motverkas inom alla områden och på olika nivåer i samhället. De olika rättighetsombudsmän som i dag finns gör ett viktigt arbete med att påtala när diskriminering av olika slag sker. Genom en samlad lagstiftning, som nu delvis är på väg, skulle rättighetsombudsmännen kunna arbeta mer tillsammans. Genom att stödja inrättandet av regionala kontor blir arbetet mot diskriminering mer effektivt.

Vi har länge drivit kravet att tydliga antidiskrimineringsklausuler ska införas vid alla offentliga upphandlingar. Miljöpartiet anser att antidiskrimineringsklausuler bör vara obligatoriska vid offentlig upphandling.

Människor med utländsk bakgrund och befolkningen i övrigt behöver större möjligheter att mötas på lika villkor och förmedla kunskap om varandra i ömsesidighet och samverkan. Då behövs insatser och förändringar inom olika områden i samhället, exempelvis inom skolan, arbetslivet och inte minst genom att ge konstnärer och kulturskapare i övrigt större och bättre förutsättningar för möten.

Miljöpartiet anser att det är viktigt av såväl demokratiska som rättvise- och kvalitets-skäl att även människor med utländsk bakgrund finns

med i de beslutande församlingarna i samhället. Det vilar ett stort ansvar på oss politiska partier att förändra strukturerna och arbetsformerna så att även människor med utländsk bakgrund känner sig välkomna att påverka. För att få flera människor med utländsk bakgrund att engagera sig i politiken måste de politiska partierna, staten, landstingen, kommunerna och andra offentliga och centrala institutioner föra en politik som tar hänsyn även till dessa gruppers vardag och livsvillkor.

Medborgarskapet har en grundläggande betydelse för människors möjligheter att påverka och för känslan av tillhörighet till samhället. Medborgare ska behandlas lika och neutralt. Därför kräver vi en ändring av grundlagens uppdelning av medborgarna. Exempelvis kan enligt nuvarande lag en svensk medborgare inte bli minister om han eller hon inte dessutom har varit svensk medborgare i minst tio år. Vi menar att den regeln är diskriminerande och vill därför ta bort den. Vi anser att kravet på svenskt medborgarskap vid tillsättningar ska begränsas väsentligt och omfatta betydligt färre anställningar och tillsättningar.

Vi vill underlätta för de utländska medborgare som bor i Sverige att erhålla svenskt medborgarskap och vill därför ändra dagens krav på fem års folkbokföring i Sverige till tre år. Vi anser att alla barn som föds i Sverige ska ha rätt till svenskt medborgarskap utan något krav på tidsvillkor. Det finns i lagen inget som talar emot dubbelt medborgarskap.

Sysselsättningen i sig har lyfts fram som nyckeln till integrationsarbetet. Miljöpartiet anser däremot att ett effektivt motverkande av diskriminering är nyckeln till integration. Det offentliga måste visa med kraft att de som är utsatta för diskriminering kan räkna med att de, om de skaffar den utbildning och kunskap som behövs, inte kommer att bli utsatta för diskriminering. Man måste få lika behandling i det svenska samhället.

Miljöpartiet anser att större skadestånd ska kunna utdömas till arbetsgivare som diskriminerar och att mångfaldsplaner ska krävas av alla arbetsgivare med mer än tio anställda. Företag dömda för diskriminering ska genom antidiskrimineringsklausuler få sina offentliga avtal upplösta. Vi anser att det även ska anses som brott mot yrkesetiken och därför ska sådana företag uteslutas från offentlig upphandling.

Arbetsförmedlingarna bör vidare öka sin kompetens om det mångkulturella samhället. Facket måste ge mer uppmärksamhet åt det etniska förtryckets karaktär, utarbeta strategier för mångfald och prioritera kampen mot diskriminering.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 13. Miljöpartiet vill se ett samhälle där det finns plats för alla och där alla har samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter.

Anf. 111 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Betänkandet som vi ska ta ställning till i dag gäller ett antal motioner inom integrationspolitiken. Motionerna berör en del av de frågor som vi diskuterade för inte alltför länge sedan när vi behandlade skrivelsen om integration. Det är bland annat mål och grunder för integrationspolitiken, introduktion för nyanlända invandrare, utvecklingen i storstadsregionerna, etnisk diskriminering och kvinnor och flickor med utländsk bakgrund.

För oss socialdemokrater står dessa frågor högt på den politiska agendan, och i regeringsförklaringen är en av mandatperiodens viktigaste uppgifter att minska invandrarnas utanförskap.

Integrationspolitiken är långsiktig och berör alla samhällsområden, till exempel arbetsmarknaden, utbildningen, hälso- och sjukvården, boendet och kulturen. Att insatser sker inom de här politikområdena är av avgörande betydelse för att de integrationspolitiska målen ska uppnås.

Enligt utskottets mening är en förutsättning för att vi ska nå de här målen en generell politik som ger lika möjligheter för alla och som även förmår att ta till vara allas erfarenheter, kunskaper och kvalifikationer. Det sker stora satsningar på nationell nivå inom arbetsmarknadspolitiken och inom utbildningspolitiken. Det handlar om validering och att ta till vara och utveckla den kompetens som den invandrade har med sig från sitt forna hemland. Språnget är en satsning för att minska arbetslösheten bland invandrade akademiker. Det har gett goda resultat. 71 % av de som är färdiga med sin utbildning hade arbete efter 90 dagar.

Högskolan kan öppnas för fler. Det har tillsatts en rekryteringsdelegation som sammanlagt har 120 miljoner att fördela under tre år för mångfald i högskolan. För någon vecka sedan beviljades 23 miljoner till totalt 29 projekt som drivs vid högskolor, folkhögskolor, komvux och gymnasieskolor. Det gäller att vässa diskrimineringslagstiftningen. Vi har nu på vårt bord här i riksdagen en proposition som innebär att ett effektivt skydd mot diskriminering införs även utanför arbetslivet. Det gäller att satsa på språkförskolor och modersmålsundervisning, att individualisera introduktionen och att utveckla sfi-utbildningen. Men det räcker inte. Vi måste bli bättre på att i vardagen och på våra arbetsplatser ta till vara allas vilja och förmåga att delta i arbets- och samhällslivet.

Integrationsverket presenterade häromdagen sin rapport om integration, och den speglar hur utvecklingen varit inom framför allt arbete, utbildning, boende och introduktion.

Det är positivt att alltfler med invandrarbakgrund får arbete. Den ökning i sysselsättning som vi har sett i slutet av 90-talet har varit större för utrikes födda än för inrikes födda. Därmed finns tecken på en hållbar förbättring på arbetsmarknaden för dem som är födda utomlands. För första gången på närmare tre decennier har Sverige chans att åstadkomma en fortsatt ökad sysselsättning för utrikes födda i ett läge där sysselsättningskurvorna för dessa invånare sedan några år tillbaka redan visat en positiv utveckling.

De skillnader vi ser i dag på arbetsmarknaden är till stor del resultatet av olika former av diskriminering. Diskrimineringen i sin tur är ofta ett resultat av normer, regler, strukturer och förhållningssätt som stänger ute. Och den kan ofta vara oreflekterad eller bero på informationsbrist. Vi måste våga se och erkänna det.

För att minska diskrimineringen är det viktigt att vi blir medvetna om vad vi gör som stänger mångfalden ute. Det är därför spännande och hoppningivande att läsa om alla de insatser som görs runtom i Sverige i dag för att möta de nya svenskarna. Låt mig ta några exempel, för det är de som måste spridas som ringar på vattnet för att snabba på en god utveckling.

I Göteborg görs en medveten aktiv rekrytering av invandrade med olika ursprung för att underlätta för dessa att gå från arbetslöshet till

jobb. De får en kvalificerad utbildning i fastighetskötsel som i sin tur ger möjlighet till arbete. Genom mina handlingar vill jag inspirera andra, säger mannen bakom initiativet.

Länsstyrelsen i Stockholm har fått ett internationellt pris, läser jag i Statsanställdas tidning. Där arbetas aktivt med mångfald, och för detta har man fått en internationell utmärkelse, en bronsmedalj.

Vad har då länsstyrelsen gjort? Man har omarbetat rekryteringspolitiken så att mångfalden finns med när någon anställs, uppmärksammat mer dem som har ett utländskt namn, sett till att ge högskoleutbildade med utländsk bakgrund praktikplatser, utbildat chefer och utbildat 25 mångfaldsambassadörer, haft föreläsningar och kurser. Det handlar bland annat om att ändra attityder. Länsstyrelsen går nu vidare och har slutit ett samarbetsavtal om utbildning med Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

Vidare inleds nu en samverkan med Svenskt Näringsliv kring hur invandrare som står utanför arbetsmarknaden ska kunna få arbete.

Tyvärr finns det fortfarande alltför många företag som saknar mångfaldsplaner. Det är en viktig uppgift för både arbetsgivare och lokala fackklubbar att ta itu med. Därför är det viktigt att arbeta för ökad information och att aktivt stödja det mångfaldsarbete som redan sker på våra arbetsplatser i dag.

När det gäller introduktionen av nyanlända invandrare kan vi se en positiv trend. Integrationsverket har i en delrapport bedömt att utvecklingen av nyanlända invandras introduktion är på rätt väg. Introduktionen har blivit mer individualiserad och mer inriktad på arbetslivet. Allt fler av de kommuner som använder sig av introduktionsersättning gör det på ett sätt som innebär att det blir tydligare för individen att målet med introduktionen är att han eller hon snabbt ska komma ut i arbetslivet och kunna försörja sig själv.

När det gäller storstadspolitiken kan en positiv utveckling noteras i stadsdelar med lokala utvecklingsavtal. Årsrapporten visar att både arbetslösheten och socialbidragstagandet minskar i de stadsdelar där storstadsavtal har ingåtts. Haninge kommun, som är en av de kommuner som har ett avtal, pekar på att storstadsarbetet har varit framgångsrikt i Jordbro. Några exempel: Den öppna arbetslösheten har sjunkit i Jordbro så att den nu ligger under riksgenomsnittet. Andelen socialbidragstagare har minskat. De nationella proven i svenska i årskurs 5 har visat på en stadig förbättring under de senaste fyra åren. Resultatet ligger faktiskt över kommungenomsnittet.

Med tanke på debatten i kammaren i dag tycker jag att det är viktigt att vi nu koncentrerar oss på det vi gör bra och på vad vi kan göra ännu bättre i integrationspolitiken. Vi ska nu i det fortsatta arbetet ta till oss all den kunskap som bland annat Integrationsverket har presenterat i sin rapport och utifrån den fortsätta det träna och långsiktiga arbetet som just integration innebär.

Låt mig till sist kommentera reservationerna om att införa språktest för att erhålla svenskt medborgarskap. Jag kan konstatera att Folkpartiet för första gången här har en reservation, precis som Moderaterna. Svenska språket är en viktig nyckel till delaktighet och inflytande i det svenska samhället. Där är vi helt överens. Självklart ska människor som

bor i Sverige permanent kunna tala svenska. Frågan är på vilket sätt man lär sig bäst.

Jag tror att det i första hand handlar om att människor med utländsk bakgrund måste släppas in i det svenska samhället. Med jobb åt alla och genom att bryta uppdelningen i boende och utbildning bidrar vi till integration. För att lära sig svenska måste man övas i språket av grannar, skolkompisar eller arbetskamrater. Vi behöver också förbättra svenskundervisningen för invandrare. De hinder som många med utländsk bakgrund möter, till exempel segregation och diskriminering, löser man inte bäst med språkstest.

De som har invandrat till Sverige och fullt ut vill delta i samhället genom att bli svenska medborgare ska kunna göra det utan onödiga hinder. Samhällets utgångspunkt måste vara att alla invandrare av egen fri vilja gör det bästa utifrån sina förutsättningar för att förvärva kunskaper i det svenska språket, och det ska inte blandas ihop med rätten till medborgarskap. Jag tycker att förslaget om att införa språkstest för att erhålla svenskt medborgarskap är ett omotiverat, omodernt förslag, som Moderaterna länge var ensamma om att driva i riksdagen och som Folkpartiet nu har hängt på.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande Sfu7 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 112 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Nästan alla som har deltagit i debatten har lyft fram frågan och betonat vikten av att så många som möjligt så snabbt som möjligt kommer ut i arbete. Genom arbete lär de sig svenska språket.

Anita Jönsson säger att det har blivit bättre, men vi kan absolut inte säga att det är bra. Det finns en alldeles för hög andel nya svenskar som finns utanför arbetsmarknaden.

I dag låter vi oerhört många människor vistas år efter år på förläggningar innan de får en möjlighet att komma ut på svenska arbetsmarknaden. Att bara finnas på en förläggning utan att ha något meningsfullt att göra resulterar i att när man väl får sitt uppehållstillstånd är man inte kapabel att ta ett arbete därför att man har passiviserats så till den milda grad. Alldeles för många nya svenskar befinner sig i den situationen. Det räcker inte med de åtgärder som har vidtagits. Det behövs mycket kraftfullare åtgärder för att fler människor ska komma i arbete snabbare.

Centerpartiet vill att människor direkt när de kommer hit ska få möjligheten att börja lära sig svenska språket och dessutom delta i arbetspraktik och finnas ute på arbetsplatser. Även om du inte får stanna får du möjlighet att på ett helt annat sätt hålla dig i form som människa än att bara vara passiv månad ut och månad in och inte veta vilken framtid du har framför dig.

Anf. 113 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Jag instämmer helt i att integrationen ska börja från första dagen den invandrade kommer till Sverige, och det har flera varit inne på i debatten. Vi ska utforma introduktionen och tiden man väntar på ett meningsfullt och bra sätt. En utredning sitter och tittar över hela processen, och man ska lägga fram förslag i september. Då får vi anledning att återkomma i frågorna.

Samtidigt måste jag reagera lite grann på talet om att göra mer för att människor ska kunna komma ut på arbetsmarknaden. Det verkar som att man blundar för den diskriminering som finns på arbetsmarknaden. I Integrationsverkets rapport påtalas starkt att om alla komponenter som handlar om kön, ålder och utbildning plockas bort blir den kvarstående anledningen till att någon inte kommer in på den svenska arbetsmarknaden att arbetsplatserna inte öppnar dörren. Det handlar om att komma från ett annat land.

Det är viktigt att vi har en stark diskrimineringslagstiftning. Det är viktigt att vi tydligt medvetandegör att det handlar om att skapa mångfaldsplaner. Det måste göras tydligt för arbetsgivare och arbetstagare att en viktig resurs för ett sammanhållet bra svenskt samhälle stängs ute.

Anf. 114 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Där delar jag helt Anita Jönssons åsikter. Jag nämnde i mitt anförande att alla individer – myndigheter, företag, opinionsbildare – har ett stort ansvar för att se till att vi förändrar de attityder som finns i det svenska samhället. Vi behöver arbeta med detta på alla nivåer.

Det skulle vara intressant att höra om Anita Jönsson har synpunkter på den fråga jag väckte i mitt anförande om att flytta över frågorna till arbetsmarknadsutskottet i stället för att de ska vara i socialförsäkringsutskottet. Det handlar i stor utsträckning om att dessa människor är en resurs på arbetsmarknaden och inte är några som tynger det sociala systemet, de stora frågorna i socialförsäkringsutskottet.

Anf. 115 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Ibland blir jag lite konfunderad när jag lyssnar på debatten. Man för fram en bild av att vår integrationspolitik skulle handla om omhändertagande. Vi har 1997 antagit en integrationspolitik som klart och tydligt visar att vi måste ta till vara den enskilde individens förutsättningar och möjligheter utifrån det som man har med sig från det land man kommer från.

Det har vi gjort i socialförsäkringsutskottet, samtidigt som vi har sagt att det är alla de andra utskotten som har det största ansvaret för att integrationspolitiken kan genomföras. Det handlar om vad man gör inom arbetsmarknadspolitiken, utbildningspolitiken, kulturpolitiken och hälso- och sjukvården.

Utifrån den erfarenhet jag har tror jag inte, i fråga om tydligheten vad gäller målen med politikområdet, att det har någon betydelse om det ligger på det ena eller andra utskottet. Det som är viktigt är att ständigt påtala att alla utskott har det allra största ansvaret för att vi ska nå de integrationspolitiska målen.

Anf. 116 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Anita Jönssons anförande föranleder mig att ställa några frågor.

Till att börja med sade Anita Jönsson att vi nu för första gången på decennier kommer att se en ökning av sysselsättningsgraden för utrikes födda. Om jag har läst integrationsrapporten rätt är det så att sysselsättningen bland utrikes födda och invandrare minskar, precis som bland

befolkningen som helhet. Det vore spännande om Anita Jönsson hade andra siffror och annan statistik än den officiella.

Det står i utskottsbetänkandet att vi ska jobba med generella åtgärder. För någon vecka sedan kom Hans Karlsson med ett förslag om att vi skulle ha särskilda arbetsförmedlare för invandrargrupper. På vilket sätt rimmar det med generella åtgärder enligt utskottsbetänkandet?

Jag skulle också vilja ha svar på frågan varför den bästa formen av validering är att låta en tjänsteman sitta och granska olika kurser från olika länder. I stället kunde vi införa det system som USA och Frankrike har, där man kan tentera av och visa att en kurs motsvarar svensk kvalitetsnivå.

Allra sist vill jag ställa en öppen fråga till Anita Jönsson med anledning av att arbetskraftsinvandringen är aktuell: Delar Anita Jönsson den syn som Göran Persson gav uttryck för i valrörelsen, nämligen att arbetskraftsinvandring står i motsatsställning mot integration?

Anf. 117 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller sysselsättningen bland den invandrade befolkningen har den faktiskt ökat. Däremot har den stagnerat. Vi kan se vad som händer nu i början på 2000-talet i motsats till vad som hände i början på 1990-talet. Då började arbetslösheten öka lite, och det var framför allt de invandrade som drabbades. Nu ser vi att den här förändringen ger samma effekt, oberoende av om man är utrikes född eller om man är inrikes född. Jag tycker, precis som sägs i rapporten, att det ger ett intryck av att vi kan fortsätta en positiv utveckling.

När det gäller speciella behov kan jag ibland tycka att det blir en konstig diskussion. Inom alla politikområden gör vi ju saker som innebär att vi ser att det finns brister, och så satsar vi speciellt på de grupperna. Det kan handla om skolan, att man behöver extra stöd för att lära sig läsa bättre, att man behöver bättre stöd därför att man inte klarar matematiken så väl.

Det kan, precis som i arbetsmarknadspolitiken, handla om att man ser att det är vissa människor som har svårare än andra att komma in på den svenska arbetsmarknaden, samtidigt som vi vet att det är en av de bästa åtgärderna för att få en bra integration i samhället. Då lägger man naturligtvis speciella resurser under ett år, två år eller tre år för att vi ska få en mer jämlik politik.

Anf. 118 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Till att börja med hör jag att Anita Jönsson ändå backar från sitt huvudanförande, som handlade om att vi för första gången på decennier skulle se en stadig sysselsättningsökning bland människor med invandrarbakgrund. Nu säger hon att det minskar lika lite som det minskar för folk som är födda i Sverige. Vad som har hänt är att gapet finns kvar men att sysselsättningen minskade under 2002 för människor med invandrarbakgrund. Den verkligheten måste vi ha klar för oss.

För det andra vill jag ha svar på frågan hur man ser på arbetskraftsinvandring kontra integration. Jag tillhör dem som tyckte att det var en mycket tråkig debatt i valrörelsen. LO-tidningen, som är en del av den socialdemokratiska rörelsen, kallade arbetskraftsinvandring för arbetsläger. Göran Persson gick ut och ställde grupp mot grupp och sade att vi

först måste få in dem som är i Sverige på arbetsmarknaden och sedan kan vi fylla luckor där vi har behov av kompetens. Jag tyckte att det var problematiskt när Margareta Winberg, som är vice statsminister, skrev i sitt veckobrev: Tror du att det blir lättare för din son att få ett arbete om vi öppnar upp för arbetskraftsinvandring? Den typen av motsättningar är lite tråkiga. Därför skulle det vara intressant att höra Anita Jönssons inställning.

Allra sist tycker jag att majoriteten borde ändra det som står i utskottsbetänkandet om att det ska vara generella åtgärder, om det ska vara selektiva åtgärder, till exempel i enlighet med Hans Karlssons proposition.

Anf. 119 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! För mig innebär den generella politiken att man i vissa lägen måste satsa på speciella saker. För mig är det en generell politik. Vi har tydligen olika syn på hur man ska fördela resurser till det generella systemet, till exempel till arbetsmarknadspolitiken eller till utbildningspolitiken.

När det gäller arbetskraftsinvandring ska vi här i kammaren om några veckor ha en diskussion om det. Låt mig ändå kommentera det utifrån att det är integration som vi talar om i dag.

Jag tycker att en av de viktigaste uppgifterna i dag är att vi sätter fokus på att alltför många människor som finns i Sverige som är födda någon annanstans står utanför den svenska arbetsmarknaden. De gör det enbart på grund av att de är födda någon annanstans. Då tycker jag att både arbetsgivare och fackliga organisationer måste bli mer öppna för de här människorna, innan vi börjar prata om att ha en arbetskraftsinvandring som handlar om att vara mer generell.

Utifrån de diskussioner som har varit de senaste veckorna kan jag se att det är bra att ordentligt penetrera, till exempel genom en utredning, och se vad en generell arbetskraftsinvandring egentligen innebär för dem som bor i Sverige i dag och är utanför arbetslivet, för arbetsrätten, för dem som aldrig kan välja att komma till Sverige på grund av att de inte är välkomna därför att de inte platsar i de önskemål som arbetsgivaren har om just den arbetskraften.

Anf. 120 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Anita Jönsson angav att diskriminering är ett av de allvarligaste skälen till att människor som är födda i andra länder inte får jobb i Sverige. Av särskilt intresse blir det då att det är staten som är den arbetsgivare som är sämst på att anställa människor som är födda just i andra länder. Av de flyktinginvandrare i Sverige som har jobb har 79 % jobb i företag och 18 % i offentlig sektor. Av dem som är infödda har 67 % jobb i företag och 32 % i offentlig sektor. Det är alltså nästan dubbelt så stor andel.

Då blir det intressant, om det är så att diskriminering är problemet. Därför vill jag fråga om Anita Jönsson anser att staten diskriminerar vid sin anställning.

Det andra jag vill ta upp är säråtgärder. Jag tycker nämligen att detta är djupt problematiskt. Regeringen resonerar nu i termer av mångfaldsplaner. Man har mål för hur andelen invandrade anställda ska utvecklas i

myndigheter. Detta ska redovisas i årsredovisningar, och detta ska bygga på självidentifiering. I nästa steg är Mona Sahlin ute och talar om positiv särbehandling. Detta går ju inte ihop.

Jag anser att inget annat än att personliga egenskaper ska vara relevanta vid en anställning eller över huvud taget vid bedömning av alla människor. Men när staten legitimerar att bedömning av ursprung är relevant och till och med kräver redovisning av och hänsynstagande till ursprung, hur ska man då komma undan att man har legitimerat att detta är en faktor att ta hänsyn till?

Problemet är ju att om någon vill använda ursprung som ett positivt skäl för att anställa någon finns det andra som kommer att använda det på ett negativt sätt. Jag vill inte ha ett samhälle där någon legitimerar att ursprung är en relevant faktor vid anställning.

Anita Jönssons tal om diskriminering slår hårdast mot Socialdemokraterna själva. De ansvarar för statens verksamhet och för anställningar i den offentliga sektorn. Vad vill ni göra för att komma till rätta med detta?

Anf. 121 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! När jag tog del av rapporten från Integrationsverket fick jag inte den information som Sten Tolgfors lämnar här. Där står det tvärtom, att diskriminering är lika fördelad över hela arbetslivet. Det finns tyvärr lika mycket diskriminering inom det privata näringslivet som inom den offentliga verksamheten.

Jag sade tidigare att vi måste bli mycket bättre på att medvetandegöra oss själva i de fastställda strukturerna och normerna och se att vi stänger ute vissa människor.

Men när det gäller det här med personliga egenskaper måste jag ställa en fråga till Sten Tolgfors. Om man skalar av alla personliga egenskaper – ålder, kön, utbildning, antal år i arbetslivet – kan man ändå se att den som är född i ett annat land inte har samma möjlighet till tillträde på arbetsmarknaden som den som är född i Sverige. Är det då verkligen de personliga egenskaperna som ligger till grund för detta? Nej, för mig handlar det om diskriminering.

Anf. 122 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Anita Jönsson gör sig skyldig till en annan paradox. Hälften av de parametrar som hon räknar upp har ju inte med personliga egenskaper att göra. Det är inte en personlig kvalitet att vara vare sig man eller kvinna, 50 eller 30 år eller vara född i det ena eller det andra landet. Det är en grupptillhörighet och en kvotgrupp, och det är någonting helt annat. Jag försöker att säga att det bara är saker som utbildning, motivation, drivkraft, erfarenhet, engagemang som är personliga egenskaper. Det är det enda som ska vara relevant vid ett anställningsförhållande.

Anita Jönsson visar att hon inte ens har förstått problemet. Vi är några stycken som här i kammaren under tidigare år har redovisat att staten är den arbetsgivare som har störst problem med att värdera egenskaper hos personer med annorlunda bakgrund jämfört med dem som man är van vid att anställa. Det är möjligt att Anita Jönsson inte har fått

information om detta trots att det ingår i de rapporter som vi alla kan ta del av.

Om det nu verkligen är så – som vi några stycken här brukar påstå – att staten är för dålig på detta, vad avser Socialdemokratien att göra åt saken?

Jag har i flera år i riksdagen hänvisat till undersökningar om internationellt adopterade. De har mer tydligt än någon annan undersökning visat att just ursprung ibland används diskriminerande. Man har samma uppväxtvillkor i samma sorts familjer, man har gått i samma skolor, men ändå finns det en skillnad i hur det går i livet och på arbetsmarknaden.

Jag har alltså uppmärksammat detta länge. Men till skillnad från Socialdemokraterna tror jag att det enda som man kan göra är att kräva respekt för att det är egenskaper och kvaliteter som är det enda som ska vara relevant och som politiken ska legitimera som skäl vid anställning och annat. Anita Jönsson ser inte ens skillnaden mellan kvotgruppsstillhörighet och egenskaper.

Avslutningsvis: Vad vill Socialdemokraterna göra för att staten bättre ska få upp ögonen för olika kvaliteter och egenskaper och för att man ska glömma detta med kvotgruppsstillhörigheter som sedan ska redovisas i olika planer och årsredovisningar, vilket sedan leder till positiv särbehandling och andra problem därför att man legitimerar kvotgruppsstillhörighet som relevant i sammanhanget?

Anf. 123 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är Sten Tolgfors som inte har sett problemen. Han talar aldrig om att det finns en strukturell diskriminering inom arbetslivet, utan han talar om andra saker. Det tycker jag är allvarligt. Det finns ett klart och tydligt samband. Svenskt arbetsliv är dåligt på att släppa in den mångfalden med alla de personliga kvaliteter som den kan tillföra arbetslivet.

När det gäller statens ansvar har man gjort väldigt mycket för att uppmärksamma myndigheterna på att de på ett mer aktivt sätt måste arbeta med dessa frågor. I regleringsbrev och förordningar har man gett uttryck för hur myndigheterna på ett bättre sätt ska förhålla sig och utbilda för att öka mångfalden inom sina egna verksamheter.

Anf. 124 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Anita Jönsson tar upp några positiva exempel på hur sysselsättningen har ökat för invandrare. Hon nämner Jordbro och andra platser i vårt land. Låt oss glädja oss över dessa goda exempel, men trots allt kvarstår en verklighet där var femte utlandsfödd är beroende av socialbidrag och varannan saknar ett arbete.

På det här område finns det dessutom ett i ordets rätta bemärkelse mörkertal. Vi vet att alltför många invandrare hänvisas till en svart arbetsmarknad.

Här i dag har vi haft en liten diskussion om i vilket utskott som dessa frågor hör hemma. Jag håller med Anita Jönsson om att de berör många utskott och många politikområden, till exempel skattepolitiken.

Tillsammans med andra partier har vi kristdemokrater förordat avdragsrätt för hushållstjänster för att man ska kunna göra en arbetsmark-

nad som redan finns vit. Det skulle kunna innebära arbetstillfällen och en helt annan social trygghet än vad som är fallet i dag.

Jag skulle vilja att Anita Jönsson kommenterade det förhållandet att så många invandrare genom det skattesystem som vi har i dag är hänvisade till den svarta arbetsmarknaden.

Prot. 2002/03:79
26 mars

Integrationspolitik

Anf. 125 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller de invandrades kompetens och möjlighet att delta på den svenska arbetsmarknaden är ett av problemen att de arbetar inom yrken som inte motsvarar den utbildning som de har. Problemet är inte det som Sten Tolgfors anger, utan det är precis tvärtom. Många människor har en bra utbildning från sitt hemland, men de får inte möjlighet att jobba inom dessa yrken i Sverige. För att de ska kunna kvalificera sig och arbeta inom sitt yrke på den svenska arbetsmarknaden är det viktigt att satsa på validering och på speciella kurser för att de inte ska behöva att göra om hela sin utbildning.

Anf. 126 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Jag är beredd att instämma i varje ord i det som Anita Jönsson sade, men det var ju faktiskt inte något svar på min fråga. Det här är en sida av verkligheten, och jag instämmer helhjärtat i Anita Jönssons beskrivning. Men min fråga var: Finns det något som vi kan göra ytterligare för att göra den svarta arbetsmarknad som många invandrare i dag är hänvisade till vit med alla de skyddsnet och all den trygghet som det skulle innebära? Det var det som var min fråga och jag ställer den en gång till.

Anf. 127 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att vi har en hög skattemoral i det svenska samhället och att vi är medvetna om att när det skapas svarta marknader undanhålls skattepengar till den gemensamma välfärden.

Jag tror inte att den här typen av åtgärder är det bästa sättet att integrera människor som kommer till Sverige. Jag förordar en mer kunskapsövergripande insats. Det handlar om att lära sig om det svenska samhället och att kvalificera sig för en utbildning för att på det viset kunna gå vidare.

Anf. 128 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Vi diskuterar i dag ett av våra absolut största problem, den bristande integrationen av människor som kommer till vårt land.

Segregationen består och till och med förvärras. Efter valet i höstas framträdde ledande kommunalpolitiker i ett par av våra storstäder, Göteborg och Malmö, och talade om att situationen var sådan att man såg det som svårt att ta emot flyktingar.

Flera hundratusen invandrare har enligt undersökningar stora problem med det svenska språket. 40 % av dem som har genomgått utbildning i det svenska språket har svårt att läsa löpande text. Det är några uppgifter som bekymrar oss som är intresserade av en bra integration i vårt land.

Vi vet nog alla att de två viktigaste sakerna för att man ska kunna integreras i ett land som man inte är uppvuxen i är arbete och språket. Ar-

bete är förstås viktigt för att kunna försörja sig själv, för att kunna träffa och umgås med dem som från början bott i landet och på det viset på ett bra sätt ta till sig språket. Men även språket i sig självt är viktigt. Det behövs inte någon längre utläggning för att belägga att om man kan språket i det främmande landet, kommer man lättare att kunna integrera sig i det, kunna påverka och själv få inflytande och på det viset bli en medborgare, oavsett om man är formell medborgare eller inte.

Viktigt för detta är sådana saker som Erik Ullenhag tog upp tidigare i den här debatten, sådant som arbetsgaranti. Det är också viktigt att se till att vi ser över språkravet hos vår arbetsförmedling. Det är nämligen väldigt många av våra invandrare som inte betraktas som anställningsbara, för att använda det uttrycket, därför att de inte behärskar det svenska språket.

På den punkten handlar det, fru talman, alltså om att ställa minskade språkrav för att människor så fort som möjligt ska kunna komma ut i samhället, kunna försörja sig själva, kunna komma i kontakt med befolkningen och på det viset också lära sig svenska.

Det handlar om att se till att undervisningen i svenska blir bättre. Vi har i olika sammanhang föreslagit vad vi har kallat för en sfi-peng, det vill säga att man ska kunna välja var man vill få sin utbildning. Vi har kritiserat att man har haft en så oflexibel utbildning, det vill säga att människor, oavsett vilken kunskap de har, har fått likartad utbildning. Vi tycker att det är bra som nu har skett, att man har ordnat flera kursplaner i stället för en kursplan. Det som skedde i somras med tre kursplaner är ett steg i rätt riktning, och vi välkomnar det.

Vi är, som jag har sagt, fru talman, bekymrade över utvecklingen i vårt land. Det var ett av skälen till att vi i mitten på sommaren tog fram en rapport om integrationspolitiken, en rapport som heter *En ny integrationspolitik*. Första sidan i rapporten inleds på följande vis: ”Sverige behöver fler invandrare, inte färre. Därför ska vi bedriva en human flyktingpolitik och även öppna för arbetskraftsinvandring. Men utan en bättre integration kommer det inte att fungera. Arbete är nyckelordet. Ingen som kan försörja sig själv ska leva på bidrag.”

Det som fick mest uppmärksamhet i den här rapporten, som innehöll många, många krav, var ett förslag om att vi i normalfallet skulle ställa krav på någorlunda kunskaper i det svenska språket för att få medborgarskap. Detta krav har funnits tidigare i vårt land. Det försvann i slutet på 70-talet. Många andra länder har det kravet. Vi har tittat på ett antal länder och funnit att drygt 30 av ca 45 undersökta länder har det kravet.

Forskare i vårt land, exempelvis Mátyás Szabó, som har tagit fram en rapport som heter *Vägen till medborgarskap*, har pekat på att medborgarskapet kan vara ett hjälpmedel i integrationsprocessen. Att ställa krav på kunskaper i svenska kan enligt honom vara en viktig faktor. Kunskaperna i svenska måste tidigare ha haft en nyckelroll i integrationsprocessen. Det insåg man förr, säger han, när man efterlyste dokumenterad färdighet i svenska. Och han pekar på ett antal olika skäl för att man på det viset ska kunna stimulera till att lära sig det svenska språket.

Det finns också andra som delar den uppfattningen. Exempelvis huvudsekreteraren i Medborgarskapsutredningen i slutet på 90-talet, Lennart Strinäs, kommenterade under valrörelsen att han tyckte att detta

var en god tanke. Förra generaldirektören i Invandrarverket, Berit Rollén, lyfte fram det under sin tid. Och flera andra tycker att det är ett bra krav.

Som alla vet blev det en hård debatt, framför allt i valrörelsen, om de här kraven. Det var i några sammanhang hårda angrepp, bland annat från en del socialdemokrater. Detta lättades en bit in i valrörelsen, när statsministern själv i olika sammanhang började säga att han inte hade några svårigheter med kravet. Dock tycks det inte ha påverkat behandlingen här i riksdagen.

Jag har, fru talman, full förståelse för att man kan ha olika uppfattningar på den punkten. Från vår sida har vi tidigare varit tveksamma till språkravet. Vår representant i Medborgarskapsutredningen i slutet på 90-talet tyckte för sin del att man skulle ha det, men lyckades inte övertyga partigruppen här i riksdagen om det. Men i samband med att vi har försökt inventera alla tänkbara medel för att förbättra integrationen i vårt land har vi för vår del stannat för att det här bör finnas med bland övriga medel för att stimulera till integration i vårt land och till kunskaper i det svenska språket, med den betydelse det har för integrationen.

Vår integrationspolitik och flyktingpolitik innehåller sådana saker som en human flyktingpolitik. Den innehåller en jobbgaranti. Den innehåller en mycket mer positiv syn på arbetskraftsinvandringen. Det kom till uttryck så sent som i går när fem partier i utskottet kunde komma överens om en mer positiv syn på arbetskraftsinvandringen – något som två andra partier, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, inte ville ansluta sig till.

Fru talman! Medborgarskapet bör användas för att stimulera till att fler lär sig svenska och på det viset kan integreras i vårt samhälle. Det är ett av många medel. Man ska ha goda skäl för att avstå från medel som kan ha betydelse för detta viktiga mål.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 15.

Anf. 129 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! I många kulturer har männen en dominerande roll. När vi diskuterar integration gör vi det ofta ur en manlig synvinkel, vilket Kalle Larsson för en stund sedan snuddade vid. Vi glömmer bort de kvinnor som i många fall har dålig kontakt med det svenska samhället. Även Integrationsverket har uppmärksammat det i sin rapport som kom i förra veckan, vilket flera har nämnt här.

Ofta pratar vi om att invandrarföreningar ska vara delaktiga i integrationen. Men då glömmer vi att invandrarföreningar ofta domineras av män. Idrottsföreningar, som är en arena som kan bidra till en bra integration, är också en till stor del manlig värld. Jag vill därför prata lite om integrationen ur ett kvinnoperspektiv, och särskilt då om hur viktigt språket är.

Många kvinnor, naturligtvis inte alla, får inte samma möjlighet som männen att göra sin röst hörd. Och många kvinnor är hänvisade till att stanna hemma och sköta hemmet. Många är lågutbildade och har få möjligheter att få ett arbete. Isoleringen i hemmet gör att man har färre möjligheter än männen att träffa svenskar och på så sätt lära sig svenska.

För att stimulera kvinnorna att lära sig svenska är det därför otroligt viktigt att undervisningen som ges i svenska för invandrare är bra. Detta har nämnts tidigare. Hittills har undervisningen i svenska för invandrare

gett dåliga resultat, vilket också påpekas i Integrationsverkets rapport som kom i förra veckan, och då är det fråga om både män och kvinnor som fick uppehållstillstånd 1997. Sex av tio gick fortfarande på sfi efter tre år, och många hade inte ens blivit inskrivna i svenskundervisningen. Och situationen för enbart kvinnor är ännu sämre.

Det är förbättringar på gång i svenskundervisningen. Från och med år 2002/03 gäller en ny kursplan för svenska för invandrare med olika nivåer. I Integrationsverkets rapport finns också förslag om hur man ska kunna förändra undervisningen, till exempel en individanpassad och flexibel svenskundervisning med anknytning till arbetslivet.

Det är otroligt glädjande, och det är precis det som Folkpartiet har förrespråkat i flera år. Det är bra att det är fler som har kommit underfund med detta. Vi har talat om en undervisning anpassad till vars och ens egna förutsättningar och om att individen själv ska kunna vara med och påverka. Analfabeter och högskoleutbildade ska inte undervisas i samma grupp. Arbete och språkstudier ska gå hand i hand. Även hänsyn till traumatiska upplevelser och till ålder måste tas.

Kvinnorna har ofta annorlunda förutsättningar. Ansvar för hem och barn, och i många fall låg utbildning som nämdes nyss, bidrar till att man måste ta särskild hänsyn till kvinnorna. För att underlätta att även de här kvinnorna ska lära sig svenska måste man hitta alternativ. Ett exempel som jag kan nämna, som finns i min hemkommun, är att man lägger undervisningen i nära anslutning till det område som kvinnorna bor i, där också barnen kan gå på dagis. I samband med svenskundervisningen praktiserar man också på en arbetsplats i närheten. Sådana här exempel behövs det på fler håll.

Jag har ett annat exempel som också kommer från min hemkommun Borås. Där har man grupper med kvinnor som absolut inte har klarat av den ordinarie sfi-undervisningen och som ingen trodde skulle ha en chans att komma ut på arbetsmarknaden. Men efter ett halvår är de ute på praktikplats. Några har till och med fått erbjudande om anställning.

Den här undervisningen anordnas av en annan aktör än den vanliga, kommunalt styrda, sfi-undervisningen. Man har utgått från kvinnornas egna förutsättningar, och undervisningen har varit upplagd på ett annorlunda sätt. Kvinnorna har fått ett helt annat självförtroende. De vågar ställa sig upp och prata om sina önskemål, sina drömmar och sina tankar om vad de vill ha ut av framtiden.

Jag var med på ett möte när de träffade hela kommunstyrelsen i Borås. Var och en reste sig upp och berättade och talade om: Det här vill jag. Det här önskar jag. Jag vill ha ett jobb. Dessa kvinnor var alltså utdömda från början. Lägger man upp undervisningen på rätt sätt har alla en möjlighet att lära sig svenska och att komma in i det svenska samhället.

Också i Integrationsverkets rapport ger man positiva exempel där man lyckats bra med introduktion och svenskundervisning. Det är viktigt att man tar lärdom av bra exempel. Det är också viktigt att man tillåter olikheter. Alla behöver inte stöpas i samma form. Det är dags att se det här från individens synpunkt i stället för titta ur ett fågelperspektiv med mångfaldsplaner och styrning uppifrån.

Folkpartiet anser att det är otroligt viktigt att kunna prata och förstå enkel svenska för att man ska kunna bli delaktig i det svenska samhället.

Det gäller förstås både kvinnor och män. Invandrarkvinnor som jag mötte i valrörelsen hade mycket varierande språkkunskaper. Många kunde inte svara på frågan som de skulle rösta i valet eftersom de inte alls förstod vad jag sade. Jag vet inte heller om de röstade, hur de röstade eller om de röstade som sina män – om nu männen röstade. De kanske inte heller förstod. För att få alla, både kvinnor och män, att känna sig delaktiga och vara med och påverka samhället, till exempel i val, måste alla också kunna förstå och delta i diskussionen.

För kvinnorna är det också viktigt med språkkunskaper i det dagliga livet så att de kan prata med sina barns lärare, så att de kan utföra sina dagliga inköp, så att de känner till sina rättigheter om de till exempel blir förhindrade att leva det liv som de själva vill leva. Det finns män i alla kulturer som misshandlar och ser ned på kvinnor. Det är en myt att det är avgränsat till vissa invandrargrupper. Skillnaden är att invandrarkvinnorna många gånger inte vet vilka rättigheter de har och vart de ska vända sig om de blir illa behandlade.

Folkpartiet har ett särskilt yttrande i det här betänkandet som just handlar om invandrarkvinnors och invandrarflickors rättigheter. Jag vill i det här sammanhanget påpeka hur viktigt det är att samhället i övrigt på allvar tar itu med och motverkar kvinnoförtryck i alla former.

Folkpartiet vill ha en förbättrad svenskundervisning, precis som även Integrationsverket har kommit på. Det verkar som om en hel del andra också inser att det är viktigt att man har en individualiserad undervisning där man kombinerar med praktik på arbetsplats. Det är kunskap i svenska språket som är avgörande för att man ska kunna bli delaktig i den svenska demokratin. Det är något som i allra högsta grad skulle gynna invandrarkvinnorna, som i dag många gånger har sämre förutsättningar än männen att komma bort från utanförskap och isolering.

Anf. 130 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Tidigare i debatten frågade Erik Ullenhag Kalle Larsson om han tyckte att Oxhagsskolan i Stockholm var en fin skola. Jag har också tillhört utbildningsutskottet, och jag kan instämma innerligt med både Kalle och Erik om att det är en fantastiskt fin skola. Det finns många fina skolor i storstadsområdena som driver spännande utvecklingsprojekt. Många gånger sker det med stöd av de satsningar som görs inom ramen för storstadsprojektet.

Det som var allvarligt i Stockholm var att de borgerliga partierna, med Folkpartiet i spetsen, spelade rysk roulette med sfi. I stället för att verkligen satsa på svenska för invandrare lät man den ideologiska niten och privatiseringarna vara viktigare än kvaliteten på sfi-undervisningen. Det blev också så att sfi-resultaten föll radikalt i Stockholm. Det är allvarligt eftersom vi behöver förbättra, inte försämra, sfi:n. Det är en av de viktiga nycklarna till integration och utveckling.

Det finns i dag ett mycket starkt engagemang när det gäller integrationsfrågorna i hela landet. Ett viktigt skäl till det tror jag är att vi börjar få alltför många människor med utländska bakgrund i politiken. Det är alltför få i det här huset, men ändå betydligt fler än förra mandatperioden. Det är alltför få i kommunstyrelser och fullmäktigeförsamlingar, men ändå betydligt fler än bara för några år sedan. Det är ett uttryck för att det är på

väg att hända något väldigt spännande och viktigt i det svenska samhället.

I mitt hemlän har det bidragit till att vi har arbetat väldigt mycket med integrationsfrågorna. Två frågor har vi tagit upp i länsmotioner från socialdemokratin. Den ena handlar om att det är väldigt viktigt att vi har ett regionalt perspektiv i integrationsarbetet och att det finns resurser för att arbeta på den regionala nivån. Den andra frågan är att vi ska öka utrymmet för riktade insatser i segregerade bostadsområden så att vi också har ett utrymme att kunna göra satsningar som dem som gjorts inom ramen för storstadsprojektet i kommuner som Örebro, Växjö och så vidare.

Jag vill säga att jag har respekt för att utskottet inte har bifallit motionerna, och jag tycker också att det är både rimligt och riktigt att de frågor som vi har väckt övervägs i de fortsatta diskussionerna när storstadssatsningen ska gås igenom och när man tittar vidare på organisationen av integrationsarbetet. Men jag vill ändå ge några argument för de synpunkter vi har fört fram.

Det första är att integrationsfrågorna tillhör det här århundradets riktigt stora utmaningar för det svenska samhället. Å ena sidan kan vi vara på väg mot ett rikare Sverige där vi formar framtiden tillsammans, vi många svenskar som har rötter i olika delar av världen. Å andra sidan: Om vi inte bedriver ett framgångsrikt integrationsarbete finns risken för djupa klyftor och utanförskap.

Det finns två viktiga nycklar till integrationen. Den första är arbetsmarknaden. Den andra är utbildningen. Historien har visat oss att grupper som inte släpps in på arbetsmarknaden lätt förloras i utanförskap. Utanförskapet drabbar den vuxne, men det slår också mot nästa generation. Därför måste arbete åt alla vara huvudfrågan i integrationsarbetet. Det handlar för de allra flesta om arbete på marknadens villkor. För en liten grupp, många av dem har kommit hit på äldre dar, handlar det också om arbete med stöd av arbetsmarknadspolitiken.

Integrationsfrågorna ses ofta som storstadsfrågor. Och visst är det relativt sett en betydligt högre andel människor med utländsk bakgrund i Malmö än till exempel i Lindsberg eller Askersund. Men det är inte enbart en storstadsfråga. Segregerade bostadsområden har vi tyvärr i städer som Örebro, Växjö och Norrköping.

Behov av integrationsinsatser finns i mindre kommuner som Hällefors, Lindsberg eller Arboga. Storstadssatsningen är angelägen, men det är viktigt att det finns resurser för att göra denna typ av spännande insatser i hela landet, inte minst på skolområdet.

Det behövs också kunskap om integrationens förutsättningar i hela landet. Där spelar Integrationsverket en viktig roll. Men jag tror att det vore av värde om man övervägde att till varje länsstyrelse, som man nu har i storstadslänen, ha en expertfunktion knuten, precis som vi i dag har jämställdhetshandläggare, för att inspirera arbetet på olika statliga myndigheter och på kommunal nivå. Det finns i dag ett väldigt sug efter kunskap om hur vi ska lyckas på integrationsområdet.

Socialdemokratin i Örebro län ordnade i början på januari en konferens om integration och arbetsmarknad. Vi vände oss till en ganska bred publik men var inte alltför optimistiska när det gällde deltagande. Det kom 200 deltagare. Många var från vårt eget parti och från fackföre-

ningsrörelsen, men det var också många småföretagare och representanter för näringslivet i länet – människor som representerar helt andra intressen än dem arbetarrörelsen representerar. Gemensamt för alla var att man upplevde integration som en av de mest avgörande framtidsfrågorna. Det som var så kul var att alla var beredda att ta dessa uppgifter på allvar.

På samma sätt börjar vi nu se en begynnande insikt på skolområdet om att vi måste arbeta mer målmedvetet med integrationsfrågorna än man har lyckats göra på en del håll i landet. Därför är jag glad och stolt över att integration är en huvudfråga i den utvecklingsplan för skolan som skolministern nyligen lade fram. Han markerade att det nya Skolutvecklingsverket ska ha som sin första och kanske allra viktigaste uppgift att stärka skolorna i de segregerade bostadsområdena. Jag hoppas att det efter dagens debatt ska kunna finnas förutsättningar för att få en stark uppslutning från alla partier i riksdagen. Det här är viktiga frågor.

Det finns också ett annat område där det krävs uppslutning från alla partier i riksdagen, och det handlar om insatserna för att minska väntetiderna för asylsökande. Det är inget nytt problem. Det fanns tidigt på 1980-talet. Det fanns under den borgerliga regeringstiden. Det har funnits under socialdemokratiska regeringar. Det fanns när Folkpartiet hade ansvaret för invandrapolitiken.

Det bottnar i att vi har ett komplicerat regelverk. Vi behöver förenkla och förtydliga regelverket. Vi kan till exempel långsiktigt inte ha det system med möjligheter till förnyade ansökningar gång på gång som slår så oerhört. Det slår hårt mot de enskilda, som med stöd av sina advokater får hopp men vilkas hopp ofta vänds till något negativt. Det är också samhällsekonomiskt orimligt.

Fru talman! Jag vill tacka alla debattdeltagare för en engagerad debatt, även om vi kan ha olika synpunkter i vissa av de delfrågor som styr integrationspolitiken.

Anf. 131 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Inger Lundberg för möjligheten att prata om Oxhagsskolan och om Folkpartiets skolpolitik i Stockholm. Det som hände på Oxhagsskolan är inget resultat av storstadssatsningen. Vad som genomfördes på Oxhagsskolan och ett antal andra skolor i Stockholm var ett läsutvecklingsschema, som gjorde att varje elev fick den tid hon eller han behövde för att få med sig grunderna. Den som behövde extra tid fick extra tid. Resultatet var att man i motsvarande tredje årskurs hade 100 % godkända i svenska på en skola med 70 % invandrarelever.

Min konkreta fråga är om den mycket starka kritik som Socialdemokraterna tidigare har riktat mot den skolpolitik som fördes i Stockholm som ett resultat av Inger Lundbergs inlägg har förbytt i att man faktiskt gillar att kunna ge varje elev den tid hon eller han behöver på det sätt som gjordes i Stockholm.

I sfi-undervisningen i Stockholm försökte man skapa möjlighet för att den som läser svenska för invandrare ska kunna välja mellan olika utbildningsanordnare. På samma sätt har Folkpartiet tidigare tagit strid för att alla elever ska kunna välja skola. Man har mött mycket hårt motstånd från Socialdemokraterna, men i dag, om jag har förstått rätt, gillar Socialdemokraterna friskolor. På samma sätt tycker vi att den som är född

utomlands ska ha möjlighet att ha mer makt över sin tillvaro och inte bara styras av politiska beslut.

Anf. 132 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Förlåt, Erik Ullenhag, men läsutvecklingsschema är inget påhitt av 1990-talets Stockholmsborgare. Första gången jag hörde talas om läsutvecklingsschemat var på 1980-talet när jag besökte en skola uppe i norra Värmland. Man har arbetat med läsutvecklingsschema bland duktiga pedagoger i hela landet i många år. Det tycker jag är bra. Det är viktigt att barn har möjlighet att utvecklas i sin egen takt. Det är därför individualisering av undervisningen är ett så viktigt inslag i socialdemokratisk skolpolitik.

Vi har inte kritiserat borgerligheten för Oxhagsskolan. Tvärtom. Det är en skola som väcker väldigt mycket respekt bland både socialdemokrater och folkpartister. Vad vi kritiserade borgerligheten i Stockholm för var betygsintagningen till gymnasieskolan, som splittrade upp hela skolsystemet i Stockholm. Vi kritiserade med fog borgerligheten i Stockholm för att man inte satte kvaliteten före ideologiseringen av sfi. Man fick faktiskt en försämrad kvalitet på sfi-undervisningen i Stockholm. Vi tycker att det var mycket märkligt av ett parti som talade så starkt om sfi i valrörelsen.

Anf. 133 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Jag kan ha följt svensk politisk debatt på ett helt felaktigt sätt, läst fel tidningar och sett på fel TV-apparater, men jag har ändå fått intrycket att Thomas Östros haft en viss kritik mot hela den förda skolpolitiken i Stockholm. Om man då ser ett antal mycket goda resultat av den är det ju bra att Inger Lundberg säger att man är för detta. Så är det gång på gång i fråga efter fråga hos Socialdemokraterna. Man backar in i framtiden. Man var emot friskolor. Man var emot att tidsanpassa undervisningen när den diskussionen fördes i Stockholm – det gällde i alla fall Inger Lundbergs partikamrater i Stockholm. Man sade att det var orättvist att ge en person extra tid eller gå på sommarlov. Det var orättvist att låta en person få ett extra halvår i skolan. Det tyckte jag var nödvändigt för att alla ska få med sig grunderna.

Jag ska ställa en mycket konkret fråga. Jag kan villigt erkänna att det fanns brister i det som skedde med sfi-undervisningen i Stockholm, men huvudfrågan gäller om det är rimligt att den som kommer till Sverige och ska läsa svenska ska få mer makt och kunna välja mellan olika utbildningsanordnare eller inte. Är Inger Lundberg i dag för eller emot den tanken på att öka valfriheten även för människor som kommer från andra länder?

Anf. 134 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte på skolpengssystemet. Jag tror inte på det när det gäller yngre ungdomar, och jag tror inte på det när det gäller vuxenutbildning. Jag tror inte att det ger det bästa resultatet i utbildningen. Erfarenheterna från Stockholm visade också det.

Jag vill också säga att jag är glad över att Erik Ullenhag nu är klar över att läsutvecklingsschemat på intet sätt var en borgerlig uppfinning

Anf. 135 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! I Inger Lundbergs hemkommun Örebro är kunskapssegregationen fullständigt monumental. Om man ser till andelen elever som går ut de kommunala skolorna utan fullständiga betyg var det för något år sedan en skillnad mellan 3 och 37 %. Den skillnaden har sedan ökat, om jag har förstått saken rätt.

Vem riskerar i högre grad arbetslöshet, utanförskap och bidragsberoende än den som aldrig ens får körkortet i livet – inte minst genom brister i den kommunala skolan? Får man aldrig chansen att ta första steget på arbetslivets trappa får man inte chans att ta några andra trappsteg heller. Vi behöver bättre generella system. Vi behöver rätt att välja för alla, individualisering av undervisning och profilskolor, friskolor.

Mikaelsskolan i ett miljonprogramsområde i Örebro inledde en mycket framgångsrik musikprofilering. Elever började söka sig dit från hela staden. Då stoppade Socialdemokraterna den profileringen. Resultatet blev att verksamheten inte kunde utvecklas längre.

När man talar med rektorer i Örebro, som Inger Lundberg kommer ifrån, är det alldeles uppenbart att problemet för dem inte är det som hon talar om. Att bostadsområdena är segregerade i sig är inte en etnisk fråga. I dessa områden bor dussintals nationaliteter, och de är de minst segregerade inom Örebro. Det är inte ett ursprungsproblem. Det som dessa har problem med är barn till uppgivna, utanförstående, bidragsberoende, arbetslösa och missbrukande föräldrar som får noll stöd hemifrån. Där ligger deras problem, inte det etniska, inte ursprunget, utan den sociala situationen.

Då ser man att kommunen har enorma problem att hantera detta budgetmässigt och att ge tillräckligt stöd.

Detta är den verklighet som Inger Lundberg ansvarar för. Det är en monumental kunskapssegregation – 3–37 %. I vilket område du växer upp avgör vilken utbildning du får och därmed förutsättningarna för livet framöver. Det är fullständigt oacceptabelt.

Anf. 136 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Som framgår av Sten Tolgfors inlägg är både han och jag från Örebro. Jag ber kammaren om ursäkt, men det får väl bli lite grann av intern debatt.

Jag tror att det vore bra för Sten Tolgfors om han inte bara läste tabeller utan också gick ut i verkligheten. Det vore bra om Sten Tolgfors kanske åkte ut till Brickebackens bostadsområde – som är ett bostadsområde med väldigt många barn och ungdomar med utländsk bakgrund där många också har det jobbigt socialt – och talade med lärarna där. Då skulle han få höra hur man på några år har förbättrat resultaten, från att 69 % av eleverna klarade målen i svenska, engelska och matematik till att 85 % av barnen i dag klarar dessa mål.

Kanske skulle Sten Tolgfors också åka ut och träffa Mehdi Muhammed och de andra som arbetar med att bygga nätverk mellan de somaliska familjerna, som är många i Örebro, och skolan i Örebro. Då skulle Sten Tolgfors se hur man arbetar i studiecirkel tillsammans –

lärare för att lära sig mycket om de somaliska föräldrarnas villkor och de somaliska föräldrarna för att lära sig hur den svenska skolan fungerar.

Det händer väldigt mycket spännande och fint i Örebro, Sten Tolgfors. Men det finns också sådant som kommunpolitikerna i Örebro måste jobba med, och det gör de. Det är därför som Örebro hör till de kommuner i landet som har förbättrat sina resultat i skolan på senare år.

Anf. 137 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Jag kan berätta för Inger Lundberg att jag bor granne med Brickebackens skola. Det är min grannskapsskola. Det var den som jag talade om i mitt tidigare inlägg. Det var den rektorn, som jag talade om, som berättade för mig att det inte är ett etniskt problem utan att det är ett socialt problem. Tala om politiskt självsmål, Inger Lundberg. Det handlar inte om det etniska som Socialdemokraterna hela tiden fokuserar på. Det handlar om sociala faktorer som är påverkbara. Det handlar om att vi tidigare gett skolan alldeles för små ramar till en individuellt anpassad undervisning. Det handlar om att Socialdemokraterna har strypt profilerings som gör skolor attraktiva. Det handlar om att Socialdemokraterna är för stela i budgeteringen av skolan. Det innebär att om skolan har en budget för 7 nyanlända 15-åringar blir det jätteproblem när det plötsligt kommer 15. Detta är vardagen, detta är verkligheten.

Jag vill också passa på att fråga Inger Lundberg om en artikel som jag har i min hand med rubriken "Svårt för invandrare att få jobb i Örebro län". Där slår man fast att ett problem är bristande språkkunskaper, ett annat är bristande kompetens och ett tredje diskriminering.

Jag har tidigare talat om att för mig har diskrimineringen varit uppenbar under ett antal år, inte minst sedan det började komma vetenskapliga rapporter som visade hur adopterade från andra länder särbehandlas jämfört med sina syskon i samma familjer. Men vad vill Socialdemokraterna göra åt detta? Socialdemokraterna är ändå ansvariga. De resonerar här precis som om de har upptäckt ett nytt problem och som om de ensamma är mot det. Tvärtom har vi talat om detta länge. Vi kräver att varje individ betraktas just som en egen individ utifrån sina kvaliteter och sina egenskaper och inte som en del av kvotgrupper.

Är Inger Lundberg beredd att till exempel sluta tala om detta etniska ursprung hela tiden som något slags automatisk orsak till segregation och se att det handlar om livsförutsättningar som vi ger människor?

Det behövs en klassisk liberal frigörelsepolitik i stora delar av det av dogmatism tyngda Sverige, bland annat i de områden i Örebro som Inger Lundberg försökte tala om. Men hon visste inte varifrån min exempel kom. Jag bor granne med den skola som du talar om, Inger Lundberg. Det är min grannskapsskola där mina grannars barn går. Jag kan det områdets förutsättningar. Frågan är: Kan Inger Lundberg det?

Anf. 138 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vet var Sten Tolgfors bor. Med det verkar som om han inte riktigt har sett och lyssnat. Men det är också möjligt att vi utifrån olika ideologiska utgångspunkter kanske tolkar verkligheten på lite olika sätt. Vad som är sant, vad som är viktigt och vad Sten Tolgfors ändå borde uppmärksamma är den mycket kraftiga förbättring som man har gjort på Brickebackens skola, och man har gjort den delvis beroende på

att extra resurser har satsats på skolan för att möta de sociala bekymmer som finns i skolan, sådana extra resurser riktade till de skolor som behöver dem bäst som Moderata samlingspartiet på olika sätt har bekämpat här i riksdagen.

Prot. 2002/03:79
26 mars

Integrationspolitik

Anf. 139 ANNE LUDVIGSSON (s):

Fru talman! Integration är en process för delaktighet som berör oss alla och som gäller oss alla, män och kvinnor. Och vi vill ha ett samhälle där alla individer kan bidra till den gemensamma försörjningen, ta ansvar för sin egen utveckling och också förverkliga sina drömmar. Därför är inriktningen på arbetsmarknads- och utbildningspolitiken särskilt betydelsefull. Språkutbildning, arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning och jobbsökarverksamhet ska anpassas efter den enskildes behov, utveckling och möjligheter.

Jag vill i detta sammanhang när vi talar om olika möjligheter visa på ett framgångsrikt projekt i ett område i Norrköping som heter Ringdansen och ett projekt som heter Mariaprojektet som har möjliggjort för många kvinnor att komma ut på arbetsmarknaden.

Kvinnor måste få jobb och lön, och det gäller alla kvinnor. Ekonomiskt oberoende främjar integrationen.

Det är självklart att vi ska fokusera och använda den kompetens och de resurser som finns inom landet innan det blir aktuellt med arbetskraftsinvandring. Men däremot vet vi hur framtiden ser ut, och vi måste starta en diskussion om hur vi ska tackla problemet med att vi kommer att sakna arbetskraft framöver.

Information på sitt eget språk om hur samhället fungerar, rättigheter och skyldigheter, är en rättighet för alla som kommer till Sverige. Det måste stå i fokus vid introduktionen.

Jag välkomnar de formuleringar i integrationspolitikens mål som införts från 2003 där tydliga markeringar görs om att respekten för etniska, religiösa och kulturella olikheter inte innebär att varje handling eller yttring som har sin grund i sådana olikheter är acceptabla i ett demokratiskt samhälle. Alla människor är en del av ett kulturarv. Oavsett hur detta kulturarv ser ut måste det respekteras, erkännas och uppmärksammas. Men det innebär också att sätta gränser eftersom det finns demokratiska värden som ej kan förhandlas bort. Det handlar om mänskliga rättigheter såsom kvinnors självklara rätt att bestämma över sitt eget liv och rätten till ett liv utan att utsättas för våld och hot.

Regeringen vidtar en rad åtgärder inom det område som min motion Sf350 berör. De mål för jämställdhetspolitiken som råder i samhället som helhet ska självklart också gälla integrationspolitiken.

Jag välkomnar Integrationsverkets beslut om att jämställdhet ska vara ett prioriterat insatsområde för verksamhetsbidrag till organisationer bildade på etnisk grund. Det är ett steg i rätt riktning. Men jag hade gärna sett att det hade formulerats som ett tydligt uppdrag till dessa organisationer.

Fru talman! Varför tar jag till orda när så mycket positivt görs från regeringens sida?

Ja, av erfarenhet vet jag, liksom alla ni här i kammaren, att det inte är helt enkelt att få med alla i arbetet för jämställdhetsmålen i samhället

som helhet. Och naturligtvis är det inte enklare i de sammanhang som vi här diskuterar.

Jag vill göra utskottet observant på att det, för att regeringens åtgärder ska få genomslag i verkligheten, krävs information och utbildning inom en rad områden. Politiska partier, fackliga organisationer och frivilligorganisationer måste delta i arbetet med att förverkliga målen i jämställdhetspolitiken. Men också informationsinsatser riktade till föräldrar och möjligheter till möten mellan föräldrar med barn från förskoleålder till gymnasienivå behövs.

Men framför allt är det, fru talman, viktigt med uppföljning av regeringens insatser och av de insatser som görs på regional och kommunal nivå samt att åtgärder vidtas om man ser att man inte når de resultat som man önskar.

Anf. 140 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Just i dag, just nu, kämpar en liten grupp invandrare för att en kvinna från Afrika ska få den praktik som hon vill gå på. Men arbetsförmedlingen vill inte. Arbetsförmedlingen har bestämt att i och med att den här invandrargruppen på sex månader inte har lyckats med det som arbetsförmedlingen inte gjorde under många år ska detta avbrytas – punkt slut.

Den här kvinnan ska ut från det arbete som hon har satsat väldigt mycket vilja på. Hon ska inte få den här praktikplatsen på biblioteket i Rinkeby där hon har stora möjligheter att verkligen för första gången i sitt liv i Sverige närma sig sitt yrke. Det här har jag gång på gång träffat på. Detta är diskriminering!

En monopolitisk makt över arbetslivet tillåter alltså inte individen och den lilla gruppen att ta ansvar för sig, utan det är tjänstemannagruppen på arbetsförmedlingen och tjänstemannagruppen på socialkontoret som bestämmer vad den nykomne ska göra.

Så länge detta finns som mönster – som något som sitter i ryggraden på väldigt många representanter för den offentliga sektorn – kommer segregationen att bli värre.

Vill ni ha andra exempel på diskriminering?

Här har man talat så vackert om Länsstyrelsen i Stockholm men jag ska berätta för er hur det ser ut vad gäller Länsstyrelsen i Stockholm. Länsstyrelsen i Stockholm fick pengar för att åtgärda problemet med kvinnor och flickor som råkat illa ut på grund av patriarkala attityder – alla pengar har gått till undersökningar och utbildning.

Jag frågade den ansvariga tjänstedamen på länsstyrelsen: Har invandrarorganisationerna som är så kunniga och så engagerade i detta varit med? Javisst, på frivilligbasis ...

Den som fick betalt var inte invandrargruppen som vet hur det här ska hanteras. Invandrare jobbar gratis, som frivilliga. De svenska konsulterna kommer i stället och får stora, feta arvoden. Detta är diskriminering!

Vi har ett arbetsliv som är delat i två delar: Å ena sidan har vi de fast anställda som har mycket stora rättigheter och väldigt mycket skydd. Å andra sidan har vi alla andra som inte kommit till fast anställning. Eftersom den högsta meriten för att få fast anställning är att man redan har fast anställning öppnas inte systemet. Och när man äntligen kan få an-

ställning är man alltid sist. Ni vet mycket väl vad detta betyder: Sist in, först ut. Detta är diskriminering!

Diskrimineringen är inbyggd i regler och normer som gör det väldigt svårt för de nykomna att komma in. Detta finns dokumenterat. Läs en av de senaste rapporterna från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering! Där står det väldigt tydligt att de flesta av de invandrare som har jobb är hänvisade till den otrygga delen av arbetsmarknaden där timanställda, vikarier, uppdragsanställda och tillfälligt anställda vistas. Det är väldigt få som får fast anställning.

Om man nu, enligt den senaste arbetsmarknadspolitiska propositionen – proposition nr 44 – vill anställa 300 speciella arbetsförmedlare som ska ta hand om invandrare undrar jag: Hur tror ni att detta ändrar någonting i denna grundläggande avståndsskapande skillnad mellan de fast anställda och de icke fast anställda?

Jag har fått protester från svenska långtidsarbetslösa som undrar: Ska man definitivt glömma bort oss nu när man anställer speciella arbetsförmedlare som ska jobba bara med invandrare? Är det ett sätt att rätta till diskrimineringen att plötsligt börja diskriminera svenska arbetslösa med lång arbetslöshet bakom sig?

Vad jag vill säga med allt detta är att diskrimineringen är inskriven i den struktur som vi har på arbetsmarknaden – så länge strukturen inte ändras har vi inte integration.

(forts. 11 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU8 Unga lagöverträdare

Punkt 1 (Tidiga åtgärder m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

169 för utskottet

137 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 23 v, 14 mp

För res. 1: 46 m, 40 fp, 30 kd, 21 c
Frånvarande: 12 s, 9 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 3 mp
Punkt 3 (Ungdoms- och jourdomstolar m.m.)
1. utskottet
2. res. 3 (fp, kd)
Votering:
238 för utskottet
70 för res. 3
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 133 s, 47 m, 23 v, 21 c, 14 mp
För res. 3: 40 fp, 30 kd
Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU9 Polisfrågor

Punkt 1 (Polisens utbildning, utrustning och taktik m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, m, kd, c)
Votering:
170 för utskottet
138 för res. 1
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 133 s, 23 v, 14 mp
För res. 1: 47 m, 40 fp, 30 kd, 21 c
Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 3 mp

Punkt 2 (Nytt kommunikationssystem)

1. utskottet
2. res. 2 (fp, m, kd, c)
Votering:
171 för utskottet
138 för res. 2
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 133 s, 23 v, 15 mp
För res. 2: 47 m, 40 fp, 30 kd, 21 c
Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 2 mp

Punkt 3 (Översyn av polislagen [1984:387])

1. utskottet
2. res. 3 (v)

Votering:

282 för utskottet

26 för res. 3

1 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 47 m, 39 fp, 30 kd, 21 c, 12 mp

För res. 3: 23 v, 3 mp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 2 mp

Punkt 4 (Maskeringsförbud vid demonstrationer)

1. utskottet
2. res. 4 (m, c)

Votering:

201 för utskottet

68 för res. 4

39 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 2 fp, 29 kd, 23 v, 15 mp

För res. 4: 46 m, 1 kd, 21 c

Avstod: 1 m, 38 fp

Frånvarande: 12 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 2 mp

Punkt 9 (Polisens arbetsmiljö)

1. utskottet
2. res. 9 (fp, m, kd, c)

Votering:

172 för utskottet

137 för res. 9

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 1 m, 23 v, 15 mp

För res. 9: 46 m, 40 fp, 30 kd, 21 c

Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 2 mp

Punkt 11 (Poliser som dömts för brott)

1. utskottet

2. res. 11 (s)

Votering:

177 för utskottet

131 för res. 11

1 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 47 m, 40 fp, 30 kd, 23 v, 21 c, 15 mp

För res. 11: 131 s

Avstod: 1 s

Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 2 mp

Christina Nenes (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 13 (Effektivare internationellt polissamarbete)

1. utskottet

2. res. 14 (fp)

Votering:

174 för utskottet

42 för res. 14

93 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 1 m, 1 kd, 23 v, 1 c, 15 mp

För res. 14: 1 m, 40 fp, 1 c

Avstod: 45 m, 29 kd, 19 c

Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU5 Internationella freds- och hjälpinsatser

Punkt 1 (Ambitionsnivån på de internationella insatserna samt anslagsstruktur)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

262 för utskottet

47 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 40 fp, 30 kd, 23 v, 21 c, 15 mp

För res. 1: 47 m

Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 2 mp

Punkt 2 (Fördelning av anslag mellan utgiftsområdena 6 och 7 samt effektiviteten i Förvarsmaktens internationella åtaganden)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

294 för utskottet

15 för res. 2

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 47 m, 40 fp, 30 kd, 23 v, 21 c

För res. 2: 15 mp

Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 2 mp

Punkt 3 (Redovisning av freds- och hjälpinsatser)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

293 för utskottet

15 för res. 3

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 47 m, 40 fp, 30 kd, 22 v, 21 c

För res. 3: 15 mp

Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 8 v, 1 c, 2 mp

Punkt 4 (Proportionalitet i utvärderingarna samt svenska enskilda organisationers freds- och hjälparbete)

1. utskottet

2. res. 4 (c, mp)

Votering:

273 för utskottet

36 för res. 4

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 47 m, 40 fp, 30 kd, 23 v

För res. 4: 21 c, 15 mp

Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 2 mp

Punkt 5 (Mål och resurser för krishantering)

1. utskottet

2. res. 5 (m, fp, kd)

Votering:

179 för utskottet

116 för res. 5

14 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 133 s, 1 kd, 23 v, 21 c, 1 mp
För res. 5: 47 m, 40 fp, 29 kd
Avstod: 14 mp
Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 2 mp

Punkt 6

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 7 (Kvinnors roll vid förebyggande av konflikter och i arbetet för fred)

1. utskottet
2. res. 7 (fp, v, c, mp)

Votering:

202 för utskottet

105 för res. 7

2 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 47 m, 21 kd, 1 mp

För res. 7: 40 fp, 7 kd, 23 v, 21 c, 14 mp

Avstod: 2 kd

Frånvarande: 11 s, 8 m, 8 fp, 3 kd, 7 v, 1 c, 2 mp

Integrationspolitik

11 § (forts. från 9 §) **Integrationspolitik** (forts. SfU7)

Anf. 141 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Integrationsfrågorna är inte enkla. Det handlar ofta om livsöden, svåra livsöden, och rotlöshet. Det handlar om att börja om, ett nytt liv i ett nytt land och att förlika sig med sin historia och kunna gå vidare. Det är inte alltid enkelt. Mycket av detta rör heller inte integrationspolitiken över, och det ska den givetvis inte göra. Men för att kunna föra en någorlunda saklig debatt måste vi ha med denna insikt i debatten. Därför värjer jag mig mot dem som hitintills i debatten rabblat upp ett par punkter och sagt att detta är de magiska lösningarna på integrationen.

Fru talman! Tillsammans med ohälsan är integrationsfrågan denna mandatperiods viktigaste fråga. Det är att öka de invandrade svenskarnas tillträde till arbetsmarknaden som är den viktigaste uppgiften. Det är därför glädjande att vi under flera år haft en positiv utveckling. Alltfler invandrare har nått arbetsmarknaden. Ökningen i sysselsättningen har i slutet på 90-talet till och med varit högre för utrikes födda än för inrikes födda.

Integrationsverkets årliga rapport för år 2002 beskriver det som ett brott i en nästan 30-årig trend av försämrad sysselsättning för utrikes födda. LO:s nyligen presenterade rapport, *Myter och vanföreställningar, eller fakta och kunskap*, pekar också åt samma håll. Jämfört med 1997 har sysselsättningen för kvinnor från övriga Europa, det vill säga utanför Norden, som bött kortare än tio år i Sverige ökat från 23 % till 54 %. Arbetslösheten har för samma grupp minskat från 44 % till 11 %.

Jämfört med år 1997 har arbetslösheten för män från övriga världen, det vill säga utanför Europa, som bott här kortare än tio år minskat från 41 % till 10 %. Så kan man följa LO:s rapport och se att mycket har hänt. Orsakerna till denna positiva utveckling är flera. Att det har varit en gynnsam konjunktur och att både staten och kommunerna har förmått att förvalta finanserna väl är två viktiga faktorer. Vi socialdemokrater vill hävda att det finns fler. Omläggningen från invandrapolitik till integrationspolitik börjar få genomslag. Den medvetna satsningen på mångfald och det aktiva diskrimineringsarbetet börjar ge effekt.

När vi debatterar integrationspolitiken ska vi alltså vara vid gott mod. Integrationspolitiken är bra och börjar både få genomslag och ge effekt. Vi socialdemokrater har en bra integrationspolitik, men integrationen har fortfarande brister. Mitt fokus i detta inlägg kommer att vara arbetsmarknaden. Allt annat är nämligen mer eller mindre relaterat till arbetsituationen, anser jag.

Grundsynen för oss socialdemokrater kan lätt sammanfattas. Integrationen ska anpassas efter individens behov, den ska vara anpassad efter arbetslivets behov och den ska ta till vara den kompetens som människor har med sig. AMS projekt Språnget där personer med utländsk högskoleutbildning i bristyrken har kunnat genomgå kompletteringsutbildningar har varit framgångsrikt. Valideringsprojekten som genomförs på flera ställen i landet har medfört att fler kunnat översätta medtagna kunskaper och kompetens. Introduktionen av nyanlända har också förbättrats. Fler har kunnat delta i praktik, och sfi:n har utvecklats.

Återigen: Integrationspolitiken ska vara anpassad efter individens behov, den ska vara anpassad efter arbetslivets behov och den ska ta till vara på den kompetens människor har med sig. Detta är målet för vår politik. Mer kan säkerligen göras framöver för att ytterligare få genomslag för denna politik. Därför finns det också en del utredningar som tittar på området.

Alltfler företag förstår också mångfaldens möjligheter. Det finns det nationella projektet Pluskompetens där sex svenska företag, bland annat Volvo personvagnar och IKEA, går i spetsen för förändringsarbetet. Willys mat, Föreningssparbanken och Folksam är fler företag som ser möjligheter där andra ser problem. Samarbetet med Svenskt Näringsliv, som regeringen tagit initiativ till, är ytterligare ett positivt exempel.

Också det offentliga behöver bli bättre på mångfald. Det finns också en del positiva exempel bland de offentliga arbetsgivarna. Malmö's breda mångfaldsarbete lyfts upp som en förebild i Integrationsverkets rapport, vilket för mig som Malmöbo är glädjande. Bara på ett år har andelen utrikes födda kommunanställda ökat med 2 % från 14 % till 16 %. Alltfler statliga förvaltningar jobbar med mångfaldsplaner. Detta är också bra.

Precis som det finns bra arbetsgivare finns det de som inte är bra, som diskriminerar och låter hudfärg gå före kompetens. I Sverige har vi en skillnad i sysselsättningen mellan utrikes och inrikes födda som fortfarande är mycket stor, 61 % respektive 76 %. Integrationsverket har granskat 400 forskningsrapporter på detta område. Det konstaterar att det inte beror på att invandrare har för låg utbildningsnivå, inte heller på att invandrare inte söker jobb i samma utsträckning eller på hokuspokusbegrepp som kulturellt avstånd.

Det finns inte heller tillräckligt med forskning som belägger att invandras dåliga kunskaper i svenska eller bristande nätverk skulle förklara klyftan. Däremot är diskrimineringen bevisad. Det är därför vi ska ha en skarp antidiskrimineringslag. Det är därför lagstiftningen under året dessutom ska utvidgas för att omfatta fler områden. Men varför talar varken Folkpartiet eller Moderaterna om diskriminering från den här talarstolen?

Fru talman! Vi har en försämrad konjunktur vilket påverkar arbetsmarknadsläget. En positiv signal är dock att den allmänna nedgången i sysselsättningen under år 2002 berört inrikes och utrikes födda i likvärdiga proportioner till skillnad från lågkonjunkturen i början på 90-talet. Vi måste bevaka den generella utvecklingen så att den inte fortsätter att gå åt fel håll. Samtidigt krävs det fler insatser för att ytterligare skärpa integrationspolitiken. De specialutbildade arbetsförmedlarna som ska jobba med invandrare och regelförändringar som gör det möjligt för invandrare som har jobb att ta del av arbetsmarknadspolitiska utbildningar inom bristyrken är viktiga insatser med den inriktningen.

Fru talman! Den kanske mest glädjande uppgiften i Integrationsverkets rapport, som också bekräftas av Storstadsdelegationens rapport för år 2002, är att sysselsättningen utvecklats positivt i storstädernas så kallade utsatta bostadsområden. Tack vare storstadssatsningen har med andra ord utvecklingen vänt. Samtidigt är det fortfarande oroande att denna utveckling inte inneburit att de ekonomiska klyftorna minskat.

För oss socialdemokrater är detta ett tecken på att fördelningspolitiken ännu vassare måste inriktas på att minska klyftorna framöver. Det är en bekräftelse på att vår politik är rätt. Det krävs därför både en hårdare och tuffare kamp mot orättvisor. Det krävs att vi engagerar oss mer i samhället, inte mindre. Det krävs mer gemensamma resurser, inte mindre. Det krävs mer solidaritet, inte mindre.

Fru talman! Här ligger också den stora skiljelinjen mellan oss socialdemokrater och de borgerliga partierna.

Anf. 142 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Luciano Astudillo påpekar att integrationspolitiken berör väldigt många politiska områden. Från Folkpartiets sida tror vi inte att är en *quick fix* med ett par åtgärder som löser problemet, utan det behövs väldigt mycket på olika områden. Jag menar att den grundläggande skillnaden mellan Folkpartiet och Socialdemokraterna är tron på individen även ifall den råkar vara född i ett annat land och har kommit till Sverige.

Jag har två konkreta frågor till Luciano Astudillo. Den första är: Är utvecklingen så positiv som du försöker att beskriva den? Om vi tittar på sysselsättningssiffrorna i några av de utsatta områdena år 1990 efter den förra långa högkonjunkturen och jämför dem med år 2000 efter en lång högkonjunktur ser vi att sysselsättningen år 1990 var 80,8 % i Alby och nu är 60,6 % år 2000. Siffran i Fittja var 72 % år 1990 och är 49,7 % år 2000. Trots en mycket lång högkonjunktur har det skett en kraftig försämring. Är det ett misslyckande för socialdemokraterna, eller bär ni inte ansvaret?

Den andra konkreta frågan är: 98,5 % av de asylsökande i Sverige har inte möjlighet att arbeta under handläggningstiden. Har Luciano Astu-

dillo några idéer om hur man ska se till att människor snabbt kommer ut på arbetsmarknaden?

Prot. 2002/03:79
26 mars

Integrationspolitik

Anf. 143 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Fru talman! Jag vill först och främst gratulera Folkpartiet. Över en natt fick det en ny integrationspolitik. Det räckte med att en person lämnade Moderaterna och gick över till Folkpartiet, och vips fick det en helt ny politik.

Men det har också medfört konsekvenser, Erik. Det är tuffa konsekvenser. Ni har tagit radikala steg åt höger. Ett exempel är det språkkrav som ni vill införa för dem som vill söka svenskt medborgarskap. Men det räcker inte med det. Ni vill också kunna dra in bidragen för dem som avbryter sin sfi. Hur långt åt höger vill du gå, Erik? Det är min motfråga till dig.

Jag ska svara på dina frågor – framför allt på den första. Sverige var nere för räkning på 90-talet. Det gick väldigt dåligt. I min stad, Malmö, försvann under de tre första åren 25 % av alla arbetsplatser. Du kunde heta Persson 1994 i Malmö, och du fick inget jobb. Sakta men säkert har vi lyckats vända utvecklingen. Det är dit vi är på väg nu.

Anf. 144 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Det är fascinerande med dagens socialdemokrati; efter det att partiet har suttit vid makten från 1994 är det så att om verkligheten på något sätt visar några positiva signaler så är det socialdemokratins förtjänst. Men om verkligheten, som i det här fallet, har gått åt fel håll vad gäller sysselsättningen i utsatta områden så är det någon annans fel, sannolikt den förra borgerliga regeringens. Vi får se i hur många år till man kommer att skylla på den förra borgerliga regeringens.

Jag noterar att jag inte fick något svar på hur vi ska se till att asylsökande ska kunna jobba direkt när de kommer in i landet. Jag noterar att Luciano Astudillo väljer att lyfta fram en liten, liten del av Folkpartiets integrationspolitik. Han talar inte om magnetskolor, han talar inte om jobb- och utvecklingsgaranti och han talar inte om förslagen för att lyfta fram utsatta områden. Grunden i Folkpartiets integrationspolitik är att den som är fullt frisk ska kunna försörja sig själv. Där kommer vi att ställa krav. Det gör vi på den som är född i Sverige, och det gör vi på den som har kommit från ett annat land. Det är möjligen där vi skiljer oss från Socialdemokraterna. Vi tänker inte passivt sitta och titta på bidragsberoendet.

Jag skulle gärna vilja ha ett svar. Finns det några tankar på hur vi klarar den första tiden i Sverige? Det är ju ändå inträdet i Sverige som lägger grunden för huruvida det går bra eller dåligt. Jag tror att det är där som mycket av problematiken skapas.

Anf. 145 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Fru talman! Det är rätt intressant, för när jag nämnde 90-talet så nämnde jag inte att det var den borgerliga regeringens fel att det gick så käpprätt åt fel håll som det gjorde. Men Erik kände sig träffad. Kanske var det ändå så att det var er politik som lite grann ställde till det ännu mer.

Jag tror att samhället tjänar på att verklighetsbeskrivningen inte blir överdrivet alarmistisk, såsom Erik försöker få den att framstå. Det finns mycket positivt i den utveckling vi har i dag. Ta bara samtalet kring mångfald, hur vi blir bättre på att rekrytera människor och hur vi kortar vägen in i det nya landet! Redan den debatt som förs både i företag och bland offentliga arbetsgivare är en positiv signal. Vem tjänar på den alarmism som ni använder? Kommer fler arbetsgivare att anställa invandrare som pratar så dålig svenska som ni vill göra gällande?

När det gäller asylsökande så tror jag precis som Erik att den tiden är oerhört viktig, det vill säga hur man tar vara på det som människor har med sig och att korta väntetiden. Detta nämnde jag för övrigt också i mitt inledningsanförande. Ett exempel som jag kan ta från Malmö är ett projekt som kallas för Sammanhållen introduktion. Där kommer man i gång med introduktionen redan innan man har fått ett uppehållstillstånd. Det hoppas jag att fler kommuner kan ta efter. Det är *ett* sätt att förbättra introduktionen i början.

Anf. 146 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Varför talar inte Moderaterna om diskriminering? sade Luciano i sitt anförande. Jag kan nämna att jag har gjort det i dag flera gånger, jag gjorde det i höstas och vi har gjort det i våra motioner. Jag har nämnt exempel på undersökningar som redan för flera år sedan – inte i dag, Luciano – gjorde mig uppmärksam på att detta är ett problem. Men problemet är att han inte hör.

Det är alldeles tydligt att Socialdemokraternas taktik vad gäller integrationspolitiken nu är något slags variant på ”vi är stolta, men inte nöjda”. Allt är egentligen bra, men – oj då – just bara inte resultaten av integrationspolitiken! Annars är allt egentligen gjort, men resultaten är alltså inte bra. Då ska detta hänföras bara till diskriminering.

Jag tror inte alls att det är en framkomlig väg. Det finns en lång rad faktorer där diskriminering är *en* som måste förändras för att integrationen ska funka mycket bättre. Där är språket och utbildningen också viktiga pusselbitar.

Jag vill också varna Luciano för att legitimera att göra andra faktorer än mänskliga kvaliteter och egenskaper till relevanta på arbetsmarknaden. Om man gör som Socialdemokraterna och ska redovisa människors etniska ursprung och hur många som har invandrarbakgrund eller inte och så vidare i årsredovisningar så har man faktiskt sagt att det är okej att fråga efter sådana saker.

Jag vill inte ha ett sådant samhälle. Jag vill ha ett samhälle där utbildning, engagemang, vilja, ambition och alla sådana personliga egenskaper spelar roll vid anställning. Allt annat ska avfärdas. Det är en ledarskapsfråga att stå för den linjen. Socialdemokraterna gör inte det, utan de låter sina myndigheter särredovisa. Samtidigt har man resultat som visar att den offentliga sektorn också här är sämst. Det gäller inte bara sjukskrivningarna, som Luciano var inne på, utan även att anställa människor med annan bakgrund.

Jag tror att Luciano behöver sopa rent framför egen dörr och fundera mer på vad Socialdemokraterna, som har makten, faktiskt borde förändra. Det finns en lång rad förslag där språk och utbildning men också insatser mot diskriminering är viktiga delar.

Anf. 147 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Fru talman! Jag hör, och jag kan läsa också. Jag har bland annat läst era reservationer om skatter och bidrag som skapar inläsningseffekter och generella regler som hindrar social rörlighet. I rapporterna står det om konfiskatoriska skatter, regler och system som skapar en stel arbetsmarknad och skatter, regleringar och ekonomiska styrmedel som hindrar valfrihet. Det är klassisk högerpolitik. Den kommer inte att hjälpa. Det har den aldrig gjort tidigare heller.

Visst är det så att offentlig sektor kan göra mer. Men, Sten, en gång för alla – Anita nämnde det i sitt anförande också – offentlig sektor och privat näringsliv är lika dåliga! Det är bevisat i den integrationsrapport som jag ska överlämna efter debatten till dig så att du en gång för alla slutar upprepa mantrat att det privata näringslivet skulle vara bättre.

Moderaterna vill jobba mer med diskriminering. Det är bra. Jag hoppas verkligen att Sten och andra moderater stöder våra förslag framöver, bland annat när vi eventuellt inför antidiskrimineringsklausuler. Jag hoppas verkligen att Moderaterna är med på vagnen då.

Anf. 148 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Luciano säger att han hör. Men varför frågar han då? Han undrar i sitt anförande varför Moderaterna aldrig talar om diskriminering. Nu säger han att han har hört att vi gör det. Då undrar jag varför han över huvud taget påstår något sådant. Om han läser våra motioner också så kommer han även där att finna att det finns texter kring detta att diskriminering är en av alla de saker som vi måste komma till rätta med.

Det är en social situation. Jag hävdar bestämt att det inte är en etnisk fråga, förutom just diskrimineringsdelen. Det finns många andra generella faktorer som skapar social inläsning. Där är skatterna en del och bristande utbildning en annan. I vissa fall växer barn upp i områden utan att känna några vuxna som arbetar. Det blir dåliga förebilder. Det gäller också skolor som inte fungerar tillräckligt bra.

Jag vill fråga Luciano en annan sak också. Det gäller regeringens användning av invandrabegreppet och begreppet invandrabakgrund. Där är det återigen så att staten uppifrån definierar ut människor ur det svenska samhället och talar om att oavsett om man själv vet det eller tycker det så har man invandrabakgrund, med rätt och skyldighet att särredovisas uppifrån. Sverige har tillämpat en blodsprincip när det gäller vem som är svensk och vem som är invandrare. Jag avskyr sådant! Det måste snarare ligga i ens egna händer. Om man är delaktig i samhället så är man svensk. Men inte i Socialdemokraternas Sverige – där tar det tre generationer. Annars har man invandrabakgrund. Ett sådant samhälle vill inte jag vara med om.

Jag undrar vad den moraliska rättigheten är som Luciano ser för politiken att tillskriva människor detta och att sedan via självidentifiering delta i myndigheters redovisningar av hur många som har utländsk bakgrund på en myndighet till exempel. På vilket sätt skulle detta bidra till att avskaffa diskriminering? Regeringen gör tvärtom och säger att detta är en relevant egenskap att ta hänsyn till vid anställning. Bort med sådant! Se bara till människors kvaliteter.

Anf. 149 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Fru talman! Det krävs en särskild debatt om invandrabegreppet och dess effekter. Speciellt tycker jag att vi någon gång skulle kunna ägna debatten om invandrabegreppet åt hur det används i medierna. Där missbrukas verkligen det här begreppet. Människor stigmatiseras och placeras i fack.

Däremot tror jag att det är viktigt att ha ett tydligt invandrabegrepp. Varför? Jo, för att se att det finns orättvisor och för att kunna tydliggöra och synliggöra de skillnader som vi har i Sverige och som jag pekade på i mitt inledningsanförande. Men Moderaterna vill ju inte se detta. I deras värld har vi bara enskilda individer, och det samhället ställer jag inte upp på. Jag ser att det finns strukturer som gör det svårare för invandrare, kvinnor, funktionshindrade och homosexuella på olika sätt.

Sten Tolgfors använde inte ordet ”diskriminering” en enda gång i sitt inledningsanförande. Han kanske gör det nästa gång. Men i sina repliker använde han det.

Ni moderater använder integrationspolitiken som ett bräckjärn för att slå sönder välfärdssamhället och tryggheten. Så är det. Varför skulle det vara bra för en invandrare när det inte har varit bra för andra? Varför skulle det vara bra med en sådan politik som under 90-talet sänkte Sverige till det sämsta läget sedan 30-talet? Varför skulle en sådan politik vara bra för invandrare när den inte har varit en bra politik för människor runtom i hela världen? Den har bara haft två konsekvenser, nämligen fattigdom och nöd.

Anf. 150 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Salam alaykum! Fru talman! Att lära sig ett språk betyder att man kan delta i samhället. Det betyder att man har makt över sitt eget liv. Språket är den magiska nyckeln som öppnar stängda dörrar.

Under valkampanjen förde Folkpartiet en debatt om hur viktigt det är att ställa krav på människor som kommer till vårt land. I debatten kom mycket att handla om ett språktest vid medborgarskap.

Fru talman! Vi tycker att det är oerhört viktigt att lära sig det svenska språket för att integreras i det svenska samhället. Folkpartiets förslag om ett införande av språktest som ett villkor för medborgarskap är inte bara dumt och illa genomtänkt, utan det är rentav motbjudande. Det pekar ut dem som inte klarar av testet av olika skäl. Det leder till en vi-och-de-känsla i vårt samhälle.

För oss socialdemokrater är medborgarskap en rättighet, ett privilegium. Sverige avvecklade ett system med språkkrav vid medborgarskap redan i början av 80-talet. Vi tycker faktiskt att de krav som ställs i dag är tillräckliga. Vi tycker att det är fel att kräva kunskaper för medborgarskap. Man kan vara utbildad eller ha andra svårigheter som gör att man inte kan klara av språktestet. Vi tror, precis som Språkforskningsinstitutet i Rinkeby, att det i Sverige, liksom i andra länder, tar lång tid att lära sig de muntliga och skriftliga färdigheterna i ett språk, särskilt för vuxna.

Flera språkforskare som jag har talat med, bland annat vid Språkforskningsinstitutet i Rinkeby, delar vår oro och ifrågasätter Folkpartiets krav. Forskaren Mats Myrberg vid Lärarhögskolan i Stockholm skriver i sin rapport *Att öppna språkgränser* följande: Ju större språkvståndet är

mellan det nya språket och det egna modersmålet, desto svårare är det att lära sig.

Här kan vi se svårigheterna med ett språktest för medborgarskap. Det kommer att utestänga vissa människor. Vi tycker att det är oförenligt med vår socialdemokratiska övertygelse om att medborgarskap är en rättighet, ett privilegium, för individer som kommer till vårt land och gärna vill bli svenska medborgare. Därför säger vi definitivt nej till ett språktest som villkor för medborgarskap.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 151 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Vi är rörande överens om det svenska språkets betydelse i Sverige och att det är oerhört viktigt att man lär sig det svenska språket för att kunna bli delaktig i det svenska samhället. Sedan tycks vi inte vara överens om vilka medel vi ska använda för detta.

I vår integrationsrapport från valrörelsen, som är byggd på en stor oro över vad som händer med segregationen i Sverige, har vi pekat på en mängd olika medel som vi tror ska öka integrationen.

Vi har pekat på att man ska ta bort det krav på kunskaper i svenska språket som i praktiken finns för att man ska anses vara anställningsbar i Sverige via arbetsförmedlingen just för att man ska komma ut i arbetslivet så fort som möjligt. Vi har föreslagit en arbetsgaranti som gör att människor kommer ut i arbete så fort som möjligt. Vi har föreslagit bättre svenska för invandrare. Vi har också föreslagit som ett medel att man ska ställa krav på att man ska kunna svenska för att få svenskt medborgarskap.

Det senare är inget speciellt unikt krav. Som nämndes alldeles nyss hade vi det i Sverige en bit in på 80-talet. Flertalet andra länder har det. Flera forskare tycker att det är en bra idé. Mot slutet av valrörelsen, när man från socialdemokratiskt håll hade tröttnat på att skälla på Folkpartiet, kunde Göran Persson, när han chattade med TV 4-tittare, skriva att han inte hade "några svårigheter" med språktest för medborgarskap. På hemsidan hade man för ett tag sedan sådana saker som att man tycker att det är "självkänt" att människor som bor i Sverige permanent ska kunna tala svenska.

Vi är så bekymrade att vi vill använda olika medel för nå målet. Vi tror att det vore en bra stimulans och ett rimligt krav att man i normalfallet kan svenska om man vill bli svensk medborgare.

Anf. 152 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Fru talman! Jag tror att vi pratar om integration här. Jag vet faktiskt inte om det här handlar om integration för Folkpartiet. När det gäller integration är det väldigt viktigt för mig att jag som Mariam Osman Sherifay tillåts vara den jag är oavsett kön, hudfärg, religion och etnicitet samtidigt som jag ges förutsättningar att kunna delta i samhället på samma vis som majoritetsbefolkningen.

Vi har haft det här kravet och tagit bort det. Vad är då vitsen med att ta tillbaka det? Vi har redan sett problemet. Det är därför vi har gått ifrån det.

Anf. 153 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Det är lätt att hålla med om att man ska tillåtas vara den man är oavsett de sidor som nämndes eller vilken bakgrund man har, speciellt för en liberal som jag. Men det är inte det diskussionen handlar om. Jag trodde att diskussionen handlade om att vi alla är bekymrade över den bristande integrationen i Sverige, och vi tycks uppenbarligen vara överens om att det är oerhört viktigt att kunna språket. Detta är något som man ska försöka åstadkomma.

Det faktum att vi en gång i världen hade detta krav och att det föll bort är knappast något skäl för att inte kunna diskutera om det vore bra eller inte i dag. Det finns flera forskare som tycker att det är bra. I mitt anförande tidigare nämnde jag några som har pekat på detta. Bland annat Mátyás Szabó, huvudsekreteraren i Medborgarskapsutredningen och flera andra tycker detta.

Jag sade i mitt huvudanförande att jag mycket väl kan förstå att man kan ha olika uppfattningar i denna fråga. Däremot tycker jag det är väldigt svårt att förstå den starka, närmast aggressiva inställning, som till exempel redovisades i valrörelsen. Vi tycker att man ska använda det här medlet också. Jag tycker inte att Mariam Osman Sherifay har nämnt några speciellt goda skäl för att inte försöka använda det medlet.

Anf. 154 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att vi kan lösa det här och nu. Jag har berättat om vår ståndpunkt. Jag hänvisade till forskare i landet som delar vår oro. Samtidigt ser jag svårigheterna. Jag talar med många människor dagligen. De bekymras över precis det jag sade. Man har faktiskt olika förutsättningar för att lära sig ett språk. Jag tycker att man måste respektera detta, och de människor som berörs härav är många.

Anf. 155 NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Förslaget om språktest kom att bli det mest diskuterade i valrörelsen. Jag kan inte låta bli att förvånas över hur våra politiska motståndare lyckats göra en liten fråga i sammanhanget till huvudfråga. Folkpartiet lade fram ett gediget integrationsprogram, där viktiga frågor som arbetskraftsinvandring, arbete i stället för bidrag, bättre och individanpassad undervisning i svenska, bättre företagarpolitik samt åtgärder mot diskriminering tas upp. Det är förslag som ökar chansen för att alla ska kunna ha ett arbete och bättre språkkunskaper, två saker som vi alla är överens om är nyckeln till integration.

Jag är övertygad om att regeringspartiet valde att gå ut hårt, svartmåla och fokusera på språktestkravet därför att Folkpartiet lyckades sätta fingret på det som saknas i den socialistiska integrationspolitiken i dag.

Jag anser detta förslag vara en marginell fråga därför att svenskt medborgarskap inte är en förutsättning för ett bra liv i Sverige. Det finns ingenting i lagen som säger att den som av olika anledningar nekas medborgarskap får eller ska ha en sämre tillvaro.

Jag vill passa på att bemöta några av de mer relevanta argumenten emot förslaget. Rätt till ett medborgarskap är ett argument som majoriteten i utskottet fört fram, också Mariam Sherifay. Jag delar den uppfattningen. Det är en rättighet att ha ett medborgarskap, men det är ingen

rättighet att få byta medborgarskap. Man har rätt att ansöka om ett byte, men det finns inga garantier för att man får göra ett byte.

Vi har redan i dag krav som måste uppfyllas innan man kan ansöka om och få medborgarskap. Om ett språktest skulle tillkomma är det inte på något sätt unikt för Sverige.

Ett annat argument är att det skulle vara svårt att få till stånd ett rättvist och praktiskt system. Vari skulle problemet ligga? Vi har redan i dag ett skolsystem som ställer krav på att elever uppnår en viss kunskapsnivå för att få godkända betyg, och vi har definierat denna nivå. Varför skulle det vara svårare att fastställa en nivå i språktest för medborgarskap, och varför skulle detta system vara mindre rättvist eller mer praktiskt svårgenomförbart än det system som vi har i skolan?

Sedan kan man tala om administrativ börda, men det har väl aldrig hindrat oss från att genomföra bra reformer. Dessutom säger vi att godkända betyg i sfi är en tillräcklig nivå.

Ett tredje argument handlar om rättvisa. Ja, vad ska jag säga? Vissa människor föds rika, men flertalet föds fattiga. Vi säger till dem som vill bli rika: Med ansträngning och de rätta förutsättningarna, som vi politiker för den delen ska stå för, kan ni bli rika. Socialisten skulle säga: Köp en lott! Oavsett vilket säger vi alla att man måste satsa och anstränga sig.

Det är likadant med medborgarskap. Vissa föds som svenskar, andra inte. Och vi säger till den som vill bli svensk: Är du laglydig, har du haft uppehållstillstånd i minst i fem år och kan du förstå och göra dig förstådd på svenska, så kan du bli svensk medborgare.

Vissa har anfört att den som inte är bildad inte kan lära sig ett språk. *Bullshit*, säger jag bara. Språk kan man lära sig även om man inte kan skriva och även om man inte har gått i skola. Vi måste tro på individen.

Talman! Jag tycker att det är viktigt att vi diskuterar vad som gäller när man väl är medborgare. I dag tillåter denna riksdag att staten graderar medborgarskap, vilket betyder att det inom vissa områden inte räcker att man är medborgare. Det ställs krav på att man ska ha varit medborgare en viss tid. Jag tänker närmast på regeringsformens 9 §, där det ställs krav på att man ska ha varit medborgare i minst tio år för att bli statsråd. Miljöpartiet gick tidigare in lite på detta.

Denna fråga kommer snart upp i utskottet. Jag hoppas att flera ledamöter på sina rum lyssnar på det som jag just nu säger och tar sig en riktig funderare på om vi verkligen ska tillåta att medborgarskapet graderas. Jag vill säga: Ställ krav på medborgarskapet innan ansökan görs, men så fort man är medborgare måste man ha samma rättigheter som alla andra medborgare i Sverige.

Anf. 156 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Fru talman! De flesta partier här i kammaren är överens om att svenska språket är viktigt. Det som jag förvånas över i Nyamko Sabunis anförande är att hon säger: Varför gör ni detta till en så viktig fråga? Detta förslag är bara en del av vår politik. Sedan ägnar hon själv nästan hela sitt anförande åt frågan och argumenterar för förslaget. Det är väl ni själva som gör den viktig. Det är ni som pratar om den hela tiden.

Det var er partiledare som åkte Sverige runt och pratade för den här frågan. För bara ett par månader sedan tog ni fram en rapport om att det brådskar med språket. Det är ni som gör detta till den viktigaste frå-

gan. Varför använder ni språktestet som ett mantra? Det är klart att man ställer frågan: Har ni inget annat att komma med?

Anf. 157 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Luciano! Jag sade endast att ni gör detta till en viktig fråga, inte att vi gör det. Men också vi tycker att det är en viktig fråga. Jag sade att ni har gjort den till en huvudfråga. Jag menar att det i vårt integrationsprogram finns många frågor som jag personligen anser vara viktigare för integrationen än detta test för medborgarskapet.

Ja, vi tog fram en rapport om språktest bland annat därför att dina kolleger spred information om detta som inte var sann. Vi kände att vi ville göra en rapport för att underbygga det som vi gick ut med i valrörelsen, för den intresserade att läsa och ta till sig för att förstå varför vi föreslår ett språktest.

Anf. 158 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Fru talman! Jag hör här att det finns en oenighet bland folkpartister. Sabuni får gå tillbaka till Folkpartiet och ta upp en debatt med bland annat Bo Könberg och Lars Leijonborg om vilka frågor som är de viktigaste. Uppenbarligen är det så att ni har olika inriktning när det gäller språktest eller en annan politik. Lycka till! säger jag.

Anf. 159 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Luciano! Både Bo Könberg och Lars Leijonborg såväl som andra folkpartister tycker att arbete och språkkunskaper är det viktiga. Det är inte i testögonblicket som man ska lära sig svenska utan det ska ske dessförinnan. Det är det som vi misslyckas med i dag. 40 % av dem som ska genomgå sfi-undervisning går inte dit. Jag tror inte att det bara handlar om att dessa personer har inlärningssvårigheter utan det handlar om att utbildningen inte anpassas efter deras behov. Folkpartiet föreslår bland annat att så ska ske.

Se till att sfi anpassas till individer! Om ni följer vår politik kommer ingen att ha problem med att klara detta språktest.

Anf. 160 KARIN ENSTRÖM (m):

Fru talman! Dagens långa debatt har handlat om integration. För mig är faktiskt det viktigaste medlet för en framgångsrik integration tillträde till arbetsmarknaden och att denna fungerar för alla. Får man som nyanländ i Sverige ett riktigt jobb går allting annat så mycket lättare, alltifrån att lära sig språket till att få en inblick och ett inträde i det svenska samhället och den svenska kulturen.

Om språket är nyckeln, som många talare har sagt i dag, är arbetet den port som ska öppnas med hjälp av denna nyckel. Många har varken fått en nyckel eller någon port att öppna. Det kärvar i gångjärnen.

Socialdemokraternas integrationspolitik har faktiskt även i detta avseende fram till nu varit misslyckad. Jag tycker också att Integrationsverkets rapport, som har citerats många gånger i dag, har visat detta. Den bild som flera av socialdemokraterna har redovisat ger inte hela sanningen. Vi har positiva tecken, men det är också mycket som behöver rättas till.

Rapporten visar bland annat att skillnaden i sysselsättning mellan utrikes och inrikes födda fortfarande är väldigt stor. Av de utrikes födda är 61 % sysselsatta jämfört med 76 % för dem som är födda i Sverige.

För personer som nyligen anlänt till Sverige är läget ännu värre. Av dem som kommit hit under de senaste fyra åren är 52 % av männen och 39 % av kvinnorna sysselsatta.

Oavsett bosättningstider i Sverige, ålder och civilstånd har människor födda i västländer högre sysselsättning och lägre arbetslöshet än de som är födda i Afrika, Asien eller Europa utanför EU. Enligt en rapport från OECD 2001 var det faktiskt bara Nederländerna som hade en större andel invandrare som stod utanför arbetsmarknaden än Sverige.

Det finns positiva tecken, ja, men vi kan ju inte ha det så här. Det hoppas jag att vi alla är överens om. Hur ska vi lösa detta?

Vi moderater tycker att regeringen har gjort alldeles för lite. Att föreslå mer av samma åtgärder är inte en lösning. Det behövs ett nytänkande. Väldigt mycket behöver göras för att öppna arbetsmarknaden för de människor som i dag stängs ute. Exempel på åtgärder har vi hört en hel del i dag: att förbättra svenskundervisningen, att modernisera arbetsrätten och att förbättra valideringen av utländsk utbildning. Detta behövs, men vi behöver också i grunden driva en politik för att bryta socialbidragsberoende och nyfattigdom. Det krävs en politik som stärker Sveriges konkurrenskraft och förutsättningarna för företagande och jobb.

De som är nya på arbetsmarknaden får det svårast i en konjunkturunedgång, men det är också de som lättast får nya jobb när tiderna blir bättre och tillväxten ökar. Därför ser jag de förslag som vi har lagt fram, som handlar om att förbättra för företagande och att modernisera arbetsmarknadsutbildning, som väldigt viktiga för att underlätta integrationen.

Vi vill att det ska finnas möjligheter och öppnas möjligheter för var och en att välja det stöd som passar en själv bäst. Ett exempel på detta kan vara att det startas bemannings- eller rekryteringsföretag som specialiserar sig på att hjälpa och stödja arbetslösa människor med inriktning mot olika yrken. Det ska kunna erbjudas arbetsmarknadsutbildning av olika aktörer som kan välja efter behov. Kravet på språkkunskaper för att bli inskriven på arbetsförmedlingen måste också tas bort. Staten måste här bli ett föredöme som arbetsgivare.

Det finns många saker att göra. Vi behöver faktiskt förändra hela politiken, och det är inte bara det område som gäller för det här utskottet och det här betänkandet.

Anf. 161 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Det har varit en lång debatt, och många viktiga saker har tagits upp. Men jag har en känsla av att vi egentligen diskuterar fel saker. Åtgärder och vad vi ska göra med det ena och det andra – det är inte det som kommer att bryta utanförskapet. Det är inte där den politiska insatsen eller betoningen borde ligga.

Jag är alldeles övertygad om att utanförskapet bara kan brytas av de människor som är berörda, av de drabbade, av dem som står utanför. Därför borde vi här samlas och diskutera hur vi ska frigöra människornas egen makt och deras möjlighet att ta saker och ting i egna händer: skolan, dagiset, arbetsförmedlingen, affärerna – allt det som i dag är monopoliserat av offentliga eller privata monopol som ofta samarbetar med

varandra. För att kunna angripa frågan om hur människorna ska kunna ta makten över det egna livet har de politiska partierna ett stort ansvar, som jag tycker att vi inte har tagit på oss.

Vi har ett politiskt utanförskap i Sverige. Vi har varit utomordentligt dåliga på att få in människor med utländsk bakgrund, och speciellt de som står utanför, i våra politiska strukturer: att ge dem makt, också politiskt, att ge dem redskap och att låta dem växa in i det politiska system vi har i Sverige. Om detta har ingen sagt någonting, och det är typiskt. Vi ser många fel här och var, men inte det som vi kan göra direkt här och nu: visa att vi är beredda att öppna våra politiska strukturer för fler människor som kommer utifrån.

I våra förorter är det ofta så att det kommer människor som bestämmer över andras liv utifrån. De bestämmer över skolan, politiken och mycket annat. Jag har vänner i Göteborg som beskriver det som ett slags liten kolonialarmé som kommer kl. 8 till Gårdsten, till Rosengård eller vartsomhelst, och går kl. 4. Och mellan kl. 8 och kl. 4 berättar man: Så är det i Sverige, så funkar det, det här ska vi göra för er. Så länge det är så kommer det inte att hända någonting, oavsett vad vi pratar om.

Här finns en klar diskriminering, en situation som vi måste angripa. Inom Folkpartiet leder jag ett arbete som handlar just om detta: om att så att säga öppna maktens portar för människor som står utanför. Vi började redan i december, fyra år före nästa val. Vi vill arbeta mycket långsiktigt och mycket systematiskt.

Jag skulle verkligen vilja se alla partier satsa på det här. Den dagen vi har många lokala ledare som vet vad de pratar om, som av egen erfarenhet kan diskutera de här frågorna: Den dagen har vi tagit ett stort steg framåt!

Anf. 162 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Mycket av den analys som Mauricio Rojas gör håller jag med om. Jag tror det behövs fler politiker med utländsk bakgrund, både här och lokalt, som kan ta makten över sina och sina grannars liv. Jag tycker att det är bra att Folkpartiet har många med utländsk bakgrund i riksdagen till exempel.

Visst ska makten ligga hos människorna. Visst ska människorna stå på egna ben. Där är vi helt överens. Men vad betyder det, Mauricio Rojas, i praktisk politik? Vad är era förslag? Att anställningstryggheten ska uppluckras, att vi gör det lättare att sparka människor: ökar det makten för människorna? Enligt ert förslag vill ni kunna dra in bidraget för dem som avbryter sin sfi. Ökar det makten för de människor som avbryter sfi:n, ibland för att de är missnöjda? Här krävs en kraftig omfördelning av resurser, av makt, men också av ekonomi.

Varför har Folkpartiet hela tiden varit emot storstadssatsningen? Många av de positiva utvecklingsprojekt som faktiskt inneburit att människor har fått makten över sina egna liv har kommit ur storstadssatsningen.

Anf. 163 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Det är lite synd: När man försöker diskutera idéer får man tillbaka hela retoriken om varför det och det, som egentligen har ett enda syfte: att inte diskutera det som den andra har sagt.

Jag ska vara väldigt konkret, Luciano. Jag besökte Gårdsten för två veckor sedan. Det är ett mycket segregerat område, där det kommunala monopollet över bostäderna och lokalerna, i samarbete med många andra monopol, har gjort att människorna till exempel inte kan starta egna affärer. De vill inte ha det stora kommunala huset där de gamla ska förvaras och inte kunna prata sitt eget språk. De vill själva ta makten över detta, och kanske skapa många nya alternativ. För det behöver vi en politik som ger människorna både valfrihet och möjlighet att sätta i gång med vad *de* vill göra.

Varför måste vi ha monopol där det privata och det offentliga samverkar så att människor till sist är dömda att få någonting men inte kunna välja vad de får, att få vår solidaritet men inte själva kunna skapa det liv de vill? Det är det som borde vara vårt stora problem, och om det kunde vi samtala i stället för att kasta klyschor på varandra.

Anf. 164 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Låt oss samtala! Jag tycker att det är tråkigt, det du beskriver om Gårdsten, Mauricio. Men jag har massor av exempel där privata fastighetsägare höjt hyrorna oskäligt just för att få bort de småföretagare som öppnat sina affärer. Där kan du som folktopartist faktiskt hjälpa mig att se till att man inte oskäligt höjer hyrorna.

Faktum är att det finns en politisk skillnad mellan dig och mig. Jag är vänster, och du är höger. Jag tror att makten och de ekonomiska resurserna måste omfördelas.

Vi kan stå här och babbla hur länge som helst, men så länge du inte svarar på om det är den enskilde invandraren som tjänar på att vi luckrar upp anställningstryggheten, om det är så att minskade resurser till miljonprogramsområdena skulle vara bra, som ni står för, eller att man ska dra in bidragen för dem som avbryter så är du inte ärlig. Låt oss föra ett samtal. Jag är beredd.

Anf. 165 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Det vore roligt att föra ett samtal, men du verkar inte veta vad ett samtal är, Luciano, om du tror att det här är ett samtal. Vi liberaler är emot alla monopol, offentliga och privata. Maktkoncentration är ett problem oavsett om det handlar om stat, kommun eller Wallenberg. Vi måste angripa det. Det hindrar vanliga människor från att ta makten över sitt eget liv. Omfördelning är mycket viktigt. Vi liberaler vill ha omfördelning, men inte den omfördelning som i stället för att ge människor makt ger dem färdiga lösningar som du som politiker ska bestämma. Den socialistiska omfördelningen vill jag inte ha. Jag vill omfördela möjligheter, livschanser och makt. Du vill fördela färdiga saker så du kan bestämma vilken skola eller omsorg människor ska få. Det vill inte jag. Jag vill inte bestämma över detta. Det är människorna på ort och plats som ska bestämma vad de vill ha.

Jag är säker på att det finns andra än liberaler som är intresserade av en sådan politik. Vi kan samla moderater till miljöpartister, och kanske några vänsterpartister som kommer ihåg vad vänstern var en gång, kanske till och med någon socialdemokrat som kommer ihåg vad folkrörelserna var, inte statens rörelse utan folkets rörelse. Det måste vi få tillbaka. Det är bara så segregationen och utanförskapet kan brytas. Gå

tillbaka till källorna för socialdemokratin, Luciano! Det skulle du må mycket bättre av i stället för att försvara det som finns i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 mars.)

*Vissa utrikeshandels-
politiska frågor*

12 § Vissa utrikeshandelspolitiska frågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2002/03:NU5
Vissa utrikeshandelspolitiska frågor.

Anf. 166 STEFAN HAGFELDT (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation nr 1, som jag också kommer att begära rösträkning om. Vi moderater står givetvis bakom de andra reservationer i betänkandet som vi är delaktiga i, men för att vinna tid nöjer jag mig med att yrka bifall till den första.

Herr talman! Man kan konstatera att vi har en rätt stor samstämmighet i utrikeshandelspolitiska frågor i näringsutskottet. Det finns dock nyansskillnader på en del områden. Vad gäller WTO-frågor finns det anledning att hysa förhoppningar om resultat från den nya förhandlingsomgången när det gäller handelsliberaliseringar för varor och förbättrade regler för världshandeln, även om vissa förseningar kan inträffa.

Enligt vår mening är det positivt att det blivit en ökad uppmärksamhet på u-ländernas problem. Vi vill starkt framhålla det angelägna i att u-länderna får ett bättre tillträde till EU:s och andra i-länders marknader för u-landsprodukter som till exempel jordbruksvaror och teko.

Det kan konstateras att världen har behov av ett starkt WTO för att världshandeln ska fungera på ett effektivt sätt. Det nuvarande WTO-systemet måste förbättras för att den önskade utvecklingen ska komma till stånd. Bland annat är det centralt att tvistlösningsmekanismen stärks på ett sådant sätt att tvisterna kan avgöras på ett rättvist och regelbaserat sätt så att handelskrig kan undvikas. Vidare bör det vara ett mål att långdragna rättsliga processer undviks. De minst utvecklade ländernas tillgång till tvistlösningen måste särskilt uppmärksammas. I den översyn som nu görs av tvistlösningsystemet anser vi att möjligheten till hårdare sanktionsåtgärder mot länder som inte efterkommer tvistlösningspanelens beslut bör undersökas.

En inriktning på ökad öppenhet inom WTO är mycket angelägen för att förhandlingarna ska löpa mer friktionsfritt. Samtidigt måste det finnas respekt för att enskilda länder i vissa fall inte vill röja sina förhandlingspositioner. En ökad transparens är viktig också i syfte att bekämpa korruption. Eftersom korruption hindrar såväl det internationella som det inhemska handelsutbytet är det en central uppgift att eliminera korruptionen. Enligt vår uppfattning bör frågan om sambandet mellan handel och investeringar tas upp snarast möjligt.

Ett ambitiöst resultat av de förestående förhandlingarna behövs för att förbättra förutsättningarna för hållbar tillväxt i världsekonomin. Det gäller också att förbättra fattiga länders möjligheter till en positiv utveckling. Alla kommer att vinna på detta.

Herr talman! Vad gäller vissa EU-frågor bör det vara ett mål att avskaffa alla tullar till i-länderna. Trots de insatser som gjorts på detta område anser vi att ytterligare ansträngningar borde ha lagts ned på att få till stånd mer långtgående liberaliseringar inom jordbruks- och tekoområdena.

Inom EU bör ett målmedvetet arbete påbörjas för att ta fram en plan för successiv total avveckling av jordbruksskyddet. Sverige bör med stor kraft driva att i-länderna avskaffar samtliga exportstöd på jordbruksområdet. Inte minst inom EU är det väsentligt att Sverige förespråkar en linje som innebär ytterligare avregleringar, vilket kommer att gynna såväl utvecklingsländernas export till den europeiska marknaden som konsumenterna i Europa. Arbetet på att utvidga och avreglera den inre marknaden måste accelerera i syfte att bygga ett ekonomiskt uthålligt och välmående samhälle.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag framhålla att det är positivt att utskottet enhälligt konstaterar i sitt yttrande att det är fullständigt ologiskt att snusförsäljning är förbjuden i övriga EU. Ett förbud mot försäljning av snus över gränserna inom unionen är inte förenligt med principen om den fria rörligheten av varor. För närvarande pågår en prövning av snusexport i EG-domstolen. Vi förutsätter att Sveriges regering i sitt yttrande till EG-domstolen kraftfullt argumenterar mot snushandelsförbudet och även i övrigt verkar för att EU:s illa underbyggda förbud skyndsamt avskaffas. Utskottet har förhoppningen att domen i EG-domstolen kommer att gå Sverige till mötes.

Anf. 167 NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Det är inte ofta som utrikeshandelspolitiska frågor diskuteras i denna kammare. När riksdagen 1994 fattade beslut om svenskt medlemskap i WTO begärde bara tre ledamöter ordet. Under de nio år som gått sedan dess har handelsavtalen inte diskuterats i riksdagen, med undantag för ett seminarium för några veckor sedan initierat av Miljöpartiet. Inför detta betänkande har endast 24 motioner lämnats in. Antingen är dessa frågor inte viktiga i det svenska politiska livet eller också saknar vi kunskaper och insyn i de förhandlingar som pågår inom WTO.

Avsaknad av insyn och bristen på kunskaper om de avtal som gäller eller förhandlas om har gjort att den debatt som ändå finns i dag domineras av ATTAC och andra vänsterrörelser. För mig som liberal är det ofattbart att ansvaret för information till allmänheten om WTO och konsekvensanalysen av de multilaterala handelsavtalen helt och hållet överlämnats åt ATTAC. Det är som att överlåta konsekvensanalysen av den svenska flykting- och integrationspolitiken åt Sverigedemokraterna.

Världen behöver mer, inte mindre, frihandel. I dag råder en växande insikt om att fortsatt globalisering och ökad frihandel kommer att vara avgörande för välståndsutvecklingen i de flesta länder i världen. Om tillväxten i u-länderna ska kunna öka och om människorna där ska kunna ta sig ur den fattigdom de lever i är interna reformer och framför allt ökade handelsmöjligheter helt avgörande.

Frihandel har varit en avgörande faktor för den svenska välståndsutvecklingen sedan 1870-talet. Hade inte Sverige haft möjligheter att handla med omvärlden under vår industrialiseringsprocess hade vi inte uppnått det välstånd vi nu har.

Herr talman! Vid WTO-mötet i Doha hösten 2001 deklarerades det att EU på sikt ska fasa ut exportstödet för jordbruksprodukter. Målsättningen är att liberalisera världshandeln till år 2005. Överenskommelsen har dock ännu inte gett några konkreta resultat.

För att kommande runda verkligen ska bli en utvecklingsrunda och därmed komma världens fattiga länder till del krävs dock mer av den rika delen av världen än vad som deklarerades vid WTO-mötet i Doha. För de flesta u-länder är jordbruks- och textilprodukter den absolut viktigaste källan till inkomst. Det är också inom dessa områden som u-länderna är konkurrenskraftiga gentemot i-världens producenter. Så länge som u-länderna hindras att komma in på de europeiska och amerikanska marknaderna kommer det att vara svårt, för att inte säga omöjligt, för dem att komma ur fattigdomen.

Trots de senaste årens positiva utveckling på flera håll i världen ser vi flera bekymmersamma inslag i den internationella utvecklingen. Fortfarande lever hundratals miljoner människor i akut fattigdom med oacceptabla levnadsvillkor. Situationen i flera av de fattigaste länderna i Afrika har försämrats, bland annat beroende på den omfattande utbredningen av hiv och aids samt oviljan i i-länderna att producera vaccin till ett rimligt pris.

Ingenting tyder dock på att de fattiga skulle ha haft en bättre situation om deras hemländers utrikeshandel varit mindre. En genomgång av dessa länder ger snarare bilden att det är brist på demokrati, brist på ekonomiska reformer och marknadsekonomi, brist på inhemsk prioritering av sociala reformer, brist på fungerande rättsväsende och brist på utbildning som gör att de sitter fast i ofrihet och fattigdom. Globalisering i meningens frihandel är således en avgörande del för att uppnå utveckling.

En ny frihandelsrunda måste leda till att EU avskaffar kvoterna inom textilområdet. Arbetet för att världens textil- och konfektionshandel ska bli fri måste påskyndas. En avreglering av EU:s jordbruksmarknad måste snarast påbörjas. Skyddstullar måste slopas, exportörer från fattiga länder måste ges fritt marknadstillträde och jordbrukssubventionerna måste minskas med åtminstone 70 %.

Ett annat viktigt område är antidumpningsreglerna. Dessa används i praktiken ofta som handelshinder. Sverige bör i förhandlingarna eftersträva att möjligheterna att åberopa antidumpningsklausuler begränsas. Internationell handel, miljö och arbetsvillkor är ett mycket kontroversiellt område. Många u-länder fruktar att de krav på förbättrade arbetsvillkor som ställs av i-länder i själva verket är en form av protektionism.

Herr talman! Stark kritik riktas mot WTO av globaliseringsmotståndare. Delar av kritiken är befogad. Vi inom Folkpartiet anser att man bör se över och förbättra WTO:s regelverk. Jag vill särskilt påtala vikten av att frågan om regelförenkling när det gäller handelsprocedurerna drivs framåt. Behovet av översyn gäller också frågor om hur WTO ska bistå utvecklingsländer som har problem med att uppfylla WTO-reglerna. Inte minst viktigt är det att förbättra tvistlösningsmekanismen, som uppvisat påtagliga svagheter under det så kallade banankriget.

Det nuvarande regelsystemet ger upphov till risker för ökad protektionism på grund av att länder ensidigt vidtar straffåtgärder. Reglerna måste därför skärpas så att långdragna processer förhindras i framtiden. Viktigast är att vara uppmärksam på den ojämvt som råder mellan oss i

den rika delen av världen och utvecklingsländer. Vi får inte falla in i kören av att alla länder bestämmer själva. Så är det inte och kommer heller inte att bli så länge världen ser ut som den gör.

Den sociala agendan med förbättring av miljö och arbetsvillkor blir ett allt viktigare område att diskutera framöver. Att många av utvecklingsländerna ännu inte har hunnit med att anpassa sin produktion enligt Uruguayrundans krav får inte innebära att dessa krav inte uppfylls.

Barnarbete, till exempel, är något som till slut måste förkastas av alla. Det var dock inte länge sedan som också vi i Sverige hade precis samma inställning till barn och barnarbete. Barn var då i mångt och mycket en försörjningsbörda, och så fort de blev gamla nog att axla ansvaret bidrog de till familjens försörjning.

Vår väg till välstånd har möjliggjort en omprövning av barnens ställning och status. I dag är det otänkbart att vi skulle tillåta barnarbete i egentlig mening. Vår förhoppning är att utvecklingsländerna ska ha möjlighet att vandra samma väg. En ensidig bojkott av de länder där det förekommer barnarbete är därför fel metod. En allmän välståndsökning kan däremot ge dessa länder de ekonomiska förutsättningarna till förändring. Samtidigt ska det opinionsbildande arbetet här hemma och internationellt fortsätta med ihållande styrka. I alla sammanhang måste människovärdet försvaras och ges vårt stöd. Men kampen måste föras med såväl hjärta som hjärna.

FN:s *Global Compact* och OECD:s riktlinjer för multinationella företag är av stor vikt i arbetet för att komma till rätta med globaliseringens utmaningar. Min och Folkpartiets förhoppning är att alltfler företag ska ansluta sig till *Global Compact* och utarbeta egna planer för att uppfylla de uppsatta målen. Konsumenterna har också ett ansvar att granska företagen och genom sina inköp styra företagen i önskad riktning. Regeringen bör samtidigt utöka sitt samarbete med näringslivet för att uppmåna och stödja företagen i att utarbeta etiska uppförandekoder samt säkerställa en god kontroll av efterlevnaden.

Herr talman! Målen för WTO-avtalen är att höja levnadsstandarden i medlemsländerna, säkerställa full sysselsättning, öka realinkomster och efterfrågan samt öka produktionen och handeln. Ska detta bli möjligt måste Sverige även fortsättningsvis delta aktivt i arbetet med att förbättra det multilaterala handelssystemet och samtidigt stärka förtroendet för detta hos såväl handelspartner som allmänheten.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 168 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till endast reservation 1, av tidsskäl, men vi står naturligtvis också bakom våra tre övriga reservationer i betänkandet.

Efter den 11 september för ett och ett halvt år sedan lever vi i en tid när fruktan för terrorism har blivit mycket påtaglig. Denna rädsla har drivit fram ett krig i Afghanistan som fortfarande pågår delvis, och just nu pågår ett nytt krig i Irak. Vi kristdemokrater och många med oss fruktar att en ytterligare upptrappning av våld, terrorism och krig nu kan komma.

Det är självklart att alla civiliserade länder tar avstånd från terrorism. Men man löser sällan detta problem med våld. Den som försöker släcka

eld med eld blir ofta själv aska – det är ett visdomsord som en del regeringschefer borde fundera på i dessa dagar.

Vad som är viktigt att konstatera är att terrorismen inte existerar i ett politiskt vakuum. Som politiker måste vi komma åt terrorismens grogrund. Jag tror att en del av terrorismen har sin grogrund i fattigdom, orättvisor, förödmjukelser, förtryck och brist på demokrati – en livssituation som många människor i dag upplever i stora delar av världen.

Just nu har vi att behandla ett betänkande som handlar om utrikeshandel. Vi kristdemokrater tror att en ökad frihandel länder emellan kan leda till ökad välfärd och minskade klyftor mellan rika och fattiga och därmed minska de missförhållanden som bland annat är grogrund till terrorism och krig.

Handel som verktyg för fred var den grundläggande idén när Kol- och stålunionen bildades 1952, den som sedan utvecklades till EU. EU:s grundare hade upplevt två världskrig med några få år emellan. Man hade upplevt fascism, nazism och kommunism. Detta projekt för fred och utjämning av levnadsvillkor och levnadsstandard grannländer emellan blev lyckosamt. EU fungerar fortfarande efter 50 år, och det utvecklas år för år.

På samma sätt kan vi över hela världen skapa större sammanhållning och därmed förutsättningar för mindre konflikter om vi finge en fri fungerande världshandel med gemensamma spelregler.

Världshandeln är dock än så länge inte fri och på lika villkor för alla länder. Många fattiga länder har fått det bättre de senaste åren, men de allra fattigaste länderna har tyvärr fått det sämre. Regelverket för WTO har delvis utformats utifrån vissa rika länders starka politiska intressen och, än värre, utifrån multinationella storföretags intressen. I det kraftfältet har fortfarande de allra fattigaste länderna haft svårt att i alla lägen kunna hävda sina intressen.

Samtidigt som många av de fattigaste länderna från 1990-talets början har börjat öppna sina marknader för import från de rika länderna har USA och EU bland annat blockerat en fri import från många fattiga länder. EU subventionerar i dag jordbruksprodukter som gör att EU tar marknadsandelar på ett oetiskt sätt på u-ländernas bekostnad.

Vi kristdemokrater vill försöka lösa frågorna om världshandeln framför allt utifrån de fattiga ländernas perspektiv.

Det är glädjande att konstatera att näringsutskottet i stort sett är överens om de problem som finns och hur världshandeln bör utvecklas för att skapa en rättvisare värld. Ett enigt utskott föreslår nu också riksdagen att ge regeringen i uppdrag att, via Kommerskollegium, utreda WTO-systemets konsekvenser för u-länderna. Med detta material kan vi sedan ytterligare påverka WTO att bli en bättre fungerande organisation.

Herr talman! Jag vill lyfta fram några frågor som vi kristdemokrater tycker är extra mycket värda att belysa.

När det gäller frihandel är det positivt att EU, på svenskt initiativ, jobbar med att ta fram en funktion som Ombudsman för u-landsexportörer, en person som ska hjälpa fattiga länder att verkligen ta sig igenom all byråkrati som det innebär att få exportorder i ett i-land.

Beträffande WTO-frågor vill jag säga att vi i vår motion speciellt pekar på att tvistlösningsystemet inom WTO måste moderniseras och stärkas. En permanent tvistlösningspanel skulle, enligt vår mening, stärka

panelens auktoritet. De allra fattigaste länderna har i dag i liten utsträckning fått hjälp av tvistlösningspanelen. Det här måste ses över. Det är framför allt för de fattiga ländernas skull panelen ska arbeta.

Ett enigt utskott anser också att en större öppenhet måste uppnås i WTO-arbetet. Dessutom anser vi i utskottet att denna öppenhet bör kunna främjas bland annat genom en bättre dialog med det civila samhällets företrädare inför WTO-förhandlingarna. Det stämmer bra med Kristdemokraternas motion under den här avdelningen.

Värt att notera är att utskottet har visat vägen till den här öppenheten genom att inför behandlingen av det här betänkandet bjuda in Forum Syd, Diakonia och ATTAC-rörelsen till dialog med oss. Mer tid bör avsättas för denna dialog i fortsättningen. Nu vet jag dessutom att Leif Pagrotsky är inbjuden till konferensen Fokus på världshandeln den 5 september. Det är en konferens med ett tjugotal folkrörelser som är aktiva i just WTO-frågorna. Vi förutsätter att han tackar ja och då medverkar till en ytterligare nära dialog med de här folkrörelserna. Det skulle minska misstänksamheten mot WTO-förhandlingarna och säkert reda ut en del missförstånd som finns i relationen mellan folkrörelser och politiker.

Det kan vara värt att påtala att många medborgare säkerligen upplever att vårt debatterande och förhandlande enbart resulterar i ord och åter ord. Rättvis Handel, som gynnar producenter i u-länderna, ser på många håll ut att vara långt borta.

När kommer den fattige kaffebonden i Mexiko att få en levnadsstandard så att han och hans fru och fem barn får råd att äta sig mätta varje dag? Medan Kraft Foods, som äger Gevalia, och Nestlé, som äger Zogas, med flera multinationella kaffebolag får större och större vinstmarginaler på kaffe har kaffebönderna de senaste tio åren halverat sin förtjänst på kaffe.

Utskottet säger att Rättvis Handel är viktig. Man syftar till att främja sådana handelsrelationer med producenter i fattiga länder som samtidigt förbättrar deras arbetsförhållanden. Rättvis Handel resulterar i sjysta löner, bra arbetsmiljö och rätt att organisera sig fackligt.

Men här kan vi som konsumenter påskynda utvecklingen mot mer rättvis handel i världen genom att börja handla rättvisemärkta livsmedel i butikerna. Det finns redan rättvisemärkt kaffe, te, kakao, bananer, chokladkakor med mera. Ditt val i butiken gör skillnad. Om du väljer det rättvisemärkta kaffet får du kanske betala en tia mer per halvkilo, men då har kaffebonden också fått cirka en tia mer betalt, och plötsligt börjar han ta sig ur fattigdom och förnedring. Ditt val som konsument gör skillnad och förändrar levnadsvillkoren för folk i u-länderna. Många miljoner producenter i Syd har redan fått uppleva den här standardförbättringen. Men majoriteten har tyvärr ännu inte sett några större förändringar.

När det gäller avsnittet Vissa EU-frågor vill vi påpeka, som vi sagt i vår motion, att det beslut som EU fattat om avskaffande av tullar mot världens 49 fattigaste länder är bra. Vi anser däremot inte att det är rimligt att bananer, ris och socker undantas från det beslutet i nio år framåt.

Exportkreditfrågor är en annan del. Vi kristdemokrater anser att många i-länder bidrar till en ohållbar utveckling i u-länderna genom att de nationella exportkreditnämnderna ger finansiellt stöd till miljöskadliga

investeringar i u-land. Vi anser att en obligatorisk miljöprovning ska föregå alla beslut om exportkrediter.

Herr talman! Jag avslutar med att påstå att möjligheten att påverka den globala rättvisan och skapa en bättre värld aldrig har varit så stor som nu. Framför allt handlar det om, för var och en, att vägra stödja system som utnyttjar människor. Så länge västvärldens konsumenter fortsätter att kräva billiga varor men inte rättvisa arbetsförhållanden och löner kommer slaveriet att fortsätta. Som konsumenter har vi större möjligheter att förändra världen än som politiker. Men vi ska som politiker ta *vårt* ansvar.

Anf. 169 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Välkommen att leda näringsutskottets debatt i dag!

Handel mellan människor och folk, över gränser har förekommit sedan urminnes tider, ja, ända sedan människan fick större skördar eller bättre jaktlycka än hon själv hade användning för. Handel skapar kommunikation, gynnar dialog och utveckling, men den skapar också konflikter, tvister och orättvisor. Handel bör främjas för sina goda sidor, men regler måste finnas för att komma till rätta med dess avigsidor. Handel ska främjas, men under rättfärdiga, rättvisa och jämlika villkor.

De rika länderna är protektionistiska och dominerande gentemot de fattiga länderna, och detta är inte acceptabelt. Den rikaste delen av världen måste ta ett mycket större ansvar för att minska den fattigdom som skapas av protektionism, snillrika stödsystem, tullar, patent, korruption och dumpning. Utvecklingsländerna är inte emot världshandel. Det är bara fråga om under vilka villkor handeln sker.

EU:s och övriga länders jordbruksstöd uppgår till 1 miljard dollar om dagen. Japan subventionerar varje ko med 7 dollar om dagen. Stora delar av jordens befolkning lever på 2 dollar om dagen. Av världens bönder får de 4 % som bor i i-länderna 96 % av det totala jordbruksstödet. Ja, detta är exempel på stöd som man skyddar sina egna marknader med.

Frihandel är viktig även för u-länder. Men de måste få reella möjligheter att utnyttja förhandlingsrätten. En rättvis global handel ska inkludera mänskliga rättigheter, miljöåtaganden och hållbar utveckling, ske öppet och fördöma och beivra korruption och dumpning. Det finns behov av undantagsregler som tillåter fattiga länder att skydda vissa delar av sin produktion så att de kan konkurrera på bättre villkor.

GATS-processen är en mycket sluten process som måste göras mer öppen och tillgänglig om den ska lyckas och få legitimitet hos många människor världen över. Människor är med rätta misstänksamma och avogt inställda till WTO eftersom man inte förmår att följa avtal som ökar rättvisan och minskar fattigdomen. WTO och förhandlingarna måste bli mer öppna, demokratiska och rättvisa.

Näringsutskottet vill dra sitt strå till stacken genom att öppna och ha en hearing om GATS den 22 maj här i riksdagen. Dit är enskilda och organisationer välkomna för att ställa frågor tillsammans med riksdagsledamöterna.

Enligt deklarationen om mänskliga rättigheter och konventioner om medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har människor rätt till fysisk och psykisk hälsa inklusive rätt till vård och läkemedel. Konventionen om mänskliga rättigheter borde stå över paten-

trätt och TRIPS-avtal i vissa fall. Negativa konsekvenser för u-länderna inom TRIPS måste gå att rätta till. Tvistlösningsmekanismen måste inom en rad områden förstärkas och säkras till u-ländernas fördel. WTO måste ta större ansvar för att miljökonventioner följs.

Förutsättningar för bindande regler bör prövas inom vissa viktiga områden. De negativa konsekvenserna för u-ländernas befolkning av WTO-avtalet måste klarläggas och redovisas. Det gäller såväl konsekvenserna för de mest fattiga, kvinnorna, som för männen och ländernas hela ekonomier. Utskottet önskar därför enligt detta betänkande att Kommerskollegium får i uppdrag att utreda konsekvenserna för utvecklingsländerna av WTO-systemet. Kommerskollegium är det statliga organ som bland annat har till uppgift att utvärdera utrikeshandeln.

Herr talman! Vad gäller exportkreditfrågor anser Vänsterpartiet att all offentlig kredit- och garantigivning bör villkoras. Bindande regler bör införas. Företag som erhåller krediter och garantier ska uppfylla vissa grundläggande regler för mänskliga rättigheter: arbetsrätt, facklig organisation, miljö och barnarbete. Sverige bör vara ett föregångsland när det gäller globalt ansvar och handel. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 5 under punkt 7.

Vänsterpartiet motsätter sig privatisering av offentliga välfärdstjänster i Sverige som är påtvingade av såväl WTO som EU. Hälsovård, sjukvård, utbildning, vägar och vatten är exempel på områden där varje nation själv ska avgöra vilka regler och lagar som ska gälla. En avreglering av handel med tjänster kan innebära stora risker. De enskilda staterna måste ha rätten och möjligheten att bekämpa ohälsa, fattigdom och vattenbrist på sina villkor.

En rättvis handel sker på jämlika villkor och skapar minskade klyftor mellan fattiga och rika. Rättvis handel sker under demokratiska och icke-diskriminerande former. Den diskriminerar inte kvinnor. Rättvis handel förbjuder slaveri och barnarbete. Rättvis handel avskaffar orättfärdiga stöd och handelshinder.

Nu är det utvecklingsländernas tur att få större makt över WTO:s dagordning, deras rätt att formulera regler som ökar rättvisan i den globala handeln. Sverige är ett av världens rikaste länder. Sverige och den svenska regeringen bör tillsammans med våra företag vara marknadsledande – ligga i framkant som det heter – då det gäller solidariskt hållbar och rättvis handel.

Anf. 170 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till Centerns reservation nr 3 under punkt 4.

Det är ett i sanning viktigt men svåröverskådligt område vi diskuterar. Regelverket för världshandeln har en avgörande betydelse för om vi ska kunna skapa en rikare men också mer rättvis och jämlik värld. Vad jag förstår är vi överens i kammaren om att frihandeln ska vara grundprincipen för världshandeln. Likaså råder enighet om att det är viktigt att särskilt klarlägga vilka konsekvenser dagens handelssystem och WTO-systemet har särskilt för u-länderna. Det är därför bra att vi i utskottet har enats om att föreslå regeringen att ge Kommerskollegium i uppdrag att närmare utreda detta så att vi får mer fakta på bordet.

När det gäller förhandlingarna inom världshandelsorganisationen WTO råder det ofta oklarhet på grund av det hemlighetsmakeri som präglar organisationen. Finns det brister i öppenheten kan detta naturligtvis leda såväl till att sanningen inte kommer fram i offentligheten som till missförstånd. Detta gäller inte minst det avtal som diskuteras nu om handel med tjänster, GATS. Syftet är att få till stånd en bättre reglering av handel med privata tjänster. Det finns det självfallet ingen anledning att invända mot. Att det finns ett regelverk för hur konkurrensen på detta område ska fungera är både bra och viktigt, men det finns samtidigt en utbredd misstanke, med rätt eller orätt, runtom i världen om att starka krafter vill använda WTO och tjänsteavtalet för att åstadkomma en privatisering av offentliga gemensamma angelägenheter i syfte att ge de stora transnationella bolagen tillgång till nya lukrativa marknader i u-länderna på de fattigas bekostnad.

Jag vill lyfta fram vad utskottet säger på en punkt, nämligen att Sverige aktivt ska arbeta för att reglerna för handel med tjänster inte ska medverka till att försämra förhållandena för u-länderna. En viktig princip som också understryks är att varje land ska kunna avskaffa sina handels hinder i en takt och ordning som passar landets utvecklingsnivå, varför WTO-avtalen måste innehålla övergångstider som skiljer mellan länder på olika utvecklingsnivå. Vi får inte glömma att när våra välfärdssamhällen i västra Europa byggdes upp var våra marknader i hög grad skyddade från utländsk konkurrens. Dagens utvecklingsländer bör också ha möjligheter att bygga upp sina samhällen utan att de rika länderna konkurrerar ut deras företag.

Dagens exportsubventioner på jordbruksområdet snedvrider marknaden för livsmedel i många delar av vår värld. Vi har sett hur EU har dumpat sina överskottsprodukter såväl i Öst- och Centraleuropa som i många u-länder. Det är absurt när europeiskt mjölkpulver exporterat med hjälp av skattemedel slår ut lokala mjölkbönder i exempelvis Indien och Dominikanska republiken. Då är det något grundläggande fel i systemet som behöver åtgärdas.

Samtidigt är handel med jordbruksprodukter en stor och komplicerad fråga. Det går inte att behandla handel med mat på samma sätt som handel med industrivaror, eller för den skull tjänster. När det gäller jordbruk måste hänsyn även tas till livsmedelssäkerhet, livsmedelskvalitet, miljön och jordbrukets inverkan på kulturlandskapet och landsbygdsutvecklingen. Det är detta som brukar kallas för jordbrukets multifunktionalitet. Familjejordbruk i norra Sveriges inland eller på andra håll i världen kan svårtligen konkurrera prismässigt med industrijordbruk på den amerikanska prärien. Men detta jordbruk har ändå stor betydelse, inte bara för att producera säker mat av hög kvalitet utan även för bygdernas fortlevnad och utveckling.

Ett land bör ha rätt att skydda en egen produktion av baslivsmedel. Detta är en princip som stöds av alltfler världen runt, såväl bonde-, miljö- och solidaritets- som konsumentorganisationer. Däremot måste man naturligtvis avskaffa dagens aggressiva exportsubventioner och förpassa dem till historien så att det blir lättare för u-länderna att sälja sina produkter på de rika ländernas marknader.

Det finns en mening i majoritetsskrivningen som jag är lite fundersam över i kapitlet Vissa EU-frågor: ”Inom EU bör ett målmedvetet arbete

påbörjas för att ta fram en plan för successiv total avveckling av jordbruksskyddet.” Vad det innebär behöver nog diskuteras. Risken är att det kan leda till total avveckling av jordbruket i stora delar av världen, inte minst i Sverige.

Det är viktigt att poängtera vad utskottet också understryker, nämligen att en liberalisering av handeln måste kombineras med skydd av miljö- och kulturvärden och landsbygdsutveckling. Från Centerpartiets sida vill vi i det sammanhanget särskilt peka på – vilket vi gör i vår motion – vikten av ett grönt tullsystem, det vill säga generösare bestämmelser för de exportörer som uppfyller fastställda miljökrav.

Jag tror att vi ständigt måste fråga oss de närmaste åren framöver hur inflytandet på handeln inom WTO kan bli mer jämlikt mellan rika och fattiga länder och hur vi kan få ett system för fri och rättvis handel mellan nord och syd. I det arbetet är en dialog mellan partier och folkrörelser viktig.

Anf. 171 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Miljöpartiet anser att WTO:s handelsregler måste förändras. Det gäller bland annat öppenheten, beslutssystemen, innehållet i de olika underavtalen och relationen till FN:s övriga konventioner. Sociala och miljömässiga klausuler bör införas i regelverken, och WTO måste få nya politisk-etiska mål och respektera och efterleva dem.

De rika länderna i WTO har inte hållit de löften som getts i tidigare WTO-förhandlingar – förändringar som skulle bidra till en mer rättvis handel än dagens.

I Uruguayrundan uppmanades medlemmarna att minska exportsubventionerna till jordbruket. EU, med världens högsta exportsubventioner till jordbruket, har inte genomfört detta. EU:s jordbruksstöd tar halva EU:s budget, och med dessa skattepengar konkurrerar vi bland annat ut fattiga länders bönder.

Ett nyligen absurt exempel är ett svenskt företag, Arla, som säljer mjölkpulver och konkurrerar ut fattiga länders mjölkproducenter. Det är ett av många eländiga resultat av EU:s jordbrukspolitik. Det är en omoralisk politik, och biståndet har ingen möjlighet att kompensera för det.

Inte heller Marrakechbeslutet från 1994 om kompensation till de minst utvecklade länderna och till nettoimporterande länder har genomförts. Skulle sådana bra överenskommelser realiseras skulle det bidra till en bättre ekonomisk utveckling i de fattigaste länderna.

Miljöpartiet anser att WTO måste ta hänsyn till utvecklingsländernas behov och att detta ska vara en överordnad målsättning.

Organisationen behöver också fastställa tydliga etiska och politiska mål på kort och på lång sikt för sitt framtida arbete. Som ett led i detta måste WTO integrera mål som finns i olika FN-konventioner, så att handelsfrågorna genomsyras av fred, demokrati, rättvisa och utveckling i linje med FN:s ambitioner.

Ekologiskt hållbar utveckling, avskaffande av fattigdom och livsmedelssäkerhet är frågor som måste prioriteras av WTO.

Miljöpartiet anser att om världshandelssystemet ska kunna bidra till en förbättrad levnadsnivå världen över och ett förbättrat miljöskydd måste institutionerna vara öppna och demokratiska. Även om WTO har tagit några steg för att förbättra öppenheten i sina processer har det fort-

farande många brister. Ett exempel är arbetet som bedrivs i olika standardsättande kommittéer, där företagen har ett övertag jämfört med till exempel konsumenterna i olika länder. De pågående GATS-förhandlingarna är ett annat exempel.

Man bör kunna kräva att EU offentliggör både sina krav på andra länder och sina erbjudanden till andra länder. Utskottet har i och med detta betänkande lovat att Sveriges regering ska trycka på EU i den riktningen. Detta är viktigt, tycker jag.

För övrigt har utskottet också sagt att när GATS-förhandlingarna sker ska de ta till vara utvecklingsländernas intressen. Jag tycker att en förutsättning för att GATS-förhandlingarna ska ske är att de tar till vara utvecklingsländernas intressen och prioriterar detta.

Ett annat försök till bättre offentlighet och bättre diskussion är de öppna utskottsförhör som näringsutskottet kommer att ordna under våren. Detta, som har varit ett förslag från frivilligorganisationerna och från Miljöpartiet, kommer att genomföras. Jag är glad över det.

Bristfälligt socialt och miljömässigt skydd i fattiga länder medför stora problem. Svaga statsbildningar och korrupta samhällssystem leder på många håll till brutal utsugning av människor och miljö. Barnarbete, modernt slaveri, extremt låga löner som ingen kan leva på och förbud mot facklig organisering är inte ovanliga fenomen.

Globalisering kan i värsta fall effektivt motverka en positiv utveckling i svagt utvecklade stater. De inhemska företagen får ingen chans att hävda sig, och den interna samhällsstrukturen destabiliseras.

Jag tycker att det är glädjande att utskottet har kunnat enas om ett tillkännagivande till regeringen om en utvärdering av handelsavtalens effekter på fattiga människor i fattiga länder.

Utvärderingen ska göras av Kommerskollegium. Jag vill uppmana alla frivilligorganisationer som har exempel på att WTO-avtalen har inneburit försämringar för fattiga människor och länder att föra fram så många exempel på det som möjligt till utvärderingen. Jag uppmanar också Kommerskollegium att ta kontakt med och samarbeta med frivilligorganisationerna och med Sida i den här utvärderingen. I det här arbetet behövs en mängd goda dialoger. Jag anser också att internationella utvärderingar är nödvändiga, men den svenska utvärderingen kan vara en god början.

Det finns alltså starka skäl till att införa sociala och miljömässiga minimikrav i handelsavtal. Det finns även ett behov av undantagsregler som tillåter fattiga länder att skydda vissa delar av sin produktion, så att de på så sätt kan vara med och konkurrera på mer jämlika villkor.

Ett problem med olika klausuler, som sociala klausuler eller klausuler om djurskydd till exempel, är att den nuvarande tolkningen av WTO-reglerna innebär att inga länder får införa importrestriktioner som särbehandlar varor utifrån hur de är tillverkade, så länge tillverkningsmetoden inte påverkar varans kvalitet. Detta anser jag är viktigt att WTO tar itu med och ändrar på.

Ett annat problem är att WTO-reglerna säger att lika varor ska behandlas lika. Detta innebär att varor som är tillverkade i enlighet med principer för rättvis handel eller som är miljömärkta inte får favoriseras med gynnsammare tullar än konventionellt framtagna varor. Detta måste ändras.

Att handeln är rättvis är viktigt. Handelsrelationer med fattiga länder ska fungera så att arbetsförhållanden, livsmiljö och miljön i övrigt förbättras.

Multinationella företag har vid många tillfällen gjort sig skyldiga till omfattande brott mot mänskliga rättigheter och internationella miljökonventioner. Exempel på det är olyckan i Bhopal i Indien, som än i dag leder till att det föds missbildade människor, och oljebolaget Shells förstörelse och förgiftning av mark och vatten i Nigeria.

I många länder är det svårt att hålla transnationella företag ansvariga för brott. I fattiga länder, där sådana företag är en viktig inkomstkälla, kan regeringar känna sig tveksamma till att äventyra sina intäkter genom att driva igenom förbättrade regelverk för sociala rättigheter och miljöhänsyn. Transnationella företag kan också, genom att de är spridda över flera länder, vara strukturerade på ett sätt som gör det svårt att utkräva ansvar med endast ett nationellt rättssystem. Därför är det viktigt att internationell politik används som ett instrument för att skapa globala regler.

Bristen på internationellt bindande regler för företagen har gjort att användningen av uppförandekoder ökar snabbt. Uppförandekoderna har blivit ett redskap för företagen att se till att sociala och miljömässiga krav uppfylls både i den egna verksamheten och i underleverantörernas verksamhet.

Problemet med dessa koder är att de inte är lagligt bindande utan frivilliga åtaganden. De används alltför många gånger mer som ett redskap för marknadsföring än som ett sätt att förbättra de anställdas arbetsförhållanden. Ofta är koderna vaga och saknar konkreta metoder och mål att arbeta mot. Dessutom är de ofta helt okända bland de underleverantörer där tillverkningen sker liksom bland arbetarna. Eftersom alltför många företag lägger ut tillverkning till underleverantörer blir kedjan svår att kontrollera.

Det är först när uppförandekoder har omvandlats till bindande regler, med möjligheter till sanktioner om reglerna bryts, som de har lett till eftersträvat resultat.

Diskussioner om att införa globala regler har under lång tid förts inom FN:s konferens för transnationella företag. Men parterna avbröt förhandlingarna eftersom många av de rika länderna kraftigt motsatte sig att deras företag skulle åläggas regleringar.

Efter FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio 1992 åtog sig de transnationella företagen att frivilligt, bland annat genom uppförandekoder, verka för en hållbar utveckling. Tio år efteråt kan vi konstatera att de frivilliga åtagandena knappast har lett till en hållbar utveckling.

Därför är det glädjande att utskottsmajoriteten nu kunnat enas om att förutsättningarna för bindande regler ska prövas på flera områden. Frivilligorganisationerna har med detta betänkande fått ett genombrott för flera frågor de länge har arbetat för.

Det är också skälet till att mp bara har en reservation och ett särskilt yttrande i detta betänkande. Jag yrkar bifall till reservation 5.

Denna reservation handlar om exportkreditfrågor. Här anser jag att Sverige bör förändra reglerna så att en offentlig kredit- och garantigivning enbart kan ges till företag som följer grundläggande regler för ar-

betsrätt och miljö och när det gäller mänskliga rättigheter. Sverige bör vara ett föregångsland i detta.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 18.01 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

12 § (forts.) Vissa utrikeshandelspolitiska frågor (forts. NU5)

Anf. 172 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Sverige har en lång tradition av att värna frihandelns principer och bekämpa protektionistiska inslag. För ett litet land som vårt med stort utrikeshandelsberoende har detta varit, och kommer att vara, en oerhört viktig förutsättning för vårt välstånd. Frihandel är likaså en avgörande drivkraft för den globala ekonomiska utvecklingen, inte minst i tredje världen.

Alla konsumenter, både enskilda och företag, gynnas av de positiva effekterna av lägre priser, större utbud av varor och tjänster samt bättre kvalitet. Utrikesdepartementet i Australien har räknat ut att en halvering av handelshindren skulle innebära globala välfärdsvinster på sammanlagt 400 miljarder US-dollar per år. Det är lika mycket som om hela Kanada skulle läggas till världsekonomin.

Vidare innebär frihandel snabb spridning av information, vilket kan bidra till omvandling av slutna samhällen för öppenhet mot omvärlden. Men det räcker inte att göra hela världen rikare. Den måste också bli mer rättvis. Obalanserna mellan den rika och den fattiga världen måste åtgärdas. Precis som vi socialdemokrater vill ha ett rättvist Sverige vill vi också ha en rättvis och jämlik värld.

För att råda bot på obalansen mellan fattiga och rika måste de fattiga få mest. Via biståndspolitiken och en successivt förändrad handelspolitik inom EU verkar Sverige för att bidra till ökad tillväxt och en långsiktigt hållbar utveckling i u-länderna. Sverige har också sedan inträdet i EU arbetat för en avreglering av EU:s tullar och andra handelshinder. Den svenska ambitionen är att EU ska komma fram till en långsiktig och övergripande handelspolitik som innebär global tullfrihet för industrivaror i de mest utvecklade länder – detta inom en tioårsperiod.

Vid WTO:s ministermöte i Doha 2001 ställde sig EU och övriga medlemsländer bakom inriktningen i denna nya förhandlingsrunda om att åstadkomma utveckling i de fattiga länderna. Tyvärr måste man konstatera att detta ännu inte motsvaras tillräckligt i det förhandlingsarbete som nu pågår. Det gäller särskilt jordbruksfrågan.

Jag skulle vilja fråga Moderaterna vad de menar med sin reservation om att vi skulle driva på avvecklingen av jordbruket ännu mer. Det är svårt att göra mer än vad Sverige för tillfället gör. Det är bara Sverige och Holland som står bakom denna linje i EU. Och det finns som bekant några fler länder i EU.

Till Centerpartiet skulle jag vilja säga att jag är fullkomligt övertygad om att vi måste driva linjen om att ta bort alla subventioner på jordbruks-sidan. Om vi inte gör det kommer vi inte att få en rättvis världsordning. Att ta bort jordbruksstöden är den absolut viktigaste enskilda åtgärden för u-länderna.

Fru talman! Något som diskuterats mycket i WTO-förhandlingarna är avtalet om handel med privata tjänster, det som man brukar kalla GATS. Jag är övertygad om att en värld utan tjänstehandel är en fattigare värld. Därför är det viktigt att få till stånd väl fungerande avtal också kring tjänstehandeln, för utan avtal kommer de små och fattiga alltid att förlora mest.

De pågående förhandlingarna har väckt många känslor, och en del missuppfattningar föreligger. Jag vill därför understryka att GATS är ett regelverk för privata tjänster, ingenting annat. Offentliga verksamheter berörs inte av avtalet, vare sig det existerande eller det som vi nu förhandlar kring. Varje land väljer själv inom vilka sektorer man vill göra åtaganden, och regleringar kan också göras av både miljö- och hälsoskäl.

Sverige är ett av världens mest öppna länder för tjänstehandel. Samtidigt har Sverige förmodligen världens största offentliga sektor. Frågan om balansen mellan privat och offentligt har alltså ingenting med WTO att göra. Vi i Sverige är till exempel gärna med på en fri marknad för bank- och försäkringstjänster, men vi avvisar handel med offentligt finansierade sjukhus och utbildning.

Den oro som finns beror säkert till viss del på det hemlighetsmakeri som präglat EU, och även andra länder inom WTO, och deras sätt att sköta förhandlingarna. Därför har Sverige agerat och agerar hela tiden för en ökad öppenhet och tydlighet. Vi vill att den öppenhet som gäller i Sverige också ska gälla inom både EU och WTO. Näringsutskottet kommer också, som tidigare sagts, att bidra till den öppenheten genom att anordna en öppen hearing inför Cancunmötet.

Fru talman! Allmänt sett skapar ytterligare liberaliseringar på handelsområdet förutsättningar för en effektivare resursanvändning. Samtidigt kan ökad internationell handel, som inte åtföljs av en ansvarsfull miljöpolitik, ha negativa konsekvenser. I Dohaförhandlingarna blev det ett genombrott för miljöfrågorna och för hållbar utveckling.

För första gången ska WTO-länderna förhandla om hur handelsreglerna förhåller sig till internationella miljöavtal. Inget land ska hindras från att vidta åtgärder för att skydda människor, djur, växter eller miljö. Detta har bemötts med viss skepsis från u-ländernas sida. Det finns ett misstroende att i-länderna använder denna miljöhänsyn som förtäckt protektionism.

På samma sätt är det med handel och arbetsvillkor. Sverige arbetar för att det inrättas ett permanent gemensamt forum mellan WTO och ILO. Detta finns också med i den nya rundan. Men man kan inte bortse från att det finns svårigheter att skilja mellan dem som motiveras av en genuin önskan om att de mänskliga rättigheterna respekteras och vår

miljö värnas och dem som använder mänskliga rättigheter och miljöhänsyn som en täckmantel för protektionism.

På samma sätt kan man säga att man inte vill ha arbetsrättsregler eller annat, och i stället gömma sig för frihandel. Sverige har här en viktig roll genom vår långa tradition av internationellt arbete som inte har grundats på egennytta.

Vi socialdemokrater anser att det är viktigt att också moral och etik finns i handelsreglerna. Vi är inga doktrinära frihandelsentusiaster som skriker Lämna marknaden i fred! Självklart måste vi stävja alla avarter både i Sverige och i andra länder.

Fru talman! Vi socialdemokrater kommer att fortsätta att arbeta för en friare världshandel, ökad rättvisa och minskad protektionism. Med detta yrkar jag avslag på motionerna och bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 173 STEFAN HAGFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till Marie Granlund. Jag sade i mitt anförande att det råder rätt så stort samförstånd i dessa frågor, men det finns nyansskillnader. Jag upplever att majoriteten i vissa frågor vill gå fram väldigt försiktigt och avvaktande, medan vi moderater vill driva på och nå resultat.

Ett bra exempel är EU:s jordbrukssubventioner. Där skriver majoriteten följande: ”När det gäller EU:s exportsubventioner på jordbruksområdet är det utskottets absoluta uppfattning att dessa på sikt måste avskaffas”. Lite längre fram står: ”Enligt utskottets sätt att se bör Sverige även fortsättningsvis verka för att den inslagna vägen målmedvetet fullföljs”. Ja, det låter ju bra.

Man skriver att man är absolut säker på sin uppfattning, men så kommer formuleringen ”på sikt måste avskaffas”. Det kan väl inte vara att driva på i dessa frågor. Mitt svar blir därför – Marie ställde ju en fråga till mig – att vi moderater, och för övrigt också ett par andra borgerliga partier, i stället säger att vi vill anta en bindande plan för avveckling av jordbrukssubventionerna.

Det är ett sätt att driva på. Jag tror att Marie liksom jag vet hur man driver olika frågor för att det ska hända någonting. Det gäller naturligtvis att inte förtrötts utan ta upp dem om och om igen, gå på sina ministrar och jaga dem med blåslampa och kontakta EU-parlamentariker, och så vidare.

Den andra frågan till Marie Granlund är om hon delar min uppfattning att det är u-länderna som är de stora vinnarna om man i i-länderna tar bort subventioner, tullar och andra handelshinder.

Anf. 174 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Om man gör en liten historisk tillbakablick på jordbrukssubventionerna var Socialdemokraterna ett av de partier som drev att Sverige inte skulle ha några subventioner alls på jordbruksområdet. Vi fick som bekant återreglera detta när vi blev medlemmar i den europeiska unionen. Vi har inte tyckt att det var väldigt bra, men så är det.

Det är klart att man om man vill framstå som populist eller speciellt drivande kan skriva i ett betänkande att man ska ha bindande lagar om att avveckla jordbrukssubventionerna i EU. Jag vet bara inte om Stefan Hagfeldt tror att man genom att driva det i EU får med sig Frankrike,

Spanien och så vidare som är de stora bromsklossarna här. Blir det bättre för att man driver de kraven?

Sverige har gjort så mycket som man kan göra men har väldigt märkliga intressen mot sig. De enda som vi har på vår sida i förhandlingarna är mer eller mindre Holland. Det är Sverige och Holland som är de mest frihandelsvänliga i EU i dag.

Jag tror också att jag sade i mitt tidigare anförande att jag är övertygad om att den absolut enskilt viktigaste åtgärden för att stärka u-ländernas situation är att Europa men också USA och de så kallade Cairnsländerna avvecklar sina jordbrukssubventioner. Jag är övertygad om att det är den absolut viktigaste åtgärden. Men vi är några fler länder i EU än Sverige och Holland.

Anf. 175 STEFAN HAGFELDT (m) replik:

Fru talman! Det är riktigt att det finns ett stort motstånd mot att ta bort jordbrukssubventionerna. Det verkar gå i mycket långsam takt. Men ska man åstadkomma någonting kan man inte nöja sig med att säga att det bara är ett par länder ytterligare som stöttar utan man måste driva frågan.

Det är inte fråga om att vara populistisk och ensidig när man skriver i ett sådant här betänkande. Det gäller också att leva upp till vad man vill åstadkomma. Jag hävdar fortfarande att det måste vara en väldigt passiv skrivning i utskottet. Om man nu absolut har uppfattningen att jordbrukssubventionerna ska tas bort, varför skriver man då att de ”på sikt” ska avskaffas?

Det svar jag fick om u-länderna var positivt. Vi är säkert överens där. Men även här gäller att vi från Sverige hela tiden försöker att gå snabbare fram för att ta bort olika handelshinder.

Anf. 176 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Genom det långa regeringsinnehav som Socialdemokraterna haft har vi också lärt oss att vara lite pragmatiska och välja våra krig. De skrivningar man fick igenom i Doha om att avveckla subventionerna var ganska milda. Inte ens de har EU levt upp till i dag. Frågan är då om man ska dra på ännu mer eller om vi ska försöka att åstadkomma det.

Vi vill avveckla jordbrukssubventionerna. Jag kommer säkert att få utveckla det mer i nästa replikskifte. Det vill vi göra. Men jag tror att det är ganska klokt att inte stänga huvudet blodigt utan använda kraften, som är väldigt viktig i förhandlingarna, till att försöka hitta lösningar som är verkningsfulla.

Anf. 177 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tror att vi är överens om nästan allting Marie Granlund och jag. Men jag tycker att det är lite oklarheter med jordbrukssubventionerna. Om man ska totalt avveckla allt jordbruksskydd, som det står, har man då funderat igenom vad det kan innebära?

Innebär det att EU ska avveckla sitt jordbruksskydd totalt oberoende av vad övriga världen gör, eller är målsättningen att hela världen ska avveckla allt jordbruksskydd? Ska även de fattiga länderna förbjudas att skydda sitt eget jordbruk?

Det är en väldigt viktig diskussion som vi måste ta. Risken är stor att vi får ett industrijordbruk som slår ut familj jordbruket med enorma sociala konsekvenser i hela världen om man inte ser upp och har skyddsmekanismer för det. Jag vill gärna att Marie Granlund lite grann utvecklar de tankarna.

Anf. 178 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Om man nu ska vara formell tror jag att det står i det avsnitt som handlar just om EU, och det diskuterar vi där. Det är väldigt viktigt att EU totalt avvecklar subventionerna. Men som jag sade tidigare är det självklart också väldigt viktigt med USA, som inte har samma sorts stöd som vi men som har ett annat stöd till sitt jordbruk. Det handlar också om Australien och de länder som ingår i Cairnsgruppen. Det handlar självklart också om dem.

Det här betänkandet har dominerats av frågan om hur man ska kunna utjämna skillnaderna i världen. Om EU enskilt ska vidta någon åtgärd för utvecklingsländerna är jag övertygad om att det är den enskilt viktigaste åtgärden att ta bort jordbrukssubventionerna. Det ska självklart inte bara ske i EU.

Jag tror inte att man ska villkora att vi ska ta bort jordbrukssubventioner med att vi inte kan ta bort dem om inte andra gör det. Då kommer inte någonting att hända. Jag tror att vi måste påbörja detta. Samtidigt ska vi självklart driva att andra starka krafter som också hindrar u-länderna från att ta del av det som de har rätt till också vidtar åtgärder.

Anf. 179 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Tack för det svaret. Jag håller med om att de exportsubventioner som man använder är närmast kriminella i vissa fall eftersom de slår ut de fattiga ländernas jordbruk. Det finns en allt starkare diskussion runtom i världen. För att man ska bevara ett levande jordbruk i alla delar av världen där det nu finns måste varje land ha vissa möjligheter att skydda en egen basproduktion.

Jag tror att vi måste ta den diskussionen. Risken är annars att om man hanterar jordbruksprodukter på samma sätt som industriprodukter kommer vi att få ett industrijordbruk som jag tror att väldigt få av oss egentligen vill ha. Vi måste ha miljömässiga och sociala begränsningar för hur handeln på jordbruksområdet sker.

Anf. 180 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Det tror jag också. Vi ska dra vårt strå till stacken, eftersom vi har återreglerat vårt jordbruk. Men det berör framför allt inte Sverige utan andra länder i Europa. Vi kan börja med exportsubventionerna så får vi se sedan vad vi kan åstadkomma. Det är svårt nog att ta bort dem. Det kommer att vara ett långsiktigt projekt hur gärna man än vill göra detta.

Anf. 181 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Det utvecklingsperspektiv, de fattigas perspektiv, som sägs präglade världshandelns utveckling och dagordning efter Doharundan

i november 2001 borde rätteligen ha varit WTO:s startpunkt när WTO en gång bildades.

Nu har vi i dag att ta ställning till ett betänkande som ”hyser förhoppningar” om att processen för fri handel också ska innebära rättvis handel och att den processen eventuellt är igång. Miljöpartiet har med tvekan och efter ingivande av viktiga ändringsförslag biträtt betänkandet. Men vi har anledning att blott ha nedtonade förhoppningar.

Visst har någonting hänt efter de stora bataljerna i Seattle år 1999 mot de då uppenbara tokigheterna som WTO-mötet avhandlade där. Det var kanske till och med nödvändigt med bataljer för att vi här i dag ska höra att så många av de traditionella partierna avger vittnesmål om hur väl de vill våra resurssvagare systrar och bröder i MUL-länderna.

På mina få minuter hinner jag bara beröra några få punkter som inger Miljöpartiet fortsatt och stor oro och som gör oss fjärran från trygga när det gäller att den process som startat kommer att utmynna i god utveckling för alla och att det kommer att bli det givna resultatet.

Det gäller till exempel de goda Marrakechbesluten. De är inte implementerade. Var finns matbistånd, den ökade jordbruksproduktiviteten och de förbättrade infrastrukturerna för jordbruket i MUL-länderna?

Hur vet vi att de korrekationer som man har satt runt *Dispute Settlement Body*, det vill säga konfliktlösningspanelen och de mekanismer som i dag är bland de starkaste i världen som inte är militära, trots allt inte kommer att vidmakthålla bekämpandet av handelshinder som sitt överordnande mål och att man därmed inte kommer att döma bara till de storas och rikas fördel?

Vet vi att de rika länderna och de starka bönderna verkligen kommer att upphöra med dumpning av sitt överskott?

Kan vi lita på att subsidier till en tokig fiskeripolitik verkligen får ett slut?

Var finns de bindande sociala och miljömässiga reglerna för företag?

Det verkligt stora problemet med WTO är att trots att översynen – *repair, renew and reform* – som ni minns långt ifrån är slutförd så ska nya områden hela tiden införas på handelsagendan. Nya områden exponeras för en världshandelsordning som lämnar mycket övrigt att önska. Vår regering står uttryckligen för att inte vänta och utvärdera till de fördelade ländernas fördel utan att med full hastighet fullfölja arbetet med att inkludera fler och fler områden som handelsobjekt med påstådd likvärdighet i en frihandelsprocess som vi måste våga sätta betingelser för.

Utskottet är trots allt mer sansat och mer inne på att tillpassa villkoren efter de långsammaste ländernas behov. Men 30 länder saknar fortfarande kontor över huvud taget för WTO i Genève. Flera av de fattiga länderna har kanske bara en till två anställda. Hur ska de kunna värja sig mot att bli överkörda, nedlobbade och uteslutna av WTO-intressenter som är betydligt mer resursstarka? Hur ska de till exempel kunna hinna med att förhandla och gå på möten som kanske avsiktligt – där sätter jag ett frågetecken – har lagts samtidigt.

TRIPS är ett annat område som ska inlemmas. Det ger rika företag en alltför stor frihet att patentera genmaterial som finns i syd utan att de fattiga länderna får rättmätig del i vinster eller rätt att fritt och traditionellt kunna nyttiggöra sig växter och biomaterial på lokal nivå.

Investeringsavtalet, det så kallade MAI 2, knackar på. Man måste fråga sig: Investeringar på vems villkor? Det är som att ha en vricklig gammal bil och ha tid för besiktning men ändå köra på med full gas och konstant lassa in mer prylar och fler människor i kärran trots att många passagerare tycker att den borde ha körförbud. *Haraka haraka haina baraka* – så lyder ett mycket utbrett och väl anpassat swahiliskt ordspråk som betyder brådska, brådska skapar ingen lycka.

Det kanske mest aktuella är ändå den obskyra GATS-processen, om vilken nu alltfler har blivit medvetna. Varför inlemma utvecklingsländerna i den gigantiska världshandelstjänstemarknaden och påtvinga dem den när skrivningarna är så tånjbara och när kunskapen och informationen så bistert har förmörkats?

Jag vill att vår regering ska inkomma till riksdagen med en skrivelse för förankring innan man går till ministermötet i Cancun i september för att skapa delaktighet och förankring.

Om vi slutligen, fru talman, verkligen menar allvar med paragraf 2 i Dohaprotokollet och om vi verkligen menar allvar med Johannesburgsdeklarationen så borde WTO vara *underställt* FN, och alla vi aktörer borde samfällt mer jaga utvecklingshinder än handelshinder.

Anf. 182 NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Min replik ska egentligen gå till Ingegerd Saarinen, men jag missade repliken eftersom jag hade lite saker att ordna med familjen.

Jag tror att hon sade att man med gynnsammare tullar borde gynna produkter som är Kravmärkta. Jag har uppfattat att ni är för en rättvis ...

Anf. 183 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna om att repliken gäller Lotta Nilsson Hedströms anförande.

Anf. 184 NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Kan hon inte svara som miljöpartist? Då har jag ingenting. Jag tänkte bara höra vad Miljöpartiets åsikt var.

Anf. 185 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Jag vill säga till Lotta Nilsson Hedström att man kunde tycka att det var sympatiskt att regeringen skulle inkomma med en ny skrivelse om detta. Anledningen till att den inte gör det är att det inte har hänt något nytt sedan den tidigare skrivelsen. Om det hade gått som det skulle i Seattle, vilket det inte gjorde mycket beroende på USA, så hade saker och ting blivit åtgärdade och vi hade kunnat ta ett steg ytterligare. Så har det inte blivit, och därför finns det inte skäl att komma med en ny skrivelse. Det handlar inte om att man vill undanhålla riksdagen någonting, utan det handlar om att samma ställningstaganden redan gäller.

Jag skulle också vilja fråga Lotta Nilsson Hedström om hon tror att världen skulle vara bättre utan GATS. Skulle det vara bättre att varje land förhandlade med varandra? Skulle det stärka u-ländernas position?

Vi tror att det är viktigt att man har lagar och regler som gäller alla. Annars kommer de stora multinationella företagen bara att kunna ta för sig. Även små länder måste kunna exportera. Sverige måste kunna få

exportera miljöteknik och annat som vi är bra på under förutsättning att andra länder vill ha de tjänsterna.

Prot. 2002/03:79
26 mars

Anf. 186 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Låt mig tydliggöra att vi tycker att det är bra med världshandel och bra med reglerad världshandel. Vi ska ha en världshandelsorganisation som ska beflita sig om goda och rättvisande regler för god handel – det är självklart. Det är det som WTO syftar till.

Problemet, Marie Granlund, är tidsaspekten. Det är precis som jag sade på swahili – det är brådskan. GATS-avtalet implementeras innan WTO:s egen process är i mål på ett tillfredsställande sätt. Det är det som är det absolut största problemet med GATS. Tjänster kommer att behöva regleras och ska regleras. Men nu görs det på ett sådant sätt att de fattiga länderna blir överkörda i processen, precis som de blir i TRIPS-avtalet, precis som de hotar att bli det i ett investeringsavtal och precis som de har blivit det på flera olika sätt fram till *repair, reform and renew* och Dohadeklarationen. Det är tidsaspekten, Marie Granlund, som är det riktigt stora problemet.

Vad gäller regeringen och en ny skrivelse så finns det visst all anledning för regeringen att visa mycket bättre god vilja att öppna processen för svensk allmänhet, för svenska parlamentariker och för organisationer, engagerade grupperingar och människor som faktiskt vill ta del av processen och kunna följa den – allt i öppenhetens anda. En sådan skrivelse skulle verkligen kunna tas som ett bevis på att nu har svensk regering betänkt sig, mörkar inte och skyller inte på att det är EU som mörkar utan går själv ut med detta och säger: Det här driver vi! Det här är de positioner som vi kommer att förfäkta i Cancun!

Anf. 187 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Jag tror fortfarande att det är viktigt att man kan göra två saker samtidigt. Jag tror att det är viktigt att man förbättrar och driver på GATS-avtalet. Jag tror att det är viktigt att man har lagar och regler precis som man har när det gäller varuproduktion. Det är viktigt att man också har det när det gäller tjänstehandeln, för den växer lavinartat.

Jag tror inte att man kan säga att man tvingar in u-länderna.

För det första så är en majoritet av de länder som ingår i WTO i dag u-länder. Det är mer än 144 länder, och två tredjedelar av dessa är utvecklingsländer. Många av dem vill vara med på detta. Man kan inte bunta ihop alla utvecklingsländer till en klump, utan de är faktiskt individuella länder med många olika synpunkter och det är alltså många som vill vara med.

För det andra: Ska man då säga att Kina och andra är korkade som vill vara med och som också vill vara med i GATS-avtalet? Jag tror att det är viktigt att ta u-länderna på allvar och hela tiden driva på för att de ska få bättre villkor. Men de kan också besluta själva. Det är inget i GATS-avtalet som direkt kommer att påverka u-länder. Det är u-länderna själva som bestämmer om de vill öppna sina marknader. Jag tycker inte att man ska öppna vattenförsörjning och sådant för privat drift. Jag tycker inte att man ska göra det i Sverige och jag tycker inte att man ska göra det i Gambia, men det är varje land själv som får besluta om det. Och har man bestämt att man ska göra det så är det viktigt att man har lagar och

*Vissa utrikeshandels-
politiska frågor*

regler för att inte de multinationella företagen ska dominera världen på grund av att de har mer pengar och mer makt. Då måste det finnas lagar och regler som gäller lika både för små och stora företag.

Anf. 188 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Problemet, Marie Granlund, är att de reglerna inte finns i dag. Vi är inte trygga med vad som avhandlas inom WTO:s egen process. Jag kan bara repetera detta. Det finns ingen poäng med att göra två saker samtidigt, som du säger, när vi vet att de fattiga länderna och de små företagen inte kan hävda sig och inte kan skapa de avtal som gynnar dem själva i dag. Vi måste titta på processen först. Det är oerhört grundläggande.

Vill vi verkligen ha en rättvis världshandel och stå upp för de goda intentioner som till exempel finns i betänkandet måste vi bromsa och säga: Inte än. Inte TRIPS ännu, inte investeringar ännu, inte GATS ännu.

Jag menar att detta också är en förpliktelse för den svenska regeringen att förfäkta. Tycker inte Marie Granlund att det ligger någonting i de senaste 4–5 årens starka kritik av WTO-processen? Tycker du att det är nog med de ansatser som har gjorts men ännu inte har lett i mål?

Jag menar att man tar de fattiga länderna på allvar om man ger dem möjligheter att vara likvärdig partner i förhandlingsprocesserna. De ska inte vara objekt som blir nedlobbade och som inte ens har råd att ha ett eget lobbykontor i Genève och med pengars makt kunna övertala andra till att ingå avtal. Det är viktigt och grundläggande att skilja på rika människor i fattiga länder och fattiga människor i fattiga länder. Detta är någonting som man bör betänka. Jag klumpar inte ihop fattiga länder. Det är tvärtom att göra dem till äkta subjekt på till exempel en världshandelsagenda. Ett lugnare tempo i världshandelspolitiken är av nöden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 mars.)

13 § Vissa frågor om arbetslöshetsförsäkringen m.m.

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2002/03:AU4
Vissa frågor om arbetslöshetsförsäkringen m.m. (förs. 2002/2003:RR8 delvis).

Anf. 189 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! När ska den socialdemokratiska regeringen och arbetsmarknadsutskottets socialdemokratiska ledamöter inse att dagens regelverk för arbetslöshetsförsäkringen är ett oöverskådligt och otympligt lappverk och att kopplingen mellan fackförbunden och arbetslöshetskassorna snarast bör brytas? Det är en retorisk fråga. Svaret är tyvärr givet. En socialdemokratisk regering kommer aldrig att bryta sambandet mellan fack och a-kassor.

Skälet är att sambandet är en avgörande orsak till den höga organisationsgraden i Sverige. Det är inte någonting som LO hymlar om. I en

broschyr skriver LO att sambandet mellan facket och a-kassan är en annan avgörande orsak till att så många löntagare är med i en facklig organisation.

Det är alltså tillhörigheten till en a-kassa som ska locka medlemmarna till de fackliga förbunden. Det borde vara omsorgen om medlemmarna och den fackliga hjälp som man får av sitt medlemskap som gör att arbetstagaren söker medlemskap i facket, inte att a-kassor administreras av facket och underlättar utbetalningar vid arbetslöshet.

Jag är övertygad om att alla som lyssnar till den här debatten säkert har hört otaliga exempel på hur de som står utanför facket har svårigheter med att få ut sin arbetslöshetsförsäkring, inte för att de inte är berättigade utan just för att de inte är fackligt anslutna. En sådan ordning är naturligtvis oacceptabel och borde därför snarast förändras.

Fru talman! Som alla vet lämnar LO stora summor av medlemmarnas avgifter till det socialdemokratiska partiet, oavsett om medlemmen är socialdemokrat eller ej. Vi har hört hur fackliga företrädare vittnar om att regeringen måste leverera annars dras bidragen in. Vad säger Miljöpartiet som stödparti till regeringen? Är ni också tvingade att ställa upp på fackets krav för att få vara med i regeringsarbetet?

Då arbetslöshetsförsäkringen till mer än 90 % finansieras via statskassan och a-kassornas regelverk fastställs av riksdagen, finns det enligt min mening ingen som helst anledning att fackliga a-kassor ska administrera och besluta om utbetalningar. Det borde vara en självklarhet att a-kassorna ska vara fristående och administreras av staten, oavsett om fackförbunden förlorar medlemmar eller ej.

På samma sätt borde det vara en självklarhet att arbetslöshetsförsäkringen ska vara allmän och obligatorisk, det vill säga omfatta alla som uppfyller försäkringens villkor.

Det finns en del pikanta inslag i det här betänkandet. Under utskottets ställningstagande skriver majoriteten, angående att regeringen ansett sig tvingad att införa en myndighet som övervakar a-kassorna, att denna myndighet kommer att säkerställa en likabehandling av den arbetssökande och att missbruk av systemet undviks. Det är alltså ett mycket klart erkännande av att dagens system med de fackliga a-kassorna inte fungerar tillfredsställande.

Tyvärr kommer den nya myndigheten troligen att få det svårt att övervaka de fackliga a-kassorna. Som Riksrevisionsverket påpekar utgör a-kassornas privaträttsliga ställning ett hinder för en effektiv tillsyn. Även Statskontoret pekar på att statsbidragen inte är utformade på ett sätt som stimulerar till god hushållning med skattebetalarnas pengar. Det är någonting för socialdemokraterna att tänka på.

Då de socialdemokratiska ledamöterna, genom kopplingen till facket, inte lär ändra uppfattning – jag har inga som helst förhoppningar om det, hur goda argument det än finns – skulle det vara intressant att höra Miljöpartiets inställning till de fackliga a-kassorna.

Fru talman! Sveriges riksdag har år efter år lappat och lagat i ett system för arbetslöshetsförsäkringen. Regler har ändrats upprepade gånger. Efter varje ingripande blir systemet mer och mer överskådligt. Varken arbetslösa eller de som ska hantera försäkringen har en överblick över vad som gäller. Det kan gälla inträdesvillkor, medlemsvillkor, arbetsvillkor, ersättningslängd, ersättningsnivåer, vad som gäller för studerande,

egenföretagare, invandrare, ungdomar, deltidsarbetare, personaluthyrningsföretag med mera.

Det är dags att diskutera en ny allmän arbetslöshetsförsäkring. Det är angeläget att snarast möjligt tillsätta en utredning med en parlamentarisk sammansättning.

Vi moderater skulle vilja se att en arbetslöshetsförsäkring bygger på några fundamentala grunder.

- Den ska vara obligatorisk och allmän. Den ska alltså omfatta alla och administreras av det allmänna, det vill säga staten.
- Den ska vara solidariskt finansierad. Den ska alltså inte relateras till risken att bli arbetslös.
- Den ska ha ett tydligt försäkringsmässigt samband genom en utökad egenfinansiering.
- Den ska vara en omställningsförsäkring, det vill säga den måste ha en tidsmässig begränsning.
- Den ska vara enkel och tydlig och präglas av legitimitet och rättssäkerhet så att det blir ett minskat behov av kontrollsystem och sanktionssystem.
- Den bör samordnas med övriga socialförsäkringssystem.

Fru talman! Under tiden som en översyn pågår av en ny allmän arbetslöshetsförsäkring måste egenföretagarnas villkor snabbast möjligt ses över. Småföretagare, jordbrukare och andra egenföretagare måste ha en ekonomisk trygghet och känna att de har klara regler vid en eventuell arbetslöshet.

Sedan början av 2001 har Regeringskansliet sysselsatt en analysgrupp med ersättningsrätten för företagare och de gränsdragnings- och tillämpningsproblem som finns för uppdragstagare och för det kooperativa företagandet. Enligt uppgift kommer en departementspromemoria någon gång under året.

Det är dock inte utvärderingar och analyser som småföretagarna behöver utan klara regler för ersättningsrätt och tillämpningar så att inte olika a-kassor bedömer arbetslösa företagare olika. Därför förordar vi att en parlamentariskt sammansatt grupp får i uppgift att snabbt se över företagares ersättningsrätt och komma med förslag till regler.

Fru talman! Med anledning av det sagda yrkar jag för tids vinnande bifall endast till reservation 1 men står naturligtvis även bakom reservation 7.

Anf. 190 MAURICIO ROJAS (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1. Vi står också bakom reservation nr 7, men vi nöjer oss med att yrka bifall till reservation nr 1.

Reservationen handlar om ett behov av en allmän översyn av arbetslöshetsförsäkringen. Vi ska försöka motivera den, och för att göra detta vill jag gå tillbaka till början av hela det system som vi har i dag.

Den första arbetslöshetsförsäkringen kom 1934. Om man läser lite av de debatter om den som fördes i både första och andra kammaren, ser

man att systemet redan då det föddes hade fyra nyckelproblem som går igenom i alla reformer från 70-talet och 90-talet och även dem som vi diskuterar nu, problem som vi aldrig har kunnat lösa. De fyra problemen är följande.

Det första är det allvarligaste och det som borde vara viktigast att diskutera. Arbetslöshetsförsäkringen fokuserar på symtomen på ett problem men inte på själva problemet. Man vill kompensera ett inkomstbortfall men har inte kunnat göra någonting åt bortfallet av jobbet, som är själva problemet. Man har därför under hand försökt komplettera försäkringen med olika åtgärder.

Det senaste i den långa raden av arbetsbefrämjande åtgärder är den så kallade aktivitetsgarantin. Men jag tror att vi saknar en systematisk koppling mellan försäkringen mot bortfall av inkomst och själva problemet. Hur ger vi människorna rätten att arbeta?

Det andra problemet är att försäkringen alltid har fokuserat på dem som förlorar sitt jobb och lämnar dem som aldrig har haft jobb lite vid sidan om. Det här är viktigt för den kategorin har alltid varit ganska stor och är i dag mycket stor.

Det tredje problemet är att man redan från 30-talet har ställt olika grupper utanför, inte bara dem som aldrig har kommit in i arbete och som *per definition* aldrig har kvalificerat sig till försäkringen utan också många yrkesgrupper. I 1934 års lag gäller det hemarbetande personer och företagare. Företagare hamnar nästan alltid i strykclass här. Vi kan sedan gå fram till våra dagar och se att det alltid finns kategorier av människor som inte har varit försäkrade.

Det fjärde problemet, som diskuterades redan på 30-talet och sedan har återkommit hela tiden, är den korporativa struktur som försäkringen har och som innebär en mycket problematisk sammanblandning av privata organisationer, myndighetsutövning, offentligt finansierade bidrag och mycket annat. Jag tror att det är en ganska olycklig kombination. Jag kan förstå varför, och föregående talare har gett en hel del motiv för detta, men jag tror att det här är problematiskt. Det var problematiskt på 30-talet och är det fortfarande.

De här fyra grundproblemen går igenom i reformerna 1973, 1997 och 2000. När man läser betänkandet och de olika motioner som kommer att avslås på löpande band i morgon ser man att det på olika sätt handlar just om detta. Miljöpartiet tar till exempel upp invandrarna, och det är viktigt att man gör så. Det funkar inte riktigt, och det vet alla. Det är en typisk grupp som inte kvalificerar sig in som andra.

Vänsterpartiet nämner företagare, framför allt småföretagare. Vi vet att de har problem som är ganska gamla. Andra nämner delägare i kooperativa företag, jordbrukare och deltidsarbetare, och Vänsterpartiet påpekar mycket förtjänstfullt att många av bristerna drabbar kvinnor. Vi har stora grupper av invandrare, kvinnor och småföretagare som lever i en ganska stor otrygghet. De här grupperna, som borde vara prioriterade i och med att de är väldigt utsatta i många avseenden, tjänas inte bra av vårt nuvarande system.

Det samlade resultatet av inte minst Vänsterpartiets och Miljöpartiets motioner borde vara att man bejakar en översyn av systemet. Tyvärr landar man ungefär på att läget är okej. Till och med den motion som väckte mina förhoppningar om att åtminstone företagarnas situation

skulle analyseras lite djupare har man hoppat över med en mycket intressant formulering i väntan på någonting. Det här är så stora och allvarliga problem, som drabbar människor som vi borde vara solidariska med, att det låter lite egoistiskt politiskt taxerande att inte diskutera dem. Man borde ta de fyra problemen på allvar och lösa dem om det går.

Inget av de problem som jag nämnt är enkla att lösa, och jag skulle inte vilja hävda att Folkpartiet har färdiga lösningar. Jag är mindre säker än föregående talare, och jag tror att vi måste vara ödmjuka, för jag tror att det finns en orsak till dessa problem, som fanns redan på 30-talet. Det finns verkliga problem som inte beror på att några är illvilliga, och dem måste vi diskutera.

Jag menar att vi någon gång i framtiden måste ta itu med frågan om rätten till arbete. Jag skulle vilja se en försäkring som skiljer sig mycket från dagens men som framför allt betonar och har något slags mekanismer som ger människorna rätt till arbete efter en viss tid, så att det problemet blir löst. Jag skulle inte vilja se utförsäkrade människor utan människor som går till någon form av arbete när de inte kan fortsätta i det vanliga systemet. Jag tror att förslaget från Folkpartiet om en arbets- och utvecklingsgaranti kan vara ett steg ditåt, om det kan kopplas ihop med ett väl fungerande försäkringssystem.

Anf. 191 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 4 tar upp olika motionsyrkanden som väckts under allmänna motionstiden om utformningen av arbetslöshetsförsäkringen.

Kristdemokraterna har fem reservationer till detta betänkande, och vi står självklart bakom alla fem, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation nr 5.

Vår första reservation och vår femte reservation, som vi delar med de övriga borgliga partierna, handlar om att vi vill ha en rejäl översyn av hela arbetslöshetsförsäkringen. Vi anser att nuvarande försäkring är ett lapptäcke av regler som är krångliga både för de arbetslösa och för den personal som ska hantera försäkringen. Försäkringen ska bygga på enkla och överblickbara regler, som är anpassade till dagens arbetsmarknad. Nuvarande regler är utformade för en tid när flertalet hade fasta heltidsanställningar, och de missgynnar andra anställningsformer.

Nutek anser att det startas alldeles för få företag i Sverige och har därför som mål att fram till år 2006 skapa 45 000 nya företag per år. För att stimulera till detta nyföretagande administrerar Almi 2,6 miljarder kronor för lån till dessa nya företag. Parollen är att Sverige behöver nya företag för att skapa nya jobb.

Samtidigt, fru talman, så missgynnas egenföretagarna å det grövsta när det gäller arbetslöshetsförsäkringen, och det råder en stor osäkerhet om vad som gäller för denna grupp. Nuvarande regler med krav på avregistrering av firman och varaktigt avbrytande av verksamheten gör det svårt att behålla en firma vid tillfällig arbetslöshet. Om orderingången minskar och arbetslöshet inträffar så ska försäkringen träda in, men man ska för den skull inte köra en verksamhet i botten. Det måste gå att snabbt sätta fart på firman igen när beställningarna åter igen börjar rulla in. Här behövs ett mera flexibelt tänkande om arbetslöshetsförsäkringen

om regeringens, läs Nuteks, ambitioner med 45 000 nya företag per år ska startas.

Vi kan konstatera att regeringen för två år sedan tillsatte en analysgrupp som ska se över vad som gäller för företagens ersättningsrätt. Vi anser dock att detta inte är tillräckligt. Vi vill i stället snabbt tillsätta en parlamentarisk utredning som ska se över ersättningsrätten för både företagen, jordbrukarna och delägare i kooperativ. Andra grupper som har det svårt med dagens system är invandrade svenskar, som ofta har egna företag och som råkar illa ut med det nuvarande krångliga arbetslöshetsförsäkringssystemet. Bara ordet är svårt att säga!

Andra skäl som talar för en översyn är relationerna mellan de fackliga organisationerna och arbetslöshetskassorna, som Patrik redogjorde för. Arbetslöshetsförsäkringen är en märklig försäkring. Den sköts av från staten fristående arbetslöshetskassor, men i de flesta fall med starka band till olika fackliga organisationer. Samtidigt är det myndighetsbeslut som a-kassorna fattar, och deras verksamhet bekostas nästan helt med statliga medel.

I två olika utredningar som Statskontoret respektive Riksrevisionsverket har gjort har man ifrågasatt dagens system med fristående a-kassor knutna till fackliga organisationer. Detta är också något som bör tas upp i den allmänna översynen av arbetslöshetsförsäkringen.

Vi har i en separat reservation tagit upp problemen med a-kassornas inträdeskrav, som även de är krångligt utformade och innehåller en mängd begränsande komponenter. Nuvarande system med att man måste arbeta ett visst antal timmar per månad för att få tillgång till försäkringen bör ändras till att man räknar ett visst antal timmar på ett år, detta för att inte missgynna dem som är säsong-, projekt- eller deltidsarbetande.

Nuvarande system ger fel signaler om man inte får tillträde till arbetslöshetsförsäkringen därför att man förlagt sin arbetstid mer flexibelt och fritt än vad regelsystemet tillåter. För många blir det också i dag ekonomiskt ofördelaktigt att bryta en arbetslöshetsperiod med kortare arbeten.

Vidare anser vi kristdemokrater att studerande ska få arbetslöshetsförsäkring under ferierna. Detta är inte minst viktigt för de äldre studenterna med försörjningsansvar. Det förekommer att studenter tvingas avbryta sina studier för att åter få rätt till arbetslöshetsersättning. Detta rimmar dåligt med regeringens intentioner om det livslånga lärandet.

Fru talman! Jag vill till slut ta upp vad som sägs i vår reservation om familjehemsföräldrars rätt till arbetslöshetsförsäkring.

Att vara familjehemsförälder är en viktig uppgift, och det tar mycket tid och känslor i anspråk. Kommunerna annonserar ofta i dagspressen efter familjehem, och det är minst sagt svårt att rekrytera nya familjehem i dag. Med allt fler splittrade och trasiga familjer med otrygga barn som far illa, så behövs det trygga och omvårdande familjehem som orkar med den extra arbetsbelastning som det innebär att ta hand om ett barn vars föräldrar av olika skäl inte klarar sin föräldraroll.

I betänkandet skriver utskottsmajoriteten att samhällsutvecklingen har inneburit att de flesta familjer behöver två inkomster i dag för att klara sitt uppehälle. Ja, med den förda vänsterpolitiken i landet så har det tyvärr blivit så med det höga skattetrycket. Men detta skrivs i samband med att man redogör för att man inte kan vara beroende av sin ersättning för familjehemsuppdraget för sin försörjning. Att ha ett familjehemsupp-

drag räknas normalt inte som förvärvsarbete, eftersom familjehemsföräldrarna inte är anställda av socialtjänsten utan är arvoderade, trots att många familjehemsföräldrar är detta på heltid. De utför alltså ett heltidsjobb för samhället men får inte tillgodoräkna sig detta för arbetslöshetsförsäkringen.

Min erfarenhet av vänner som är familjehemsföräldrar är att det krävs mycket arbete, mycket tid, mycket tålamod och även tårar för att rätt kunna fungera som ställföreträdande föräldrar. Dessa familjehemsföräldrar är värda all vår uppskattning, och det minsta vi kan göra som lagstiftande församling är att se till att deras arbete värderas och ger tillgång till social, ekonomisk och arbetsrättslig trygghet.

Anf. 192 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Vi debatterar alltså arbetslöshetsersättningen, en grundbult i vårt välfärdssystem eftersom den har så stor betydelse utifrån en rad aspekter.

A-kassan är ju i första hand en omställningsförsäkring som ska göra det möjligt att kombinera utveckling och strukturomvandling i näringslivet med ekonomisk trygghet för den som hamnar i arbetslöshet. A-kassan håller också uppe den så kallade reservationslönen och förhindrar lönedumpning, och sist men inte minst håller den uppe köpkraften i regioner och områden med hög arbetslöshet.

A-kassan kan man också säga är ett uttryck för en människosyn och för vilka krav samhället ställer på sina medborgare. Har man som utgångspunkt att människor utifrån sina olika förutsättningar gör sitt bästa för att försörja sig själva och en människosyn som säger att det är viktigt att alla kan bidra med arbete så är det till exempel inget problem att det inte finns någon bortre parentes. Har man som utgångspunkt att fackligt arbete är viktigt och att den branschkunskap som finns där ska tas till vara, ja, då är det inget problem utan tvärtom en styrka att det finns en koppling mellan a-kassa och facklig organisering.

Sedan är det självfallet så, som med så mycket annat, att allt inte är perfekt. Och a-kassan måste ju vara följsam gentemot det som händer på arbetsmarknaden, för det händer hela tiden saker och ting. Därför är det logiskt, menar vi, att man följer upp regler och att man kontinuerligt utvecklar olika inslag.

För Vänsterpartiets del är det i första hand inträdesvillkoren och småföretagarnas rätt till a-kassa som vi menar behöver utvecklas. Vad gäller det senare är det otydligt och oklart vad som gäller. Även en småföretagare är i behov av ekonomisk trygghet vid arbetslöshet, och där finns det brister och otydligheter i dag. Nu pågår ett utredningsarbete i Regeringskansliet. Det ska vi snart ta del av. Via underhandskontakter är vi av den uppfattningen att det finns anledning att vara optimistisk vad gäller att hitta en lösning. Men som vi också skriver i vårt särskilda yttrande är det viktigt att detta nu inte stannar vid en departementspromemoria eller vad det blir, utan att man faktiskt går vidare till att formulera en konkret lösning.

Om vi är optimistiska när det gäller att hitta rätt och bra lösningar för småföretagarna så är vi inte lika optimistiska när det gäller inträdesvillkoren, där vi känner att det finns ett motstånd från regeringen att ta tag i det här. För oss är det här viktigt, eftersom vi ser att de kvalifikationskrav

vi nu har missgynnar till exempel kvinnor och invandrare, alltså de grupper som har svårast att få en fast etablering på arbetsmarknaden. Vi menar att det inte kan uteslutas att de regler som finns faktiskt är direkt diskriminerande. Därför måste det här ses över snarast. Det är inte acceptabelt att man har regler som konsekvent missgynnar vissa grupper. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till vår reservation nr 3.

Men även om vi nu ser att regler och annat måste följas upp kan vi inte se att det finns några grundproblem med a-kassan eller att man skulle behöva göra någon förändring i själva grundstrukturen. Därför avvisar vi borgerlighetens krav på att göra en översyn av hela systemet. Vi gör det också därför att vi vet att det finns ideologiska skillnader i synen på den bortre parentes, vilka ersättningsnivåer som ska gälla, kopplingen till fackliga organisationer etcetera. Eftersom vi är av den uppfattningen att det inte finns någon anledning att ompröva just dessa principiella ställningstaganden ser vi heller ingen anledning till att ta så att säga ett stort omtag över hela systemet.

Till sist kan jag inte låta bli att göra en EMU-koppling eftersom det inte bara är borgerlighetens syn på a-kassan som vi ser som ett hot utan också ett eventuellt kommande EMU-medlemskap. Det har att göra med att när vi inte längre har rörlig växelkurs och en valutapolitik och räntepolitik som är anpassad till vår ekonomi så mister vi viktiga stabiliseringsinstrument. När vi inte har en rörlig valuta som ger flexibilitet måste arbetsmarknaden göra det. Vi vet att anpassningsbördan kommer att läggas på löntagarna och på företagen. Vid en kostnadskris – det kommer, det vet vi – måste vi om vi är med i EMU få ned kostnaden på produktion för att upprätthålla vår konkurrenskraft. Vi har alltså ingen rörlighet i värdet på valutan utan vi måste nominellt få ned kostnaderna på det som vi producerar, till exempel genom att sänka löner.

Om vi ska undvika massarbetslöshet måste vi därtill ha en arbetskraft som är geografiskt rörlig på ett helt annat sätt än i dag. Vi minns Göran Perssons berömda uttalande när han säger att EMU fungerar först den dag då en finsk skogsarbetare är beredd att ta ett jobb på en portugisisk vingård. EMU handlar precis om det som Göran Persson säger: geografisk rörlighet, att kunna sänka löner eftersom vi annars riskerar att slå ut viktig exportindustri. Hur gör man det? Vilka instrument måste man ta till för att kunna sänka löner och få arbetskraften att flytta? Där är a-kassan ett viktigt instrument. Det är också därför som EU:s finansministrar, inklusive Bosse Ringholm, har skrivit under otaliga dokument som handlar om riktlinjer för den ekonomiska politiken. Man skriver återkommande in vikten av att se över arbetslöshetsersättningen, bidragsregler, ersättningsnivåer och så vidare för att skapa de rätta incitamenten, som man säger.

Det här är argument som vi i Vänsterpartiet har fört fram sedan länge. Ett konkret bevis för riktigheten i vår argumentation är exemplet Tyskland. Schröder presenterade för någon vecka sedan sitt så kallade reformpaket eftersom Tyskland har ekonomiska bekymmer, bland annat för att man är med i EMU och inte har den räntepolitik som Tysklands ekonomi kräver. Vad lägger Tyskland fram för förslag för att inte bryta mot stabilitetspakten? Jo, försämringar i a-kassan, lägre ersättningsnivåer och kortare tid för rätt till att få ersättning från a-kassan. Detta är tyvärr inget exempel som inte kommer att upprepas. Tvärtom är det allmängil-

tigt. Den börda som tyska löntagare nu blir pålagda är en börda som andra löntagare i EMU-länder får räkna med. Ekonomiska kriser kommer. I EMU har vi andra förutsättningar för att bekämpa arbetslösheten än om vi står fria utanför.

Om det blir ett ja till EMU ökar risken, eller möjligheten beroende på hur man ser det, att den översyn som de borgerliga partierna vill ha och kanske till och med den inriktning som de borgerliga partierna vill ha när det gäller a-kassan hamnar i ett helt annat läge, även om vi kommer att hålla emot allt vad vi orkar. Det är ytterligare ett skäl, menar jag, till att säga nej till ett medlemskap i EMU.

Anf. 193 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Jag har en kommentar till Camilla Sköld Janssons inlägg.

Du säger att inträdesvillkoren är problematiska. Du nämnde grupper som i dag är utsatta och som inte gynnas av det nuvarande systemet. Ändå låter du detta passera. Du önskar att det skulle vara annorlunda, att Socialdemokraterna skulle vilja ändra på detta, men de verkar inte vilja. Jag är ganska övertygad om att det i riksdagen kan bildas en majoritet för att reformera åtminstone den här delen av försäkringen. Låt oss se om det kan gå. Jag skulle vilja att du reagerade på detta. Kan du söka dig till andra partier så att vi verkligen kan ta itu med detta?

Jag skulle också vilja resonera lite kring rätten till arbete. Hur kan man koppla ihop en arbetslöshetsförsäkring som är för alla dem som inte har jobb, inte bara för dem som förlorar jobb, och också på något sätt ge människor rätt till arbete?

Anf. 194 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! När det gäller inträdesvillkoren ligger det motioner från oss och från Kristdemokraterna, kanske ytterligare något annat parti. Det är bara att sluta upp runt dessa motioner så vi får majoritet för att se över just inträdesvillkoren. Dessa motioner har väckts gång på gång när vi har haft betänkanden. Jag välkomnar om Folkpartiet vill sluta upp bakom dessa krav.

Jag tror att det är viktigt att se att a-kassan inte handlar om rätten till arbete. A-kassan handlar om rätten till trygghet under en omställningsperiod, vilket i sin tur ska leda till arbete. Det är arbetsmarknadspolitiken med olika insatser som ska stärka möjligheterna till anställning. Det får man inte via a-kassan. A-kassan är en försörjningsmöjlighet under den tid man deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det handlar inte om rätten till arbete.

Anf. 195 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Det kan hända med motioner det som hände med företagarmotionen. När ni får en eventuell majoritet backar ni från den. Jag skulle vilja att vi började samtala. Det är inte så enkelt som att stödja vad ni säger, åtminstone inte när det kommer till kritan.

När du säger att vi inte ska ha en bortre parentes, någonting som vi är överens om, måste man blanda in arbetsdelen i det hela. Det är det som aktivitetsgarantin vill göra. Men det är inte rimligt att en person kan gå utan jobb i evigheter. Det är varken rimligt eller bra för någon, varken för

personen eller samhället. Vi måste få en lösning på den grundläggande frågan också om detta ska hålla.

Prot. 2002/03:79
26 mars

Anf. 196 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! Jag kanske missförstod Rojas första fråga. Jag trodde att det handlade om inträdesvillkoren.

När det gäller företagarsidan är vårt yrkande att det ska göras en utredning. Det är på gång nu. Som jag sade har vi underhandskontakter och är optimistiska till att det ska leda någon vart. Om det inte gör det och vi nästa gång står här och diskuterar arbetslöshetsersättningen finns det majoritet för att ge ett tillkännagivande. Det gör det helt klart.

När det gäller a-kassan och att det ska ge arbete menar jag att den koppling som vi har i arbetslöshetsförsäkringen till att det också innebär krav på aktivitet faktiskt har inneburit att svensk arbetsmarknad fungerar på sådant sätt att trots att vi har haft höga arbetslöshetssiffror så har vi ingen stor utslagning av människor som är långtidsarbetslösa. Även om man var kritisk till 90-talets arbetsmarknadspolitik och att det satsades mer på volym än på kvalitet har den ändå haft den effekten. I länder som inte har den arbetsmarknadspolitik som vi har finns en utslagning av människor som aldrig kommer tillbaka. Det har vi inte i det svenska systemet.

Även om det alltså finns saker att förbättra när det gäller aktivitetsgarantin, a-kassan och arbetsmarknadspolitiken är det i grunden ett bra system som fungerar väl.

Anf. 197 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! A-kassan är en viktig trygghetsfaktor i det svenska arbetslivet och i det svenska samhället. Vi diskuterade frågorna om sysselsättning och arbetsmarknad även förra veckan i en sysselsättningsdebatt.

Det är oerhört viktigt att ha ett arbete, att veta att jag behövs, att jag har någonstans att ta vägen, att mitt intresse och mitt engagemang kan användas på något sätt och på något ställe. Det är väldigt viktigt i olika sammanhang.

Därför är också a-kassan väldigt viktig. Den ska vara en omställningsförsäkring, en väldigt tydlig omställningsförsäkring, när man går från det ena arbetet till det andra, förhoppningsvis. Men i dag är den inte det. Det är alldeles för många och för stora grupper som står utanför systemet. Man har inte kommit in i systemet. Man har inte hittat de rätta formerna. Man har inte fått det jobb som gör att det finns en kontinuitet. Det är korta och osäkra anställningsförhållanden och dessutom osäkerhet i försörjningen mellan de olika anställningarna.

Försäkringen är helt enkelt inte avpassad till dagens villkor på arbetsmarknaden.

Det händer så mycket. Mycket förändras, både på grund av samhällsförändringar här i Sverige och också på grund av att saker och ting förändras i världen. Vi har en globalisering av vår ekonomi som gör att arbetsmarknaden i Sverige inte ser likadan ut som den gjorde på 30-, 40- och 50-talet när den här försäkringsformen utformades. Vi har hört förut i dag att vissa saker var problematiska redan då, och vi har inte hittat lösningarna. När det gäller de nya anställningsformerna på korta tider, på

*Vissa frågor om
arbetslöshets-
försäkringen m.m.*

uppdrag och annat har vi som sagt inte hittat något sätt att knyta dem till a-kassan.

Av dessa anledningar, framför allt för alla dessas skull som står utanför systemet, är det angeläget att vi löser de här problemen på ett bra sätt. Det är därför vi stöttar kravet på en översyn av de regler och villkor som ska gälla på arbetsmarknaden och för hur a-kassan ska utformas i framtiden. Det behövs ett ordentligt strukturgrepp på det hela. Vi kan inte hålla på och lappa och laga i det här systemet. Det är som ett kålhuvud, och rätt vad det är kommer detta kålhuvud att spricka om vi inte gör ett nytt system så att det hela kan fungera på ett bättre sätt.

En detalj i avvaktan på att få ett bättre system för det livslånga läran-det är att den som har haft a-kassa och börjar läsa i dag inte kan fortsätta att uppbära a-kassa mellan terminerna, framför allt under sommarlovet, om man inte får ett sommarjobb. Det innebär att ganska många människor som har kommit in på vad som kanske är drömutbildningen, den utbildning som gör att man i stället för att gå arbetslös många år framöver skulle kunna få ett jobb, inte klarar sommaren. Det gäller speciellt om man är lite äldre, har skaffat sig hus och framför allt har försörjningsansvar för en familj.

Detta är också ett problem som måste lösas i den här översynen. Det får inte vara så att vi hindrar människor både från att uppnå sina mål och dessutom från att bidra på ett positivt sätt till den svenska försörjningen och utvecklingen i näringslivet och på arbetsplatsen bland arbetskamraterna. Därför är det viktigt att vi löser de här problemen.

Fru talman! Företagarnas ersättning har diskuterats i flera olika sammanhang redan. Det som jag tycker är allra mest beklämmande i denna diskussion är den misstänksamhet som föreligger.

Jag har två goda vänner som har drivit var sitt företag. De är gifta med varandra. Han är lantbrukare, hon har drivit ett företag som tillverkat ramlist. Ramlistföretaget gick tyvärr över styr. Det kom in konkurrens från andra länder som gjorde att man inte kunde fortsätta tillverkningen, och företaget lades ned. Men trots att hon drivit och varit heltidsanställd i detta företag ifrågasattes det om hon inte hade gjort en arbetsinsats också i makens lantbruk. Jag har aldrig satt min fot i lantbruket, sade hon i stort sett. Men det tog flera månader innan hon fick ut sin a-kassa från den här småföretagarkassan. Man skulle hela tiden reda ut precis hur många timmar hon hade jobbat, precis hur det hade gått till, precis vad hon hade gjort och om hon inte också hade varit med i jordbruket.

Över huvud taget är jordbrukare en kategori som kan ha det ganska jobbigt när man blir arbetslös och inte kan fortsätta med detta. Det är ju inte bara arbetet man har kopplat till detta utan hela sitt liv. Ofta är gården också bostad och dessutom en kapitalplacering. Detta är inte ett enkelt problem, men det behöver ändå lösas för de här människornas trygghet.

En annan kategori som också har det knepigt är de som har varit med om att starta ett kooperativ. Det kan vara så att man för att lösa sina barnomsorgsproblem har startat ett föräldrakooperativ. Är man då firmatecknare i detta kooperativ räknas man som anställd av kooperativet och har alltså inte automatiskt rätt till a-kassa. Man blir avstängd. Då har benen verkligen slagits undan på de här människorna. Genom kooperati-

vet har man alltså löst barnomsorgen, och har man ingen barnomsorg har man ju väldigt svårt att ta ett nytt jobb på något annat ställe. Dessutom visar detta en fullständigt avgrundsdyb okunnighet om hur kooperativ fungerar.

För att lösa de här problemen behövs en massiv utbildningsinsats bland många människor, både inom myndigheter och banker och på andra områden. Man måste se att detta kan vara ett tillskott, någonting som ger någonting till samhället, i stället för att bestraffa och säga: Sådant där kan vi inte hålla på med, om något inte görs så som vi alltid har gjort måste det förändras, vi kan inte göra på det här sättet.

Det finns alltså all anledning att genomföra den här utredningen. Det finns all anledning att se till att det blir en förändring i a-kassan så att den blir anpassad till dagens behov, till dagens människor som lever i det här samhället och som ska fortsätta att ha en trygghet även den dagen de förlorar jobbet så att de kan komma tillbaka till arbetsmarknaden igen.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 7. Jag står givetvis bakom övriga reservationer som Centerpartiet har medverkat i, men jag nöjer mig med att yrka bifall till denna.

Anf. 198 ULF HOLM (mp):

Fru talman! I detta betänkande från arbetsmarknadsutskottet gällande arbetslöshetsförsäkringen finns egentligen väldigt mycket som man skulle vilja prata om. Jag ska dock begränsa mig och bara lyfta fram tre viktiga områden där vi från Miljöpartiet lagt fram motioner och där vi har en avvikande åsikt jämfört med majoriteten i utskottet.

Det första gäller inträdesvillkoren för rätt till a-kassa.

En av de grupper som drabbades hårdast av arbetslösheten under 1990-talet var människor med utländsk bakgrund. Men även under högkonjunktur diskrimineras personer med utländsk bakgrund. Det visar sig i lägre löner och sämre anställningsvillkor och i att många har arbeten de är överkvalificerade för. Människor med utländsk bakgrund har en hög andel av både deltidsanställningar och tillfälliga anställningar.

Att inte få ett arbete innebär ett utanförskap som försvårar möjligheterna för dessa individer att få kontakt med och etablera sig i samhället. Många av dem som inte har framgång med att etablera sig varaktigt på arbetsmarknaden lyckas inte heller kvalificera sig för inträde i a-kassan, vilket drabbar dem ekonomiskt.

Inträdeskraven i a-kassan slår därför hårt mot en grupp som redan i dag är utsatt. Som en åtgärd bland många är därför Miljöpartiet inne på att alla som står till arbetsmarknadens förfogande ska ha rätt till anslutning till a-kassa.

Jag yrkar mot bakgrund av detta bifall till reservation 4 under punkt 2 gällande inträdesvillkoren.

Den andra punkten jag vill lyfta fram i ärendet gäller tillfällighetsanställningarna.

Företag och myndigheter har mer systematiskt än tidigare börjat utnyttja tillfällighetsanställningar. Med tillfällighetsanställningar menas till exempel projektanställningar. Många företag väljer att ta in folk vid produktionstoppar, ett fenomen som brukar kallas *just in time*, i stället för att ha fast anställd personal.

Andelen tidsbegränsade anställningar har ökat kraftigt de senaste åren. Den nya projektkulturen leder till att alltfler, även yngre, drabbas av stress och utbrändhet redan i 30-årsåldern. Många människor i 25–30-årsåldern vill skaffa barn men vågar inte på grund av att de ännu inte fått en tillsvidareanställning. Under 1990-talets lågkonjunktur fick ungdomar inga fasta jobb. Tyvärr verkar denna trend ha fortsatt. Projektanställningar, vikariat och tidsbegränsade anställningar verkar numera vara praxis när ungdomar ska anställas. Fasta jobb erbjuds sällan dem som är under 25.

Många arbetsgivare ser detta som något positivt. Den som inte orkar kan lätt bytas ut. Rädslan breder ut sig. De som ställer krav får gå. De fackligt aktiva verkar ha gett upp kampen för denna grupp människor.

Myten om att vi skulle föredra en flexibel arbetsmarknad med tillfälliga anställningar verkar väldigt svår att spräcka, till och med nu när vi ser effekterna av den ohälsa som finns i samhället.

Miljöpartiet vill därför att regeringen utreder och gör en översyn av trygghetssystemen för tillfällighetsanställningar. Det sociala trygghetssystemet måste ses över så att de med oklara, tillfälliga anställningsförhållanden omfattas av samma trygghet som fast anställda vid arbetslöshet och sjukdom.

Detta yrkande finns med i reservation 4, som jag tidigare yrkat bifall till.

Den sista punkten gäller företagens ersättningsrätt.

Småföretagarna är en diskriminerad grupp i trygghetssystemen. De små företagen har inga säkra inkomster. Företagarna måste själva tjäna in varenda krona till skatt, avgifter och egen lön. Det gör dem sårbara. Soloföretagare är dessutom ännu mer utsatta än vanliga lönearbetare vid händelse av arbetslöshet. Det beror på att trygghetssystemen från början utformades utifrån den anställda lönearbetarens behov. Hundratusentals svenska småföretagare är därmed orättvist behandlade i det svenska trygghetssystemet.

Även småföretagare är i behov av ekonomisk trygghet och klara regler vid arbetslöshet.

Dagens regler skapar inte bara stora bekymmer för dagens företagare, utan hindrar säkert också många från att starta eget företag. Några anser att det är för riskabelt att byta lönearbete mot ett liv som egenföretagare. Många arbetslösa drar sig eftersom de vet att de mister sin trygghet.

Från Miljöpartiets sida vill vi därför att det tillsätts en utredning för att utreda företagarnas ekonomiska situation vid arbetslöshet, så att dessa inte missgynnas i förhållande till arbetstagare vid ersättning från akassan.

Den påläste kan nu snabbt upptäcka att vårt krav på utredning om detta ligger mycket nära vad alla partier utom Socialdemokraterna också har motionerat om. Det är sant. Men det pågår sedan 2001 ett arbete i Regeringskansliet med att se över bland annat ersättningsrätten för småföretagare. Enligt uppgifter som vi nu fått ska denna grupp presentera sitt förslag nu under våren. Det verkar mot bakgrund av det lite onödigt att kräva en ny utredning nu, och jag har därför, tillsammans med Vänstern, nöjt mig med att skriva ett särskilt yttrande om detta i stället för att yrka bifall till våra motioner.

Jag hoppas nu att Regeringskansliet inom en mycket snar framtid lägger fram konkreta konstruktiva förslag om småföretagens ersättningsrätt för a-kassa. Om inte det görs lär vi väl återkomma i samma fråga nästa år. Skillnaden blir bara att vi då vill ha bifall till motionerna.

*Vissa frågor om
arbetslöshets-
försäkringen m.m.*

Anf. 199 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Ulf Holm har i rätt starka ordalag talat om orättvisorna i företagarnas ersättningsrätt. Jag delar den uppfattningen. Det finns många orättvisor i den. Han slutade med att säga att han vill att det ska tillsättas en utredning. Men sedan kommer det: Låt oss avvakta och se.

Ska jag uppfatta att Ulf Holm har samma inställning som Vänsterpartiet, att man ska vänta och se vad som händer? Efter det kan vi ta upp det till behandling, och sedan kan det utredas, och sedan får vi se om det blir några konkreta förslag. Det är inte en särskilt handlingskraftig linje som Ulf Holm förespråkar.

Det här betyder ju att det kommer att dröja många år innan företagen får sina berättigade ersättningsmöjligheter. Det rimmar illa med de mycket bra argument som Ulf Holm hade för att företagen ska få sin ersättningsrätt.

Borde inte Ulf Holm i stället ha gått med på möjligheten att snabbt få en utredning till stånd så att det blir en handlingskraft och vi får de här möjligheterna som Ulf Holm talade om? Det verkar lite fejt. Men det kanske är en del av spelet i Regeringskansliet.

Anf. 200 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Vi har samma uppfattning i sak. Frågan är bara vilken tro man har på vad som kommer att hända. Jag har kanske något större förhoppningar än Patrik Norinder på att det faktiskt kommer någonting från Regeringskansliet som vi kan titta på för att just förbättra småföretagens a-kasseersättningar. Jag är något mer positivt inställd till att det kommer ett förslag.

Men jag var också ganska tydlig med, vilket naturligtvis är med adress till Socialdemokraterna, att om det inte kommer någonting från Regeringskansliet lär vi återkomma i frågan med besked.

Anf. 201 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Om Ulf Holm har samma uppfattning i sak, klipp till nu! Passa på här! Chansen finns. Gå med på reservationen och se till att det händer någonting. Då gör Ulf Holm en verklig insats för företagen. Att stå här och prata tomma ord länder ingenting till. Vi behöver visa att det händer någonting.

Jag frågade om Miljöpartiets inställning till fackets förhållande till a-kassor. Tycker Miljöpartiet att det är det rätta att det är facket som ska styra och sköta a-kassor i framtiden? Jag fick inget svar på den frågan. Jag vore tacksam om Ulf Holm kunde utveckla Miljöpartiets synpunkt.

Anf. 202 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag är inte så mycket för plakatpolitik, att stå här och säga att vi röstar för i riksdagen och så kommer kanske ett förslag i nästa vecka. På ganska goda grunder säger jag att det ska komma ett förslag

från Regeringskansliet. Jag hoppas att det gör det. Därför nöjer jag mig med ett särskilt yttrande i denna fråga.

Ursäkta, Patrik, att jag glömde nämna ert förslag om facken. I och med att vi för inte så länge sedan ställde oss bakom ett förslag från regeringen om att inrätta en ny myndighet, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringar, som ska jobba med de här frågorna tycker jag inte att det står särskilt högt på dagordningen i dag att gå med på er totala översyn av de här frågorna. Jag kan hålla med om att det har lappats mycket i det här systemet. Men man måste samtidigt tänka på att det finns väldigt många olika förutsättningar, så jag är inte beredd att i dag säga att vi ska gå med på den reservationen. Låt tiden ha sin gång!

Anf. 203 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tyckte att det var positivt att Ulf Holm tog upp resonemangen om visstidsanställningar och den otrygghet som finns där. Jag och Vänsterpartiet delar den uppfattningen. Det får en rad följder, som Ulf Holm också var inne på. Man har till exempel statistiskt kunnat visa att unga kvinnor undviker att föda barn på grund av att de har otrygga anställningar.

Jag måste erkänna att jag har trott att Miljöpartiet egentligen ville ha flexibilitet på arbetsmarknaden. Därför välkomnar jag Miljöpartiets resonemang.

Däremot ställer jag mig lite frågande till om inte Miljöpartiet ser någon risk i att det är en form av passivitet och ett erkännande av att det ska finnas otrygga anställningar när man inte ifrågasätter de arbetsrättsliga frågorna utan bara griper an socialförsäkringssystemen. Det kan tvärtom leda till att det inte sätts tryck på arbetsgivaren eller stärker arbetsrätten så att visstidsanställningarna minskar i omfattning utan tvärtom ökar.

Anf. 204 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Risken finns kanske, men jag skulle inte säga att det är så. Jag tycker att de arbetsrättsliga reglerna är starka när det gäller arbetsgivarens ansvar och så vidare. Men om sådana förbättringar görs i systemet kanske vi får den effekten, men då får vi ta tag i problemet om det skulle uppkomma. Jag tror inte att det skulle bli så, men jag kan givetvis inte lova.

Annars tror jag att Vänsterpartiet och Miljöpartiet har ganska likartad syn på risken med visstidsanställningarna och vilka effekter de får på yngre människors livssituation.

Anf. 205 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! Det finns med i 121-punktsprogrammet som regeringen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har enats kring att visstidsanställningarna ska minska i omfattning. Anledningen till att jag vill lyfta fram den här diskussionen är att om man inte griper sig an den arbetsrättsliga delen utan bara ser till ekonomisk trygghet kan det i teorin bli fråga om någon form av bemanningsföretag, det vill säga arbetsgivaren tar in och puttar ut arbetskraft och den ekonomiska tryggheten är i alla fall tillgodosedd.

Men närvaron på arbetsplatsen är så mycket mer. En arbetsplats där det finns kontinuitet, där man får utveckla sig, känna ansvar och ta del av kompetensutveckling kräver tillsvidareanställningar. Därför tycker jag att

det är viktigt att ta diskussionen och peka på vikten av att kombinera trygga ekonomiska system med starka regler när det gäller arbetsrätten.

Prot. 2002/03:79
26 mars

Anf. 206 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Camilla Sköld Jansson för ett teoretiskt resonemang. Jag kan inte riktigt se att det skulle bli så i praktiken, men i teorin kan det mesta hända. Jag tror inte att så är fallet i praktiken i denna fråga.

*Vissa frågor om
arbetslöshets-
försäkringen m.m.*

Anf. 207 CHRISTER SKOOG (s):

Fru talman! Först och främst vill jag inleda med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och därmed avslag på reservationerna.

Det har varit en del historieskrivning från föregående talare i kväll. Den första kända arbetslöshetsförsäkringen i Sverige startade redan 1884. Det var många år sedan. Det var typograferna, givetvis frivilligt – den är, och var, en frivillig försäkring – som startade försäkringen. På den tiden och med det politiska system som fanns då i Sverige hände det ofta att när de anställda försökte säga att de hade rätt att teckna kollektivavtal blev de vräkta och uppsagda. Då fanns det en arbetslöshetsförsäkring. Det var nästan en reseförsäkring vid den tiden, så att man hade råd att resa till ett nytt arbete där det fanns ett sådant.

Från den tiden och fram till nu har givetvis arbetslöshetsförsäkringen utvecklats, likaväl som samhället har utvecklats i övrigt. I dag finns det 38 stycken erkända arbetslöshetskassor i vårt land. Det förtjänar att sägas inledningsvis att arbetslöshetsförsäkringen är en frivillig försäkring. Det är en försäkring där den enskilde medlemmen ansöker om att få bli medlem i kassan. Det är inget som påtvingas med anledning av att man tillhör ett visst fackförbund, som en del tycks tro.

Arbetslöshetsförsäkringens syfte är i första hand att vara en omställningsförsäkring. Det är en försäkring som är ett viktigt inslag i den ekonomiska politiken och i utvecklingen för att öka tillväxten i vårt samhälle. Det är ingen yrkesförsäkring – om någon skulle tro det. Det är en arbetslöshetsförsäkring. Reglerna i arbetslöshetsförsäkringen är utformade så att den enskilde arbetssökande arbetstagaren har 100 dagar på sig att söka ett nytt arbete i närområdet. Sedan ökar kravet i reglerna till a-kassan att sökområdet ska vidgas. Om man inte vill göra det, av många förståeliga skäl, man kanske trivs i sin hembygd – vilket de flesta gör – får man byta yrke och anställning. Det är ju inte en yrkesförsäkring utan en arbetslöshetsförsäkring.

Det är inte så länge sedan arbetslöshetsförsäkringen senast ändrades. En sammanhållen a-kassa, en sammanhållen arbetslöshetsförsäkring, ändrades så sent som 1997. Efter det har regeringen så sent som i fjol höjt taket på ersättningen i a-kassan.

Det är viktigt att säga att arbetslöshetsförsäkringen inte får användas som en subvention till branscher. Det kan lätt misstänkas att man ibland i debatten tycker att den är någon form av subvention. Den får inte användas som subvention till branscher. Ej heller får den användas som bidrag till ekonomin i verksamheter som inte är prioriterade av samhället eller som vi har fattat beslut om i riksdagen.

Det finns alltså många regler i en arbetslöshetsförsäkring. Det är viktigt. Försäkringen ska vara så utformad att den kan accepteras och vara godtagbar för den som under vissa tider i livet behöver a-kasseersättning

likaväl som den ska vara så utformad att den är accepterad av alla dem som varje dag har förmånen att gå till ett arbete i vårt land. Jag vill påstå att den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen är utformad så.

Okej, visst finns det saker och ting i försäkringen som behöver förändras och ses över. Jag återkommer lite längre fram till dem.

Aktivitetsgarantin har nämnts tidigare. Aktivitetsgarantin kom till genom ett beslut som trädde i kraft den 1 augusti 2000. För att det inte ska råda något missförstånd vill jag säga att aktivitetsgarantin inte är en del av a-kassan. Aktivitetsgarantin är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Den är ett ramverk som ger en garanti för den som riskerar att bli, eller redan är, långtidsarbetslös att få arbetsmarknadsutbildning, praktikplats eller något annat. Då ökas anställningsbarheten. Det bygger på en överenskommelse mellan den enskilde arbetssökande arbetstagaren och handläggaren på arbetsförmedlingen.

Det finns bara tre sätt att komma ur aktivitetsgarantin. Det första är att man får ett ordinarie arbete – det främsta målet. Det andra är att man får bedriva studier. Det tredje är att man blir pensionerad. Om någon är petig kan denne säga att det finns ytterligare ett sätt. Det skulle i så fall vara om någon över huvud taget inte vill leva upp till det som har överenskommit mellan den enskilde och arbetsförmedlingen. De fallen är sällsynta. Som en parentes kan jag säga att det ligger ett förslag från regeringen på riksdagens bord för att reglera a-kassan i samband med aktivitetsgarantin.

Aktivitetsgarantin har fått en del kritik. Men jag vill också säga att det finns väldigt många goda exempel, där människor som har varit långtidsarbetslösa tack vare möjligheten att få en utbildning eller en praktikplats också har fått ett ordinarie jobb på arbetsmarknaden. Det är väldigt intressant att kunna konstatera det.

Aktivitetsgarantin kom också till för att motverka rundgången mellan arbetsmarknadspolitiska åtgärder och a-kassa. Det är viktigt att säga att man alltså inte blir av med sin ersättning, och man får sin ersättning ända till dess man får jobbet, får utbildningen eller blir pensionär.

I det här betänkandet behandlas ett trettiotal motioner som tar upp många olika områden i arbetslöshetsförsäkringen. Det handlar om rätten till a-kassa för företagare. Det handlar om rätten till ersättning vid föräldradighet. Det handlar om ersättning i olika sammanhang, som har nämnts här tidigare.

Vad gäller rätten till ersättning vid a-kassa i samband med föräldradighet finns det anledning att ta upp frågan om en del domar i Regeringsrätten som har inneburit att det politiska syftet med a-kassan inte är fullt ut godtagbart. Det finns anledning att avvakta och se det förslag som regeringen förbereder för att ändra så att arbetslöshetsförsäkringen stämmer överens med målen om jämställdhet och möjligheter för föräldrar att vara hemma och vårda barn.

Vad gäller rätten för företagare och familjehemsföräldrar till ersättning är det, som det sagts tidigare, en analysgrupp på departementet som håller på att titta på den frågan. Både Ulf Holm och Camilla Sköld Jansson har på ett föredömligt sätt sagt – precis som vi av tradition brukar göra i riksdagen – att när det är en grupp som utvärderar eller en utredning på gång avvaktar man tills förslaget kommer fram innan man tar ställning i kammaren. Detta förslag från analysgruppen bör ju komma

mycket fortare fram än om man skulle tillsätta någon större utredning som genomlyste hela a-kassan.

Inträdesvillkoren har också diskuterats här, och det finns en del motioner om detta. Vad gäller inträdesvillkoren har anslaget från vissa talare varit lite felaktigt, enligt min mening. Visst finns det många ”konstiga” anställningar i dag, men vore det inte bättre att ägna den politiska kraften åt att se till att det blir vettiga anställningar så att människor kan försörja sig och komma in i a-kassan också?

Den som lyssnade på debatten om integrationspolitiken i eftermiddags fick klart för sig att situationen på arbetsmarknaden för människor födda i andra länder har förbättrats. Vi har all anledning att följa frågan. Något måste självfallet göras, men i första hand tycker jag att man ska se till att få fram anställningsformer som är riktiga och som gör att människor kan känna en trygghet i anställningen. Därmed har de också möjlighet att komma in i arbetslöshetsförsäkringen.

Alla förslag och alla beslut ska präglas av en balans. Jag tycker att de nuvarande reglerna i stort sett gör det. Det handlar om vilken anknytning man har på arbetsmarknaden när man ska ha a-kassa. Vilken försäkring man än har blir det alltid några som hamnar i gränslandet mellan vad som är rimligt och vad som inte är rimligt. Men i alla försäkringar finns det alltså regler och villkor.

En motivation för att inte bifalla motionerna i dag är att det nyligen har skett en förändring av a-kassan, 1997. Det ligger förslag från regeringen som ska behandlas i kammaren så småningom som också innebär förändringar i arbetslöshetsförsäkringen, men framför allt för att vi ska kunna ha en stabilitet i regelverket så att alla de handläggare och alla de som är berörda ute i vårt land inte ska behöva ändra allting igen och lära om på nytt. Det gäller att också ha en kontinuitet i det hela.

Med detta, fru talman, vill jag återigen yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 208 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! Till att börja med vill jag instämma i det Christer Skoog säger, att vi ska titta inte bara på inträdesvillkor utan också på anställningsformer. Då kan Christer Skoogs parti börja med att ta bort ÖVA, överenskommelse om visstidsanställning, som ni införde. Det omfattar visserligen inte så många personer, men det öppnar ändå för arbetsgivarna att anställa på viss tid utan motiv.

För att återgå till kraven när det gäller inträdesvillkoren, kan jag instämma i det resonemang som förs i betänkandet om att det är en svår avvägning. Även vi vill ha en viss förankring på arbetsmarknaden, och det kan vara svårt att hitta balansgången med att ha för låga och för höga krav.

Vad jag inte förstår är hur socialdemokratin kan nöja sig med att bara konstatera att det system vi har bygger på en godtagbar avvägning, när man ser att det diskriminerar kvinnor och invandrare. Jag kan inte riktigt förstå motiven till motståndet mot att utreda och titta på det här. Finns det diskriminerande mekanismer i de här inträdesvillkoren? Man kunde åtminstone utreda och analysera detta.

*Vissa frågor om
arbetslöshets-
försäkringen m.m.*

Anf. 209 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Fru talman! Jag sade att jag tycker att det i stort sett finns balans i regelverket i förhållande till den verklighet vi lever i, framför allt de som ska ha a-kassan som försörjning under en viss tid och en övergångsperiod.

Med det har jag inte sagt att allting är okej. Inträdesvillkoren kommer nog att föranleda en översyn. Som Camilla Sköld Jansson själv säger, att när den här gruppen kommer fram i departementet finns det anledning för oss som vill ta ansvar för helheten att se över det här. Det kan inte vara så, som Camilla Sköld Jansson säger, att kvinnor och andra diskrimineras. Jag menar bara – och det tror jag att vi är överens om – att vi i första hand ska se till att få fram sådana anställningar att man kan jobba mer än de 17 timmarna i veckan och därmed få inträde i a-kassan.

Vi är helt klart öppna för att diskutera detta framöver.

Anf. 210 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! Formuleringen ”bygger på en godtagbar avvägning” är taget ur betänkandet. I övrigt är det synd att socialdemokratin för bara någon vecka sedan, när vi justerade betänkandet, inte hade den här uppfattningen. Men låt gå för det.

Tack för det här beskedet! Jag och Vänsterpartiet välkomnar det mycket och ser fram emot att vi ska ta de här diskussionerna, närmare analysera och komma till rätta med det. När det gäller medlemsvillkoret vet vi att vi har även LO, TCO och SACO bakom oss. Jag tackar för beskedet.

Anf. 211 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Fru talman! Beskedet ska ses som att de partier som både Camilla Sköld Jansson och Ulf Holm tillhör vill ta ansvar för helheten. Där har vi anledning att resonera även om detaljer. Men man kan inte bara lösa en liten detalj, utan man måste se till helheten i politiken. Jag vet att Camilla Sköld Jansson och hennes parti är beredda till det.

Anf. 212 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Historien ska vi inte debattera här. Vi vet att det finns ett trettiotal erkända arbetslöshetskassor. Du pratar om de privata, och det är en annan sak.

Min fråga gäller följande. Ni socialdemokrater slåss alltid – det säger ni i alla fall – för det ni kallar generella välfärdssystem, som omfattar alla och som är obligatoriska. Men i det här fallet, i det som är en oerhört viktig del av trygghetssystemet, går ni på en linje där det är frivilligt, som omfattar några och lämnar andra utanför. Det är mycket märkligt.

Varför driver ni just i den här frågan en linje som går emot allt vad ni säger annars? Finns det inte väldigt speciella gruppintressen bakom denna mycket märkliga linje?

Anf. 213 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Fru talman! Arbetslöshetsförsäkringen är en frivillig försäkring som omfattar alla som vill söka medlemskap och som klarar reglerna. Därifrån till att fatta ett beslut i Sveriges riksdag som innebär att man skulle

ha någon form av samhällstjänst, som jag uppfattar Mauricio Rojas, tror jag inte att vi är beredda på.

Däremot tror jag att det finns anledning att upprepa vad jag sade om aktivitetsgarantin. Den innebär ju att man inte ramlar utanför ersättningsmässigt om man bara följer de regler och de avtal som har träffats mellan arbetsförmedlingen och den enskilde.

Anf. 214 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Det jag pratar om är en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Varför är det så svårt att välja den linjen när allt annat viktigt inom trygghetssystemet bygger på just att det är allmänt och obligatoriskt. Vi kan inte välja bort sjukersättningar och annat, men i det här fallet har ni valt en mycket märklig linje som lämnar stora grupper utanför. Varför gör ni detta?

Anf. 215 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater tror på en arbetslöshetsförsäkring som är organiserad på det sätt som den är i dag. I övrigt finns det socialförsäkringssystem och annat som ska se till att vi har det skyddsnät som alla i vårt samhälle har rätt att kräva.

A-kassan däremot har av tradition en anknytning till arbetsmarknaden, och om man har en aldrig så liten anknytning till arbetsmarknaden kommer man också med i arbetslöshetsförsäkringen.

Anf. 216 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Jag försökte lyssna noggrant på vad Christer Skoog sade. Jag fick väl inte ut så mycket substans av anförandet, och jag skulle därför vilja fråga Christer Skoog lite om fackets roll och fackets handhavande av a-kassorna.

Jag inser naturligtvis att det här för facket är ett utomordentligt sätt att ragga medlemmar. Men Christer Skoog är ju politiker. Han företräder inte facken här utan det politiska systemet och regeringen. Vad är det som gör att ni socialdemokrater så hårdnackat håller fast vid att det är just facket som ska handha de medel som staten förvaltar över i arbetslöshetsförsäkringen?

Vore det inte bättre om det fanns fristående kassor som tog hand om detta? Borde inte de lagar som vi stiftar i riksdagen och de medel som staten får in på detta medföra att staten också handhade medlen och förvaltade kassorna? Kan Christer Skoog förklara för mig vad det är som gör att han vill att just facken ska ta hand om a-kassorna?

Anf. 217 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Fru talman! A-kassorna är fristående kassor. Det har de varit hela tiden och är det fortfarande. Att det sedan finns en nära anknytning till fackföreningsrörelsen är inte så konstigt om man tittar tillbaka i historien. Det är dock viktigt att slå fast att det är fråga om fristående arbetslöshetskassor som inte alls har med facket som sådant att göra.

När det gäller de fackliga organisationernas möjligheter att värva medlemmar tror jag att det finns andra mycket bättre argument. Den höga organisationsgraden i Sverige visar också att många väljer att vara med i en fackförening då de vill känna den tryggheten.

När det gäller den andra delen av Patriks anförande förvånar det mig lite grann att en moderat, som inte direkt är känd för att vilja förstatliga, nästan för en vänsterpolitik när han vill överföra kassorna till någon sorts statlig verksamhet. Jag vet inte syftet med detta. Det skulle vara intressant att höra den ideologiska förklaringen till att Patrik Norinder vill förstatliga a-kassorna.

Jag vill också passa på att skicka med en fråga till Patrik med anledning av hans inledningsanförande där han sade ungefär att kopplingen mellan a-kassorna och facket innebär att LO begär och vi från det socialdemokratiska partiet ska leverera. Om jag förstod det hela rätt hade någon på LO sagt detta. Jag skulle vilja fråga vem som sagt det. Det skulle vara väldigt intressant att få höra.

Anf. 218 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Jag har namnet på mitt tjänsterum och ska mejla det till Christer Skoog så kan han ta kontakt med personen i fråga. Det är en facklig företrädare som yttrat det. Tyvärr kommer jag inte ihåg namnet nu.

Vår inställning till detta är naturligtvis att det inte finns någon anledning till att just facken ska handha a-kassorna. Jag förstår att detta är ett bra sätt för facket att få medlemmar, och det är precis vad Christer Skoog också säger. Den höga organisationsgraden i facket rör sig om det.

Men Christer Skoog är ju politiker. Han ska företräda Sveriges medborgare – inte facket. Borde inte Christer Skoog se med lite annorlunda ögon på detta, så att statens medel förvaltas på ett öppet sätt och av någon myndighet i statlig regi? Borde inte det vara det rätta?

Anf. 219 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker inte det vore det rätta. Det rätta är såsom det sköts i dag. Det är riksdagen och medborgarna som genom sina valda ombud ska tillsätta en särskild tillsynsmyndighet som ser till att a-kassorna runtom i landet följer regelverket.

Jag är väldigt medveten om vilka jag företräder. Jag företräder i första hand 45 % av blekingarna, som röstat på mig. En del av dem har ju facklig anknytning så det är klart att mycket av den blekingska politiken präglas av det vi är skolade i, nämligen fackföreningsrörelsen.

Det är viktigt att säga att det inte är av någon slump som de fristående a-kassorna varit knutna – ideologiskt eller kanske tankemässigt – till fackföreningsrörelsen. Det beror på att det fungerat alldeles utmärkt. Det är först nu på senare tid som dessa fritänkare, eller vad vi ska kalla dem, tycker att man ska förstatliga a-kassorna. Till skillnad från Moderaterna tycker inte jag det.

Anf. 220 KURT KVARNSTRÖM (s):

Fru talman! Jag har motionerat om en så pass enkel sak som arbetsgi-varintyg, och det behandlas också i detta betänkande. Det kan efter den debatt som varit tyckas vara en trivial sak i sammanhanget, men det är

viktigt att lyfta fram frågan. Jag tänker ta upp och diskutera den utifrån hur det fungerar i praktiken.

Jag har skrivit med anledning av att relativt många människor har svårigheter att få fram en så enkel sak som ett arbetsgivarintyg för att arbetslöshetsförsäkringen ska kunna träda i kraft och fungera på avsett sätt. Det är inte bara löneuppgiften som är grunden för detta, utan det är också viktigt att få klart för sig de förhållanden som diskuterats här. Det gäller arbetstider, men också anledningen till att en person mister sin anställning. Det finns alltså flera olika grunder.

Jag ser positivt på delar av den skrivning som finns i betänkandet. Jag vill förtydliga det som utskottet skriver utifrån den text som finns i lagen. Om man endast med stor svårighet får fram ett arbetsgivarintyg ska man kunna ta fram uppgifterna på annat sätt. Det ser ju bra ut. Men om man läser vidare kan man konstatera att AMS, som varit tillsynsmyndighet för försäkringsenheten, i sin *Regelbok för arbetslöshetskassor* talar om sökande som *omöjligen* kan erhålla ett arbetsgivarintyg. Det ordet är enligt mitt sätt att läsa denna text mycket starkt. Den skrivningen medför att väldigt få i praktiken använder sig av möjligheterna att plocka fram löneintyg och andra underlag för att kunna beräkna a-kassan. Det innebär i sin tur att alltför många människor får vänta länge för att få ut sin regelmässiga försäkring.

Jag ville peka på detta. Jag tänker inte yrka på något, men jag tycker att det är viktigt att den första delen lyfts fram. Den positiva syn som utskottet har kan kanske ge handläggarna på a-kassorna ett stöd att på det här sättet kunna förenkla för många människor att få fram uppgifterna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 mars.)

14 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 26 mars

2002/03:253 av *Christer Nylander* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky

Trafikflyghögskolans framtid

2002/03:254 av *Åsa Torstensson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky
Stimulans av nyföretagande

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 april.

Prot. 2002/03:79
26 mars

*Vissa frågor om
arbetslöshets-
försäkringen m.m.*

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 26 mars

2002/03:718 av *Maria Öberg* (s) till statsrådet Hans Karlsson
ILO 94

2002/03:719 av *Rolf Olsson* (v) till finansminister Bosse Ringholm
Socialförsäkringar och EMU

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 1 april.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 26 mars

2002/03:679 av *Henrik S Järrel* (m) till socialminister Lars Engqvist
Tillgången till specialistkompetenta reumatologer

2002/03:680 av *Viviann Gerdin* (c) till socialminister Lars Engqvist
Bemötande av gravida kvinnor

2002/03:683 av *Inger René* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Lagreglering av den personliga integriteten

2002/03:684 av *Henrik S Järrel* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Motköpspolicyn

2002/03:685 av *Henrik S Järrel* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Nätverksbaserat försvar

2002/03:686 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Störningarna i X 2000-trafiken

2002/03:688 av *Martin Andreasson* (fp) till justitieminister Thomas
Bodström

Översyn av namnlagen

2002/03:689 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Bostadssituationen för frigivna från fängelserna

2002/03:691 av *Patrik Norinder* (m) till miljöminister Lena Sommestad
Bekämpning av stickmyggor i Gävleborgs och Västmanlands län

2002/03:692 av *Eva Flyborg* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Baseringsmöjligheter för fartygsförband i Göteborg

2002/03:693 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Sexuella trakasserier

2002/03:695 av *Sermin Özurküt* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Skuldsloveriet i Pakistan

2002/03:696 av *Lars Ångström* (mp) till statsrådet Hans Karlsson
Kommuners och läns behov av arbetskraft från tredje land

2002/03:698 av *Inger René* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Skuldsatta barn

2002/03:699 av *Lena Adelson Liljeroth* (m) till kulturminister Marita Ulvskog

Byggandet av Stockholmsbriggen på Skeppsholmen

2002/03:700 av *Gunilla Wahlén* (v) till finansminister Bosse Ringholm
Spelberoende och AB Svenska Spel

2002/03:701 av *Eva Flyborg* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Telia Sonera-affären

2002/03:702 av *Ina Järlesjö* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Kvinnohandel i Norrbotten

2002/03:703 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till statsrådet Hans Karlsson

Europeiska socialfondens program Växtkraft mål 3

2002/03:704 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Svensk hästnäring

2002/03:705 av *Johnny Gylling* (kd) till finansminister Bosse Ringholm
Reklamskatten

2002/03:706 av *Gustav Fridolin* (mp) till utrikesminister Anna Lindh
Situationen i Iran

2002/03:708 av *Allan Widman* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Afganistan och OSSE

2002/03:710 av *Mikael Oscarsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Det ökande antalet tonårsaborter

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 1 april.

17 § Kammaren åtskildes kl. 20.59.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanrådets början till och med 7 § anf. 33 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 77 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 122 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 160 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 18.01 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Förnyad bordläggning.....	1
5 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 20 mars	2
UbU4 Lärarutbildning och lärare	2
UbU5 Högskolan.....	4
UbU6 Jämställdhet inom utbildning och forskning.....	6
6 § Unga lagöverträdare	6
Justitieutskottets betänkande 2002/03:JuU8.....	6
Anf. 1 CECILIA MAGNUSSON (m).....	6
Anf. 2 TORKILD STRANDBERG (fp).....	8
Anf. 3 PETER ALTHIN (kd).....	10
Anf. 4 JOHAN LINANDER (c).....	12
Anf. 5 KERSTIN ANDERSSON (s).....	13
Anf. 6 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	15
Anf. 7 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	15
Anf. 8 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	15
Anf. 9 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	16
Anf. 10 JOHAN LINANDER (c) replik.....	16
Anf. 11 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	16
Anf. 12 JOHAN LINANDER (c) replik.....	17
Anf. 13 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	17
Anf. 14 TORKILD STRANDBERG (fp) replik	17
Anf. 15 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	17
Anf. 16 TORKILD STRANDBERG (fp) replik	18
Anf. 17 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	18
Anf. 18 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	18
Anf. 19 CECILIA MAGNUSSON (m).....	19
Anf. 20 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	20
Anf. 21 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	20
Anf. 22 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	20
Anf. 23 JOHAN LINANDER (c).....	21
Anf. 24 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	21
Anf. 25 JOHAN LINANDER (c).....	21
Anf. 26 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	22
(Beslut fattades under 10 §.)	22
7 § Polisfrågor.....	22
Justitieutskottets betänkande 2002/03:JuU9.....	22
Anf. 27 MARGARETA SANDGREN (s).....	22
Anf. 28 HILLEVI ENGSTRÖM (m)	25
Anf. 29 MARGARETA SANDGREN (s) replik	27
Anf. 30 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik.....	27
Anf. 31 MARGARETA SANDGREN (s) replik	28

Anf. 32 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	28
Anf. 33 TORKILD STRANDBERG (fp).....	28
Anf. 34 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	30
Anf. 35 TORKILD STRANDBERG (fp) replik.....	31
Anf. 36 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	31
Anf. 37 TORKILD STRANDBERG (fp) replik.....	31
Anf. 38 RAGNWI MARCELIND (kd)	32
Anf. 39 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	34
Anf. 40 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	34
Anf. 41 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	35
Anf. 42 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	36
Anf. 43 ROLF OLSSON (v).....	36
Anf. 44 JOHAN LINANDER (c)	38
Anf. 45 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	39
Anf. 46 JOHAN LINANDER (c) replik.....	39
Anf. 47 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	40
Anf. 48 JOHAN LINANDER (c) replik.....	40
Anf. 49 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	40
Anf. 50 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	41
Anf. 51 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	41
Anf. 52 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	42
Anf. 53 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	42
Anf. 54 LUCIANO ASTUDILLO (s)	42
Anf. 55 CARL-AXEL ROSLUND (m).....	43
Anf. 56 JOHAN LINANDER (c) replik.....	45
Anf. 57 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik.....	45
Anf. 58 JOHAN LINANDER (c) replik.....	46
Anf. 59 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik.....	46
Anf. 60 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	47
Anf. 61 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik.....	47
Anf. 62 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	47
Anf. 63 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik.....	47
Anf. 64 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	47
Anf. 65 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	48
Anf. 66 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	49
Anf. 67 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	49
Anf. 68 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	49
Anf. 69 GÖRAN LINDBLAD (m).....	49
Anf. 70 ULLA LÖFGREN (m)	51
(Beslut fattades under 10 §.).....	52
8 § Internationella freds- och hjälpsatser	52
Utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU5	52
Anf. 71 GÖRAN LINDBLAD (m).....	52
Anf. 72 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	53
Anf. 73 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	54
Anf. 74 SERMIN ÖZÜRKÜT (v)	55
Anf. 75 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	56
Anf. 76 AGNE HANSSON (c).....	56
Anf. 77 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	57

Anf. 78	AGNE HANSSON (c) replik	59
Anf. 79	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	59
Anf. 80	AGNE HANSSON (c) replik	59
Anf. 81	KENNETH G FORSLUND (s)	60
Anf. 82	GÖRAN LINDBLAD (m)	61
Anf. 83	KENNETH G FORSLUND (s) replik	61
Anf. 84	GÖRAN LINDBLAD (m) replik	62
Anf. 85	KENNETH G FORSLUND (s) replik	62
Anf. 86	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	62
Anf. 87	KENNETH G FORSLUND (s) replik	62
Anf. 88	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	62
Anf. 89	AGNE HANSSON (c)	63
Anf. 90	KENNETH G FORSLUND (s)	63
Anf. 91	AGNE HANSSON (c)	63
Anf. 92	KENNETH G FORSLUND (s)	63
	(Beslut fattades under 10 §.)	64
9 §	Integrationspolitik	64
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU7	64
Anf. 93	STEN TOLGFORS (m)	64
Anf. 94	ERIK ULLENHAG (fp)	66
Anf. 95	SVEN BRUS (kd)	68
Anf. 96	KALLE LARSSON (v)	70
Anf. 97	STEN TOLGFORS (m) replik	72
Anf. 98	KALLE LARSSON (v) replik	73
Anf. 99	STEN TOLGFORS (m) replik	73
Anf. 100	KALLE LARSSON (v) replik	74
Anf. 101	ERIK ULLENHAG (fp) replik	74
Anf. 102	KALLE LARSSON (v) replik	75
Anf. 103	ERIK ULLENHAG (fp) replik	75
Anf. 104	KALLE LARSSON (v) replik	76
Anf. 105	SVEN BRUS (kd) replik	76
Anf. 106	KALLE LARSSON (v) replik	77
Anf. 107	SVEN BRUS (kd) replik	77
Anf. 108	KALLE LARSSON (v) replik	77
Anf. 109	BIRGITTA CARLSSON (c)	78
Anf. 110	MONA JÖNSSON (mp)	80
Anf. 111	ANITA JÖNSSON (s)	82
Anf. 112	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	85
Anf. 113	ANITA JÖNSSON (s) replik	85
Anf. 114	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	86
Anf. 115	ANITA JÖNSSON (s) replik	86
Anf. 116	ERIK ULLENHAG (fp) replik	86
Anf. 117	ANITA JÖNSSON (s) replik	87
Anf. 118	ERIK ULLENHAG (fp) replik	87
Anf. 119	ANITA JÖNSSON (s) replik	88
Anf. 120	STEN TOLGFORS (m) replik	88
Anf. 121	ANITA JÖNSSON (s) replik	89
Anf. 122	STEN TOLGFORS (m) replik	89
Anf. 123	ANITA JÖNSSON (s) replik	90

Anf. 124 SVEN BRUS (kd) replik	90
Anf. 125 ANITA JÖNSSON (s) replik.....	91
Anf. 126 SVEN BRUS (kd) replik	91
Anf. 127 ANITA JÖNSSON (s) replik.....	91
Anf. 128 BO KÖNBERG (fp)	91
Anf. 129 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp).....	93
Anf. 130 INGER LUNDBERG (s).....	95
Anf. 131 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	97
Anf. 132 INGER LUNDBERG (s) replik.....	98
Anf. 133 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	98
Anf. 134 INGER LUNDBERG (s) replik.....	98
Anf. 135 STEN TOLGFORS (m) replik	99
Anf. 136 INGER LUNDBERG (s) replik.....	99
Anf. 137 STEN TOLGFORS (m) replik	100
Anf. 138 INGER LUNDBERG (s) replik.....	100
Anf. 139 ANNE LUDVIGSSON (s)	101
Anf. 140 ANA MARIA NARTI (fp).....	102
(forts. 11 §).....	103
Ajournering.....	103
Återupptagna förhandlingar	103
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	103
JuU8 Unga lagöverträdare	103
JuU9 Polisfrågor	104
UU5 Internationella freds- och hjälpinsatser	106
11 § (forts. från 9 §) Integrationspolitik (forts. SfU7).....	108
Anf. 141 LUCIANO ASTUDILLO (s)	108
Anf. 142 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	110
Anf. 143 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik	111
Anf. 144 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	111
Anf. 145 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik	111
Anf. 146 STEN TOLGFORS (m) replik	112
Anf. 147 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik	113
Anf. 148 STEN TOLGFORS (m) replik	113
Anf. 149 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik	114
Anf. 150 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s).....	114
Anf. 151 BO KÖNBERG (fp) replik.....	115
Anf. 152 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik	115
Anf. 153 BO KÖNBERG (fp) replik.....	116
Anf. 154 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik	116
Anf. 155 NYAMKO SABUNI (fp)	116
Anf. 156 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik	117
Anf. 157 NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	118
Anf. 158 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik	118
Anf. 159 NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	118
Anf. 160 KARIN ENSTRÖM (m)	118
Anf. 161 MAURICIO ROJAS (fp).....	119
Anf. 162 LUCIANO ASTUDILLO (s)	120
Anf. 163 MAURICIO ROJAS (fp).....	120

Anf. 164 LUCIANO ASTUDILLO (s)	121
Anf. 165 MAURICIO ROJAS (fp)	121
(Beslut skulle fattas den 27 mars.)	122
12 § Vissa utrikeshandelspolitiska frågor.....	122
Näringsutskottets betänkande 2002/03:NU5	122
Anf. 166 STEFAN HAGFELDT (m).....	122
Anf. 167 NYAMKO SABUNI (fp).....	123
Anf. 168 LARS LINDÉN (kd).....	125
Anf. 169 GUNILLA WAHLÉN (v).....	128
Anf. 170 HÅKAN LARSSON (c).....	129
Anf. 171 INGEGERD SAARINEN (mp)	131
(forts.).....	134
Ajournering.....	134
Återupptagna förhandlingar	134
12 § (forts.) Vissa utrikeshandelspolitiska frågor (forts. NU5).....	134
Anf. 172 MARIE GRANLUND (s)	134
Anf. 173 STEFAN HAGFELDT (m) replik.....	136
Anf. 174 MARIE GRANLUND (s) replik	136
Anf. 175 STEFAN HAGFELDT (m) replik.....	137
Anf. 176 MARIE GRANLUND (s) replik	137
Anf. 177 HÅKAN LARSSON (c) replik	137
Anf. 178 MARIE GRANLUND (s) replik	138
Anf. 179 HÅKAN LARSSON (c) replik	138
Anf. 180 MARIE GRANLUND (s) replik	138
Anf. 181 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	138
Anf. 182 NYAMKO SABUNI (fp).....	140
Anf. 183 TREDJE VICE TALMANNEN.....	140
Anf. 184 NYAMKO SABUNI (fp).....	140
Anf. 185 MARIE GRANLUND (s)	140
Anf. 186 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	141
Anf. 187 MARIE GRANLUND (s)	141
Anf. 188 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	142
(Beslut skulle fattas den 27 mars.)	142
13 § Vissa frågor om arbetslöshetsförsäkringen m.m.	142
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2002/03:AU4	142
Anf. 189 PATRIK NORINDER (m).....	142
Anf. 190 MAURICIO ROJAS (fp)	144
Anf. 191 ANNELIE ENOCHSON (kd)	146
Anf. 192 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	148
Anf. 193 MAURICIO ROJAS (fp) replik	150
Anf. 194 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	150
Anf. 195 MAURICIO ROJAS (fp) replik	150
Anf. 196 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	151
Anf. 197 MARGARETA ANDERSSON (c)	151
Anf. 198 ULF HOLM (mp).....	153
Anf. 199 PATRIK NORINDER (m) replik.....	155
Anf. 200 ULF HOLM (mp) replik	155
Anf. 201 PATRIK NORINDER (m) replik.....	155
Anf. 202 ULF HOLM (mp) replik	155

Anf. 203	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	156
Anf. 204	ULF HOLM (mp) replik.....	156
Anf. 205	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	156
Anf. 206	ULF HOLM (mp) replik.....	157
Anf. 207	CHRISTER SKOOG (s).....	157
Anf. 208	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	159
Anf. 209	CHRISTER SKOOG (s) replik	160
Anf. 210	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	160
Anf. 211	CHRISTER SKOOG (s) replik	160
Anf. 212	MAURICIO ROJAS (fp) replik	160
Anf. 213	CHRISTER SKOOG (s) replik	160
Anf. 214	MAURICIO ROJAS (fp) replik	161
Anf. 215	CHRISTER SKOOG (s) replik	161
Anf. 216	PATRIK NORINDER (m) replik.....	161
Anf. 217	CHRISTER SKOOG (s) replik	161
Anf. 218	PATRIK NORINDER (m) replik.....	162
Anf. 219	CHRISTER SKOOG (s) replik	162
Anf. 220	KURT KVARNSTRÖM (s).....	162
	(Beslut skulle fattas den 27 mars.).....	163
14 §	Anmälan om interpellationer	163
15 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	164
16 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	164
17 §	Kammaren åtskildes kl. 20.59.....	165

Prot. 2002/03:79
26 mars

Elanders Gotab, Stockholm 2003